ეროვნული ბიბლიოთეკა

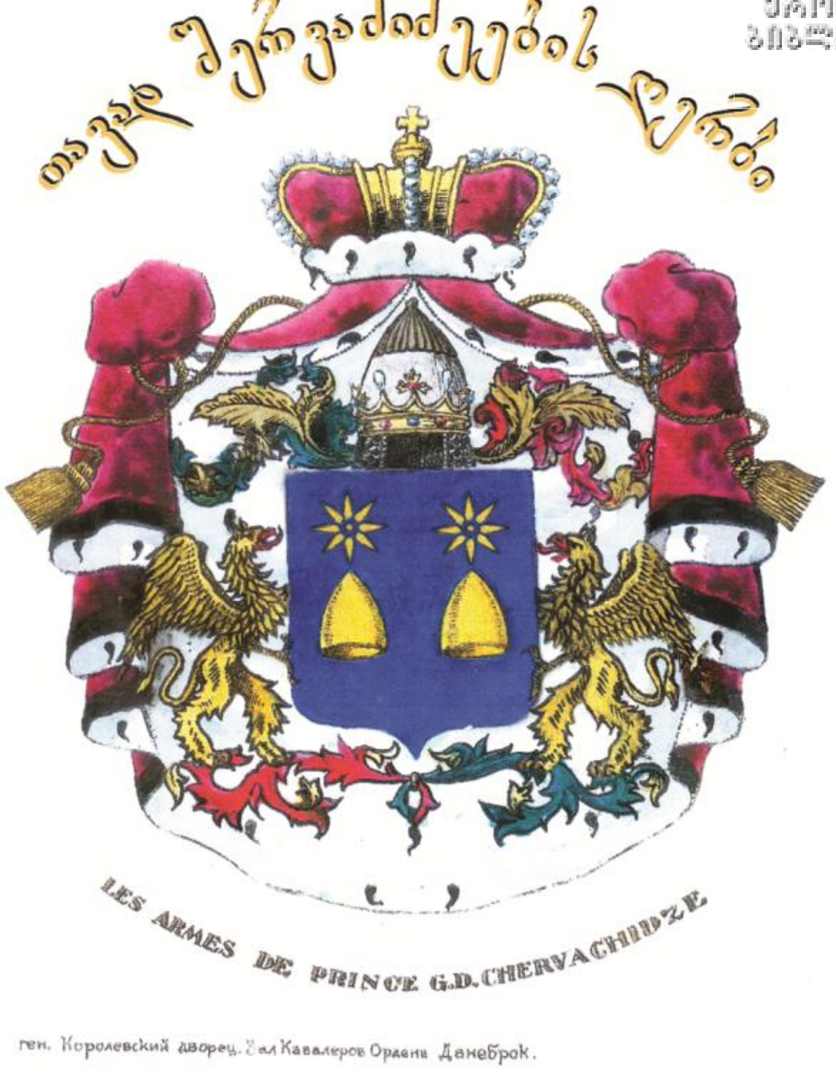

თავადშერვაშიძეთა საგვარეულო

აჭარაში

(ისტორიული ნარკვევი)

ბათუმი

-2017-

ა ვ ტ ო რ ი ს ა გ ა ნ

1998 წელს მოსკოვში სერიით ,,Дворянские роды Российской империи" გამოიცა მეოთხე ტომი სახელწოდებით ,,Князья Царства Грузинского", რომელიც ქართულ ფეოდალურ გვარებს მიეძღვნა. სამწუხაროდ წიგნში არ არის მოხსენებული წარჩინებულ გვართა აჭარის შტოები, კერძოდ შერვაშიძეთა საგვარეულო, რომელიც ამ წიგნში მოხსენებულია, როგორც Светлейший род (ბრწყინვალე საგვარეულო).

აჭარაში შერვაშიძეთა გვარის არსებობა და მათი მონაწილეობა ამ კუთხის მართვა-გამგეობაში დასტურდება სხვადასხვა ისტორიული წყაროებით. მათ მოიხსენიებენ ცნობილი მეცნიერი-მკვლევარები: დიმიტრი ბაქრაძე, პრასკოვია უვაროვა, ზაქარია ჭიჭინაძე, თედო სახოკია, ისტორიკოსი ნიკო ბერძენიშვილი და სხვანი.

წინამდებარე ისტორიულ ნარკვევში ასახულია 1790-2015 წლების პერიოდი, დართულია 14 გენეალოგიური ტაბულა.განთავსებულია წიგნის ბოლოში.

ჩემს მიზანს შეადგენს მკითხველს მივაწოდო გვარის ისტორიის სხვადასხვა მონაკვეთი, მიმოვიხილო წინაპრების დამსახურება, მადლიერება გამოვხატო მათ მიმართ, ვინც დღემდე სასახელოდ მოიტანა გვარიშვილობა.

აჭარაში მცხოვრები შერვაშიძეები ვართ ერთი ნაწილი იმ დიდი სანათესაოსი, რომელსაც თამამად შეუძლია თვალი გაუსწოროს გარდასულ დროთა ქარტეხილებს და ჭეშმარიტად დაუდასტუროს ყველას, რომ სწორედ იმ დიდგვაროვანთა შთამომავლები არიან, ჯერ კიდევ მეფე თამარის ეპოქიდან რომ მოიხსენიებდა მატიანე.

ამ წიგნის პირველი შავ-თეთრი გამოცემა დაიბეჭდა 2005 წელს ბათუმში 300 ეგზემპლიარი ჯუმბერ ბერიძის, იაშა ნაზიმისძე, რომან უსუფისძე შერვაშიძის გვერდში დგომით.

იგივე წიგნი გადამუშავებული და შევსებული სახით გამოვიდა 2013-2014-2015 წლებში, ფერადი 100 ეგზემპლიარი ჩემი და იაშა ნაზიმისძის დაფინანსებით.

იგივე წიგნი გადამუშავებული და შევსებული სახით გამოვიდა 2016 წლის პირველ ნახევარში მცირე ტირაჟით ჩემივე დაფინანსებით.

იგივე წიგნი გადამუშავებული და შევსებული სახით გამოვა 2017წელს . ჩემივე დაფინანსებით.

რედაქტორი : -**რამაზ სურმანიძე** - პროფესორი

რეცენზენტები: - **ზაურ გოგიტიძე** - ისტორიკოსი

გულიკო შერვაშიძე - პროფესორი

შაქრო ჩიკვაიძე - ფილოლოგი

წიგნი ეძღვნება სახელოვანი მამულიშვილის

„თამარ მეფის ორდენის რაინდის“

ყადირ ბეგ შერვაშიძის

დაბადების-130 წლის იუბილეს (1887-1919)

,,დავსტირი მათ ,ვინც თვისი სიცოცხლე

თვისსა მამულსა შესწირა მსხვერპლად“

=გრიგოლ ორბელიანი=

„გამარჯობა, აფხაზეთო შენი!“

გამარჯობა, აფხაზეთო შენი
ლურჯო მთებო, თეთრო სანატორია,

მომენატრა მზე, სინათლის მფენი,
მომენატრა ზღვა, რომელიც შორია...

მომაგებე შენ იგივე პალმა,
სად ოდესმე მშვენიერმა ქალმა

გადაწერა ჩუმად ლექსი ჩემი,
მომაგებე მშობლიური გემი,

მიმაგებე მშობლიური მიწა
შენი ძველი მეგობარი მიცან!

გალაქტიონ ტაბიძე

შესავალი

ძირძველი ქართული და ისტორიული გვარების თემა დღეს მეტად პოპულარულია, განსაკუთრებით მემუარულ და სამეცნიერო ლიტერატურაში.

საქართველო ოდითგანვე გამოირჩეოდა ცნობილი ისტორიული გვარების სიმრავლით. ეს განპირობებულია პოლიტიკურ–სოციალური გარემოებით: ჩვენს წინაპრებს გამუდმებულ ომებში ხშირად უხდებოდათ სამშობლოსადმი ერთგულების დამტკიცება, რის სანაცვლოდაც მეფე ტიტულებითა და მამულებით აჯილდოებდა გამჭრიახ და თავდადებულ მებრძოლებს. დღეს ცოტა გაუცხოებული და გაუბრალოებულია კეთილშობილი გვარებისადმი მიდგომა, რატომღაც ითვლება, რომ თავადაზნაურობა მხოლოდ მდიდრების კლასს წარმოადგენდა. ეს მცდარი მიდგომა კომუნისტური მენტალიტეტის გადმონაშთია.

მომხდურისაგან თავდასაცავად ყანაში მიმავალ ქართველ გლეხს თოხთან ერთად თოფ-ხანჯალიც მიჰქონდა, დიდგვაროვანი ქართველი იარღთან ერთად წიგნსაც იახლებდა.

თუკი დღეს საქართველოში ტრადიციულ ინტელექტზე, კულტურაზე, მეცნიერებასა და ხელოვნებაზე ვსაუბრობთ, ამაში ლომის წილი უძველესი გვარის გამორჩეულ შვილებს მიუძღვით.

უნიკალური ქართული ხალხური ზეპირსიტყვიერებაც ხომ თავადაზნაურებმა მოიტანეს ჩვენამდე.

შერვაშიძეების (შარვაშიძე, ჩაჩბა) გვარი ქართულ დიდგვაროვნულ თანავარსკვლავედში ერთ-ერთი უძველესია და მისი ღირსეული წარმომადგენლები განსაკუთრებულ როლს ასრულებდნენ აფხაზეთის, საქართველოს და მთლიანად კავკასიის ისტორიაში.

ნათქვამის დასტურად თუნდაც საქართველოს მგოსნისა და პოეტის აკაკი წერეთლის, აფხაზი პოეტისა და საზოგადო მოღვაწის, აფხაზეთის უკანასკნელი მთავრის შვილის გიორგი შარვაშიძისა და გენერალ თათრახან დადეშქელიანის უზადო და სანიმუშო, ჯანსაღი იუმორით შეზავებული მეგობრობის ისტორია გავიხსენოთ.

აკაკი წერეთელმა ლექსი მიუძღვნა გიორგი შარვაშიძეს:

,,შენი ტკბილი საუბარი მიყვარს, როგორც ქებათ-ქება,
შენი ნახვა ნერვებ-აშლილს სამკურნალოდ შემერგება!
ეს შენც იცი, მაგრამ ძმაო ცოტას მოიაფხაზურებ!
ახალ-ახალს რომ მონახავ, ძველებს აღარც კი გვიყურებ,
ეს არ არის მოსაწონი.
მეფიცები ზენა არსსა, ნათქვამია: ნუ დააგდებ
ძველსა გზას და მეგობარსა.
თათარხანი ჩამოსულა, მაგრამ ჩემთვის სად მოიცლის
დღე სძინავს და ღამე ლოთობს,
თამაშობს და ყანწებსა სცლის''.

გიორგი შარვაშიძეს აკაკისადმი პასუხად დაუწერია:

,,შენი ტკბილი მგოსნის ენა, რა ხანია არ მსმენია.
ფუტკარმაც კი იცის კბენა, მაგრამ თაფლის გამჩენია.
რაც თუნდ მითხრა მეგობარო, მე შენს შეგირდს მაძლევს ლხენას
რადგან ვიცი უკეთ ხარო,
მადლსა ვწირავ ცას და ზენას,
მაგრამ შენსა მაღალ ნიჭსა არ შეჰფერის უმართლობა,
მოჰყოლიხარ ცოტა ჭორსა, მოგრევია იმერლობა,
სვანი ყანწით გადღეგრძელებს,
მე, აფხაზი - წრფელი გულით.
ვით სცოდნიათ ჩვენსა ძველებს
ხუმრობით და სიყვარულით".

ეროვნული ბიბლიოთეკა

***

შერვაშიძეების გვარის წარმომავლობის რამდენიმე ვერსია არსებობს.

მეცნიერების მიერ გვარის წარმომავლობის ყველაზე გაზიარებული ვარიანტი – შირვანის მბრძანებელს, შირვან შაჰის სახელს უკავშირდება. გადმოცემით დავით აღმაშენებელმა თავისი და მიათხოვა შირვანის შაჰის ძეს (შირვანის უფლისწულს) და გაგზავნა აფხაზეთის მთავრად. XII – XIV საუკუნეებში ამ გვარის ქართული ფორმა იყო შარვაშიძე, რაც სიტყვასიტყვით ნიშნავს ,,შირვანშაჰის ძეს''

ერთ-ერთი ვერსიით, შერვაშიძეები წარმოშობით სამეგრელოდან არიან. ამ გვარის მეგრული ფორმა ,,შარაშია,,. ფიქრობენ, რომ ვინაიდან სიტყვა ,,შარა-ს,, უკავშირდება, მოსულს უნდა გულისხმობდეს, მაგრამ ეს ლეგენდას უფრო განეკუთვნება, ვიდრე სინამდვილეს.

ასევე, არსებობს მოსაზრება, რის მიხედვითაც შერვაშიძეები სვანეთიდან ჩამოვიდნენ აფხაზეთში. თუმცა დღემდე ზუსტად არ არის დადგენილი ამ ვერსიიდან რაა სიმართლე, ის კი უდავოა, რომ შერვაშიძეები მოგვიანებით დამკვიდრდნენ აფხაზეთში.

პირველად წერილობით დოკუმენტში ქუაბულელი ოთაღო ჭაჭას ძე შარვაშიძე მოიხსენიება. მისი მთავარსარდლობით ქართულმა ჯარმა ალყა შემოარტყა ანაკოფიის (ამჟამად ახალი ათონი) ციხე–სიმაგრეს 1046 წელს, რომელიც ბიზანტიელებს ჰქონდათ დაპყრობილი. საქართველოს მეფე ბაგრატ IV მაშინ მოულოდნელად თბილისში დაბრუნდა, რადგან გარდაიცვალა თბილისის ამირა ჯაფარი. მეფემ ჯარის სარდლობა ოთაღოს მიანდო.

თამარ მეფის დროს ოთაღოს შთამომავლები ცხუმის მმართველი თავადები გახდნენ.

სარწმუნო წყარებზე დაყრდნობით ფიქრობენ, რომ ამ გვარის აფხაზური ფორმა ,,ჩაჩბა" აქედან უნდა მომდინარეობდეს (აკადემიკოსი თ. მიბჩუანი ,,აფხაზეთის მეფეები და მთავრები," 1997 წ., გვ. 38).

XII საუკუნიდან ცხუმის სამთავროს ოთაღო შერვაშიძის შთამომავლები მართავდნენ.

XV–XV1 საუკუნეებში შარვაშიძეები უკვე დამოუკიდებლად ბატონობდნენ აფხაზეთის სამთავროში, თუმცა, ეს მხარე ფორმალურად იმერეთის სამეფოში მოიაზრებოდა. ამ გვარის აფხაზური ფორმა ზემოთნახსენები ,,ჩაჩბა"-სიტყვასიტყვით ,,თავადისთავადს" ნიშნავს.

აფხაზეთის ერთ-ერთი მთავრის ბოლუხ შერვაშიძის შემდეგ ეს თანამდებობა მისმა ბიძაშვილმა, თავადმა ქელეშ – ბეიმ დაიკავა.

აფხაზეთი გარეგნულად ინარჩუნებდა თურქეთის ვასალობას, სინამდვილეში დამოუკიდებელ პოლიტიკას ატარებდა.

ცნობილია, რომ ქელეშ – ბეიმ ჯერ კიდევ 1804 წელს ფარულად ითხოვა რუსეთის მფარველობა.

ოსმალებმა იარაღით რომ ვერ შესძლეს ქელეშ-ბეის დამორჩილება, შეთქმულება მოუწყვეს მისივე შვილის ასლან – ბეის ხელმძღვანელობით, რომელმაც მოკლა მამა და ხელთიგდო მართვის სადავეები.

გთავაზობთ 3-თაბახიან დოკუმენტს რუსულ ენაზე ლიხნის აჯანყების შესახებ, რომელიც აკადემიკოსმა ალექსანდრე ნეპროშინმა გამომიგზავნა ქ. მოსკოვიდან 2011 წელს.

Глава 10. Лыхненское восстание и окончательное покорение Кавказа

По решению Имперской администрации, Абхазия с Самурзаканом и Цебельдой образовали Сухумский военный отдел, начальником которого был назначен полковник Коньяр. Как описывает абхазский миссионер, протоиерей Давид Мачавариани, в июле 1866 года в Бзыбском округе, практически из-за пустякового спора, связанного с разбором сословно-поземельных вопросов, возник конфликт с российской администрацией, угрожавший переходом в массовое возмущение по всей Абхазии и возможным переселением населения в Турцию. Полковник Коньяр, взяв с собой князей Георгия (сына Михаила) и Александра (Сулейман-пашу) Шервашидзе, 25 июля прибыл в Соук-Су, для встречи с народом. Поводом послужило начинавшееся восстание Бзыбских абхазцев, недовольных начавшейся земельной реформой и попыткой освобождения крестьян, которые просили разрешения отправить депутацию к наместнику, или же дозволить им переселиться в Турцию.

Историография не позволяет установить истину, но прозвучали выстрелы. Мачивариани Д. полагает, «что дело обстояло совершенно иначе. Он считает, что представители Абхазии не просили переселиться в Турцию, а просили допустить их к Наместнику для выражения своих просьб. Коньяр действительно хотел уважить их просьбу, но тот же Черепов отговорил его…» Следовательно «Вся вина лежит на чиновнике Черепове, который, не ознакомившись с правами, обычаями и нуждами населения, пожелал сразу ввести в действие все предложенные им свои проекты. Он издевался над князьями и дворянами, угрожая, что едва ли они будут причислены к привилегированным сословиям. Издевался и над представительницами женскаго пола, задевая самыя священныя чувства населения… . и, когда Коньяръ действительно крикнул исполнить все предложения Черепова, то в тот же момент кто-то из толпы дал выстрел, а затем пошло то ужасное избиение, о которомъ нельзя вспомнить без содраганья… И вот, когда изрубили Черепова, абхазцы со своей стороны прибегли к тому же издевательству над его трупом» (Из Мачивариани Д., 1913)..

Коньяр был убит, мертвое его тело, как и тело Черепова, было растерзано разъяренной толпой, перебиты с исключительной жестокостью сопровождавшие его чиновники и, не оказавшие сопротивления 54 казака, которым велено было расседлать лошадей и предаться обычному отдыху, а также ни в чем не повинная, свита. А затем пошли погромы. Разгромив селение Гудауты, абхазцы двинулись в Сухум и в Пицунду, чтобы и их разгромить. В Цебельде бандиты грабили оставленные дома, напали на укрепление. В погромах приняло участие до 20 тысяч человек. (Следует понимать: либо пришлось громить самих себя, либо в этих городах и селениях еще абхазов не было, там жили другие этнические группы населения. Скорее справедливо второе предположение, поскольку, как оказалось, в этой ужасной кровавой драме остались целыми только сын князя Георгий, его дядя, Александр, и переводчик начальника отдела дворянин Георгий Гкецишвили, картвел).

29 июля в лагерь повстанцев прибыл князь Георгий Михайлович Шервашидзе. Его сопровождала свита с развернутым княжеским знаменем. Провозглашались требования о мести за смерть отца Георгия – князя Михаила (Хамут-бея), «убитого русскими». И даже Георгий не выдержал – вскочив, он вскричал: «Отец мой никогда не был убит русскими, а вы, омыв руки кровью невинных моих гостей, хотите сделать меня виновником всего этого» (Эсадзе С. 1907, с. 260).

Введенные войска прекратили эту вакханалию. Главные виновники возмущения были наказаны, население разоружено, а все население Цебельды и Далскаго ущелья со своими князями Маршан, за исключением нескольких князей, не принимавших участия в бандитском разбое и оставшихся верными России (и Абхазии!), в количестве до 20 тысяч переселено в Османскую империю (Мачивариани Д., 1913). По свидетельству лиц, близко знавших ситуацию, считают, что в период «четвертой волны» из Абхазии выселилось до 60 процентов всего населения, две трети которых погибло по пути в

Малую Азию, в самой Турции, по пути из Турции в Абхазию, т.е. среди тех, кто возвращался на родину; некоторые абхазские племена совершенно исчезли, погибнув во время переездов.

После войны 1877-1878 годов уход махаджиров из страны еще больше усилился. По договору между Россией и Турцией – им не позволялось возвращаться обратно на родину и, по условиям Сан-Стефанского договора (19. II. 1878 г.) они могли селиться в Батуми и его окрестностях, где их потомки живут в Аджарии и сейчас.

Основной причиной возмущения, как объясняет абхазская историография, явилась подготовка к проведению здесь крестьянской реформы. Участник этих событий, сын Михаила Шервашидзе, князь Георгий Шервашидзе писал: «Объявление манифеста народу на почве крепостной зависимости, не существовавшей в этом народе, следовательно, не применимого к нему, явилось всецело непростительной ошибкой со стороны чинов администрации…».

Сыграло определенную роль и надменное отношение приезжих чиновников к народу. Князь Георгий Михайлович Шервашидзе отмечал в связи с этим: «В абхазцах совершенно отсутствует чувство подобострастия, и они ненавидят всякого, кто к ним относится надменно, свысока. Участковый начальник, некто Измайлов требовал на сходе, в поле, чтоб ему отвечали, снимая шапку. Один из присутствовавших, по фамилии Микамба, ответил, что «мы шапки снимаем только в церкви, а святого Измайло мы еще не знаем». За дерзкий ответ он был арестован и сидел в сухумской крепости несколько месяцев» (Шервашидзе Г.М. 1910).

Современная абхазская историография указывает, что причиной восстания 1866 года явился «грабеж мирного населения Абхазии». Трактуется это так: «Участник этих событий, сын Михаила Шервашидзе (Чачба), князь Георгий Михайлович писал по этому поводу «Чиновник и ближайшее начальство, которым было поручено введение реформы, не потрудились даже изучить условия сословных отношений страны. Дело в том, что в Абхазии не существовало де-факто (*Фактически на деле – Станислав Лакоба*) крепостной зависимости… Народ не мог понять, от кого и отчего его освобождают». Крестьяне, считавшие себя свободными, возмутились, а князья и дворяне, оскорбились, что они, оказывается, владеют не свободными людьми, а «рабами», с которыми были связаны молочным (аталычеством) родством» (Лакоба С. 1990, с. 25).

Несколько иной взгляд на это событие высказывает Г.А.Дзидзария: «крестьянство Абхазии выступало не против реформы, а против крепостнического характера данной реформы, против выкупа, обезземеливания, против господства помещичьего землевладения, а также против самодержавного деспотизма» (Дзидзария Г.А. 1955, с. 71).

Трудно понять, на кого рассчитаны такие объяснения – ведь в абхазском социуме было узаконено рабство в разных, многогранных формах, и нет необходимости это затушевывать. Следует прислушиваться к собственным классикам: «Абхазский народ делится на 5 состояний: на князей (тавад), дворян (амиста), среднее состояние между дворянами и крестьянами (ашнакума), крестьян (анхаю) и рабов (агыруа). Князья обязаны повиноваться владетелю, не платят никакой подати и не подлежат никакому наказанию, кроме пени. Они вправе владеть землею, иметь крестьян и рабов». Рабов имеют и абхазские дворяне и ашнакума – телохранители и крестьяне. Рабами являются как коренные абхазцы, так и люди, захваченные на войне или приобретенные грабежом, и являются собственностью хозяина, но обязаны, при работе на хозяина, обеспечивать себя сами. Дети раба – собственность хозяина, он может их продать, обменять на товар (Дзидзария Г.А., 1976, с. 120).

Возможно и так, все это имело место быть - но чем объяснить эту неоправданную жестокость, дикость? Ведь обсуждение проблемы о земле и крепостном праве в Абхазии – не причина для провокации смертоубийства (если только обсуждение шло не с бандитами), а, несомненно, явилось только поводом для конфликта. Причины лежали значительно глубже.

Основная причина была совсем другая и, как обычно, довольно банальна: Власть. В 1864 году, одновременно с высылкой владетеля, князя Михаила Шервашидзе из Абхазии, Россией был упразднен институт владетельных князей, и страна стала Сухумским военным отделом. Но Михаил был еще жив. А вот после его смерти турки предложили Георгию, его сыну, свергнуть Российскую власть при их помощи, конечно же, а потом, будучи уже под их протекторатом, они вернут все на круги своя. Молодой Георгий вряд ли был готов на такой поступок, но его дядя, брат покойного владетеля, Михаила (Хамут-бея) – Александр, несомненно, был одним из организаторов этого побоища. Он являлся представителем реакционной феодальной верхушки, мечтавшей возродить прежнюю Абхазию, полагаясь на помощь Турции, и его роль в Лыхненском восстании была основной (Дзидзария Г.А. 1958, с. 460-467).

Российская администрация об этом знала и, дабы исключить подобную возможность, после восстания 1866 года генерал - адьютант князь Святополк-Мирский, будущий зам. наместника на Кавказе, призывал удалить из Абхазии весь владетельный дом Шервашидзе, что позже и было осуществлено. Внимательное прочтение статьи Г.М.Шервашидзе позволяет уточнить некоторые моменты «странного бунта 1866 года». Во-первых, приласканный в последние годы своей жизни русской администрацией Георгий Шервашидзе, делает попытку показать не просто лояльность владетеля к России, но и полное подчинение и взаимопонимание по отношению к ней, полагая, что никаких конфликтов, как и войны с Россией у Владетеля и абхазов быть не могло. И, что если такие явления имели место быть, то это «говорится о непокорных горцах абхазского племени…, народе Псхо и Ахчипсхо…, который ничего общего в своей политической жизни с Абхазией не имел и никогда в состав княжества абхазского не входил…», т.е. имеет место дистанцирование абхазов от воинственных горцев.

Российская историография говорит о другом. Уделяя много места в своей статье диалогу между чиновниками администрации Наместничества и абхазцами во время схода, Г.М.Шервашидзе умалчивает о том, что во время этого бунта был убит не один Коньяр, как скромно отмечает автор, а около сотни русских чиновников и солдат, не ставших, или не успевших даже как-то защитить себя. И эту расправу учинили не горцы, а именно абхазы, вопреки декларируемому тезису, что «абхаз не убивает безоружного». Может по прошествии около 50 лет сам бунт и его мотивация видится по иному (особенно, если не хочешь видеть некоторые мерзкие его моменты).

И после смерти владетеля в стране имели место восстания, что было сопряжено с русско-турецкой войной 1877-1878 годов, проходившие при поддержке десантов махаджиров, высадившихся на всем побережье Абхазии. Сторону махаджиров приняло все население страны. Восстание было подавлено российскими войсками, а по отношении к населению, оказавшему неповиновение и принявшему сторону врага, Турции – последовали репрессии и наказания, в частности, ему запрещалось селиться в прибрежных районах страны (Лакоба С. 1990, с. 34). Этот указ был отменен Николаем II царским повелением только 27 мая 1907 года.

ორი წლის შემდეგ რუსეთის ჯარმა აფხაზეთიდან ასლან – ბეიც გააძევა, თუმცა იგი რამდენჯერმე შეეცადა თურქეთის დახმარებით აღედგინა ძალაუფლება.

ასლან ბეის ძმამ თავადმა სეფერ – ბეი შერვაშიძემ ბოლომდე სცნო რუსეთის იმპერიის პროტექტორატი, რუსეთის მთავრობის დახმარებით ის აფხაზეთის მთავრად დაინიშნა. სეფერ – ბეი მართლმადიდებლად მოინათლა და – გიორგით იწოდებოდა. ქრისტიანულად მონათვლამდე ჰყავდა სამი ცოლი, შემდეგ ჯვარი დაიწერა სამეგრელოს მთავარ კაცია მეორე დადიანის ასულ თამარზე.

აფხაზეთის უკანასკნელი მთავარი, მიხეილ გიორგისძე შერვაშიძე (ჰამუთ-ბეი), რუსეთის იმპერიის კარზე დაახლოებული პირი იყო; რუსეთის არმიის სამსახურისათვის დააჯილდოეს წმინდა სტანისლავის, წმინდა ვლადიმერის, ალექსანდრე ნეველის, იმპერატორის გვირგვინისა და წმინდა ანას ალმასებიანი ორდენებით. თავად მიხეილს ჩრდილოკავკასიაში ჰყავდა ბიძაშვილები, იქაურ ტომთა ბელადები. ისინი ჯეროვან პატივს სცემდნენ მთავარს. მიხეილის ავტორიტეტისა და გავლენის მეშვეობით რუსეთის იმპერია პოზიციებს კავკასიაში მყარად ინარჩუნებდა. თუმცა რუსეთის კარზე ბოლომდე არ დააფასეს ჰამუთ–ბეის ღვაწლი და, კავკასიის მთიელების დამორჩილების შემდეგ მთავრის თანამდებობიდან გადააყენეს, შემდეგ ვორონეჟში გადაასახლეს. უკანასკნელი მთავარი რუსეთის იმპერიულ ზრახვებს ვერ გაუმკლავდა. ფაქტობრივად გაუქმდა აფხაზეთის სამთავროც და მთელი საქართველო რუსეთის ადმინისტრაციულ ერთეულად გადაიქცა.

მეფის ნაცვალმა ალექსანდრე ბარიატინსკიმ დეპეშა გაუგზავნა რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე II-ს, სადაც აღნიშნავდა, რომ თავად მიხეილ შერვაშიძის გადასახლებით არამარტო აფხაზეთის, არამედ მთლიანად კავკასიის პრობლემა იყო გადაწყვეტილი და მოგვარებული.

1866 წელს აფხაზები კიდევ ერთხელ შეეცადნენ ადრინდელი ხელისუფლების აღდგენას და მთავრად მიხეილის ვაჟი, თავადი გიორგი შერვაშიძე აკურთხეს. იმის შიშით, რომ მისი გავლენა აფხაზეთში არ გაძლიერებულიყო, რუსეთის იმპერატორის გადაწყვეტილებით, გიორგი ოდესის სამხედრო სამსახურში გაამწესეს.

რუსეთის იმპერიამ აფხაზეთის უკანასკნელ მთავარს მიხეილ შერვაშიძეს და მის შთამომავლებს იმპერატორის მიერვე ბოძებული თავადის უმაღლესი ტიტული შეუნარჩუნა.

გიორგი დიმიტრის ძე შერვაშიძეს 1889 -1899 წლებში თბილისის გუბერნატორის თანამდებობა ეკავა.

საგულისხმოა, რომ ამ პერიოდისათვის საქართველოში ჩამოვიდა რუსეთის იმპერატორი ალექსანდრე III მეუღლესთან – იმპერატრიცა მარია ფეოდოროვნასთან ერთად.

სამეფო ოჯახს თბილისის გუბერნატორმა და იმდროინდელმა ქართულმა არისტოკრატიამ უმასპინძლა. აქედან დაიწყო რუსეთის იმპერატორსა და თავად გიორგი შერვაშიძის ურთიერთობა. ისინი ახალ ათონში შეხვდნენ ერთმანეთს. აღსანიშნავია, რომ იმპერატრიცა მარია ფეოდოროვნამ ვერ დამალა აღფრთოვანება აფხაზი თავადისადმი.

1899 წელს იმპერატორის დახმარებით გიორგი შერვაშიძე მეფის სასახლის გოფმაისტერი გახდა. დაქვრივებულმა იმპერატრიცამ, მარია ფეოდოროვნამ, მორგანატიკული ქორწინება გააფორმა გიორგი შერვაშიძესთან. აფხაზი თავადი რუსეთის დუმის წევრი და იმპერიის ერთ-ერთი გავლენიანი პირი გახდა. შემდგომში გიორგი შერვაშიძემ საკუთარი უნიკალური ბიბლიოთეკა საჩუქრად გადასცა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს.

****

გვარს ადამიანები ამკობენ თავიანთი ნიჭით, სულიერებით, სილამაზით, ცხოვრების წესითა და მოღვაწეობით.

ალბათ ყველა გვარს ჰყავს თავისი საამაყო შვილი, რომელიც რაიმე ნიშნით გამორჩეულია და განსაკუთრებულ ადგილს იმკვიდრებს გვარის ისტორიაში.

მოგითხრობთ შერვაშიძეთა გვარის რამდენიმე ასეთ წარმომადგენელზე:

2012 წლის 8 დეკემბერს ვიმყოფებოდი ბათუმში, თამარის დასახლებაში, აწ გარდაცვლილი ანზორ შალამბერიძის წლისთავზე, სადაც გავიცანი 87 წლის პროფესორი, კარგი მოსაუბრე, აჭარის არქივის ყოფილი დირექტორი სერგო ტაბაღუა, რომლის გადმოცემით 35 წლის წინ პოდოლსკის სამხედრო არქივში მუშაობისას, სადაც თვითონ ეძებდა სამამულო ომში დაკარგულ ძმას, ხელთ ჩავარდნია დოკუმენტი აფხაზი თავადის, აწ განსვენებული ლეო

შერვაშიძის მამის თავად ალექსი შერვაშიძის ვაჟკაცობის, კაცურკაცობის, ნამდვილი რაინდული სულის შესახებ ჩანაწერი რუსი შვეიცარისაა, რომელიც მონაკოში ,,მონტე-კარლოში,, ერთ-ერთ კაზინოში მუშაობდა შვეიცრად.

იმ დროს როცა თავადი ალექსი სწავლობდა საფრანგეთში სორბონის უნივერსიტეტში, სტუდენტები წასულან მონტე-კარლოს კაზინოში, სადაც შესაფერისი ტანსაცმლის (ფრაკი) უქონლობის გამო, (უბრალოდ იყვნენ ჩაცმულები), შვეიცარმა კაზინოში არ შეუშვა. მომხდარა გაწევ-გამოწევა და მოსვლიათ კონფლიქტი კაზინოში მიმავალ გერმანელ პრინცთან, საქმე დუელამდე მისულა. დუელისათვის შესაბამისი საბუთების გაფორმებისას შეუტყვიათ, რომ ქართველი თავადი ყოფილა, გარიგებულან და საქმე დუელამდე აღარ მისულა. ნება დაურთავთ კაზინოში შესვლაზე. იმ საღამოს თავადს ბედმა გაუღიმა - გაუწმენდია მთელი კაზინო. მთელი მოგებული თანხა კი შვეიცარისთვის უჩუქნია.

მერი შერვაშიძე

შერვაშიძეთა გვარის ნამდვილი მშვენება გახლდათ გალაქტიონის ლექსის მუზა, დახვეწილი და კეთილშობილი, შემდგომ უკვე ქართული მშვენიერების სიმბოლოდ ქცეული თავადის ასული - მერი შერვაშიძე.

საქართველოში მყოფი რუსეთის იმპერატორი ნიკოლოზ II მოხიბლულა მისი სილამაზით და აღტაცებით უთქვამს:

,,Грешно быт такой красивой,,...

მერის ოჯახი პეტერბურგში ცხოვრობდა, რადგან მამამისი, გენერალ – მაიორი პროკოფი შერვაშიძე რუსეთის დუმის წევრი იყო, ხოლო თავად მერი ნიკოლოზ მეორის დედის - იმპერატრიცა მარია ფიოდოროვნას ფრეილინა გახდა.

1918 წელს მერი შერვაშიძე რუსეთის იმპერატორის ფლიგელ – ადიუტანტს გიგუშა ერისთავს მითხოვდა, მათ ჯვარი ქუთაისის მთავარანგელოზის ეკლესიაში დაიწერეს.

1921 წელს, როცა საქართველომ დამოუკიდებლობა დაკარგა, მერი ბათუმიდან გემით გაემგზავრა ემიგრაციაში. იგი ჯერ კონსტანტინეპოლში (სტამბოლში) ჩავიდა, იქ მონაწილეობა მიიღო სილამაზის კონკურსში და გამარჯვებაც მოიპოვა. პარიზში მერი შერვაშიძე ოჯახთან ერთად პრესტიჟულ უბანში, ბულონის ტყესთან ახლოს დასახლდა. არც პარიზელთათვის დარჩენილა მისი სილამაზე შეუმჩნეველი, იგი კოკო შანელის მოდელი გახდა.

ჟურნალ ,,საბჭოთა ხელოვნებაში" (1961 წ., №4) გამოქვეყნებულ წერილში ,,გალაქტიონის" ერთი ლექსის შთაგონება ფატი დიდია ადასტურებს, რომ გალაკტიონი თავისი ლექსის ,,მერი"-ს ადრესატად მერი შერვაშიძეს თვლიდა.

1953 წელს გალაკტიონ ტაბიძეს საბჭოთა ქვეყნიდან პარიზში გზავნიან, როგორც დელეგატს მსოფლიო ანტიფაშისტურ მწერალთა პირველ კონგრესზე დასასწრებად, სადაც აირჩიეს პრეზიდიუმის წევრად.

პარიზში მყოფმა გალაქტიონმა თურმე შემთხვევით მოჰკრა თვალი მერი შერვაშიძეს. იგი ლოვინის წინ მჯდარა პარკში, ადრინდელზე უფრო ლამაზი და მშვენიერი. დაბრუნებულმა პოეტმა კიდევ არაერთი ლექსი უძღვნა მერის.

მერი შერვაშიძესა და გიგუშა ერისთავს მემკვიდრე არ დარჩენიათ. სიცოცხლის უკანასკნელი წლები მერიმ მოხუცთა თავშესაფარში გაატარა. მას ყველაფერი ჰქონდა, თაყვანისმცემელიც ბევრი ჰყავდა, რომელნიც ყოველ დილით სასადილოში თაიგულებს ახვედრებდნენ, მაგრამ მართლაც ძალზე ძნელია ,,მარტოობა სულისა...".

იგი 97 წლის ასაკში გარდაიცვალა, ბოლომდე ლამაზი, კეთილშობილი და ღირსეული მერი შერვაშიძე.

1911 წ.

1980 წ.

როგორც ამბობენ, მონაკოს პრინცის სასახლეში დღესაც ინახება საველი სორიანის მიერ დახატული მერი შერვაშიძის პორტრეტი.

* * *

,,ძლიერია ერი, რაც უნდა პატარა იყოს, როცა მამულიშვილობა, თავისი ქვეყნის სიყვარული ასე ამხნევებს, ასე ამოქმედებს, როცა უბედურება რამ, განსაცდელი რამ გულზე ხელს არ აკრებინებს, როგორც იმედგაწყვეტილს, სასოებადაკარგულს, არამედ იმოდენად ძლიერად აღვიძებს, ძლიერ მისძრავს – მოსძრავს, რამდენადაც ძლიერია თვით მის თავზე მოსული უბედურება და განსაცდელი,, -

- უთქვამს სულმნათ ილია ჭავჭავაძეს.

ეფთვიმე გაენათელი (შერვაშიძე)

ღირსი ეფთვიმე გაენათელი (შერვაშიძე) – დაიბადა 1746 წელს. მამამისი ქრისტოფორე შერვაშიძე გურიის მთავარი იყო. ეფთვიმეს წინაპრები დაახლოებულები იყვნენ იმერეთის სამეფო კარზე და ყოველთვის გაერთიანებისა და დამოუკიდებლობისთვის იბრძოდნენ.

ეფთვიმე თორმეტ წლამდე გურიაში იზრდებოდა, შემდეგ კი იმერეთის მეფემ სოლომონ პირველმა და დასავლეთ საქართველოს კათოლიკოსმა იოსებმა იმერეთში წაიყვანეს. ეფთვიმე ოცი წლის განსავლობაში სულ თან ახლდა მეფესა და კათალიკოსს და მათი ყველა ბრძანება და წესები სრულიად იცოდა.

ბრწყინვალე საერო კარიერას ეფთვიმემ სასულიერო მოღვაწეობა არჩია და ბერად აღიკვეცა. ის მალე აკურთხეს მღდლად. 1778 წლის ახლო ხანებში მღვდელმთავრად დაასხეს ხელნი და ამ დროიდან 1820 წლამდე, გაენათის კათედრას განაგებდა მიტროპოლიტის ხარისხით.

ეფთვიმეს მოღვაწეობის დროს საქართველოს წინაშე მწვავედ იდგა ქვეყნის ყოფნა – არყოფნის და პოლიტიკური ორიენტაციის საკითხი.

წმინდა ეფთვიმეს მთელი სულიერი და ფიზიკური ძალები დედა ეკლესიის სიწმინდისა და ქვეყნის გასაძლიერებლად იყო მიმართული.

1787 წელს ეფთვიმემ საფუძვლიანად განაახლა წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია გელათის კომპლექსში, იგი აქტიურად მონაწილეობდა საეკლესიო და სახელმწიფოებრივი საკითხების გადაწყვეტაში.

ქართლ-კახეთის სამეფოს რუსეთის იმპერიის მფარველობაში შესვლის შემდეგ (1783წელს), იმერეთის სამეფოსა და რუსეთს შორის ურთიერთობები თანდათან დაიძაბა. 1790 წელს ეფთვიმე თბილისში ჩავიდა იმერეთის წარმომადგენლებთან ერთად და ცდილობდა მეფე ერეკლე საქართველოს გაერთიანების აუცილებლობაში დაერწმუნებინა, მაგრამ სამწუხაროდ მცდელობა უშედეგოდ დამთავრდა.

რუსეთის მთავრობის ბრძანებით 1820 წელს 4 მარტს საღამოს, გელათის მონასტერში მიტროპოლიტი ეფთვიმე შეიპყრეს, ამავე დროს შეიპყრეს ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოზი. ორივე მღდლემთავარს წინასწარი შედგენილი გეგმის მიხედვით ტომრები ჩამოაცვეს თავზე და მშიერ-მწყურვალნი მათრახების ცემით წაიყვანეს.

სურამში ერთ-ერთ დედაკაცს წყალი მოუტანია მღდელმთავრისათვის დასალევად. სიცხითა და ცემით გატანჯულ, წმინდა ეფთვიმემ პირის გაღების დროს სისხლი აღებინა, ცემისაგან მას მთლიანად დასცვენოდა კბილები.

ეფთვიმე ქალაქ ნოვგოროდში წაიყვანეს. რუსეთის იმპერატორმა ალექსანდრემ მღდელმთავრისათვის შესაფერისი პატივით მიიღო წმინდანი. ეფთვიმემ იმპერატორს ახალი ნერონი უწოდა და უშიშრად ამხილა საქართველოს ეკლესიისა და ერისათვის თავისუფლების წართმევასა და სამშობლოს დამცელთა წამებისათვის. წმინდა ეფთვიმე სვირის მონასტერში გაგზავნეს ოლოვენცკის გუბერნიაში.

მას ახლო ურთიერთობა ჰქონდა რუსეთში მოღვაწე ქართველ ბატონიშვილებთან, ახერხებდა წერილობითი ურთიერთობა ჰქონოდა მის მოღვაწეებთან, ცნობილ სასულიერო მოღვაწეებთან, მღდელმონაზონ იოანა ხელაშვილთან.

1822 წლის 21 აპრილს, საღამოს 9 საათზე წმინდა ეფთვიმე გარდაიცვალა.

23 აპრილს მის დაკრძალვას უამრავი ხალხი დაესწრო. წესის აგების დროს მეუფე ეფთვიმე წამოიწია ,,დასწერა ჯვარი ვითარცა ცოცხალმან და კუალად მიწვა კუბოსავე და მიიძინა, დაეცათ შიში დიდი მუნ მყოფთა ყოველთავე და აქებდეს ღმერთსა".

ეფთვიმე დაასაფლავეს სვირის მონასტერში სამების ტაძრის საკურთხეველში.

2004 წლის 1აპრილს წმინდა ეფთვიმეს ნეშტი საქართველოში გადმოასვენეს და დაკრძალეს გელათის მონასტერში.

ბეგლარ შერვაშიძე

XVIII საუკუნეში აფხაზეთის ერთ-ერთი მთავარი ბოლუხი გახლდათ, მაგრამ მისმა შთამომავლებმა ეს თანამდებობა ვეღარ შეინარჩუნეს. ისინი სამურზაყანოში დასახლდნენ და საკმაოდ კარჩაკეტილ ცხოვრებას ეწეოდნენ.

ეს ამბები დაკავშირებული იყო რუსეთის შემოსვლასთან საქართველოსა და აფხაზეთში.

ბოლუხის შვილთაშვილი იყო ბეგლარ შერვაშიძე. იგი გარეგნულად ლამაზი, ერთობ განათლებული და კარგი მეოჯახე ყოფილა. მას ცოლად ჰყავდა თავადის ასული ეკატერინე ემხვარი, რომელთანაც ორი შვილი შეეძინა – მიხეილი და ეკატერინე; მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ, ბეგლარმა იქორწინა კამა ჩხოტუაზე. მათ შვილი არ შეძენიათ.

თავადი ბეგლარ შერვაშიძე სოფელ საბერიოში, საგვარეულო სასახლეში ცხოვრობდა. მისი სახლი 24 ოთახისაგან შედგებოდა.

ოჯახის წევრების სიცოცხლე რომ შეენარჩუნებინათ, ბეგლარმა ბოლშევიკებს თავად დაუთმო ეს შენობა. ოჯახი კი იმავე სოფელში, პატარა სახლში გადავიდა საცხოვრებლად. სასახლეში შესულმა ბოლშევიკებმა მაშინვე დაიწყეს ვენეციური სარკეების, ბროლის ჭაღების, ანტიკვარიული ავეჯის, ჭურჭლის და უნიკალური სურათების კოლექციის ძარცვა და განადგურება. სასახლეში თავად ბეგლარ შერვაშიძის მოთხოვნით სკოლა გახსნეს.

ბეგლარის ვაჟმა მიხეილ შერვაშიძემ ცოლად შეირთო თავადის ასული დუშა ანჩაბაძე.

შერვაშიძეების ასცხენოსნიანი მაყრიონი პატარძლის წამოსაყვანად თავად ანჩაბაძის ოჯახში მივიდა. მათ ჯვარი დაიწერეს სოფელ საბერიოში საგვარეულო წმინდა გიორგის სახელობის შერვაშიძეთა კარის ეკლესიაში, ხოლო ქორწილი ასევე საგვარეულო სასახლეში გადაიხადეს. დუშა სოფელ ოტობაიადან

იყო. ანჩაბაძეების ეს ოჯახი გამოირჩეოდა უპირატესი მდგომარეობით – მათ განათლება ძირითადად საფრანგეთში, სორბონის უნივერსიტეტში ჰქონდათ მიღებული.

ანჩაბაძეთა ოჯახი ქველმოქმედებას ეწეოდა: აგებდნენ ხიდებს, ბორანს, დააარსეს სკოლები.

სერგი შერვაშიძე 1924 წლის 7 იანვარს, შობის ბრწყინვალე დღესასწაულზე დაიბადა, ბაბუას ბეგის ახალშობილი წითელი ღვინით სავსე ქვევრში გაუბანია, მაგრამ ოჯახის ბედნიერება დიდხანს არ გაგრძელებულა. ერთხელ პატარა სერგი ავად გამხდარა, მიხეილს ადიდებული და ამღვრეული ენგურის ცხენით გადალახვა მოუხდა. მან 24 საათში წამლები გადმოიტანა სამეგრელოდან. ბავშვი მალე გამომჯობინდა, მაგრამ მეორე დილით მიხეილიც მოკვდა და მისი ცხენიც. მიზეზი არავინ იცის.

1924 წლი შეთქმულებაში მონაწილეობის ბრალდებით, კომუნისტებმა ბეგლარ შერვაშიძე ციმბირში გადაასახლეს. ამავე მოტივით დააპატიმრეს მისი ვაჟი მიხეილ შერვაშიძეც, მაგრამ ვინაიდან შეთქმულებაში მონაწილეობა ვერ დაუმტკიცეს, მალე გაანთავისუფლეს.

ბეგის გადასახლებისა და მიხეილის გარდაცვალების შემდეგ ბოლშევიკები შერვაშიძეების ოჯახში შეიჭრნენ. დაქვრივებულმა დუშა ანჩაბაძემ ბავშვი აკვნიანად ნალიაში დამალა. სახლში რომ ვერავინ ნახეს, ნალიაში შევიდნენ და თოფის ხიშტით ეძებდნენ პატარა სერგის. ბავშვმა, საბედნიეროდ ხმა არ ამოიღო და ასე გადარჩა. ერთ-ერთ ბოლშევიკმა შემდეგ შერვაშიძეების საგვარეულო ეკლესიის განადგურება განიზრახა. ეს ის პერიოდი იყო, როცა მასობრივად ანადგურებდნენ და წვავდნენ ისტორიულ – კულტურულ ძეგლებსა და ეკლესიებს.

ვერავინ გაბედა წმინდა გიორგის სამრეკლოდან ზარი ჩამოეხსნა, ის ბოლშევიკი თვითონ ავიდა სამრეკლოზე. ჩამოხსნილ ზარს თან გადმოჰყვა და დაიღუპა.

1928 წელს გადასახლებიდან დაბრუნებულ ბეგლარ შერვაშიძეს შვილი და რძალი აღარ დახვდა. დაობლებულ სერგი შერვაშიძეს ბეგის მეორე ცოლი კამა ჩხოტუა ზრდიდა. ამ ქალბატონს შემდგომში დიდი სიყვარულით იხსენებდა სერგი. დაიწყო თუ არა დიდი სამამულო ომი, სერგი მაშინვე ფრონტზე გაიწვიეს. გენერალ შელიას დახმარებით სერგიმ მუშაობა დაიწყო აფხაზეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროში, სადაც 20 წელი მსახურობდა.

მიუხედავად განვლილი მძიმე და ტრაგიკული ცხოვრებისა, სერგი არ გაბოროტებულა, ცხოვრების სიყვარული არ დაუკარგავს, პირიქით, ძალიან კეთილი, გულთბილი და ამასთან, ნიჭიერი და წარმოსადეგი პიროვნება იყო. წერდა ლექსებს, ხატავდა, მღეროდა კიდევაც.

ერთხელ კონსტანტინე გამსახურდიას სერგისათვის უთქვამს: ,,ალბათ ძალიან პატარა იყავი, თორემ მიკვირს, როგორ შეგარჩინეს ბოლშევიკებმა ეგ ლამაზი თავი ვაჟკაცურ მხრებზეო".

სერგის ცოლად ჰყავდა კეთილშობილური თვისებებით შემკული, სტუმართმოყვარე, საოცრად ნაზი და სათნო, შვილების მიმართ მკაცრი, მომთხოვნი, უერთგულესი ქალბატონი ბაბილინა ბებია, განათლებით პედაგოგი. მათ შეეძინათ სამი შვილი: თამარი, გიორგი და ასმათი.

საქართველოს პატრიარქის, უწმინდესი და უნეტარესის ილია II-ისა და ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსის მეუფე დანიელის ლოცვა-კურთხევითა და დახმარებით, სერგიმ გადაწყვიტა სამურზაყანოში აღედგინა შერვაშიძეების საგვარეულო ეკლესია, მაგრამ აფხაზეთის მოვლენების განვითარების გამო ეს იდეა არ განხორციელდა.

სერგის კარგ ადამიანობაზე მეტყველებს ასლან მუსტაფის ძე და ზაური ალექსანდრეს ძე შერვაშიძეების მიერ გადმოცემული ფაქტობრივი მასალები, როცა კომუნისტების დროს 70-80-იან წლებში ჭირდა აჭარიდან და კერძოდ საქართველოდან რუსეთში ციტრუსების გადატანა. ორჯერ დატვირთული 20 ტონიანი სატვირთო მანქანა ქ. გაგრაში ავტოინსპექციამ გააჩერა, სადაც სერგი მუშაობდა ტრასის უფროსად. როცა გაიგო, ტვირთის პატრონები აჭარიდან, სრულიად უცნობი შერვაშიძეები იყვნენ, ისინი სახლში მიუწვევია, სამი დღე-ღამეს პურმარილით გაუმასპინძლდა, შემდგომ ინსპექციის მანქანა გაუყოლებია და ქ. სოჭში ჩაუცილებია.

სერგი მეუღლესთან ერთად

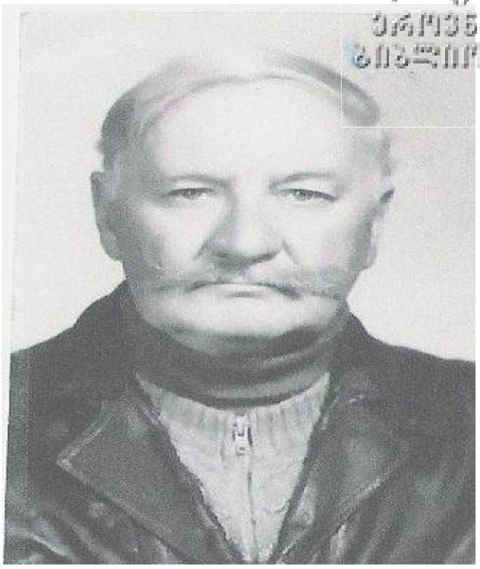

სერგი მიხეილისძე

ბატონი სერგი პენსიაზე გასვლის შემდეგ ოჯახით თბილისში, ვაკეში, არაგვის ქუჩა №1-ში გადმოვიდა.

თამრიკო - ქიმიკოსია, ის ცნობილი ქიმიკოსის, დოქტორ დავით სუპატაშვილის მეუღლეა. ჰყავთ სამი ვაჟი: გურამი, გიორგი და ლევანი.

კურორტი საირმე. 1987 წ. - სერგი და ესედ (ზურაბ) შერგაშიძე მეუღლესთან

და შვილიშვილთან ერთად.

დავით სუპატაშვილი,მე,გივი ქიქავა,აიშე ქიქავა,თამარ შერვაშიძე და ციცინო სარაჯიშვილი

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

დავით სუპატაშვილი და თამარ შერვაშიძე შვილიშვილებით-ბარბარე და მარიამით

თამარ სერგის ასული მეუღლით - დავით სუპატაშვილთან და რძალთან თამარ რევაზის ასულთან ერთად

ბათუმი -15.09.2012 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დავით და მარიამ სუპათაშვილები+თამარ ორდენიძე

გენერალ-ლეიტენანტი გიორგი სერგიძე

საქართველოს შინაგან სამინისტროს ჯარების სარდალი

გიორგი სერგის ძე მეუღლით - ნინო ფანცულაიასთან და

შვილებთან – სოფო, მიხეილ და სერგი შერვაშიძეები

გიორგი ხოსროშვილი , ასმათ ,გიორგი და თამარ შერვაშიძეები ,გიორგი სუპატაშვილი მეუღლით თამარ რევაზის ასულთან ერთად -ბათუმი-15.09.2012წ

ბათუმი-15.09.2012წ

- გიორგი სერგის ძე შერვაშიძე 1955 წელს დაიბადა.

დაამთავრა თბილისის 30-ე საშუალო სკოლა.
თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი,
საარტილერიო სასწავლებელი, ფრუნზეს სახელობის
სამხედრო აკადემია, იურიდიული ფაკულტეტი.
წოდებით გენერალ-ლეიტენანტია, წლების განმავლობაში
იყო საქართველოს შინაგანი ჯარების სარდალი.
მამაცობისათვის მიღებული აქვს სამხედრო ჯილდოები
და მედლები.
მეუღლე, ქალბატონი ნინო ფანცულაია, მუსიკის მასწავლებელია.
გიორგის სამი შვილი შვილი ჰყავს – სოფო, მიხეილი და სერგი.

-ასმათ სერგის ასული – დაიბადა 1957 წ. დაამთავრა თბილისის 51-ე საშუალო სკოლა, ხოლო შემდეგ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ფსიქოლოგის სპეციალობით. მისი მეუღლე გიორგი ხოსროშვილი, ფიზიკის მეცნიერებათა დოქტორი. ჰყავთ 2 ვაჟი: - *ირაკლი და გიორგი.*

ასმათ სერგის ასული მეუღლით გიორგი ხოსროშვილთან

რევაზ და სერგი შერვაშიძეები, გორგი ხოსროშვილი. თბილისი - პეროვსკაიას ქ-9 -1997 წ.

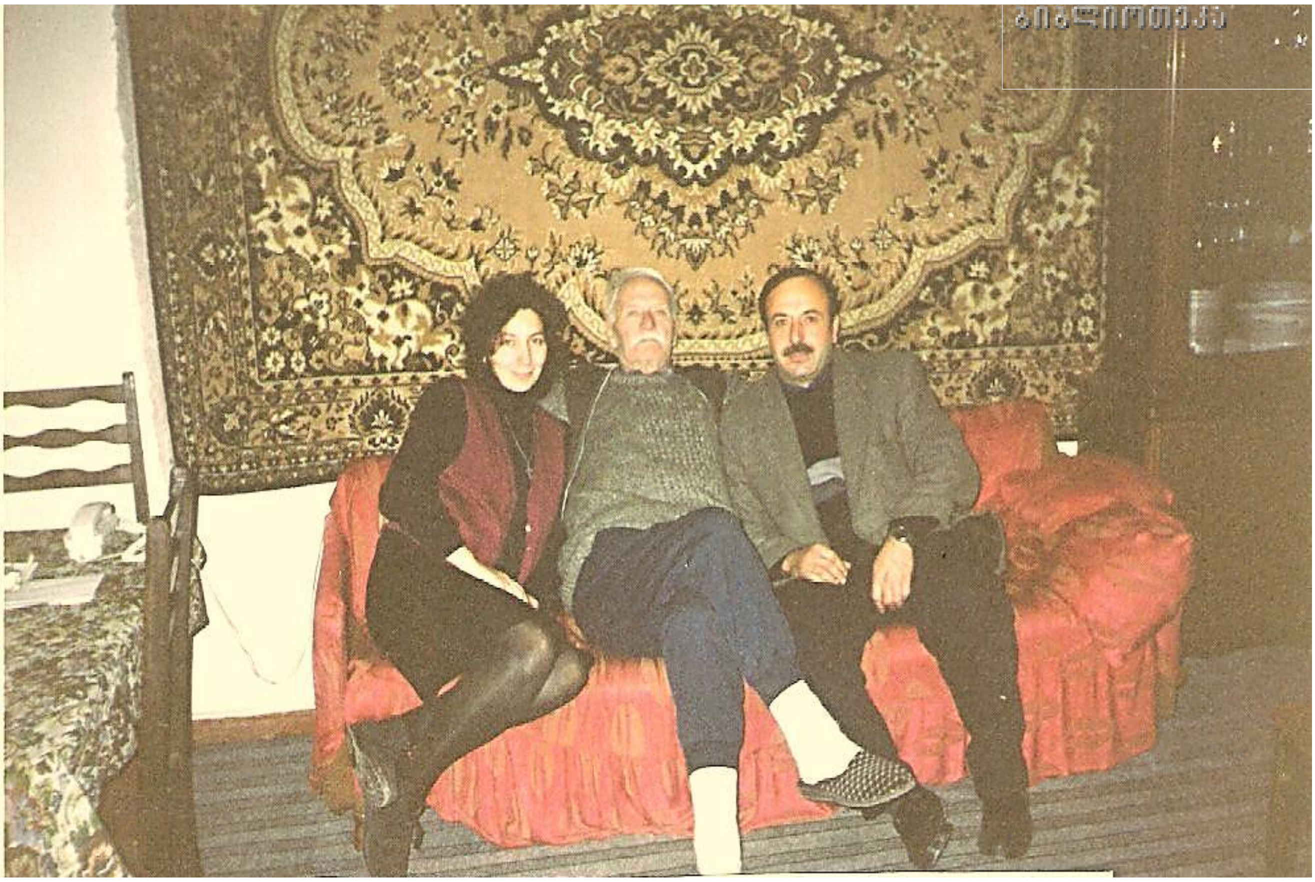

ასმათ, სერგი და რევაზ შერვაშიძეები. თბილისი-1997 წ.

,, იმდენი შვილიშვილი მყავს
ვეღარ წამაქცევს რიონი
გუშინ თუ ერთი ვიყავი
დღეს გავხდი ბატალიონი"

=სერგი შერვაშიძე=

* * *

ჰერალდიკა ერთ-ერთ ჩვეულებასთან დაკავშირებით აღმოცენდა, რომელიც ტურნირის წინ რაინდების გერბების წარდგენაში მდგომარეობდა, რაც მას ტურნირში მონაწილეობის უფლებას ანიჭებდა. თუმცა, გერბის ჩანასახები შეინიშნება ძველი მსოფლიოს ხალხთა მრავალ სიმბოლიკურ გამოსახულებაში.

საქართველოში წარჩინებულ გვარებში გავრცელებული იყო საგვარეულო დროშები, კალმები, ბეჭდები, ხელრთვანები. ჰერალდიკის ევროპული ფორმა რუსეთიდან გავრცელდა ძირითადად 1801 წლის შემდეგ.

ქართველი თავადაზნაურების გვარებში მოხდა ძველი საგვარეულო ნიშნებისა და ევროპული ჰერალდიკის კანონების შერწყმა.

ცნობილია, რომ აფხაზეთის და მისი უძველესი გვარების წარმომადგენლებს გააჩნდათ როგორც უძველესი სიმბოლიკის მატარებელი ნიშნები, ასვე მოგვიანებით ევროპული წესების დაცვით შექმნილი და

დამტკიცებული გერბები. აფხაზ თავადთა გერბებიდან მხოლოდ რამდენიმეს: შერვაშიძეს, აჩბაბას, ინალ-იფას, ჩხოტუას – უძველეს გვარებს ჰქონდა საგვარეულო გერბები და გააჩნდათ მათი სარგებლობის უფლება.

აკადემიკოს ლეო შერვაშიძის ხელშეწყობით შეიქმნა სათავადაზნაურო საკრებულოს საგერბო მატრიკული. მასში, ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში დამტკიცებულ გერბებთან ერთად შევიდა ლეო შერვაშიძის მიერ შექმნილი გერბები. ხაზგასმულია ის გარემოება, რომ, ეს გერბები განიხილება როგორც ხელოვნების ნიმუში და აქვთ კულტუროლოგიური მნიშვნელობა, ვინაიდან არსებული აღწერილობისა და გამოსახულების გერბის მინიჭებისა და მისი სარგებლობის ისტორიული უფლების დამტკიცება, მხოლოდ მეფის პრეროგატივა იყო.

რევაზ და ლეო შერვაშიძეები. თბილისი – 1996 წ.

ბათუმი -1999 წ.- რეზო შერვაშიძის ოჯახში - მარცხნიდან სუსანა რეშიტის ასული, ალდონა გაბუნია, ლეო, თამარ და მირანდა შერვაშიძეები.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლეო ალექსისძე და რევაზ კარლოსძე

1996 წ. ქედა - შოთა შერვაშიძის ოჯახში.

ლეო ალექსისძე მეუღლით ალდონა გაბუნიასთან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარცხნიდან - რეზო შერვაშიძე, ციცინო სარაჯიშვილი, ალდონა გაბუნია, სოსლან და ლეო შერვაშიძეები – ქედა 5.09.1999 წ.

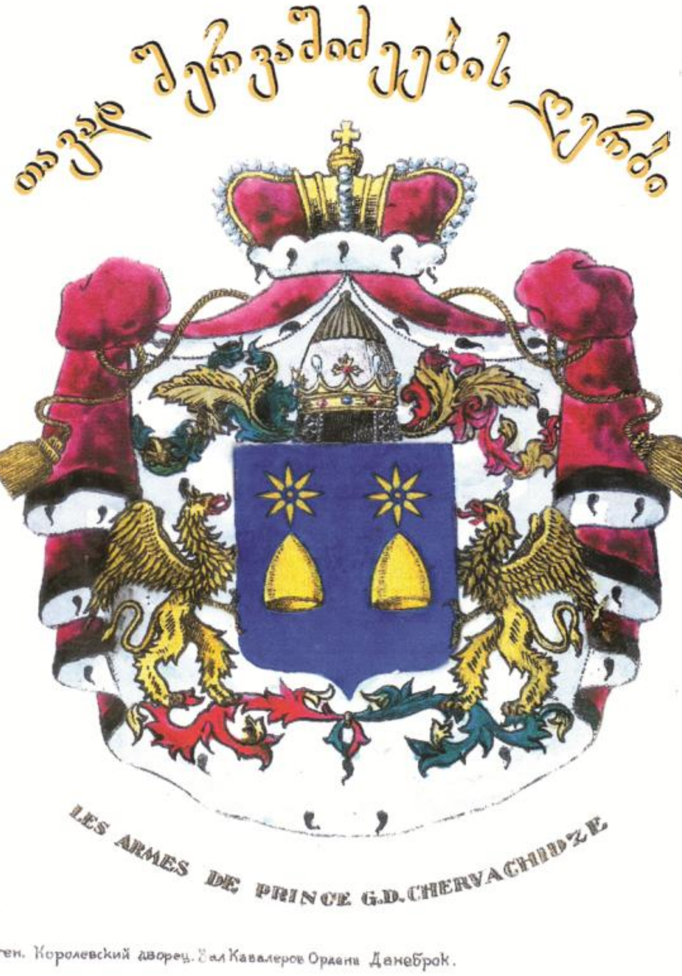

1895 წლის 25 ოქტომბერს რუსეთის იმპერიის უმაღლესმა ხელისუფლებამ ოფიციალურად გააფორმა შერვაშიძეების საგვარეულო გერბი (РГИА. С-Пб.Ф. 1343. Оп. 49. д. №1932. 1895 г.): ლაჟვარდის გულიან ფრანგულ ფარში ლეგენდარული ძმების დიოსკურების ემბლემა ძველი ბერძნების მიერ ,,პილოს,,-ად წოდებული თავსაბურავის მსგავსი, ოქროს ორი თექის ქუდია მოთავსებული, რომელთაგან ორივე თითო ოქროსავე რვაქიმიანი ვარსკვლავით არის დაგვირგვინებული;

ფარი ორ ბიზანტიური ტიპის ფარისმტვირთველ გრიფონს უპყრია, ამასთანავე, ფარს თავს ადგას სააზნაურო მუზარადი სირაქლემის სამი ფრთით; ლამბრეკენი – ლაჟვარდის, ოქროს სარჩულით;

ყოველივე სათავადო გვირგვინიანი სათავადოვე მოსასხამით არის გარსშემოხვეული.

გერბი ,,საერთო საგერბის,, 1901 წელს გამოცემულ XVI ტომში შევიდა (Общий гербовник дворянских родов Всероссийской Империи. С-Пб. 1901 г. XVI т. ст. 1. РГИА. С-Пб. Ф. 1411. Оп. 1. д. № 116.), მცირე ხნის შემდგომ კი, 1906 წელს - ,,უმაღლესად დამტკიცებული" გერბის მფლობელი რუსეთის იმპერიის სათავადაზნაურო გვარების დასურათებული ნუსხის III წიგნშიც (Описки дворян всероссийской империи имеюших высочайше утвержденные гербы. III т. 1906 г. ст. 428. РГИА. С-Пб. ф. 1411. оп. 2. д. № 602).

ოსკარ გეტლინგის გლიპტიკურ კოლექციაში შემონახული შერვაშიძეების მრგვალი ფორმის საგერბე ბეჭედზე აგრეთვე დიოსკურების ემბლემა არის ამოტვიფრული ჰერალდიკური ფარის გარეშე (საქართველოს ისტორიის ს. ჯანაშიას სახელობის სახელმწიფო მუზეუმი. გლიპტიკის ფონდი. ოსკარ გეტლინგის არქივი. გლიპტიკური კოლექციის ალბომი).

აფხაზეთის მთავრების - შერვაშიძეების ოფიციალურად დამტკიცებული გერბის სრული გამოსახულება სტანისლავ დუმინს აქვს დაბეჭდილი წიგნში: - ,,რუსეთის იმპერიის სათავადაზნაურო საგვარეულოების" ტომში (С. Думин, П. Гребелъский. Дворянские Роды Российской империи. изд. Ликоминвест. т. IV. М. 1998 г. ст. 21.). ასეთივე გერბი, ოღონდ ფარსგარე შესამკობლების გარეშე ,,საქართველოს ჰერალდიკურ

სიმბოლიკაში,, მიხეილ ვადბოლსკისაც აქვს გამოქვეყნებული (მიხეილ ვადბოლსკი. საქართველოს ჰერალდიკური სიმბოლიკა. გამომც. ,,ხელოვნება,,. თბ. 1980 წ. გვ. 96, ნახ. 173). შერვაშიძეთა [illegible] საგერბე კომპოზიციას ,,საერთო საგერბედან,, ვ. ციხინსკიც იცნობს (В. Цихинский. Кавказский гербовник. Тавадские роды. (Рукописъ). Петроград. 1922 г. ст. 79.).

შერვაშიძეები, აფხაზეთის მთავრები იყვნენ. საქართველოს ამ მხარის ცენტრს კი დიდი ხნის განმავლობაში ქალაქი სოხუმი, იგივე ბერძნული კოლონია დიოსკურია წარმოადგენდა. ძველი კოლხიდის ამ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პოლისში მოჭრილ მონეტებზე, ქალაქის სახელის მიხედვით ლეგენდარული ძმების დიოსკურების, ჩვენს მიერ აღწერილი ემბლემა აღიბეჭდებოდა (Г. Ф. Дундуа. Нумизматика античной Грузии. Изд. ,,Мецниереба,,. Тб. 1987 г. ст. 105). სწორედ აქედან გამომდინარე შერვაშიძეებმა, ვითარც სოხუმისა და მთლიანად აფხაზეთის მფლობელებმა თავიანთ გერბში ძმები დიოსკურების ანუ თვით ქალაქ სოხუმის, დიოსკურიის სიმბოლო გამოსახეს. საინტერესოა, რომ შერვაშიძეების საგერბე ემბლემა – მითიური ძმების ქუდები.

XX საუკუნის 60-იან წლებში სოხუმელი მხატვრის ნინო მასტიტსკაიას მიერ შესრულებული ლეო შერვაშიძის ექსლიბრისის კომპოზიციის ნაწილს შეადგენდა. ეს არის ფაქტობრივად ერთადერთი ჩვენთვის ცნობილი ნიმუში საგერბე ექსლიბრისისა საქართველოში. (მარიამ გაჩეჩილაძე. ,,ქართული ექსლიბრისის ხელოვნება,, სადისერტაციო ნაშრომი. 1997 წ.).

ამრიგად, თამამად შეიძლება ითქვას, რომ შერვაშიძეთა ჰერალდიკურ სიმბოლიკას ქართული საგვარეულო გერბებიდან უძველესი, ბაგრატიონების დინასტიისაზე უფრო ადრინდელი, ჯერ კიდევ I-II საუკუნიდან მომდინარე (Г. Ф. Дундуа. Нумизматика античной Грузии. Изд. ,,Мецниереба,,. Тб. 1987 г. ст. 105.) ფესვები გააჩნია.

შერვაშიძეთა მეორე გერბი შესრულებულია 1906 წელს რუსეთის მეფის ჰერალდიკოსის ვ. ციხინსკის მიერ.

ალექსი ლეონიდეს ძე შერვაშიძე – ჩაჩბა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფერმწერი - მხატვარი ***ალექსი ლეოს ძე*** - დაიბადა 1959 წელს სოხუმში.

ის არის ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორის, პროფესორ ლეო შერვაშიძის (1911-2003) ვაჟი.

მან 1974 წელს დაამთავრა სოხუმის სამხატვრო სკოლა. 1979 წელს სოხუმის სამხატვრო სასწავლებელი. 1986 წელს თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია. თეატრის და კინოს ხელოვნებათმცოდნე დამდგმელი-მხატვარია.

1986-1989 წწ. ამთავრებს მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასპირანტურას ხელოვნებათმცოდნეობის სპეციალობით. ამავე წლებში ენერგიულად მუშაობს სოხუმის რუსულ მოზარდ მაყურებელთა თეატრში, მოსკოვის ო. ტაბაკოვისა და საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა თეატრებში დამდგმელ - მხატვრად.

1988 წლიდან აფხაზეთისა და საბჭოთა კავშირის მხატვართა კავშირის წევრია.

1995-1997 წწ. ი. სპესინცევას სახელობის მოსკოვის თეატრის მთავარი მხატვარია.

არის იაპონიის, გერმანიის, საფრანგეთის და რუსეთის მრავალი სამხატვრო გამოფენის მონაწილე.

2006 წლიდან აქტიურად მონაწილეობს მუზეუმების საექსპოზიციო საქმიანობაში მოსკოვსა და სანკტ-პეტერბურგში.

ამჟამად ცხოვრობს და მოღვაწეობს მოსკოვსა და სოხუმში.

ჰყავს მეუღლე და ორი ქალიშვილი - მერი და ნინო.

შეუძლებელია არ მოვიგონოთ აწგარდაცვლილი ვაჟკაცობის, ჰუმანურობის ეტალონი – გივი ხუხუტ[illegible] შერვაშიძე, რომელმაც 1980 წელს უმასპინძლა აფხაზეთში – ახალ ათონში დასასვენებლად მყოფ მამას, კარლო შერვაშიძეს. ამ დროს გივი ხუმუშკურის საბჭოთა მეურნეობის დირექტორად მუშაობდა. მამას დაურეკია ბატონი გივისათვის, გივი არ დახვედრია სამახურში და მდივანისთვის დაუბარებია, რომ ახალ ათონში ერთ-ერთ სანატორიუმში ისვენებდა. მეორე დღეს ბატონი გივი ეახლა, ამჯერად მამა არ დახვედრია - წასული იყო რიწის ტბაზე. ბატონ გივის დაუტოვებია წერილი, რომელსაც მამა მთელი სიცოცხლის განმავლობაში ინახავდა.

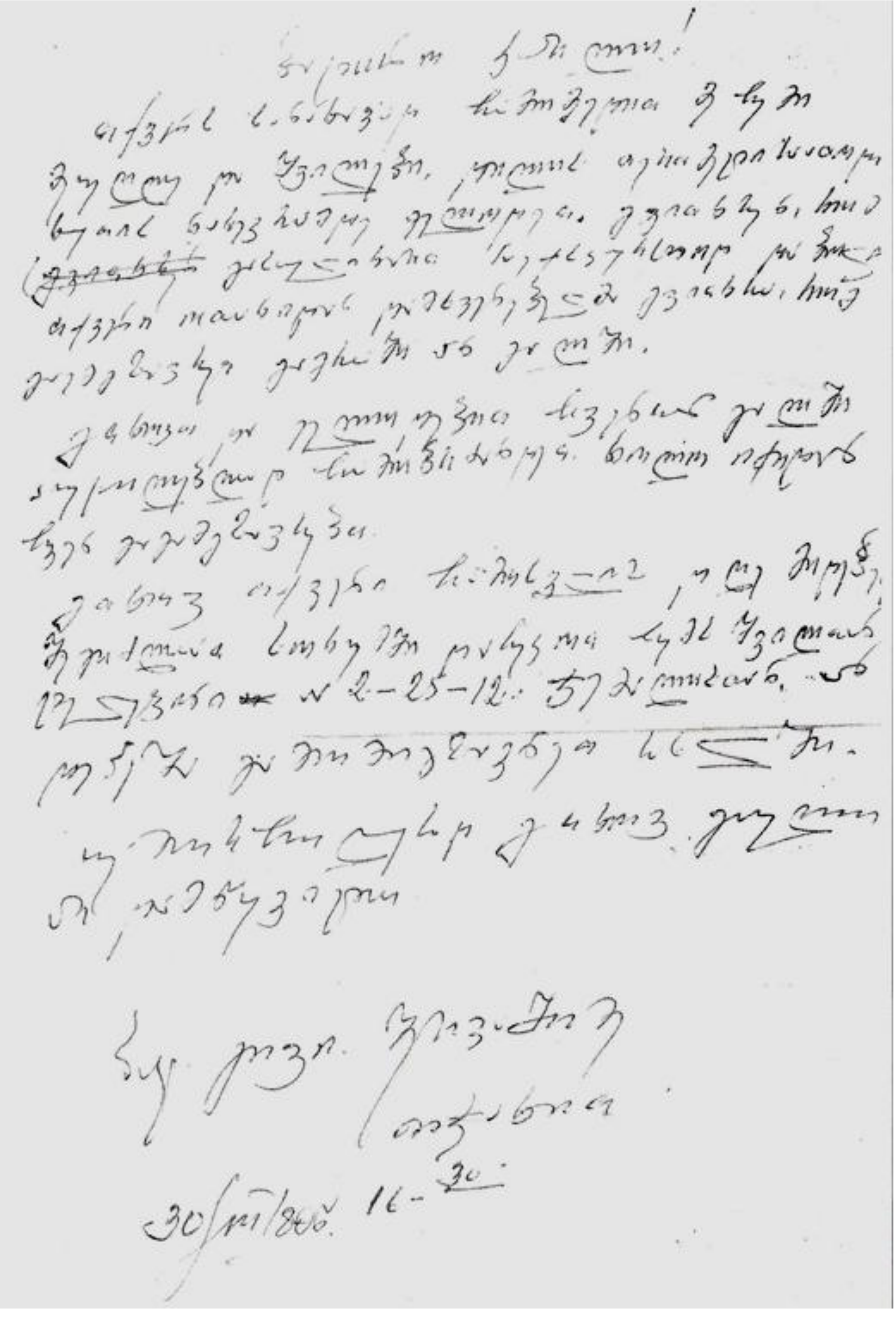
30/VII/80წ. 16-30

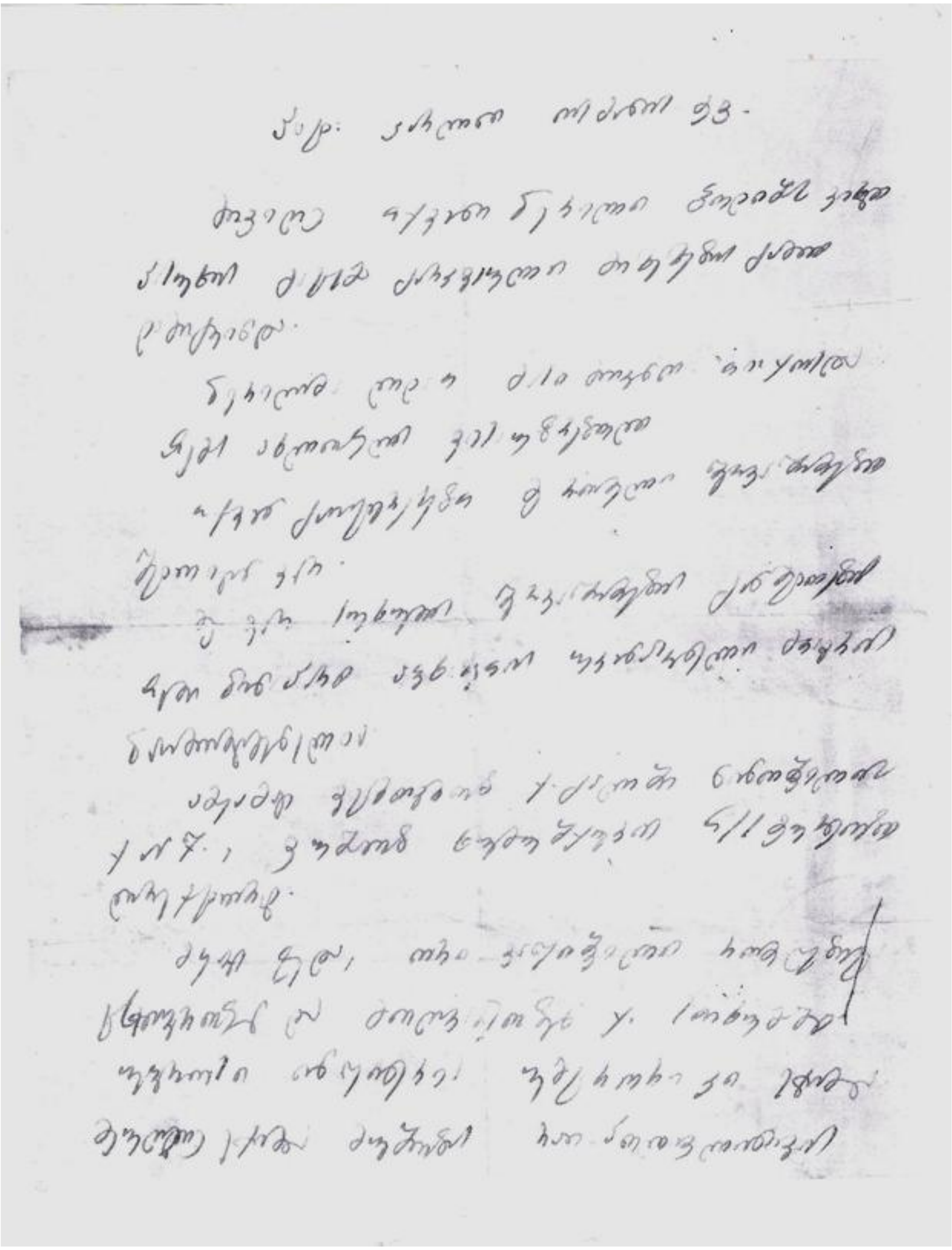

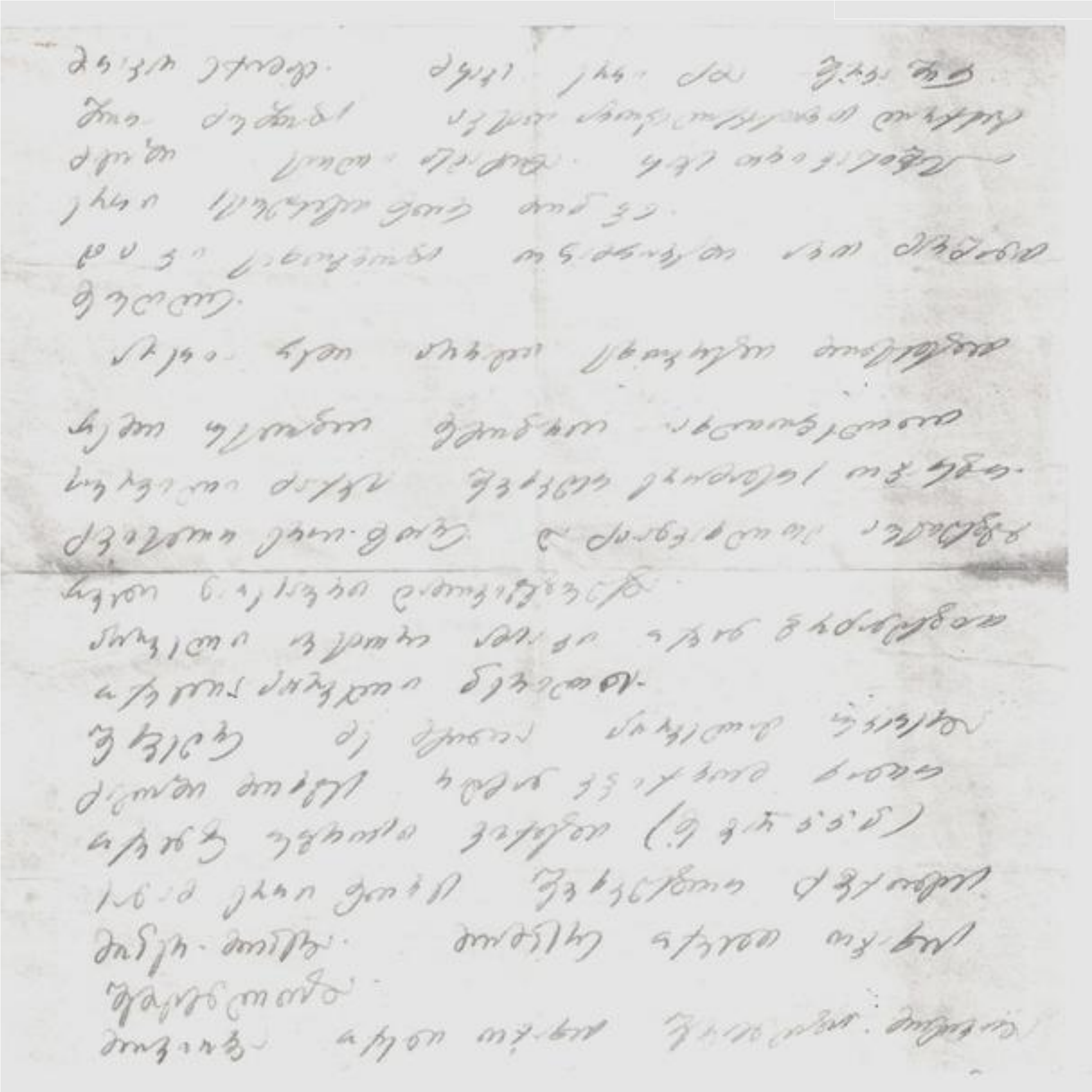

უსაზღვრო იყო ის სიხარული, სითბო და მოფერება, რომელიც აფხაზეთში მცხოვრებმა შერვაშიძეებმა მამას – კარლო შერვაშიძე სგაუწიეს. გადაპატიჟებები ოჯახებში, გადაბმული ქეიფები. საჩუქრებით დატვირთული მანქანით ჩამოაცილეს ბათუმამდე გივის ძმამ შოთამ და გივის შვილმა ჯემალიმ, ეს სურათებიც იმ დროსაა გადაღებული. გალში და ბათუმში, შაუმიანის ქ. 71-ში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარცხნიდან - კოტე, გივი, კარლო, ჯემალ, შოთა და მათი დედა – თამარ ტყეშელაშვილი
გალი - მარტი 1980 წ.

მარცხნიდან - კოტე, გივი, კარლო, ჯემალ, შოთა, შოთას შვილი და დედა - თამარ ტყეშელაშვილი. - გალი-მარტი 1980 წ.

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

მარჯვნიდან: - ჯემალ, სერგო, შოთა, კოტე და არჩილ შერვაშიძეები

მარჯვნიდან: - გრიშა (ჩაჩბა), ჯემალ გივის ძე, შოთა ხუხუტის ძე, კოტე გრიგოლის ძე, არჩილ პეტრეს ძე.
გალი - მარტი-1980 წ.

შოთა ხუხუტის ძე ოჯახით
გალი-მარტი 1980 წ.

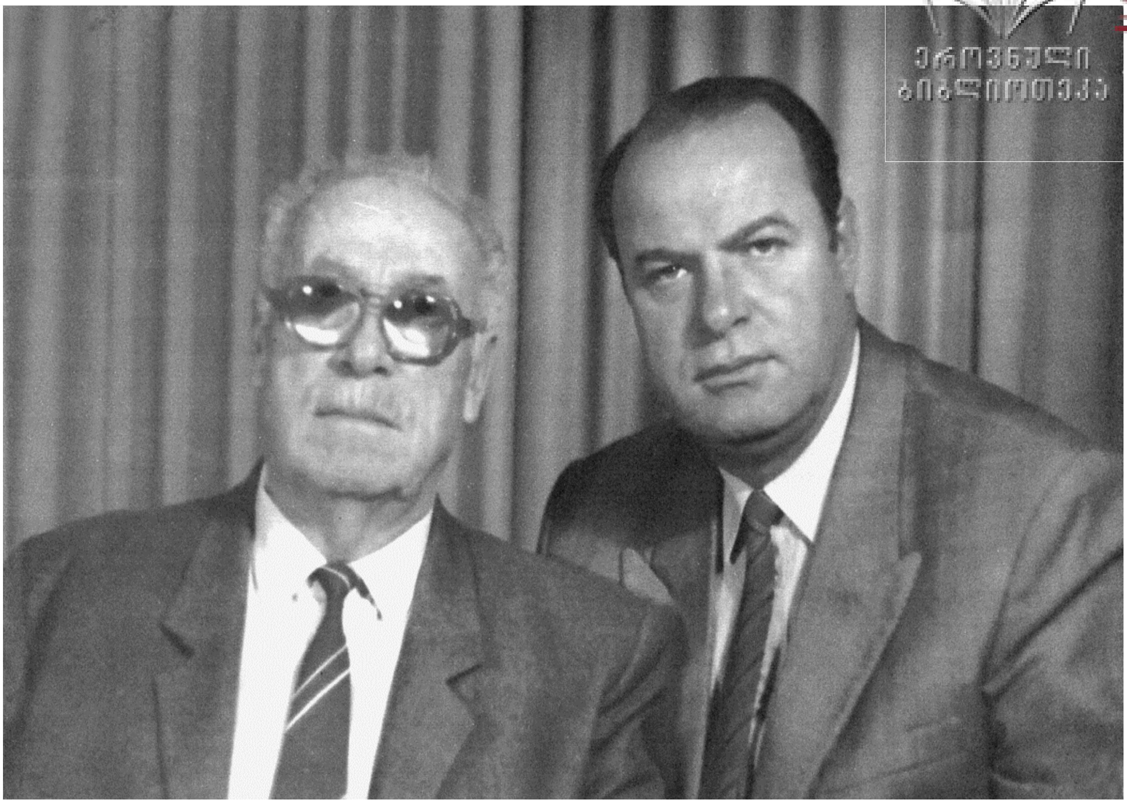

მამა – შვილი გივი და ჯემალ შერგაშიძეები
თბილისი - 1995 წ.

ჯემალ და გია გივის ძე

მარცხნიდან:-შოთა ხუხუტის ძე, რევაზ კარლოს ძე, ჯემალ გივის ძე, აიშე (თამარ) ქიქავა,
კარლო ოსმანის ძე, შვილიშვილები: მირანდა და თამარ შერვაშიძეები. აპრილი -1980 წ.

ყადირ ბეგის სახელობის აღმართის გახსნის მეორე დღე

აფხაზეთის თავადები 29 წლის შემდეგ ბათუმში, დ. თავდადებულის ქ –71. – 09.05.2009 წ. მარჯვნიდან-პროფესორი ნიკო ჯავახიშვილი,აიშე ქიქავა, ციცინო სარაჯიშვილი , ჯემალ გივისძე, მირანდა რევაზის ასული,რევაზ კარლოსძე,გიორგი ხოსროშვილი,მაიკო დადიანი, ასმათ სერგოს ასული,გიორგი სერგოსძე, გიორგი გივისძე და თენგიზ თავდგირიძე.

ბათუმი- 09.05.2009წ

მარცხნიდან- გიორგი სერგოსძე, ჯემალ გივისძე ,რევაზ კარლოსძე და გიორგი გივისძე

თბილისი - 6.12.2014 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თბილისი - 6.12.2014 წ.

გია გივის ძე, გიორგი სერგის ძე, ჯემალ გივის ძე და რევაზ კარლოს ძე

გივი ხუხუტის ძე შერვაშიძე – (1922-2003). სპეციალობით ეკონომისტი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა გალის აჩიგვარის, სიდის მეურნეობების დირექტორად. დაჯილდოებული იყო მრავალისი გელით დამედლით. მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული აგრონომის წოდება.
ჰყავს ორი შვილი - ჯემალი და გია.

- ჯემალ გივის ძე შერვაშიძე – დაიბადა 1949 წელს გალში. ინჟინერ – მშენებელია. 29 წლის ასაკში გახდა სოხუმში არსებული აფხაზეთის სამშენებლო გაერთიანების მთავარი ინჟინერი, შემდგომ უფროსი, შემდგომ აფხაზეთის კავშირგაბმულობის, გზების, ენერგეტიკის მინისტრი.

აფხაზეთში განვითარებული მოვლენების მერე ცხოვრობს თბილისში. არის აფხაზეთის ლეგიტიმური მთავრობის სათბობ-ენერგეტიკის სამინისტროს მარეგულირებელი კომისიის თავმჯდომარე.

- გია გივის ძე შერვაშიძე – დაიბადა (1952-2015) წელს გალში. 1968 წელს დაამთავრა საშუალო სკოლა, შემდგომ სტავროპოლის სამედიცინო ინსტიტუტი.

წლების განმავლობაში მუშაობდა ლენინგრადში მკურნალ – ექიმად. შემდეგ სოხუმის რესპუბლიკური საავადმყოფოს ქირურგად.

1979 წლიდან მოსკოვის მეორე ქირურგიული საკავშირო კვლევითი ცენტრის ექიმ - ორდინატორია. 1985 წლიდან მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი, სოხუმის რკინიგზის საავადმყოფოს განყოფილების გამგე, აფხაზეთის ჯანდაცვის მთავარი ქირურგი, თბილისში თავდაცვის სამინისტროს მთავარი ქირურგი, შინაგანი ჯარების ჰოსპიტალის უფროსი.

2001 წლიდან საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აფხაზეთის რეგიონალურ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ -კორესპონდენტი.

– ღუდუშაურის ეროვნული ქირურგიული ცენტრის ქირურგი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი.

აფხაზეთის თავად-აზნაურთა საზოგადოების თავმჯდომარე.

63 წლის ასკში, 2015 წლის 10 სექტემბერს გაჩერდა გული ნაღდი ვაჟკაცი კაცის ,,სუპერ გია,, -ს - ასე ეძახდნენ ახლობლები.

ღმერთმა ნათელში ამყოფის მისი სული! რომელიც თბილისში ნუცუბიძის ფერდობზე ახლადგახსნილ კერძო სასაფლაოზე განისვენებს.

- შოთა ხუხუტის ძე შერვაშიძე – (1930-2004). დაიბადა გალის რაიონის სოფელ საბერიოში.

სპეციალობით ავტომექანიკოსი, მუშაობდა სხვადასხვა თანამდებობაზე: ენგურმშენის ავტოსატრანსპორტო სამმართველოს უფროსად 1971 წლამდე, კოლხიდმშენის ავტო-სატრანსპორტო სამმართველოს უფროსად 1985 წლამდე, გალის ავტოტექმომსახურეობის ცენტრის უფროსად 1993 წლამდე.

1993 წლიდან საცხოვრებლად გადავიდა ლენინგრადში, სადაც გაატარა ცხოვრების ბოლო წლები.

ჰყავს ვაჟიშვილები: ალექსანდრე და ვალერი.

შვილი – ალექსანდრე შოთას ძე – დაბადებული 1960 წელს. ინჟენერ-მშენებელი. სანკტ-პეტერბურგის №5 სამმართველოს მთავარი ინჟინერი, შემდგომ უფროსი.

ვალერი შოთასძე – დაბადებული 1960 წელს. ლენინგრადის სამშენებლო ინსტიტუტის ხიდების და გვირაბების კათედრის მენეჯერი – წამყვანი სპეციალისტი.

***

აჭარა გეოგრაფიულად შავშეთის, არსიანისა და მესხეთის ქედების შუა მდებარე ხეობებშია მოქცეული. იგი საქართველოს ერთ-ერთი ისტორიული მხარეა. ისტორიული მესხეთის ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილი, მრავალფეროვანი და იშვიათი სილამაზით დაჯილდოებული უძველესი კუთხე, ქართული კულტურის კერა და ქრისტეს მცნების პირველი აღმსარებელი. აქ ადამიანი ჯერ კიდევ ნეოლითის ხანაში ცხოვრობდა, რასაც არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებული ექსპონატები ადასტურებენ.

ბრინჯაოს ხანის ძეგლებია ნაპოვნი დიდაჭარაში, საღორეთში, მახუნცეთში, კოლოტაურში, კვაშტაში, ორცვაში და სხვაგან.

ლეონტი მროველის ცნობით ძვ. წ.-აღრიცხვით III საუკუნის II ნახევარში აჭარა ქართლის სამეფოს საერისთაოში შედიოდა, მომდევნო ხანაშიც ქართლის შემადგენელი ნაწილია.

VIII საუკუნიდან აჭარა ბაგრატიონთა სამფლობელოს ნაწილად იქცა.

XI საუკუნის შუა წლებიდან ზემო კლარჯეთთან ერთად აბუსერისძეთა საერითაოში შედიოდა.

XIII საუკუნის შუა წლებიდან აჭარა სამცხე – საათაბაგოს ერთ-ერთ საერისთაოს შეადგენდა.

XIII საუკუნემ აბუსერისძე ტბელის სახით აჭარამ საქართველოს ღირსეული შვილი შემატა, რაც იმის დამადასტურებელია, რომ ამ დროისათვის ეკონომიურად და კულტურულად დაწინაურებული კუთხე იყო.

1570 - იანი წლებიდან ოსმალებმა აჭარას ინტენსიურად შემოუტიეს. მათი პირველი შემოსევიდან საბოლოო განდევნამდე აჭარლები გულხელდაკრეფილნი არასოდეს ყოფილან, იარაღი არ დაუყრიათ.

1737 წელს აჭარა ახალციხის ფაშამ ააოხრა. ამის გამო მოსახლეობის დიდი ნაწილი საქართველოს სხვა რეგიონში გადასახლდა.

ხიმშიაშვილთა აღზევებამ აჭარა მეტ – ნაკლებად ფეხზე დააყენა.

XVIII – XIX საუკუნემ სელიმ ხიმშიაშვილის სახით აჭარაში ეროვნული გმირი შვა.

აჭარა გეოგრაფიულად მრავალფეროვანი და იშვიათი სილამაზით გამორჩეული საქართველოს უძველესი და განუყოფელი კუთხე არაერთი მოგზაურის მომხიბლველი, აღმაფრთოვანებელი რეგიონი, დამპყრობლის ხელში აღმოჩნდა.

ისტორიული ძნელბედობის ჟამთა სვლაში საავდრო ღრუბელმა აჭარის ცასაც უწია.

მყუდროება კვლავ დაირღვა, ახლა სხვა დამპყრობელნი გამოჩნდნენ. ოტომანთა იმპერიამ მთელი მცირე აზია მოიცვა, ახლო აღმოსავლეთსაც მიწვდა. გზად ყოველივე წალეკა, დაარბია და დაიპყრო სელჩუკთა მოდგმამ, ბიზანტიას უკან დაახევინა, საბერძნეთს შიშის ზარი დასცა, ჩრდილოსაც წაეტანა.

გიგანტური რვაფეხასავით გადაეღობა მცირე აზიას და საცეცები მეზობლებს დაუმიზნა.

აურაცხელი ასკერი მოაწყდა სამცხესა და აჭარას ,,გიაურთა,, გამუსლიმანების მისიით. კალიასავით გამრავლებულ ერს სხვისი ტერიტორიებისაკენ ეჭირა თვალი, გამოკვება ესაჭიროებოდა, და აი აჭარაც სათარეშო გახდა. თარეში კი ჯიშით მოსდგამდა შუა აზიის ტრამალებიდან აბორგებულ – მომთაბარე ბრბოს, რომელიც ჯერ მცირე აზიას, შემდეგ, 1300 –ანი წლების მიჯნაზე, საქართველოს სამანებს მოადგა ვინმე აზატ – მოსეს წინმძღოლობით.

მოედვნენ ოსმალები ქართულ სოფლებს. შემოიტანეს თავიანთი ადათ-წესები, რელიგია და მათ დამკვიდრებას, ფესვების ღრმად გადგმას ლამობდნენ.

ძალზე მძიმე იყო თურქ დამპყრობელთა სარწმუნოებრივი პოლიტიკა. 1502 წელს ოსმალებმა სულთან სულეიმან დიდის დროს სამცხე – საათაბაგოს ნაწილი დაიპყრეს. ფეოდალების ნაწილმა მაჰმადიანობა მიიღო, სამკვიდროდაკარგულნი კი აჭარასა და იმერეთში გადასახლდა.

ახალციხის პირველი ფაშა გახდა ბექა III ათაბაგი, რომელიც საფარ – ფაშად იწოდებოდა.

ოსმალები რამდენჯერმე დაეპატრონენ ბათუმს. ხანგრძლივად კი 1726 წლიდან.

მათ შექმნეს ჩილდირის ვილაეთი, ანუ ახალციხის საფაშო, რომლის შემადგენლობაში 1829 წლამდე აჭარაც შედიოდა. აჭარა შემდეგში ახლად შექმნილი ტრაპიზონის ვილაეთში მოაყოლეს.

ოსმალები დაპყრობილ ტერიტორიებზე ყოველგვარ საშუალებას მიმართავდნენ, რათა ხალხის შეგნება დაემდაბლებინათ და გადაეგვარებინათ.

აჭარის ახალციხის საფაშოზე შეერთებით სულთანი ცდილობდა მოსახლეობის ასიმილაციას, რასაც მოჰყვა ადგილობრივ მკვიდრთა მასიური წინააღმდეგობა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

XVIII საუკუნის სამოციანი წლებიდან საქართველოს ბედით რუსეთის იმპერიის დედოფალი ეკატერინე II დაინტერესდა.

1770 წელს, აპრილში ერეკლე II ჯარიც მიაშველეს ახალციხეზე სალაშქროდ გენერალ ტოტლებენის მეთაურობით, მაგრამ მან უღალატა და იგი ახალციხეში მისვლამდე ასპინძიდან გაბრუნდა უკან.

ძლევამოსილმა ერეკლე მეორემ მტერი საკუთარი ძალებით დაამარცხა.

1774 წელს რუსეთ – თურქეთის ომი ქუჩუკ – კაინარჯის ზავით დასრულდა, მაგრამ საქართველოსთვის ომი არ დამთავრებულა. საქართველო ქართული ხმალივით საბრძოლველად მუდამ შემართული იყო.

ქართველობამ თავისი მრავალსაუკუნოვანი ისტორია მტერთან გამუდმებულ ბრძოლაში გაატარა. საქართველოს ისტორია ქართველი ერის წამების ისტორიაა, განუწყვეტელი ომია მტაცებელ დამპყრობლების წინააღმდეგ.

ოსმალებმა, დაპყრობილი ტერიტორიებიდან ტყვეთა შესყიდვა ბიზნესად აქციეს, არც ერთ ომს ისეთი ზიანი არ მოუტანია ჩვენი ქვეყნისათვის, რამდენიც - ტყვეთა სყიდვას.

1759 წელს იმერეთის მეფემ – სოლომონ პირველმა და საეკლესიო კრებამ საქართველოს გამაჩანაგებელ მოვლენას– ტყვეებით ვაჭრობას სასტიკი ომი გამოუცხადა.

ოსმალთა ბატონობით შექმნილმა პირობებმა აჭარა დედასაქართველოს მოსწყვიტა, მაგრამ მისი ქართველური ბუნება ვერაფრით დათრგუნა. აჭარა ის კერკეტი კაკალი დარჩა, რომლის გატეხა ძვირად დაუჯდათ.

აჭარლებმა ოსმალოს სასტიკი წინააღმდეგობა გაუწიეს. ყოველ ღონეს ხმარობდნენ თავიანთი ზნე-ჩვეულებების, განსაკუთრებით დედაენის შესანარჩუნებლად. ხშირი აჯანყებები ძირეულად არყევდა დამპყრობელთა ძლიერებას.

გრძელი და ეკლიანი იყო აჭარელთა ცხოვრების გზა, დუხჭირი და სისხლიანი. ისინი ბატონობას არასოდეს შერიგებიან. ძლიერნი იყვნენ აჭარლები, სულით ძლიერნი.

მებრძოლი ხასიათისა და მტკიცე ნებისყოფის წყალობით, აჭარის მთიანეთში თურქთა ბატონობის პერიოდშიც დიდხანს შეინარჩუნა დამოუკიდებლობა.

ამაყი ქართველები ბარბაროსებს მთაში არ უშვებდნენ.

აჭარელთა შეუპოვარმა ბრძოლებმა თურქთა აგრესიის მასშტაბები შეზღუდა და საქარველოს მთელი რიგი რეგიონები დაპყრობისა და მაჰმადიანობის საფრთხისაგან იხსნა.

აჭარაში საერთოდ პოლიტიკური სიტუაცია ძალზე დაძაბული იყო. მაგრამ მის გვერდით პროგრესული საქრისტიანო იდგა.

1878 წლის სან – სტეფანოს საზავო ხელშეკრულებით აჭარა დედასაქართველოს შეუერთდა. სარწმუნოებრივ ბურუსში გახვეული, მაგრამ ძველი წეს-ჩვეულებებითა და ტრადიციებით. ოსმალო ასიმილატორების კაბალურ პოლიტიკას სამართლიანობამ სძლია. საქართველომ გულში ჩაიხუტა თავისი ღვიძლი შვილი.

ამის შესახებ დიდი მამულიშვილი, აჭარის მტკიცე ბურჯი მემედ ბეგ აბაშიძე ბრძანებს:

,,სარწმუნოებრივი სიმტკიცისა და შეურყევლობის მიუხედავად ეროვნული ნათესაობის სათნოებამ, ბუნებრიობამ და სულიერმა სიმტკიცემ მაინც თავისი გაიტანა".

თავისუფლებისათვის მებრძოლი ქართველობის სარწმუნოებრივ სამსხვერპლოზე თავშეწირულ წინაპართა სულების ღაღადი და ნათელ-მირონი მუდამ თან სდევდა.

მუხასავით ტორტმანებდა აჭარა, იდრიკებოდა, იხლიჩებოდა, მაგრამ მაინც ფესვმაგრად იდგა. ღვთისმშობლის წილ სამფლობელოს ღმერთი იფარავდა ოდითგან.

აჭარამ და აჭარლებმა არაადამიანური ტანჯვა-წამება გადაიტანეს, რათა გადაერჩინათ მშობლიური ენა და არ დაეკარგათ ქართველობა.

გამაჰმადიანებულ გლეხობას შენარჩუნებული ჰქონდა ქართული ენა, მაგრამ სახლში თუ ლაპარაკობდნენ მხოლოდ მშობლიურ ენაზე, სახელმწიფო სამსახურში მყოფნი და თავად-აზნაურობის წრე საურთიერთოდ თურქულ ენას ამჯობინებდა.

XIX საუკუნის ბოლოს, მიუხედავად იმისა, რომ მესხეთ – ჯავახეთის ტერიტორია ოსმალური უღლისაგან განთავისუფლებული იყო, მაინც გრძელდებოდა ქართული ენის დევნა. ეს აიხსნება მეფის რუსეთის კოლონიური პოლიტიკით, რის საფუძველზეც ქართველი მაჰმადიანები თათრებად გამოცხადნენ

და სწორედ ამ პერიოდიდან დამკვიდრდა ტერმინი ,,თათარი,,. სამწუხაროდ და მავანთა სამარცხვინოდ ამ ტერმინს დღესაც იყენებენ მაჰმადიან ქართველებთან მიმართებაში.

თავდაპირველად ოსმალო, ასე თუ ისე ურიგდებოდა ქრისტიანობას, პროვინციების მთლიანად დაპყრობის შემდეგ კი მის ძირფესვიან ამოძირკვას შეუდგა. მიწასთან გაასწორა მატერიალური კულტურის ძეგლები, დაანგრია ეკლესიები, დააქცია ციხეები, წაბილწა ჭურები, გათელა ხატ-სალოცავები და ჯვარი.

ვაზის ჯვარი ნახევარმთვარემ შეცვალა; ნერგავდა თურქულ ენას; ადათ – წესებს და ზნე – ჩვეულებებს. სპობდა ქართულ ეკონომიურ – სოციალური წყობის საძირკვლებს.

დაცარიელდა ვეებერთელა ძირწმინდა ჭურები, შეწყდა უძველესი ქართული ლხინი, აღარ ისმოდა ,,მრავალჟამიერის" გუგუნი.

პირველი ჯოხი სოფელ ერგეზე გადატყდაო – გვამცნობს ზაქარია ჭიჭინაძე.

აჭარისწყალზე დღესაც დგას თამარ მეფის ხიდის ბურჯი, სადაც ოსმალებმა თავსა- კვეთი მოაწყვეს.

არ თმობდა ხალხი ქრისტიანობას, ძნელი და მძიმე შესაგუებელი იყო აჭარელთათვის - სხვაზე მორჩილება და უცხო სარწმუნოების გათავისება.

ორი დღის განმავლობაში 1400 კაცს მოკვეთეს თავიო – ასე მოგვითხრობს მემატიანის გადმოცემას ზ. ჭიჭინაძე.

თავმოკვეთილებს პირდაპირ წყალში ჰყრიდნენ. გაწითლდაო ჭოროხი – გადმოგვცემს ისტორია.

კაცთა კვლის ასეთმა ბარბაროსულმა წესმა შეაძრწუნა და დააშინა მოსახლეობა. ხალხი გარბოდა სამოსახლოდან, ვინ დროებით და ვინ კიდევ სამუდამოდ. ზოგი ტყეს და გამოქვაბულს აფარებდა თავს.

თავსაკვეთის შემაძრწუნებელმა ამბავმა შეძრა და შეაჩოჩქოლა აჭარა, იარაღზე გაიკრა ხელი, მაგრამ ვერაგი მტერი ძლიერი იყო. ურჩობამ და მედგარმა წინააღმდეგობამ აჭარა ლამის გაანადგურა.

1625 წლიდან ებრძოდა აჭარა ოსმალოს, დაიღალა, მაგრამ ბრძოლის შეწყვეტა არასოდეს უფიქრია, იცოდა, ხმლის ქარქაშში ჩაგება სამუდამო მარცხს უდრიდა.

მთელს აზიაში კდებამოსილობით ცნობილი ქართველი ქალი, საყოველთაოდ პატივცემული და სამაგალითო, ახალმა, უკულტურო ბატონებმა ცხოვრებას მოწყვიტეს და შინაყმად გადააქციეს. მისი სახე ჩადრით დაბურეს.

დიდი ტრაგედია იყო ასეთი დამცირება საქართველოს შვილებისა, ეს იყოშავბნელი ხანა მათს არსებობაში.

ისლამი მძიმედ ცეცხლითა და მახვილით მიიწევდა ზედა აჭარაში და იკიდებდა ფეხს, რამაც ჩაახშო აჭარის ეკონომიური და კულტურული განვითარება.

აჭარამ სულის სიმტკიცე და ფიზიკური არსებობა უდიდესი მსხვერპლის ფასად შეინარჩუნა.

ყველაზე მეტი სიწმინდე ქართულმა ენამ სწორედ აჭარაში შემოინახა.

,,ენა დედაა ერისა,, - ბრძანებს ვაჟა. აჭარელ დედას ეს სისხლხორცეულად ჰქონია გათავისებული. მან კარგად იცოდა, რომ იგი არამარტო საკუთარი შვილების დედა, არამედ ერის დედაც იყო, ამიტომაც შემოუნახა შთამომავლობას მშობლიური, მრავალსაუკუნე გამოვლილი და ქარცეცხლში გამოტარებული ტკბილი ქართული.

აი რას ბრძანებს აჭარის სახელოვანი შვილი ჰაიდარ აბაშიძე: ,,აჭარამ სამი შავბნელი საუკუნის მანძილზე ცეცხლში გამოატარა თავისი ეროვნული მრწამსი და შეგნება, ყოფისა და ცხოვრების თანდაყოლილი წესი და იერი.

სახელოვანმა ქართველმა დედამ – ,,აჭარელმა ქალმა, შვილი აკვანში მალა და ისე მოიტანა ჩვენამდე ტკბილი და დარბაისლური ენა".

ჩადრში გამოკეტილ, ლანდადქცეულ ქართველ ქალს – აჭარელ დედას – სწორედ ენის წმინდად შენახვისა და ტრადიციების შენარჩუნებისათვის ეკუთვნის ძეგლის დადგმა.

აჭარაში მთელი სამი საუკუნე ჩამკვდარიყო მშობლიურ ენაზე სწავლა – განათლება. განათლება ერთ-ერთი მაჰმადიანური რელიგიური სასკოლო სწავლებით ამოიწურებოდა.

სწორედ ამან განაპირობა, რომ ამ პერიოდის არცერთი აღიარებული მწერალი და საზოგადო მოღვაწე არ ჰყავს საქართველოს ამ კუთხიდან.

ხალხი ფარულ თვითგანათლებას ესწრაფოდა. ერის სატკივარს პროგრესულად მოაზროვნე მამულიშვილებში ღრმად ჰქონდა გადგმული ფესვი.

აჭარის პატრიოტები: მემედ აბაშიძე, ჰაიდარ აბაშიძე, გულო აღა კაიკაციშვილი, აბდულ მიქელაძე, ზექერია ლორთქიფანიძე, ყადირ შერვაშიძე და სხვები იბრძოდნენ, რათა აჭარაში ყოველგვარი წამოწყება განხორციელებულიყო, მრავალწლიანი სიბნელიდან გამოეხედა აჭარლობას, თავისუფალ ასპარეზზე გამოსულიყო და ხელახლა შეეღო ცივილიზაციის კარები.

გვარის ისტორია

შერვაშიძეთა გვარის ბუდეადგილად დღემდე აფხაზეთია მიჩნეული, რადგან ამ გვარის წარმომადგენლებს სამთავროს გაუქმებამდე ეპყრათ ხელისუფლება, მთავრები იყვნენ. საყურადღებოა, რომ ერთხანს შერვაშიძეები მთლიანად ფლობდნენ საქართველოს ზღვისპირა ზოლს, ხოლო საპორტო ქალაქებში – ბათუმსა და ფოთში ბეგლარ ბეგებად სწორედ ამ ოჯახის შვილები ისხდნენ.

შერვაშიძეებს ტრადიციული ნათესაობა ჰქონდათ გურიის მთავრებთან და აჭარელ თავადებთან. მამია მესამის (გარდ. 1717 წ.) შვილს გიორგი IV გურიელს (1717 – 1726) ცოლად ჰყავდა შერვაშიძის ქალი მარიამი, ხოლო ლევან გურიელის შვილს გიორგის - მიხეილ შერვაშიძის ასული ანა.

აფხაზეთის მთავრების, შერვაშიძეებისა და აჭარის წარჩინებული გვარის თავდგირიძეების თუ სხვათა ნათესაურ ურთიერთობაზე მეტყველებს საქართველოს კ. კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცული ერთი დოკუმენტი, რომელშიც გკითხულობთ:

„ამა ქორონიკონსა (1744 წ.) მოიყვანა
თავდგირიძემ გიორგი შერვაშიძის ქალი.
აღდგომა და ხარებაი სწორა იყო. კინტრიშის
სასახლეში ქორწილი იყო. ფაშათ ერთი ძმა
იყო შერვაშიძე რიონისა და ჭანეთის რიზინს
(რიზეს) ამოღმა. მეორე ძმას ბათომის ბეგობაი
ჰქონდა და მესამეს სოხუმის ბეგობაი ჰქონდა,".

(S კოლექცია, საბ. № 1700)

ამგვარად, ამ საბუთით დასტურდება, რომ 1744 წელს ქობულეთის ერთ-ერთ ბეგს თავდგირიძეს ცოლად შეურთავს აფხაზეთის მთავრის გიორგი შერვაშიძის ქალი. ეს ქორწინება შემთხვევითი არ იყო, რადგან დასავლეთ საქართველო რიზემდე შარვაშიძეთა მორჩილებაში ყოფილა. კერძოდ, რიონს (ე. ი. ფოთს) და რიზეს შორის ტერიტორიას შერვაშიძეთა ერთი ძმა ფლობდა (ფაშად იყო), მეორე ძმა ბათომის მეგი, ხოლო მესამე - სოხუმის ბეგი იყო.

გამორიცხული არ არის, რომ გვარის სწორედ ასეთი აღზევების დროს დასახლებულიყვნენ აფხაზი დიდებულები აჭარაში, კერძოდ ქედისა და ხელვაჩაურის რაიონებში.

ფრანგი კომერსანტის და დიპლომატის გ. პეისონელის დახასიათებით XVIII საუკუნის შუა ხანებში ბათუმი ითვლებოდა მთავრ ნავსადგურად სამხრეთ – დასავლეთ საქართველოსათვის, ხოლო ახალციხის გზით საუკეთესო პორტად იყო მიჩნეული აღმოსავლეთ საქართველოსათვისაც.[1]

ამავე დროს ყურეს გარშემო მდებარე ვრცელი დაბლობი შესაძლებლობას იძლეოდა ახალი საქალაქო დასახლების გასაშენებლად.

XIX საუკუნის დამდეგისათვის უკვე ძირითადად დამთავრებული ჩანს საქალაქო ცენტრის ზღვისპირა ყურეს მიმართულებით გადანაცვლების პროცესი. თუმცა ბათუმის ციხე, როგორც ირკვევა, ფუნქციონირებდა მეცხრამეტე საუკუნის 10 -იან წლებშიც.

1804 წლის ცნობით ბათუმის ციხეში იდგა ოსმალთა 121 კაციანი გარნიზონი.[2]

ოსმალებს ბათუმის ციხის უფროსად 1805 – 1809 წლებში დაუნიშნავთ ქუჩუკ – ბეგ შერვაშიძე.[3]

აღნიშნული პერიოდისათვის ბათუმის შესახებ საინტერესო ცნობებს გვაწვდის ფრანგი მოგზაური ადრიან დიუპრე. იგი ბათუმში იყო 1807 წელს. ა. დიუპრე ბათუმს ახასიათებს, როგორც მოზრდილ ზღვისპირა სოფელს, რომლის მოსახლეობა 2 000 -მდე კაცს უდრიდა.

თითქმის 300 წლის მანძილზე ბათუმი და მთელი აჭარა მოქცეული იყო თურქი დამპყრობლების მძიმე უღლის ქვეშ, რამაც განაპირობა მისი ეკონომიკური და კულტურული ჩამორჩენა.

ბათუმისა და აჭარის ეკონომიკური და კულტურული წინსვლა დაიწყო საქართველოსთან აჭარის შეერთების შემდეგ, 1878 წლიდან. ამავე პერიოდში გამოიცა ჟურნალისტ ფრენკელის წიგნი, სადაც აღწერილია მაშინდელი ბათუმისა, და საერთოდ აჭარის, ეკონომიკური ცხოვრება. ფრენკელი აღნიშნავდა, რომ ბათუმი იმ პერიოდში წარმოადგენდა ერთ პატარა ტალახიან ქალაქს, თითქმის სოფელს, სადაც ცივი იარაღის მეტი არაფერი კეთდებოდა. არც ბათუმში და არც აჭარაში არ არსებობდა არცერთი ფაბრიკა და ქარხანა.

რუსეთთან საქართველოს შეერთების 5-6 წლის შემდეგ ბათუმი ხდება რუსეთის იმპერიის საგარეო და საშინაო ვაჭრობისა და კულტურის ცენტრი.

ბათუმის ასეთ მოკლე ხანში მისი კულტურული და ეკონომიკური აღორძინების მიზეზი გახდა ბათუმის ნავთობის პროდუქტების ტრანსპორტირება – წარმოება, ნავთობის მრეწველობის განვითარება. ნავთობის მრეწველობის განვითარებას კავკასიაში საფუძველი ჩაეყარა აფშერონის ნახევარკუნძულზე. ბაქოში მოღვაწეობდნენ შვედი ძმები – ლუდვიგ, რობერტ, ემანნუელ და ალფრედ ნობელები.

წყალქვეშა ნაღმის გამომგონებელი შვედი ემანუელ ნობელი 1833 წელს გაკოტრდა და კრედიტორებისა და ციხისაგან თავის დაღწევის მიზნით 1837 წელს შვეციიდან გაიქცა. მან თავისი ოჯახი დროებით დააბინავა ქ. ტურკუში (ფინეთი), თვითონ კი სანკტ-პეტერბურგში ჩავიდა. აქ მან თავისი გამოგონება (საზღვაო ნაღმი) რუსეთის სამხედრო საზღვაო უწყებას შესთავაზა. რუსეთის მთავრობამ ეს გამოგონება მხოლოდ 1842 წელს შეისყიდა 25 ათას ვერცხლის მანეთად. ამ ფულით ე. ნობელმა გაისტუმრა კრედიტორები და ოჯახი ფინეთიდან საცხოვრებლად სანკტ-პეტერბურგში გადაიყვანა. ამ დროისათვის მას 4 ვაჟი ჰყავდა: რობერტი (1829-1896 წ.), ლუდვიგი (1831-1888 წ.) და ალფრედ ბერნჰარდი (1833-1896 წ.). ემანუელი (1859-1932).

ე. ნობელმა პეტერბურგში დააარსა მექანიკური და თუჯსასხმელი სახელოსნოები, რომლებიც შემდგომში ქარხანად გარდაიქმნა (1851 წლიდან ქარხანა ,,ნობელი და შვილები,,). 1859 წელს ე. ნობელი ხელმეორედ გაკოტრდა და მეუღლესთან და უმცროს შვილ ემილ-ოსკართან ერთად, რომელიც რუსეთში დაიბადა 1843 წელს, სამუდამოდ დაბრუნდა შვეციაში. ქარხანას რუსეთში დარჩენილი ძმები მართავდნენ. მათ არენდით აიღეს ,,იმერვუდის" ქარხანა და უკვე 1862 წლისათვის გადაიხადეს მამის ვალები, ქარხანა კი ცნობილ ქარხანად (,,რუსკი დიზელი,,) აქციეს.

მეცხრამეტე საუკუნის სამოცდაათიანი წლების შუა ხანებში ძმები ნობელების ცხოვრებაში მნიშვნელოვანი მოვლენა მოხდა, რომელმაც მკვეთრად შეცვალა მათი მოღვაწეობის სფერო. (თუმცა მეტალურგიაც არ დაივიწყეს).

საქმე ისაა, რომ ძმები ნობელების, იჟევსკის იარაღის ქარხნებში რუსეთის არმიისათვის წარმოებული თოფების კონდახისათვის საჭირო იყო კაკლის ხის მასალა, რომელიც საკმაოდ ძვირად შემოჰქონდათ გერმანიიდან. ძმებმა გაიგეს, რომ ამ მასალის შოვნა კავკასიაშიც შეიძლებოდა და 1873 წელს რობერტ ნობელი ლენქორანში გაემგზავრა. უკან დაბრუნდა ბაქოს გავლით, სადაც მან ნავთობის სარეწები ნახა და ამ საქმით ძალიან დაინტერესდა. პეტერბურგში სასწრაფოდ დაბრუნებულმა რობერტმა თავისი ძმა ლუდვიგი დაარწმუნა ნავთობის საქმის სერიოზულობასა და მის დიდ მომავალში და ბაქოში პატარა ერთობლივი საწარმოს დაარსებაშიც დაითანხმა. 1875 წელს რობერტ ნობელი აფშერონზე დაბრუნდა და აუქციონზე 5 ათას მანეთად შეიძინა პატარა, ნავთობიანი ფართობი ბალახანში, შემდეგ კიდევ რამდენიმე ნაკვეთი საბუნჩში და სასწრაფოდ დაიწყო ჭაბურღილების ბურღვა, თანაც გამუდმებით სწავლობდა ნავთობის მოპოვებისა და გადამუშავების იმ დროისათვის ცნობილ ტექნიკას. ტექნიკურ საკითხებში საკმაოდ გამოცდილმა რ. ნობელმა მისთვის ახალ საქმეს მალე აუღო ალღო. იმავე წელს ,,ტფილისის ამხანაგობისაგან,, მან 25 ათას მანეთად შეიძინა ნავთის პატარა ქარხანა შავ ქალაქში (ქ. ბაქოს სამრეწველო – საქარხნე რაიონი). ერთი წლის შემდეგ რობერტი ავად გახდა და მისი დაჟინებული თხოვნით ბაქოში ლუდვიგიც ჩავიდა.

1879 წელს ლუდვიგ ნობელის თაოსნობით შეიქმნა ,,ძმები ნობელების ამხანაგობა", რომლის საწყისი კაპიტალი 3 მილიონი მანეთი იყო. დამფუძნებლები იყვნენ ლუდვიგ, რობერტ და ალფრედ ნობელები. მოგვიანებით მათ ,,რუსი როკფელერები" უწოდეს.

უმოკლეს დროში ნობელების ამხანაგობა ნავთობის მრავალი სარეწის მფლობელი გახდა ბალახანში, სურახანში, ბიბიებათში, საბუნჩში და სხვა. მათ მიერ მოპოვებული ნავთობის რაოდენობა ბევრად აღემატებოდა სხვა ფირმების მიღწევებს. რუსეთის ტერიტორიის სარეწებზე, ქარხნებში, საწყობებში ააშენეს 20 ათასი ლითონის რეზერვუარი, რომელშიც ინახებოდა პრაქტიკულად ყველა თხევადი ნავთობპროდუქტი. გაიყვანეს მრავალი ნავთობსადენი და მათ შორის იმ დროისათვის მსოფლიოში უდიდესი პროდუქტსადენი ბაქო-ბათუმი (833 კმ.).

ბათუმში ააშენეს ნავთობის დასახლება და საექსპორტო ნაკადის მომსახურების საწყობები.

ნობელებმა 1881 წელს მსოფლიოში პირველად დაიწყეს ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების სარკინიგზო ცისტერნებით გადატანა. სარკინიგზო ტერმინალები აამოქმედეს [illegible], კიევში, დვინსკში. ნავთით ამარაგებდნენ ევროპას, ცენტრალურ აზიას. ,,ნობელების ამხანაგობის,, ერთ-ერთი უდიდესი მიღწევა იყო მძლავრი ნავთობჩამოსასხმელი ფლოტის შექმნა. თუ 1877 წელს მათ ერთი ჩამოსასხმელი გემი ,,ზოროასტრი,, ქონდათ, 1878-1880 წლების პერიოდში შვეციაში კიდევ 7 გემი ააშენეს, 1882 წლისათვის კი კასპიის ზღვაზე უკვე 13 გემი მუშაობდა, რომლებსაც ერთი სანავიგაციო პერიოდის განმავლობაში ბაქოდან ასტრახანამდე 10 მლნ. ფუთი ნავთობის გადატანა შეეძლო.

ნობელების ნავთობჩასასხმელი გემები დაცურავდა მდ. ვოლგის, კასპიისა და შავი ზღვის წყალში. 1886 წლის ივნისში კი გემ ,,სვეტით,, 1700 ტ. ბაქოს ნავთი ბათუმიდან, ბისკაის ყურისა და ატლანტის ოკეანის გავლით პირველად ჩაიტანეს ლონდონში. შემდგომში კიდევ უფრო გააფართოვეს ნავთობპროდუქტების ექსპორტი და მოიცვეს არა მარტო ევროპა, არამედ ინდოეთი, ჩინეთი და სხვა ქვეყნები...

ბაქოს ნავთობის საექსპორტო ნავსადგური – ბათუმი ნავთობის გადამამუშავებელი და მისი საექსპორტო ჭურჭლის მწარმოებელი ძირითადი პუნქტი გახდა. ამან განაპირობა სწორედ ბათუმის დიდი სავაჭრო-სამრეწველო ცენტრად გადაქცევა. ბათუმის სამრეწველო განვითარებისათვის 1879-1886 წლებში ხელსაყრელ პირობას ქმნიდა პორტო-ფრანკო (ნავსადგური, რომელიც სარგებლობს ნაწარმის უბაჟოდ შემოზიდვისა და გაზიდვის უფლებით). ამას ადასტურებს ის ფაქტი, რომ ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის საწარმოები მხოლოდ ნავსადგურის პორტო-ფრანკოს ტერიტორიულ ფარგლებში (შუა ქალაქში) გაშენდა[1]. ბათუმი (ბაქოს ნავთობის მრეწველობასთან ერთად) რუსეთისა და მსოფლიო კაპიტალისტური მეურნეობის სისტემაში მოექცა.

ბაქოს ნავთობის მოპოვებამ და გადამუშავებამ თითქმის თავიდანვე მსხვილი კაპიტალისტური წარმოების ხასიათი მიიღო. XIX საუკუნის 80-იან წლებში რუსეთის კაპიტალიზმი ნავთობის ნაწარმით ენერგიულად ჩაება მსოფლიო კაპიტალისტური ეკონომიკის სისტემაში და პირველობას ეცილებოდა აშშ-ს ნავთობის კომპანიებს[2].

რკინიგზის ამიერკავკასიის მაგისტრალის გაყვანის შემდეგ ბაქოს ნავთის მოპოვება-ექსპორტში თანდათან მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა უცხოურმა კაპიტალმა. ადგილობრივ და უცხოელ კაპიტალისტებს არასაკმარისად მიაჩნდათ რკინიგზის გამტარუნარიანობა, რის გამო მალე დაისვა ნავთსადენი მილის გაყვანის საკითხი. 1897 წელს დაწყებული სამუშაოები ძირითადად 1900 წელს დამთავრდა, 1906 წლიდან ბაქო-ბათუმის ნავთსადენი სრული დატვირთვით მუშაობდა. მილის წლიური გამტარუნარიანობა 60 მლნ ფუთს უდრიდა[3].

ბაქოს ნავთობის ნაწილი ექსპორტისათვის იყო განკუთვნილი და მეტწილად ბათუმის ნავსადგურიდან იგზავნებოდა. ბათუმიდან ნავთობის მცირე ნაწილი რუსეთში გაჰქონდათ.

1882 წელს ნავთობბაზის გადაიარაღების მიზნით რუსეთის მთავრობამ მიიღო გადაწყვეტილება აეშენებინათ ბაქო-ბათუმის რკინიგზა, რითაც ხელი შეეწყო ბათუმის ნავთობის მრეწველობის განვითარებას.

1883 წლის 1 ივლისს დააფუძნეს ბათუმის ნავთობმრეწველობისა და ვაჭრობის საზოგადოება. 1883 წელს ბათუმში ამოქმედდა პირველი ლითონის რეზერვუარი.

1886 წელს პალაშკოვსკიმ თავისი ნავთობმრეწველობის მოწყობილობა მიჰყიდა პარიზის როტშილდის ფირმას.

1889 წელს ბათუმში მოქმედებდა 16 ქარხანა –

ნავთობის ექსპორტთან დაკავშირებული საწარმოები:

“ზნიტო”–“კასპია-შავი ზღვის ნავთობმრეწველობისა და ვაჭრობის სააქციო საზოგადოება” (როტშილდი); “ძმები ნობელების ამხანაგობა; მანთაშევი; სიდერიდისი; რიხნერი-K°; ამიერკავკასიის რკინიგზელთა საზოგადოება; ნეიმანი (ნაშაური); შიბაევი; ხაჩატურიანცი; ძმები გოლდიუსტები; შებერი და გროტე; ცოვიანოვი; ანგელიდი; ფონ-შმიდტი – ფონ-ალტენშტადტი; კრისინი; მნაცაკანოვი; დენეისი (შლეერი)- K°; აბრამოვიჩი; ბიკოგსკი; ტოტინა; სეფონიდი; პოლიდი; ბურგარდტი; მუტაფოვი და მელკონიანცი.

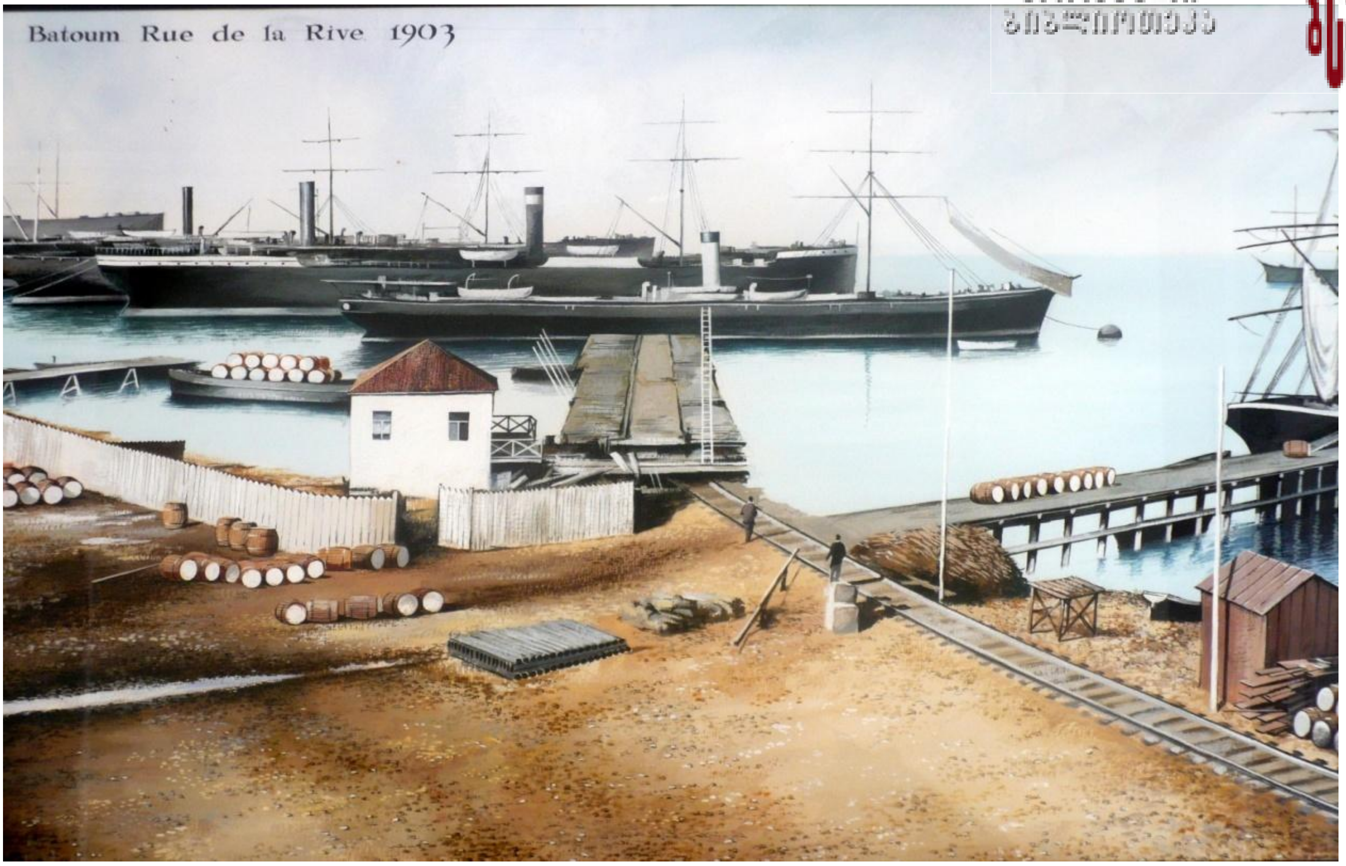

ბათუმი -1903 წ. - გოგებაშვილის ქუჩა, ძველი პორტი.

წმინდა ალექსანდრე ნეველის სახელობის ეკლესია-ეხლანდელი ინტურისტის შენობა

1905წ

თამარ მეფის დროინდელი ხიდი სარფი-1905წ

მარიისკის პროსპექტი - 1900წ. ახლანდელი მემედ აბაშიძის გამზირი

ბათუმი ღამით -2012 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქედა- ზვარეს წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია

ბათუმი ღამით-2015წ.

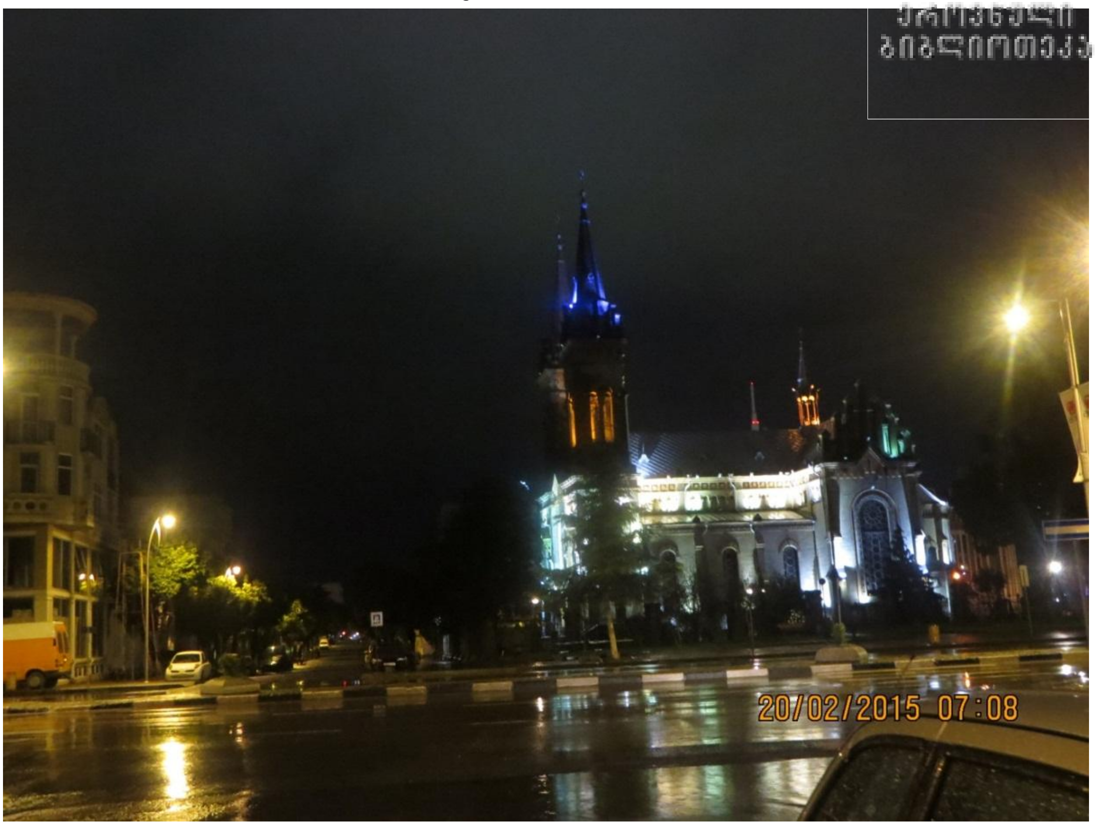

ღვთიშობლის წმინდა ნინოს სახელობი სეკლესია

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2009 წ.- გოდერძის უღელტეხილი - 2025 მეტრის სიმაღლეზე ზღვის დონიდან.

სასტუმრო- ჰილტონი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თამარ ორდენიძე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბათუმის პორტი -2012წ

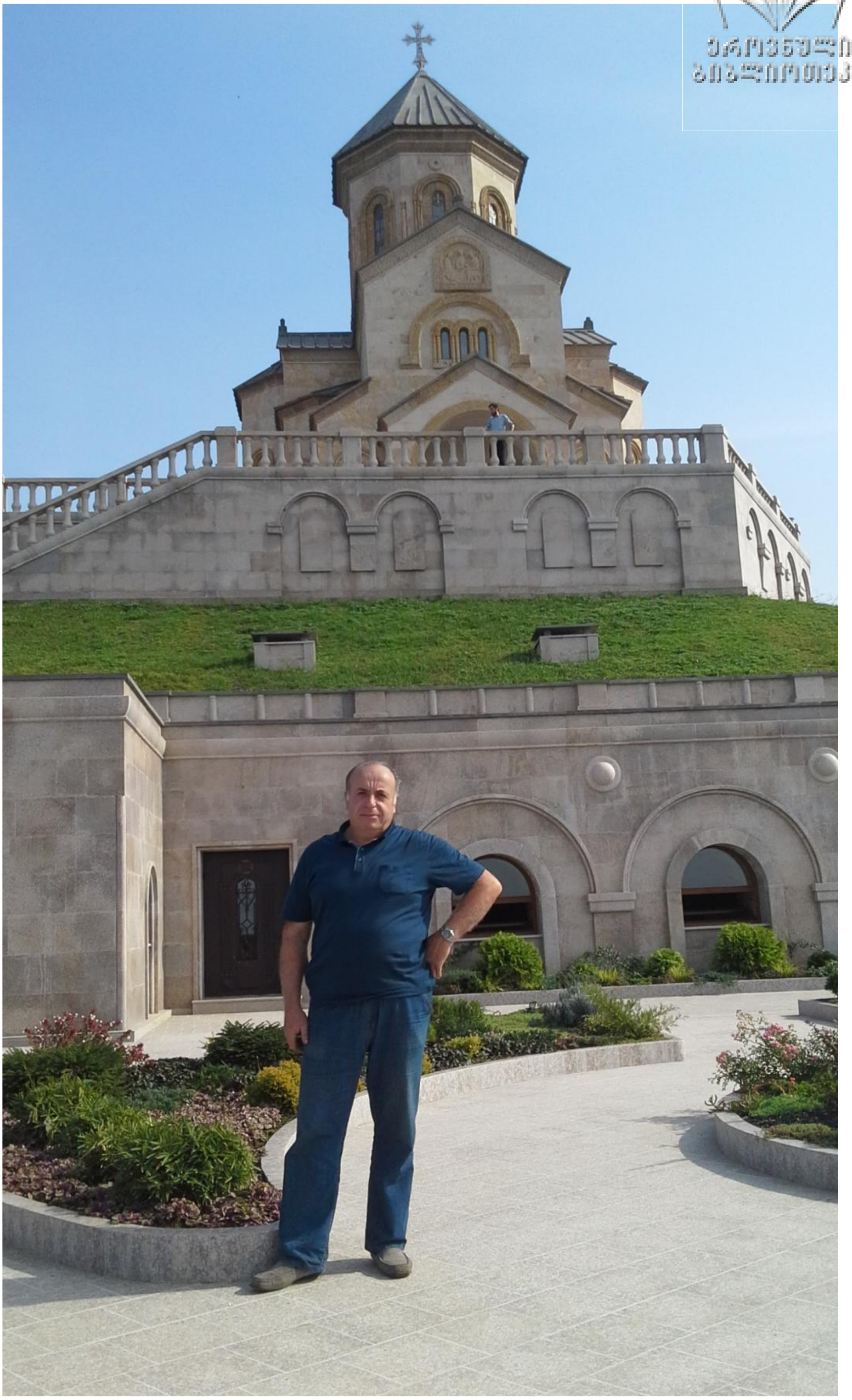

წმინდა სამების ეკლესია

ბათუმი-2016წ

სასტუმრო- შერატონი

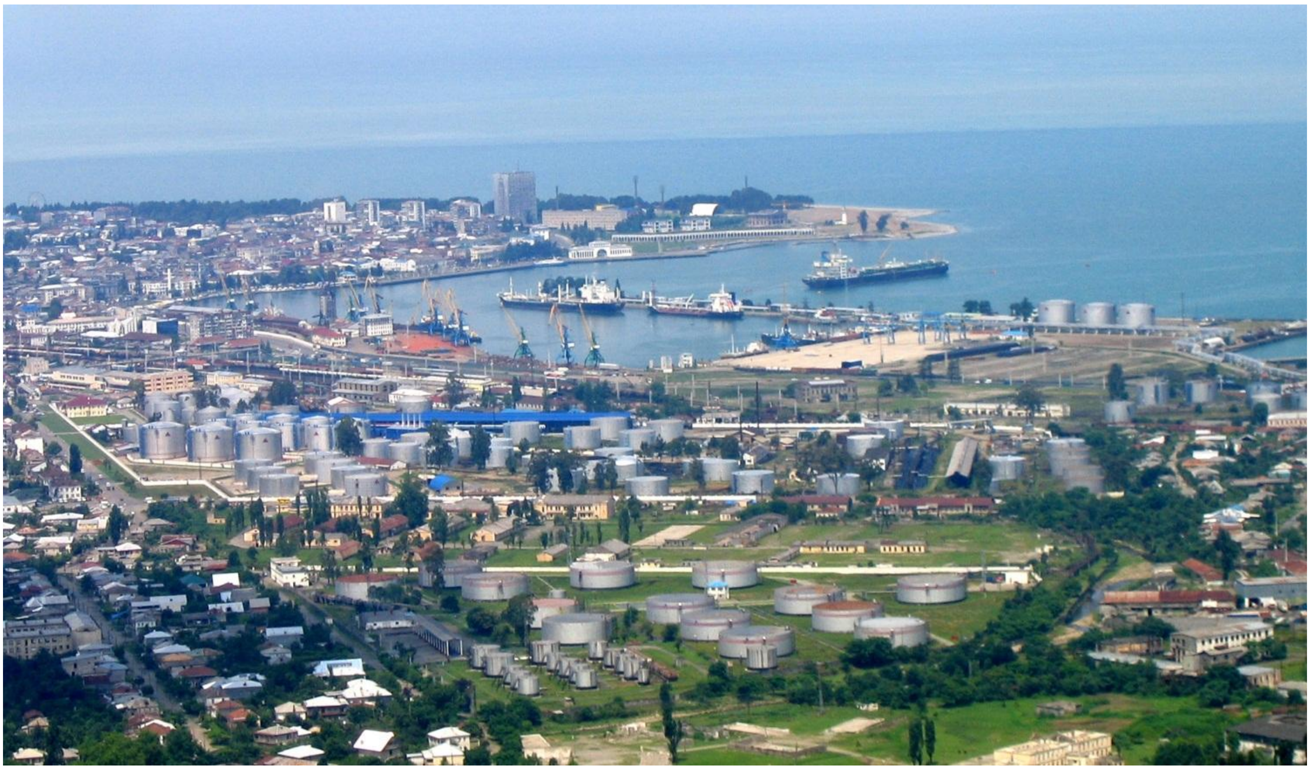

- 1886 წლიდან ნავთის გადაზიდვა სპეციალური გემებით დაიწყო სხვადასხვა ქვეყანაში.

19-ე საუკუნის 80-90-იან წლებში ბაქო და ბათუმი ერთმანეთს დაუკავშირდნენ ნავთობის მიღებით. ნავთობის მრეწველობის განვითარებას მოჰყვა ქალაქ ბათუმის მოსახლეობის ზრდა მუშათა კლასის ხარჯზე.
საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ბათუმის ნავთობის მრეწველობის განვითარებას. 1922-1923 წლებში დაიწყო დიდი მუშაობა ბათუმის ნავთობის საწარმოს ტექნიკური გადაიარაღებისათვის.
პირველი ხუთწლედის პირმშო გახდა ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანა (ექსპლუატაციაში შევიდა 1929 წ.).

1900-1913 წლებში ბათუმიდან გაიტანეს სულ 448,7 მლნ ფუთი ნავთობი; აქედან გემ-ცისტერნებით – 309 079 627 ფუთი (68,9%), ხოლო თუნუქის ბიდონებით – 139 620 373 ფუთი (31,3%), ნავთობის ექსპორტი ბათუმიდან უმაღლეს წერტილს 1903 წელს აღწევს, შემდგომში, განსაკუთრებით 1905 წლიდან, ძლიერ მცირდება. ამასთან ერთად ექსპორტის საერთო ოდენობაში შეინიშნება თუნუქის ბიდონებით ნავთის გატანის მეტად საგრძნობი შემცირება, რამაც ბოლოს და ბოლოს ნავთის ჭურჭლის მწარმოებელი ქარხნების დიდი უმეტესობის ლიკვიდაცია გამოიწვია.

ბათუმში ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის დამამზადებელი საწარმოების მშენებლობა ჯერ კიდევ XIX საუკუნის 80-იანი წლების დამდეგს დაიწყო. მრეწველობის ამ დარგმა განსაკუთრებით დიდ მასშტაბს XIX-XX საუკუნეთა მიჯნაზე მიაღწია. ბათუმში არსებული ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის ქარხნები, რომლებიც აღჭურვილნი იყვნენ საზღვარგარეთული მანქანებითა და მოწყობილობით, თუნუქის ბიდონებს და ხის ყუთებს ამზადებდნენ. ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის დასამზადებლად საჭირო ნედლეული და მასალები ბათუმში რუსეთიდან და უცხოეთიდან შემოჰქონდათ. ბათუმის ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის ქარხნები 1896-1899 წლების მონაცემებით დღეში საშუალოდ მოიხმარდნენ: 477 კუბ. საჟ. ფიცარს, 5539 ფუთ თუნუქს, 3171 გირვანქა ტყვიას, 15, 539 გირვანქა ლურსმანს, 4 576 გირვანქა თუთიას, 2 061 გირვანქა მარილმჟავას და სხვ. ეს საქონელიშემოჰქონდათ იმ გემებით, რომელნიც აქ ნავთობის წასაღებად მოდიოდნენ[4].

1901 წლისათვის ბათუმში მოქმედებდა ნავთის ტარის 9 “ქარხანა”. ეს საწარმოები როტშილდს, რიხნერს, მანთაშევს, სიდერიდისს, ცოვაიანოვს, გრამატიკოპულოს, სამხრეთ რუსეთის სამრეწველო ბანკს, ხაჩატრიანცს და სხვა კაპიტალისტებს ეკუთვნოდათ.

ჩამოთვლილ საწარმოთა შორის სიდიდითა და მაღალტექნიკური აღჭურვილობით გამოირჩეოდა “ზნიტო”, ანუ “კასპია-შავი ზღვის ნავთობმრეწველობისა და ვაჭრობის სააქციო საზოგადოება” (როტშილდის ფირმა). როტშილდის ქარხანას გააჩნდა სახერხი, სამასალე, ხე-ტყის სახმობი და სამოდელე განყოფილებები, ელექტრო და მექანიკური სახელოსნოები, მრავალი დამხმარე საამქრო და საწყობი. თუნუქის ბიდონებისა და ხის ყუთების დამზადება წარმოებდა 280 მექანიკურ დაზგაზე. მექანიზირებული იყო ქარხანასთან არსებული ნავთის ჩამოსასხმელი სადგურებიც. ფირმის რეზერვუარები რამდენიმე მილიონ ფუთ ნავთს იტევდა. ქარხანა, ჩამოსასხმელი სადგურები და ფირმის სხვა ნაგებობანი რკინიგზის სადგურსა და ნავსადგურს რელსებიანი გზებით უკავშირდებოდა[5]. სხვა ქარხნები ანალოგიური ტიპის, მაგრამ შედარებით ნაკლები მოცულობისა იყო.

სუბ-კომისიის მიერ 1899 წელს ჩატარებული აღწერა სრულ წარმოდგენას იძლევა ბათუმში არსებული ნავთობის გადამუშავებასა და ექსპორტთან დაკავშირებულ ფირმათა საწარმოების მატერიალურ-ტექნიკურ აღჭურვილობაზე. აი ეს მონაცემებიც[6]. იქ მოქმედი 21 ფირმის წარმოებაში მუშაობდა 17 ორთქლის მანქანა, 48 ორთქლის ქვაბი, 13 დინამო მანქანა, ხის ყუთების დამზადებას 301 დაზგა ემსახურებოდა, ხოლო თუნუქის ბიდონებისას – 546. მათ გააჩნდათ 145 სარჩილავი ღუმელი, 29 ჩამოსასხმელი აპარატი, 73 ორთქლით მოქმედი ტურბო და სხვ.

1902 წლისათვის ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის დამამზადებელ ცხრა “ქარხანაში” მოქმედ ძრავათა სიმძლავრე დაახლოებით 2140 ცხ. ძალას უდრიდა. ამ საწარმოებმა წლის განმავლობაში გამოუშვეს 5 860 000 მან. ღირებულების თუნუქის ბიდონები და 2 980 000 მან. ხის ყუთები, სულ 8 840 000 მან. ღირებულების პროდუქცია. ქარხნებში 3500-მდე მუშა იყო დასაქმებული[7].

ნავთის პროდუქტების ექსპორტის საჭიროებას ემსახურებოდა ბათუმში არსებული ხის კასრების დამამზადებელი საწარმოებიც. ისინი უშვებდნენ მუხისა და წიფლის კასრებს, რითაც უცხოეთში ბენზინი, მაზუთი, უმაღლესი ხარისხის საზეთი სითხე და ნავთის ნარჩენები იგზავნებოდა. ამ საკასრეებში, სადაც წარმოების ყველა პროცესი ხელით სრულდებოდა, ადგილი ქონდა შრომის სისტემატიურ დანაწილებას. ამდენად, ისინი მანუფაქტურული ხასიათის საწარმოებად წარმოგვიდგებიან. ზოგიერთ მსხვილ მეწარმეს ქარხანასთანვე ჰქონდა საკუთარი საკასრო განყოფილება, სხვები კი თავისთვის საჭირო კასრებს დამოუკიდებელი წვრილი მეწარმეებისაგან იძენდნენ[8].

კასრებს მეტწილად უკან აბრუნებდნენ უცხოეთიდან და მცირე შეკეთების შემდეგ კვლავ ნავთობის საექსპორტოდ იყენებდნენ. 1893-1898 წლებში ხის კასრებით გაიგზავნა ბათუმიდან ექსპორტირებული ნავთის პროდუქტების 7,48%, 1913 წელს კი მხოლოდ – 3,34%[9].

1901-1904 წლებში ბათუმის სამრეწველო საწარმოთა მდგომარეობაში ძირეული ცვლილება მოხდა: ერთი მხრივ, გაძლიერდა ნავთობის გადამუშავება-ექსპორტთან დაკავშირებული ქარხნების მშენებლობისადმი მისწრაფება, მეორე მხრივ, ამ დროს დაწყებული კრიზისის გამო, ამიერკავკასიის ნავთის მრეწველობაშიც მეტად საგრძნობი გახდა წარმოებისა და მუშახელის კონცენტრაცია.

ბაქოს ნავთის მოპოვება-ექსპორტში გაბატონდა რემდენიმე მონოპოლისტური გაერთიანება (ნობელი და როტშილდი მათი მრავალრიცხოვანი "ვასალებით"). პირველი მსოფლიო ომის წინა წლებისათვის ნავთობის ტრესტებმა ("ნობელი", "შელი", "ოილი") ხელთ იგდეს რუსეთის ნავთის მრეწველობის სააქციო კაპიტალის 86% და ნავთობის წარმოების 60%[10].

XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე მსოფლიო ბაზარზე გატანილი ბაქოს ნავთობის 67% ნობელის, როტშილდისა და მანთაშევის წილად მოდიოდა. ნობელი და როტშილდი ნავთობს უმთავრესად ევროპაში ყალღებდნენ, მანთაშევი კი სავაჭრო ოპერაციებს ძირითადად აზია-აფრიკის ქვეყნებში აწრმოებდა. ეს უმსხვილესი ფირმები გაბატონდნენ ბათუმის მრეწველობაშიც. შედარებით წვრილი საწარმოები ვერ უძლებდა კონკურენციას და იხურებოდა. 1903 წლისათვის ბათუმში დარჩა მხოლოდ ნავთის საექსპორტო ჭურჭლის 5 ქარხანა, რომელთა მოწყობილობა და ნედლეულის მარაგი 12,5 მლნ მანეთად იყო შეფასებული. თუნუქის ბიდონებისა და ხის ყუთების წარმოება კონცნეტრირებულ იქნა როტშილდის მანთაშევის და ნობელის ფირმათა ხელში. ხაჩატრიანცისა და სიდერიდისის ქარხნები მთლიანად ნობელის დაკვეთით მუშაობდა.

1904 წლისათვის ბათუმის მხოლოდ 4 საწარმოში 4 031 მუშა იყო დასაქმებული. აქედან მანთაშევის ქარხანაში – 1 742 (43%), როტშილდისა – 1 500 (37,3%), ხაჩატრიანცისა - 466 (11,5%), სიდერიდისისა – 325 კაცი (8%)[11]. კაპიტალისა და მუშახელის ასეთი კონცენტრაცია განპირობებული იყო სამრეწველო კრიზისით, რომელიც ამიერკავკასიასაც მოედო.

XX საუკუნის დამდეგს სამრეწველო კრიზისსა და მის მომდევნო დეპრესიას ბათუმის ცხოვრებაში უდიდესი პოლიტიკური მოვლენა - მუშათა მძლავრი რევოლუციური მოძრაობის გაიშლა – დაემთხვა. ბათუმის 15-ათასიანი მუშათა რაზმის[12] განმათავისუფლებელ ბრძოლას სათავე როტშილდისა და მანთაშევის ქარხნების მუშათა 1902 წლის იანვარ-თებერვლის გაფიცვამ დაუდო. ოფიციალურ პირთა გადმოცემით გაფიცულები ხელფასის მომატებას, სამუშაო დღის შემცირებას და უმუშევარი ამხანაგების წარმოებაში დასაქმებას მოითხოვდნენ. ბათუმელი მუშების მტკიცე, მოფიქრებული და გეგმიანი გამოსვლების შედეგი იყო ის, რომ კაპიტალისტები იძულებული გახდნენ გაფიცულთა მოთხოვნები თანდათან დაეკმაყოფილებინათ. 1905 წლისათვის 1902 წელთან შედარებით მუშათა ხელფასი გაიზარდა 20-30%-ით, სამუშაო დღის ხანგრძლივობა შემცირდა 10-დან 8 საათამდე, წარმოებაში დასაქმებული მუშების რიცხვი გაიზარდა დაახლოებით 30%-ით[13].

მუშათა გამარჯვება მექარხნეთა მარცხი იყო. საგრძნობლად გაიზარდა მათ მიერ წარმოებული – პროდუქციის თვითღირებულება, შემცირდა მოგება. ამას დაემატა მუშათა მოძრაობის უმაგალითო გაქანება 1905 წლის რევოლუციის აღმავლობის პერიოდში, როცა ბათუმის ნავსადგურის მუშაობა

თითქმის მთლიანად შეწყდა. გემები ამაოდ ელოდნენ ტვირთს, ნავთის მარაგი კი ქარხნებსა და რეზერვუარებში აღარ ეტეოდა. მეწარმეებთან ერთად საგრძნობლად იზარალეს გემთმფლობელებმა, რომლებიც იძულებული გახდნენ ბათუმიდან გემების უტვირთოდ გაბრუნებას შერიგებოდნენ. თითქმის მთლიანად შეწყდა ბათუმიდან ნავთობის ექსპორტი აღმოსავლეთის ქვეყნებში. იქ რუსული ნავთობის ადგილი ამერიკულმა ნავთობმა დაიკავა[14].

ასეთ პირობებში ზედმეტი გახდა ბათუმში არსებული ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის დამამზადებელი ქარხნები და 1905 წლის იანვარ-ივნისში ერთიმეორის მიყოლებით დაიხურა[15]. ბათუმელი მუშების რევოლუციური მოძრაობის გაძლიერების საპასუხოდ კაპიტალისტებმა ლოკაუტს მიმართეს; ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის წარმოება ბათუმიდან საზღვარგარეთ გადაიტანეს.

მართალია, მუშათა რევოლუციურმა მოძრაობამ გააძნელა ბათუმში მოქმედი ნავთობის მონოპოლიების სამრეწველო საქმიანობა, მაგრამ ნავთის საექსპორტო ჭურჭლის საწარმოთა შეჩერება მარტო რევოლუციის შედეგი არ ყოფილა. რევოლუციით შეშინებული კაპიტალისტები რეაქციის ხანაში უთუოდ განაახლებდნენ მუშაობას, რომ ამისათვის ხელი არ შეეშალა სხვა გარემოებას. მუშათა კატეგორიული მოთხოვნის მიუხედავად, მხოლოდ რამდენიმე ფირმამ განაახლა წარმოება და ისიც მეტად უმნიშვნელო მასშტაბით.

კაპიტალისტური სამყაროს საქმიანი წრეები ბათუმის ქარხნების დახურვაში ბრალს დებდნენ მუშებსა და სოციალ-დემოკრატებს. ჩვენშიც არაერთ მოღვაწეს სწამდა, რომ თითქოსდა “გაფიცვებთან თამაშის” წყალობით (ბათუმის მრეწველობის სახით) “მოკლული იქნა ქათამი”, რომელიც ადგილობრივი მოსახლეობისათვის “ოქროს კვერცხებს დებდა”[16]. მაგრამ სანდო საარქივო წყაროები ცხადყოფენ, რომ ბათუმში მოქმედმა მსხვილმა სამრეწველო-საექსპორტო ფირმებმა ჯერ კიდევ 1905 წელს რევოლუციის დაწყებამდე ბათუმიდან ნავთობის ექსპორტის მასშტაბების შემცირებისა და ნავთის ჭურჭლის დამამზადებელ საწარმოთა დახურვის გადაწყვეტილება მიიღეს. 1904 წლის 18 დეკემბერს ქუთაისის გუბერნიის უფროსი საფაბრიკო ინსპექტორი აცნობებდა ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროს, რომ ხაჩატრიანცმა უკვე გამოაკრა განცხადება მისი ქარხნის მუშაობის შეწყვეტის შესახებ, ხოლო ნობელს გადაწყვეტილი აქვს ხელი აიღოს თუნუქის ბიდონებით ნავთობის ექსპორტზე. ამასვე აპირებდნენ (მისი განცხადებით) როტშილდი და მანთაშევიც[17].

ასეთ გადაწყვეტილებამდე ნავთობის მაგნატები შემთხვევით არ მისულან. იგი მსოფლიო ბაზრის კონიუნქტურით იყო ნაკარნახევი.

ბაქოს ნავთობის მონოპოლიების მოქმედებამ განაპირობა ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის დამამზადებელ საწარმოთა ლიკვიდაცია ბათუმში. 1904 წლის დამდეგს ნობელმა შეწყვიტა თუნუქის ბიდონებით ნავთობის ექსპორტი. 1905 წელს როტშილდმა დახურა ბიდონებისა და ყუთების ქარხანა ბათუმში. მისი ყოველგვარი მოწყობილობა, მანქანები და დაზგები გაზიდა უცხოეთში. მანთაშევმაც ზედიზედ დაკეტა თუნუქის ბიდონებისა და ხის ყუთების ქარხნები. ბათუმელმა მექარხნეებმა თავის საწარმოთა დემონტაჟი მოახდინეს და ისინი უცხოეთში გადაიტანეს. ეს ქარხნები მათ გამართეს: ორი - კიუსტენჯიში, ხუთი - ალექსანდრიაში, ორი - ვენეციაში და ერთიც გენუის მახლობლად[18].
ნავთობის ექსპორტთან დაკავშირებული საწარმოები ბათუმში სულს ღაფავდა. 1914 წელს აღირიცხა 7 საწარმო, რომელთაც დასაქმებული ჰყავდათ 663 მუშა და დაამზადეს 740 000 მანეთის პროდუქცია[19].

ამრიგად, ნავთობის საერთაშორისო მონოპოლიებმა 1904-1914 წლებში ძლიერ შეამცირეს ნავთობის ექსპორტი ბათუმიდან. ამან გამოიწვია ნავთობის საექსპორტო ჭურჭლის დამამზადებელი მსხვილ საწარმოთა დახურვა, ბათუმის სავაჭრო-სამრეწველო ცხოვრების დაკნინება. 1905 წლის ივლისიდან ბათუმმა დასავლეთ საქართველოს უმსხვილესი ცენტრის მნიშვნელობა თანდათან დაკარგა.

* * *

ისტორიულ ნარკვევში 1977 წლიდან დღემდე თავადური წარმოშობის აჭარის თავად (ბეგ) შერვაშიძეთა კვლევის მასალები 14 გენეალოგიური ტაბულითაა წარმოდგენილი.

გთავაზობთ მათ შემდეგი სახით, წიგნის ბოლოში, სადაც თაობები დანომრილია რომაული ციფრებით, ხოლო შვილების შთამომავლების ნომერაცია, რომელზეც ტაბულაა მითითებული - მისი გაშიფრვა ხდება ნომრების მიხედვით.

აჭარის სხვადასხვა კუთხეში არიან სხვა გვარიდან შერვაშიძეთა გვარზე გადმოსული დაწერილი ოჯახები მაგალითად – მქონდა შეხვედრა ჩემთან სახლში - გამომეცხადა 2000 წლის აპრილში და თავი გამაცნო ხუმრობით თითქოს მე მქონოდა ვალი მისი ათასი დოლარი, ხულო, სოფ. დიდაჭარის მკვიდრი თეთრწყაროში მცხოვრები იოსებ ვლადიმერისძე შავაძე. მან ბრძანა, რომ ძველად ფითნეთოღლებს იწერებოდნენ. ეხლაკი ნაწილი შავაძეზეა ნაწილი შერვაშიძეზე.

შუახევში სოფელ შუბნის შარვაშიძეებს დავეძებ 35 წელიწადია, რათა მათი წარმომავოლობა დამედგინა. ვუგზავნიდი წერილს რამდენჯერმე ბეშუმისკენ გზად მიმამვალი ვყოფილვარ ან კიდევ ხულოში რაიმე საქმე მქონია, შუახევიდან მათი უბნის რწმუნებულის მეშვეობით. მაგრამ ამაოდ, არავინ გამომეხმაურა.

რამოდენიმე წლის წინ ჩეჩნეთის ცნობილი მოვლენების დროს პანკისის ხეობაში ერთ-ერთი ოპერაციის ჩატარებისას დაიღუპა ქ. თბილისის უშიშროების უფროსი, ჩემი მამიდას გულნაზ მეხტერბაშვილ-ბოლქვაძის 26 წლის სრულიად ახალგაზრდა შვილიშვილი კოტე მიქაძე, რომელსაც დასაფლავების შემდგომ, გამოსათხოვარი 800 კაციანი სუფრა უშიშროების კომიტეტმა გადაუხადა რესტორან არაგვში, სადაც ჩემს გვერდით სუფრაზე იმყოფებოდა კოტიკოს თანაკურსელი შუახეველი ტარიელ შარვაშიძის ძმის ცოლი, რომელსაც ვესაუბრე თუ ვინ ჰყავდათ ნათესავი შერვაშიძეეძი ქედასა და ბათუმში, მაგრამ პასუხი ვერ გამცა. მაშინ ვთხოვე თქვენი უფროსი თაობის წარმომადგენელი მამამთილი როცა ჩამოვიდოდა ბათუმში მსტუმრობოდა. ამაოდ ჩაიარა ჩემმა საუბარმა, დღემდე არავინ გამომხმაურებია. ეჭვიც არ არის, რომ მათაც გადაკეთებული გვარი აქვთ.

ასევე მქონდა ბედნიერება შევხვედროდი ჩემთან სამსახურში ქობულეთის რაიონის სოფელ შუაღელის მკვიდრს სულიკო შერვაშიძეს, რომელთანაც საუბარში გამოიკვეთა მათი წარმომავლობა - ისინი ადრე ესედოღლებს იწერებოდნენ.

ბათუმში – ურეხში, ქედაში -სოფ. ოქტომბერსა და კორომხეთში ძველი წარმომავლობის ფესტილოღლები და ყერიბოღლები იწერებიან შერვაშიძეს.

ქედაში, -სოფ. პირველ მაისში და ქობულეთის სოფელ ხალაში ხახუჩოღლები იწერებიან შერვაშიძეს.

როგორც ირკვევა, ამ პერიოდისათვის ბათუმის კომენდანტები იყვნენ შერვაშიძეთა გვარის წარმომადგენლები. ამასთან დაკავშირებით საინტერესო ცნობაა დაცული გენერალ სიმონოვიჩის წერილში. იგი 1811 წლის 3 ნოემბერს კავკასიის მთავარმართებელ მარკიზ პაულუჩის წერდა:

,,თავადი პოლკოვნიკი მანუჩარ შერვაშიძე იყო სამურზაყანოს მმართველი. ცდილობს ბათუმი ჩვენს ხელისუფლებას გადასცეს მისი ნათესავის თავად სოსლან – ბეგის მეშვეობით, რომ ბათუმის მცხოვრებლები მიჩვეულნი არიან ჰყავდეთ მმართველი შერვაშიძეთა გვარიდან,,.[4]

სოსლან – ბეგ შერვაშიძე ბათუმის კომენდანტად ჩანს 1811 – 1812 წწ.-ში.

სხვადასხვა დროს ბათუმის კომენდანტები იყვნენ აგრეთვე ქუჩუკ – ბეგ, ქელეშ – ბეგ, მემედ – ბეგ შერვაშიძეები.

1804 წლის ერთი ცნობის თანახმად ბათუმის ნავსადგურში აგებდნენ გემებს, ფართოდ გავრცელებული ლაზური ტიპის საზღვაო ხომალდებს.

კავკასიის რუსულ ხელისუფლებას მაშინ მოლაპარაკება ჰქონდა ქუჩუკ – ბეგ შერვაშიძესთან, რათა ჩაებარებინა ბათუმის ციხე, რომელსაც დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა. ამის საფასურად მას დიდ ტიტულებსა და ქრთამს სთავაზობდნენ, მაგრამ ბეგს უარი განუცხადებია. როცა რუსეთის სარდლობას იმედი გადაეწურა, ტერორს მიმართა.

1809 წელს ქუჩუკ – ბეგი თავის ძმასთან ერთად მოუკლავთ, ხოლო 1810 წლიდან მის ადგილას ლაზი ომარ – აღა ჟორდანია დაუნიშნიათ.[5]

აჭარელ შერვაშიძეთა აფხაზეთიდან გადმოსახლების რამდენიმე ვერსია არსებობს. წინაპართა გადმოცემით 1780-1790 -იან წლებში აფხაზეთიდან ჩამოსულა 22 – 23 წლის, ახოვანი, ლამაზი შეხედულების თავადი ალექსანდრე, რომელიც რამდენიმე ენაზე საუბრობდა, თავი შეაფარა აჭარას, რუსი ჩინოვნიკის შემთხვევითი მკვლელობის გამო.

მამა-პაპესეული ციხის ესკიზი (სოფ. ოქტომბერი)

შირინ – ბეგ შერვაშიძის სახლი სოფელ ოქტომბერში.

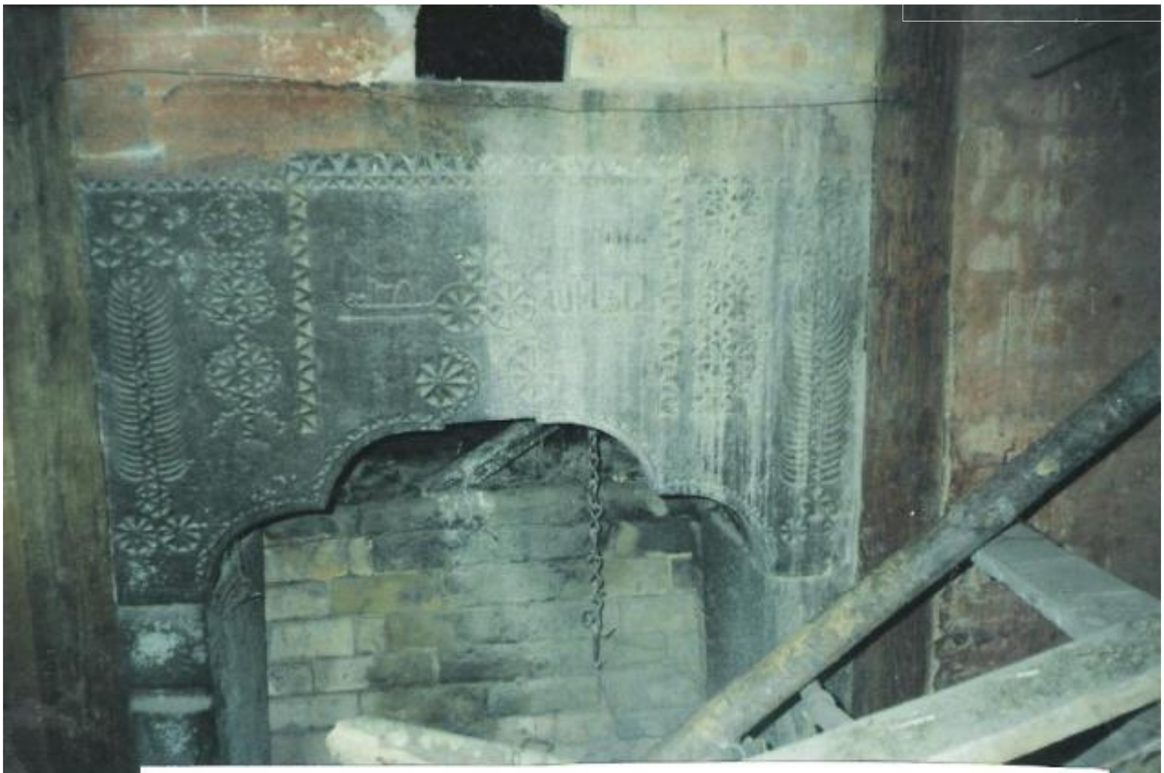

მამა-პაპისეული ბუხარი .2004წ.ხოფ.ოქტომბერი.

მამა-პაპისეული ხელით ნაკვეთი წაბლის კარები .

მამა-პაპისეული მოქმედი ჭა -22 მ. სიღრმის.

თვით ალექსანდრეს წარმომავლობის შესახებ არანაირი დამადასტურებელი დოკუმენტი არა გვაქვს. 300 წლის აჭარაში თურქების ყოფნის შემდგომ თურქებს წაუღიათ თურქეთის რესპუბლიკაში აბსოლუტურად ყველა საარქივო მასალა. ბოლო 23 წლის განმავლობაში რამოდენიმეჯერ ვიმოგზაურე თურქეთში, კერძოდ ართვინის არქივში, მაგრამ ამაოდ.

ასევე ვსტუმრობდი ქ. ერზრუმში მცხოვრებ ჩვენი გვარის წარმომადგენლის - სალიხ ზექი გუჩუჯუს ოჯახს, ალექსანდრეს შესახებ რაიმე ინფორმაციის მიღების თაობაზე ანკარისა და სტამბოლის არქივებიდან, მაგრამ ვერანაირ საბუთს ვერ მივაკვლიე მათი მეშვეობით.

იმდროინდელი საარქივო მასალების წარმოება ხდებოდა ძველ ოსმალურ ენაზე.

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის არქივში, კერძოდ ქუთაისისა და ბათუმის არქივში აჭარის თავად ბეგ შერვაშიძეების, მათი მოღვაწეობის შესახებ მასალები მოიპოვება 1878-წლის შემდგომ პერიოდის, როცა აჭარა დედა სამშობლოს - საქართველოს დაუბრუნდა.

ალექსანდრე ქედის რაიონის ახლანდელ სოფელ ოქტომბერში (ძველი ალიქოღლები) დასახლებულა. მას შეურთავს ლორთქიფანიძის ასული. აუგია ციხე გალავანი, რასაც ნათლად მოწმობს ძველი ციხის შემორჩენილი ნანგრევები და მასზე აგებული შირინ ბეგის სახლი.

---

4. АКТЫ, т. V.,с. 181.
5. ქ. ჩხატარაიშვილი, გურიის სამთავროს შეერთება რუსეთთან, თბილისი, 1985, გვ. 28-36.

მამა-პაპისეული ჭა. სოფელი ოქტომბერი

მამა-პაპისეული წისქვილი. სოფელი ოქტომბერი.

მამა -პაპისეული სახლი. სოფელი ოქტომბერი.

აჭარაში შერვაშიძეთა გვარის ალექსანდრეს შტოს წარმომადგენლები არიან: ოქტომბერში, სოფლებში: ორცვაში, თხილნარში, ახალშენში, ურეხში, ადლიაში, აეროპორტის დასახლებაში, ხალაში და ქალაქ ბათუმში.

აჭარაში შერვაშიძეთა გვარის არსებობობა და მათი მონაწილეობა ამ კუთხის მართვა-გამგებლობაში მითითებულია სხვადასხვა ისტორიულ წყაროებში. მათ მოიხსენიებენ ცნობილი ისტორიკოსები და მოგზაურები: დიმიტრი ბაქრაძე, თედო სახოკია, ნიკო ბერძენიშვილი და სხვები.

თანამედროვეთაგან აჭარაში მცხოვრებ შერვაშიძეებს მრავალი მონოგრაფია უძღვნეს აწგარდაცვლილმა ისტორიკოსმა, პროფესორმა აბელ სურგულაძემ და შერვაშიძეების გვარზე საოცრად შეყვარებულმა მწერალმა რამაზ სურმანიძემ. მისი, როგორც შერვაშიძეთა გვარის ღვიძლი ნათესავის ღვაწლი გვარის ისტორიის შესწავლისათვის განსაკუთრებულია. ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ამ გვარზე მასალების გამოქვეყნება ტაბუდადებული იყო, რამაზ სურმანიძემ 1967 წელს გამოაქვეყნა ვრცელი წერილი ყადირ – ბეგ შერვაშიძეზე. მისი ბიოგრაფიის შესასწავლად ორჯერ იმოგზაურა მოსკოვსა და ესტონეთში და ამ დიდ მოღვაწეს რამდენიმე სამეცნიერო ნაშრომიც მიუძღვნა. ამჟამად კი ხელთ გვაქვს სქელტანიანი მონოგრაფია ,,ყადირ შერვაშიძე”. რომელიც 2001 წელს თბილისში გამოიცა.

1780-1790 წლებში, როცა ალექსანდრე შერვაშიძე მოევლინა აჭარას, ამ დროისათვის გვარების გადაკეთება დამთავრებული იყო, ამის გამო შერვაშიძეების გვარს ,,ოღლი” აღარ მიაკუთვნეს.

ამ პერიოდში აჭარის ყველა მოსახლე თურქეთის სახელმწიფოს უხდიდა გადასახადს (ხარკს) ოქროთი, ერთი შაური წელიწადში, რაც მოსახლეობას ძალზე უჭირდა.

ქედის მაზრას 5 წელი არ გადაუხდია გადასახადი. იმ დროისათვის თურქეთის ფაშას გამოუგზავნია ქედის მაზრაში თავისი რწმუნებული 30 ჯარისკაცით, რომელიც მდინარე მაჭახლისპირიდან აჭარისწყლის ავლით ქედაში ასულა, ისე, რომ გზაზე სალამი არავისთვის უთქვამთ. ამით გამოხატეს აჭარის მოსახლეობის მიმართ განწყრომა. რწმუნებული თავისი ამალით ქედის ჯამეში შეჩერდა მუხლმოდრეკით, წინ ხანჯლით.

ამ დროისათვის ქედას ჰყავდა ბეგები (ბეჟანიძეები და ავალიანები). უცხო სტუმარს უკრძალავდა მათი შემოყვანა. ადგილობრივი ბეგები რჩევისათვის მივიდნენ ალექსანდრე შერვაშიძესთან, თანაც თხოვეს შესულიყო თურქეთიდან ჩამოსულ ფაშის წარმომადგენლებთან და მისალმებოდა.

ალექსანდრემ ამ თხოვნაზე უარი განუცხადა, რომ ის ადგილობრივ ბეგებს წინ არ გაუსწრებდა.

ამ დროს ალექსანდრეს ცოლის დიდმა ბაბუამ სიძე გაიხმო და უთხრა: ,,ამათ ეშინიათ ჯამეში შესვლა თურქი ფაშის წარმომადგენლებთან. მას ხანჯალი აქვს წინ დადებულიო – ხარკის გადაუხდელობის გამო და შეიძლება ვინმეს თავს მოკვეთავენ,,-ო.

ბაბუამ უხრა: ,,ფაშა ისეთ სულელს არ გამოაგზავნიდა, რომ სხვა ქვეყანაში 30 კაცის თანხლებით ვინმეს თავი მოკვეთოს,,-ო.

ამის შემდეგ ალექსანდრე შევიდა ჯამეში და რწმუნებულს თათრულად მიესალმა. თურქმა სალამზე პასუხი არ გასცა, შემდეგ კი ჰკითხა, თათრულად – შენ რა გვარის ხარო. ალექსანდრემ უპასუხა: - მე ვარ შერვაშიძე, აფხაზეთიდან ჩამოსული თავადი, რომელმაც თავი აჭარას შეაფარა, რუსი ჩინოვნიკის შემთხვევითი მკვლელობის გამო.

ოსმალო მოხელეს მოეწონა ახოვანი, ლამაზი კაცი და იმ დღიდან მას უბოძა აჭარის ბეგობა, თანაც 5 წლის დავალიანება აჭარის მოსახლეობას აპატია და მეორე დღესვე წავიდა თურქეთში.

ალექსანდრემ გააცილა სოფელ მახუნცეთამდე, იქ დახვდათ მახუნცეთის მოსახლეობა პურით და მარილით, ხის გაზზარულ გობზე დადებული შარბათით. ამ რიტუალების შემდეგ თურქმა სტუმარმა, რომელიც მოიხიბლა ქართველი მუსლიმანების სტუმართმოყვარეობით, დამატებით კიდევ, წინასწარ 5 წლის ვადით გაათავისუფლა აჭარის მოსახლეობა ხარკისაგან.

ამის შემდეგ ქედაში ხშირად გაისმოდა ხუმრობა – ჯამეში შევიდა თავადი ალექსანდრე შერვაშიძე და გამოვიდა ბეგიო.

ზემოთ თქმული უფლებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ 1790 წლიდან 1914 წლამდე შერვაშიძეთა გვარის წარმომადგენლები განაგებდნენ ქედის მაზრას.

ალექსანდრეს ორი ვაჟი შეძენია – მემედი და ახმედი.

ერთი შტო მემედ – ბეგით (1790 წ.) გრძელდება, მეორე ახმედ – აღით (1792 წ.).

- მემედ – ბეგს შეძენია 3 ვაჟი და 2 ქალიშვილი:

  - ჰაჯი – ასლან – ბეგი
  - სეფერ – ბეგი
  - აბდულ - ბეგი
  - ფემბე ხანუმი
  - იფეთ ხანუმი

- ახმედ აღას: - სული ბეგი. თვით სული ბეგს 3 ვაჟი ჰყოლია:

  -დურსუნ აღა -იხ. ტაბულა №13
  - ახმედ აღა -იხ. ტაბულა №14
  - ხასან აღა -იხ ტაბულა №14

ჰაჯი – ასლან – ბეგს სამი მეუღლისაგან შეძენია 10 ვაჟი და 3 ასული:

დავაჟკაცებული, საკმაოდ ასკში შესული და ცხოვრება გამოვლილი მოესწრო იმ სანუკვარ დროს, როცა საუკუნეების წინ მიტაცებული მხარე, სამხრეთ საქართველო განთავისუფლდა, მართალია რუსთა მმართველობის ქვეშ, მაგრამ მაინც დედა – სამშობლოს ფარგლებში.

თუფან ბეგი იარაღით ხელში

თუფან ბეგი შვილებთან და თურქეთიდან ჩამოსულ ნათესავებთან
(დგანან მარჯვნივ) ერთად. ყადირი ზის მარცხნივ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თუფან ბეგი მუნდირში

***

თუფან – ბეგ შერვაშიძე

ჰაჯი ასლან - ბეგის პირველი ვაჟი - თუფანი

დაიბადა 1846 წლის 16 იანვარს, მას საოჯახო განათლება ჰქონდა მიღებული და ფლობდა არაბულ, თურქულ და რუსულ ენებს. უაღრესად ნაკითხი და განათლებული ადამიანი იყო, რომელსაც იმ დროს დიდი გავლენა ჰქონდა საზოგადოებაში.

1877 – 1878 წწ. რუსეთ – თურქეთის ომისა და დაზავების შემდეგ ახლად დაპყრობილ ქართულ პროვინციებში რუსეთის ხელისუფლებას სანდო და ხალხის მიერ აღიარებული პირები სჭირდებოდა (დროებით მაინც). ქედის მაზრაში არჩევანი თუფან ბეგზე შეაჩერეს.

თუფან ბეგი 1878 წლის 14 ნოემბრიდან ბათუმის ოლქის სამხედრო გუბერნატორის ბრძანებით ინიშნება ქვემო აჭარის მაზრის უფროსად, მას მაიორის წოდება მიანიჭეს, ის მაზრას განაგებდა 1878 – 1898 წლებში.

მუჰაჯირობის პერიოდში მან აქტიური როლი ითამაშა აჭარის მოსახლეობის უკან მობრუნებაში. ის ქადაგებდა, რომ რუსები არაფერს დაუშავებდნენ მათ ოჯახებს. საკუთარი სურსათ-სანოვაგით ამარაგებდა თურქეთში გასაქცევად გამზადებულ ოჯახებს და უკან აბრუნებდა.

1883 წლის 15 მაისს მოსკოვში გამოცემული ბრძანებით კავკასიის სამხედრო ოლქის დაქვემდებარებაში მყოფი თუფან ბეგი წარჩინებული სამსახურისათვის დაჯილდოვდა წმინდა სტანისლავის 3-ე ხარისხის ორდენით.

1887 წლის აგვისტოში დაჯილდოვდა წმინდა ანნას 3-ე ხარისხის ორდენით.

1888 წლის 22 სექტემბერს - წმინდა ვლადიმერის 4-ე ხარისხის ორდენით.

1890 წლის აგვისტოში - წმინდა სტანისლავის 2-ე ხარისხის ორდენით.

ტიფლისი 1913წ. მთავრობის მოხელეების შეხვედრაზე .კავკასიის მეფის ნაცვალთან. თუფან ბეგი მარცხნიდან მე-3, მეორე რიგში ზის.

ПОЛНЫЙ ПОСЛУЖНОЙ СПИСОКЪ. Арх 795

Начальника Нижне-Аджарскаго участка, Батумскаго округа, Майора Милиціи Тюфанъ-Бекъ Асланъ-Бекъ-оглы [illegible]
составленъ 30 [illegible] 1892

I. Чинъ, имя, отчество и фамилія.	Майоръ милиціи Тюфанъ-Бекъ Асланъ-Бекъ-оглы Шарвашидзе
II. Должность на службѣ.	Начальникъ Нижне-Аджарскаго участка Батумскаго округа
III. Ордена и знаки отличія.	Имѣетъ ордена св. Анны 3 ст. св. Владиміра 4 ст. и св. Станислава 2 ст. и зн.
IV. Когда родился.	11 Января 1846 года
V. Изъ какого званія происходитъ и какой губерніи уроженецъ.	Изъ беков бывшей Батумской области
VI. Какого вѣроисповѣданія.	Магометанскаго
VII. Гдѣ воспитывался.	Въ домѣ своихъ родителей
VIII. Получаемое на службѣ содержаніе.	Жалованья 650 р. Столовыхъ 250 р. Добавочныхъ 150 р. Квартирныхъ 300 р. Разъѣздныхъ 150 р. Итого 1500 руб.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ПОЛНЫЙ ПОСЛУЖНОЙ СПИСОКЪ. Арх 795

Начальника Нижне-Аджарского участка Батумского округа, Майора Милиции Теоранъ-Бекъ Ахмет-Бекъ-оглы [illegible]
составленъ 30 февраля 1892

I. Чинъ, имя, отчество и фамилія.	Майоръ милиции Теоранъ-Бекъ Ахмет-Бекъ-оглы Шарвашидзе
II. Должность на службѣ.	Начальникъ Нижне-Аджарского участка Батумского округа
III. Ордена и знаки отличія.	Имеетъ ордена св. Анны 3ст. св. Владимира 4ст. и св. Станислава 3го ст. и 3ст.
IV. Когда родился.	11 Января 1846 года
V. Изъ какого званія происходитъ и какой губерніи уроженецъ.	Изъ бековъ бывшей Батумской области
VI. Какого вѣроисповѣданія.	Магометанского
VII. Гдѣ воспитывался.	Въ домѣ своихъ родителей
VIII. Получаемое на службѣ содержаніе.	Жалованья 650 р. Столовыхъ 250 р. Добавочныхъ 150 р. Квартирныхъ 300 р. Разъездныхъ 150 р. Итого 1500 руб.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

IX.

Прохожденіе службы:

Когда въ службу вступилъ и произведенъ въ первый офицерскій чинъ; производство въ слѣдующіе чины и дальнѣйшая служба, военная, гражданская и по выборамъ; переводы перемѣщенія изъ одного мѣста службы или должности въ другую, съ объясненіемъ, по какому случаю, по волѣ начальства или по собственному желанію; когда отправился и прибылъ къ новому мѣсту службы; награды чинами, орденами, знаками отличія; Всемилостивѣйшіе рескрипты Высочайшаго благоволенія.

	Годъ.	Мѣсяцъ.	Число.		Годъ.	Мѣсяцъ.	Число.
Приказомъ Военного Губернатора Батумской области 14 Ноября 1878 за № 5 допущенъ къ исправленію должности Начальника Нижне Аджарскаго участка Батумской области .	1878	Октября	1.	бывшаго Майора турецкой службы Тюсфанъ бека Шарвашидзе исправляющимъ должность Начальника Нижне Аджарскаго участка впредь до разрѣшенія вопроса о правахъ туземцевъ Батумской области	1879	Іюля	5.
Начальникъ Кавказскаго горскаго управленія въ надписи отъ 5. Іюля 1879 года за № 3628 увѣдомилъ, что Командующій Арміею разрѣшилъ оставить				Государь Императоръ, согласно ходатайства Главно-Командующаго Кавказской Арміею въ 1 день Ноября 1880 года			

IX.

Прохожденіе службы:

Когда въ службу вступилъ и произведенъ въ первый офицерскій чинъ; производство въ слѣдующіе чины и дальнѣйшая служба, военная, гражданская и по выборамъ; переводы перемѣщенія изъ одного мѣста службы или должности въ другую, съ объясненіемъ, по какому случаю, по волѣ начальства или по собственному желанію; когда отправился и прибылъ къ новому мѣсту службы; награды чинами, орденами, знаками отличія; Всемилостивѣйшіе рескрипты Высочайшаго благоволенія.

	Годъ.	Мѣсяцъ.	Число.		Годъ.	Мѣсяцъ.	Число.
скому военному Губернаторству приказомъ Кутаисскаго военнаго Губернатора 1 Іюня 1883 г. за № [illegible] допущенъ къ и. д. Начальника Нижн. Аджарскаго участка Батумскаго округа . . .	1883	Іюня	1	Въ воздаяніе отлично-усердной службы Государь Императоръ въ 30 день Августа 1887 года Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать орденъ св. Анны 3 ст. для нехристіанъ установленный			
Приказомъ по военно-народному управленію Кавказскаго края 26 Іюня 1883 года за № 14, назначенъ на настоящую должность	1883	Іюня	26	Государь Императоръ въ 22 день Сентября 1888 года Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать орденъ св. /			

		Годъ.	Мѣсяцъ	Число.
XI. Холостъ или женатъ, на комъ, имѣетъ-ли дѣтей, годъ, мѣсяцъ и число рожденія дѣтей, какого они и жена вѣроисповѣданія.	Женатъ на дочери семиш бека Тели-оглы, Фадиме. Имѣетъ дѣтей: сынъ Зетири, родившагося 10 Апрѣля 1881 г. дочери Сакія, родившался 5 Іюля 1882 г. Лотеріз 10 Генваря 1874 г. и Зафре 6 декабря 1878 года. Жена и дѣти вѣроисповѣданія магометанскаго.			
XII. Есть-ли за нимъ, за родителями его, или когда женатъ, за женою, недвижимое имущество, родовое или благопріобрѣтенное.	Имѣетъ недвижимое имѣніе заключающееся въ пахотной земли и лѣсѣ двѣнадцать десятинъ			
XIII. Въ штрафахъ, по суду или безъ суда, также подъ слѣдствіемъ былъ-ли когда, за что именно, и чѣмъ дѣло кончено.	Не былъ			
XIV. Бытность въ походахъ и дѣлахъ противъ непріятеля, съ объясненіемъ, гдѣ именно: съ какого и по какое время; оказанныя отличія и полученныя въ сраженіяхъ раны или контузіи; особыя порученія, сверхъ прямыхъ обязанностей, по Высочайшимъ повелѣніямъ, или отъ начальства; подсудность, неподлежащая внесенію въ штрафную XII графу.	Въ походахъ не былъ и особыхъ порученій сверхъ прямыхъ обязанностей не имѣлъ			

წმინდა სტანისლავის ორდენი - დაარსდა 1765 წლის 7მაისს, პოლონეთის მეფისა და დიდი ლიტვის თავადის სტანისლავ ავგუსტ პონიაკოვსკის მიერ პოლონეთის მფარველის წმინდა სტანისლავის სამახსოვროდ.

ორდენს განეკუთვნება ნიშანი და დევიზი -,,ჯილდოთი აღფრთოვანებული ვარ,, (ლათ.,,Premiandoincitat,,). ორდენის ნიშანია რაინდთა ჯვარი, დაფარული წითელი ემალით, ოთხი თეთრი არწივით (პოლონეთის სიმბოლო) ჯვრის სხივებს შორის, ცენტრში წმინდა სტანისლავის ფიგურიანი და ლათინური ვენზელებით SS-მის გვერდში. ჯვარი ჰკიდია ორდენის წითელ ლენტზე, თეთრი კანტებით გვერდებზე. თავიდან ერთი ხარისხისა იყო. ორდენს წლიურად 50-60 კაცი ღებულობდა.

1795 წლის შემდეგ ,,რეჩი პოსპოლიტა,,-ს (პოლონეთი) გაუქმებასთან დაკავშირებით ორდენის მოქმედება შეწყდა.

1807 წელს რუსეთი და ავსტრია დამარცხდა ნაპოლეონთან ომში. დაიდო ტილზიტის ზავი რის მიხედვით პოლონეთის იმ მიწებიდან, რომლებიც პრუსიაში იყო, შეიქმნა ვარშავის საჰერცოგო. საქსონიის მეფის ეგიდით საქსონიის მეფემ და ვარშავის ჰერცოგმა ფრიდრიხ – ავგუსტე - 11–მ 1809 წელს აღადგინა წმინდა სტანისლავის ორდენი. მისი მმართველობის დროს (1809-1813) ორდენს დაეუფლა 18 კავალერი. სულ (1765-1813) წლებში წმინდა სტანისლავის ორდნის კავალერიი გახდა 1762 კაცი.

ნაპოლეონის დაცემის შემდეგ, ვენის კონგრესის გადაწყვეტილებით ვარშავის საჰერცოგო შევიდა რუსეთის შემადგენლობაში.

1815 წლის მანიფესტით იმპერატორმა ალექსანდრე 1-მა შეინარჩუნა ორდენი პოლონელთა დასაჯილდოებლად, დაყო იგი 4 ხარისხად. პირველ და მეორე ხარისხისხისათვის გათვალისწინებული იყო ვერცხლის ვარსკვლავი.

პოლონეთის სამეფომ შეინარჩუნა ნაწოლობრივი დამოუკიდებოლობა. რუსეთის იმპერიაში ჰქონდა საკუთარი კონსტიტუცია და თავისი ორდენები, მაგრამ პოლონეთის აჯანყების (1830-1831 წწ.) ჩახშობის შემდეგ რუსეთის პრვოვინცია გახდა. აქედან წმინდა სტანისლავის ორდენი გადავიდა რუსეთის იმპერიის ჯილდოთა რიცხვში. 1832 წელს ორდენიდან ამოიღეს წმინდა სტანისლავის ფიგურა. ჩაანაცვლეს იგი SS ვენზელით და ერთთავიანი პოლონური არწივი შეცვალეს ორთავიანით.

1839 წ. ნიკოლოზ პირველმა გამოსცა ორდენის ახალი სტატუსი, ამის მიხედვით ორდენი გაიყო 3 ხარისხად. დაჯილდოება შეიძლებოდა ნებისმიერი რუსეთისა და პოლონეთის მოქალაქისა, როგორც სამხედრო, ისე სამოქალაქო პირებისა ნებისმიერი დამსახურებისათვის. მაგალითად, საქველმოქმედო მოღვაწეობისათვის.

2-ე ხარისხის ორდენი გაიყო ორი სახის ჯილდოთ: - ჯვარი იმპერატორის გვირგვინით და ჯვარი გვირგვინის გარეშე (გაუქმდა 1874 წ.).

1884 წლიდან არა ქრისტიანთა დაჯილდოებისათვის იყენებდნენ ორდენს, რომელზეც წმინდა სტანისლავის მაგივრად შავი ორთავა არწივი იყო გამოსახული.

3-ე ხარისხის წმინდა სტანისლავის ორდენი იყო ყველაზე დაბალი ხარისხის და ყველაზე გავრცელებული ჯილდო. მას ღებულობდა პრაქტიკულად ყველა სამხედრო თუ სამოქალაქო პირი, რომლებმაც განვლეს თავისი სამსახურის ვადა.

დაარსებისას ორდენი - მის კავალერს აძლევდა უფლებას, გამხდარიყო თავადი. ამან გამოიწვია არისტოკრატთა უკმაყოფილება. ამიტომ 1845 წელს 2-ე და 3-ე ხარისხის ორდენებით დაჯილდოება შეწყდა და განახლდა იგი 1855 წელს. ამიერიდან თავადის წოდება შეიძლება ჰქონოდა პირველი ხარისხის ორდენის მფლობელს.

1855 წლიდან სამხედრო საქმეში წარმოებისათვის ორდენის ნიშანს დაემატა ჯვარედინი მახვილები. თუ ამავე, ან უფრო მაღალი ხარისხის ორდენით აჯილდოებდნენ არა სამხედრო მიღწევებისათვის, მახვილები განლაგებული იყო ორდენისა და ვარსკვლავის ზედა ნაწილში. 1874 წლიდან ორდენის ნიშნიდან ამოიღეს გვირგვინი, მაგრამ გვირგვინიანი ორდენები ძალაში დატოვეს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

წმინდა სტანისლავის ბრილიანტით გაწყობილი 1 ხარისხის ორდენი.

წმინდა სტანისლავის 2-ე ხარისხის ორდენი.

წმინდა სტანისლავის 3-ე ხარისხის ორდენი

წმ. ვლადიმერის ორდენი – ოთხი ხარისხით დაარსა 1782 წლის 22 სექტემბერს ეკატერინე მეორის მიერ, თავისი მეფობის 20 წლისთავზე საერო და სამხედრო პირთა დასაჯილდოებლად. კავალერთა რიცხვი არ იყო ლიმიტირებული. მიუხედავად იმისა, რომ ორდენის სტატუსი იძლეოდა დაჯილდოების საშუალებას დაწყებული დაბალი ჩინის პირებიდან, მისმა რიგითობამ გამოიწვია ის, რომ პირველი ხარისხის ორდენით ჯილდოვდებოდნენ პირები, რომლებიც რანგის ტაბელის მიხედვით იყვნენ არანაკლებ მესამე კლასისა (საიდუმლო მრჩეველი, გენერალ-ლეიტენანტი, ან ვიცე-ადმირალი).

მეორე რანგისა არა ნაკლებ მეოთხე კლასისა (ნამდვილი სტატსკი მრჩეველი, გენერალ-მაიორი, კონტრ-ადმირალი).

მესამე რანგისა არა ნაკლებ მეხუთე კლასისა (სტატსკი მრჩეველი, ბრიგადირი, კაპიტანი–კომანდორი) და მეხუთე რანგისა, არა ნაკლებ მეშვიდე კლასისა (კარის მრჩეველი, პოლკოვნიკი, მეორე რანგის კაპიტანი).

1787 წლიდან მე-4-ე რანგის ორდენით აჯილდოებდნენ 35 წლის უზადო სამსახურისათვის. ამ შემთხვევაში მარცხენა და მარჯვენა ბოლოში ჯვარზე ოქროს ასოებით და ციფრებით ეწერა (35 წელი).

მოგვიანებით ეკატერინე მეორემ 1789 წლის 26 ნოემბრის განსაკუთრებული ბრძანებულებით დაამატა მე-4-ე რანგის ნიშანს ორდენის ლენტის ბანტი (ბაფთა).

წმ. ვლადიმერის ორდენის კავალერი გახდა კაპიტან-ლეიტენანტი დ. ი. სენიავინი, მომავალში ცნობილი სამხედრო მეზღვაური. ფიდონისის ბრძოლისათვის აგრეთვე დაჯილდოვდა ფ. ფ. უშაკოვი.

ეს ორდენი განსაკუთრებით ფასობდა ოფიცრებში. ერთი საფეხურით დაბლა იდგა მხოლოდ წმინდა გიორგის მე-4-ე ხარისხის ორდენთან შედარებით.

1845 წლის 22 ივლისს დამტკიცებული ახალი სტატუსით დადგინდა სპეციალური ორდენის ნიშნები მე-4-ე ხარისხისათვის, რომლითაც აჯილდოებდნენ: იმ კლასის სამოქალაქო ჩინოსნებს, რომლებმაც იმსახურეს 35 წელი, ჯვარი წარწერით ,,35 წელი", ჯვრის ჰორიზონტალურ სხივზე, სამხედრო-სახმელეთო მოსამსახურეთათვის ოფიცრის წოდებით 25 წლის სამსახურისათვის - ჯვარი ბაფთით და წარწერა - ,,25 წელი".

საზღვაო მოსამსახურეთათვის, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს 18 საზღვაო სამხედრო კომპანიაში ჯვარი წარწერით ,,18 კომპანია" და ბაფთით.

იმ პირთათვის, რომლებმაც 20-ჯერ მიიღეს ასეთ კომპანიაში მონაწილეობა, არ იყო სავალდებულო ბრძოლაში მონაწილეობა, ჯვარი ბაფთით და წარწერა - ,,20 კომპანია".

1855 წლიდან სამხედრო დამსახურებისათვის აჯილდოებდნენ ორდენით, რომელზეც გადაჯვარედინებული მახვილებია. ამის შემდეგ ორი წლის განმავლობაში წმ. ვლადიმერის მე-4-ე ხარისხის ორდენით არ აჯილდოებდნენ.

1857 წლიდან ოფიცრები სამხედრო მიღწევებისათვის ჯილდოვდებოდნენ ორდენის ნიშნით მახვილებითა და ბანტით, განსხვავებული ჩინოვნიკების ორდენის ნიშნისაგან, რომელზეც გამოსახული იყო მხოლოდ მახვილები. თუ პირი ჯილდოვდებოდა უფრო მაღალი ხარისხის ჯილდოთი საერთო დამსახურებისათვის, მახვილები ნიშანზე განლაგებული იყო ცენტრის ოდნავ მაღლა, ასეთი ჯილდოთი აჯილდოებდნენ 1870 წლის ბოლომდე, როცა კავალერებს ნება დართეს უფრო მაღალი ორდენით დაჯილდოების შემთხვევაში არ მოეხსნათ სამხედრო მიღწევებში მიღებული ჯილდო.

1845 წლიდან მხოლოდ წმ. ვლადიმერის და წმ. გიორგის ნებისმიერი ხარისხის ორდენით დაჯილდოვებული პირები ღებულობდნენ თავადის წოდებას, ხოლო ამისათვის სხვა ორდენი უნდა ყოფილიყო უმაღლესი, პირველი ხარისხის.

1900 წლის ბრძანებულებით მეოთხე ხარისხის ორდენით დაჯილდოებული შეიძლება გამხდარიყო პირადი თავადი (ლიჩნი დვორიანინ). ეს იმიტომ, რომ ამ ხარისხის ორდენით საკმაოდ მრავლად ჯილდოვდებოდნენ ქველმოქმედი პირები, ვაჭრები და მეწარმეები.

1860 წელს ზოგიერთი ჯვარი იმ დროს, მოდის მიხედვით იფარებოდა შავი ემალით.

წმინდა ვლადიმერის 1 ხარისხის ორდენი. წმინდა ვლადიმერის 2-ე ხარისხის ორდენი. წმინდა ვლადიმერის 3-ე ხარისხის ორდენი წმინდა ვლადიმერის 4-ე ხარისხის ორდენი

წმინდა ანას ორდენი - რუსეთის იმპერიაში პირველად შემოვიდა XV111 საუკუნეში საზღვარგარეთიდან.

1735 წელს ჰერცოგმა ჰოლლშტეინ-ჰოტტორსკი კარლ ფრიდრიხმა, თავისი მეუღლის, პეტრე პირველის გარდაცვლი ქალიშვილის ანნა პეტროვნას სამახსოვროდ დაარსა წმინდა ანას ორდენი.

ორდენის დევიზი იყო: ,,Amantibusjustitiam, Pietateret Fidem" – სიმართლის სიყვარული, კეთილსინდისიერება და ერთგულება,,

დევიზი ლათანური პირველი ასოები ,,A.J.P.F."-ნიშნავს ,,ანნა იმპერატორ პეტრეს ქალიშვილი".

კარლ ფრიდრიხის გარდაცვალების შემდეგ 1742 წელს მისი ვაჟიშვილი კარლი პეტრე ულრიხი გაცხადდა რუსული ტახტის მემკვიდრედ, დიდი კნიაზის პეტრე თევდორეს ძის სახელით. ის ჩამოვიდა რუსეთში და ჩამოიტანა წმ. ანას ორდენი. ამავე წლის თებერვალში ორდენის ორ კავალერს (კარლ ფრიდრიხი და კარლ პეტრე ულრიხი) მიემატა კიდევ ოთხი კავალერი კამერგერები: მ. ი. ვორონცოვი; ა. გ. რაზუმოვსკი; ძმები - ა. ი. და პ. ი. შუვალოვები.

იმ დროისათვის, როცა პეტრე თევდორეს ძე აკურთხეს პეტრე-3-ედ, რუსეთში უკვე ათობით ამ ორდენის კავალერი იყო. მას ატარებდნენ მარცხენა მხარეს ლენტზე დაკიდებულს მხრის მხრიდან, რომელიც იყო წითელი, ყვითელი კიდეებით. წითელი ოქროს მოსართავებით, კუთხეებში ჯვარით.

ცენტრალურ მედალიონში, რომელზეც გამოსახულია წმინდა ანა, ორდენის ვერცხლის ვარსკვლავი მაგრდებოდა მკერდის მარჯვენა მხარეს.

1762 წელს პეტრე მესამე გადააყენეს. გამეფდა ეკატერინე მეორე. მაგრამ ორდენი დარჩა რუსეთში. იგი დაიყო რანგებათ. მხოლოდ ეკატერინე მეორეს გარდაცვალების შემდეგ, როცა პავლე - მისი შვილი გახდა რუსეთის იმპერატორი, მიიღო სამივე სახის ორდენი.

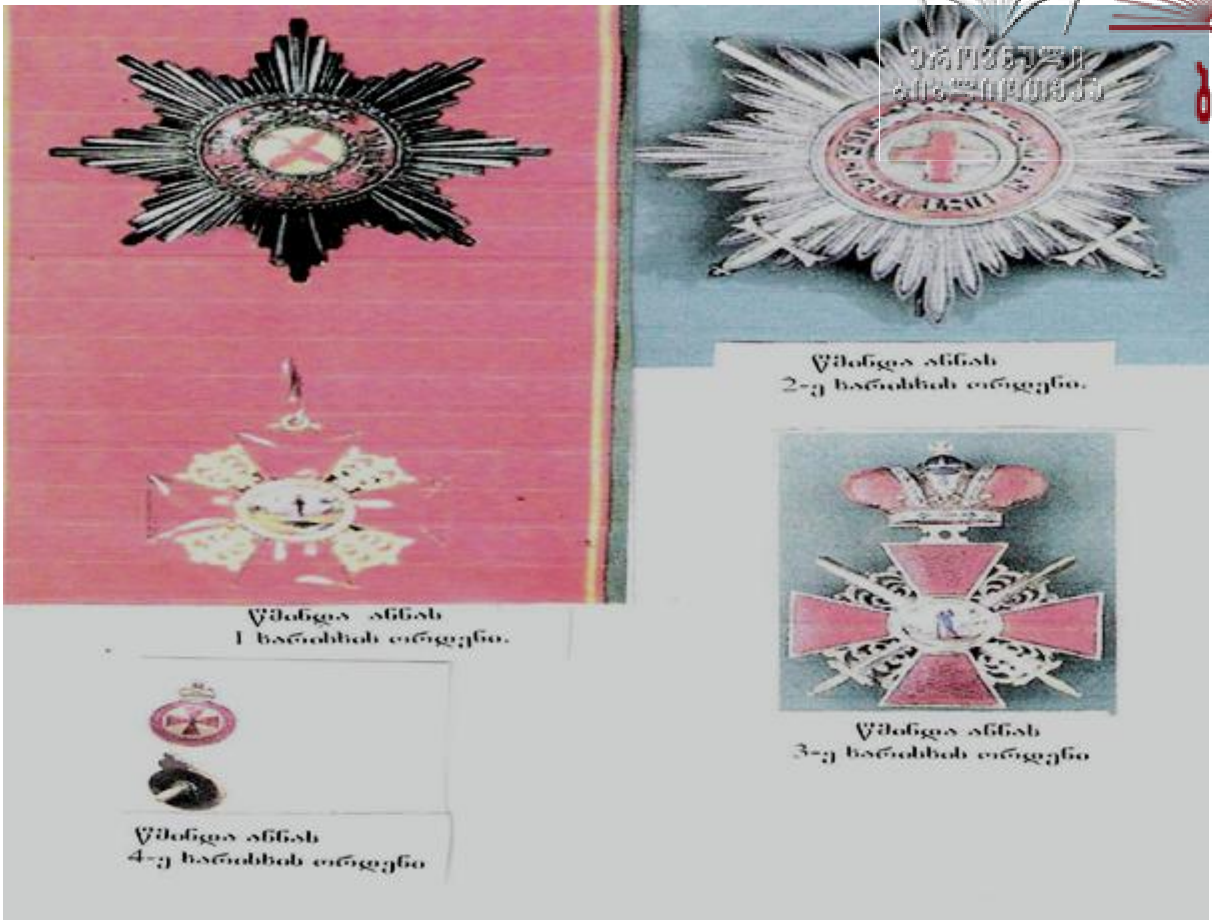

პირველი ხარისხის - უმაღლესი ხარისხის ორდენს შემორჩა ,,გოლშტეინის,, ლენტი და ვერცხლის ვარსკვლავი, რომელსაც, ერთადერთს რუსულ ორდენებს შორის, ატარებდნენ მკერდის არა მარცხენა, არამედ მარჯვენა მხარეს. დევიზიც იგივე დარჩა. უმაღლესი პირველი ხარისხის ორდენს ატარებდნენ ფართო ლენტზე მარცხენა მხარიდან, ლენტის ფერი და ჯვრის ფორმა დარჩა უცვლელი.

მეორე ხარისხის ორდენი წარმოადგენდა ისეთივე წითელ ჯვარს, რომელსაც ატარებდნენ ყელზე ჩამოკიდებით უფრო ვიწრო ლენტზე. ვარსკვლავი ამ ხარისხის ჯილდოს არ მიჰყვებოდა 1797 წლიდან.

მესამე ხარისხის ორდენს ატარებდნენ ,,ინფანტერიის, ან კავალერიის დაშნის, ან ხმლის ვადაზე.

წმ. ანას ნიშანი იარაღზე წარმოადგენდა პატარა მრგვალ სიბრტყეს, იმპერატორის გვირგვინით წითელ ემალის ბეჭედზე და შიგ ჩატანებული წითელი ჯვარი, ისეთივე, როგორც იყო ცენტრალურ მედალიონზე წმ. ანას ორდენზე. იმპერატორ პავლეს დროს მის შემდეგ, ატარებდნენ დაშნის გარდაზე (დამცავით ასი) არა შიგა მხრიდან, როგორც ადრე, არამედ გარეთა მხრიდან, რადგან მისი დამალვა აღარ იყო საჭირო.

დაბალი წოდების პირებისათვის შემოიღეს განსაკუთრებული ჯილდო, რომელიც თავიდან წმ. ანას ფერებს წარმოადგენდა. მას ატარებდნენ ჯარისკაცის მუნდირზე (რომელიც გამოჩნდა ჯერ კიდევ 1796 წლიდან წარჩინებული სამსახურის სტაჟის მიხედვით). 1797 წელს მიღებული ლენტი შეცვალეს ,,მოოქროვილი მედლით,, რომელზეც ერთ მხარეს იყო ასეთივე ჯვარი, როგორიც – დაშნაზე. მეორე მხრიდან კი ნომერი. ათვლის სიზუსტისათვის ატარებდნენ ისეთივე ლენტზე.

საარქივო დოკუმენტების მიხედვით №1 ჯილდო მიიღო იზმაილოვის გვარდიის პოლკის უნტერ-ოფიცერმა ვასილ გურიევმა; - ,,სერჟანტი ლენტით,, 1796 წელს, ხოლო 1797 წლის 1 ნოემბრიდან უკვე უნტერ ოფიცერი გახდა მოცემული ჯილდოს კავალერი. ჩვენ ვიცით ამ ჯილდოს შემდეგი კავალრები: იზმაილოვის პოლკის რიგითი ანტონ ტიტოვი იყო (№2), გვარდიელი - სემიონოვის პოლკის რიგითი ივანე სტეპანოვი (№3), პრეობრაჟენსკის პოლკის გრენადერი არსენ ფედოსეევი (№4). შემდეგში ანას მედალით, ასევე როგორც წმ. გიორგის ორდენით, ჯილდოვდებოდნენ სამხედრო საქმეში წარჩინებულები.

ამ ნიშნით 1805 წელს შენგრაბენეს ბრძოლისას სუვოროვის მხედრობის დროს ჯარისკაცები ჯილდოვდნებოდნენ მასიურად, რადგან 6 ათასმა არიერგარდმა ჯარისკაცმა პეტრე ბაგრატიონის მეთაურობით წინააღმდეგობა გაუწია 30 ათასიან ფრანგულ არმიას და ამით საშუალება მისცა რუსთა ჯარს სამშვიდობოს გასულიყო.

1807 წელს დაარსდა სამხედრო ორდენის განსხვავების ნიშანი (ჯარისკაცთა გიორგის ჯვარი), რის შედეგად ჯარისკაცთა და მატროსთათვის ანას მედალი უმთავრესად 20 წლის სტაჟის აღმნიშვნელი ნიშანი გახდა. მოგვიანებით განსაკუთრებული დებულებით ,,ანას ორდენის განსხვავებული ნიშნის შესახებ,, (11 ივლისი 1864 წ.) ეს ჯილდო ეძლეოდა: ,,განსაკუთრებული არა სამხედრო დამსახურებისათვის, სამსახურში ან მის გარეთ, რომელნიც გამოდიან სხვა ჯილდოებით დაჯილდოებულების სფეროდან.

სხვა სიტყვებით, ეს ჯილდო ეძლეოდა გამბედაობისათვის, ვაჟკაცობისათვის და ერთგულებისათვის არა საბრძოლო სიტუაციაში გადაწყვეტილების მიღებისას, სიცოცხლის რისკის ფასად, რაც ემსახურებოდა მთავრობის და სახელმწიფოს კეთილდღეობას.

ამ მედალს კავალერი ატარებდა ლენტაზე ბაფთით. თუ მეორეჯერ დაჯილდოებულს უკვე გააჩნდა ასეთივე მედალი, უმატებდა ბაფთიან ლენტს და ღუბულობდა ფულად ჯილდოს 10-დან 100 რუბლამდე.

1888 წლიდან ანას მედლით ისევ აჯილდოებდნენ უნტერ – ოფიცრებს სამსახურის სტაჟის 10-ზე მეტი წლის სამსახურისათვის, მაგრამ ბანტის გარეშე. წმ. ანას ორდენის გარსხვავების ნიშანი რჩებოდა კავალერს. თუ იგი ოფიცერი გახდებოდა, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ იგი ნებისმიერი ხარისხის იყო.

1916 წლიდან სამხედრო მდგომარეობის გამო ანას მედალის მოჭრა იაფფასიანი მეტალისაგან დაიწყეს. 1917 წლიდან კი მედლიდან გაქრა იმპერატორის გვირგვინი და რიგითი ნომერი.

1829 წლიდან უცხოელებსაც უცნობი მედლებით აჯილდოებდნენ.

დავუბრუნდეთ წმ. ანას ორდენს. XIX საუკუნის დასაწყისისათვის რუსეთში უკვე ათობით მისი კავალერიი იყო. ამათგან 1770 წელს მიიღო 40 წლის ა. ვ. სუვოროვმა.

ეს იყო მისი პირველი ორდენი. 1797 წლიდან ორდენის ხარისხებად დაყოფის შემდეგ, უმაღლესი 1 ხარისხის ორდენი მხოლოდ გენერლებს და მათი ტოლი სამოქალაქო პირებისათვის იყო განკუთვნილი.

მაგრამ ერთხელ, პავლე 1-ის მეფობის დროს, 1799 წელს, რუსეთის საზღვაო ფლოტის სადესანტო 600 კაციანი რაზმი კაპიტან-ლეიტენანტ გ. გ. ბელის მეთაურობით რუსეთ-საფრანგეთის ომის დროს იტალიაში შევიდა მარშით და აიღო ქ. ნეაპოლი. ამ დამსახურებისათვის ის მეფემ წმ. ანას 1-ხარისხის ორდენით დააჯილდოვა.

წმ. ანას 1-ხარისხის ორდენის კავალერი გახლდათ 1812 წელს ნაპოლეონთან ომის მონაწილე, მომავალი დეკაბრისტი თავადი ს. გ. ვოლკონსკი.

11-ხარისხის ორდენის კავალერი გახლდათ 17 სახედრო პირი მომავალი დეკაბრისტებიდან. მათ შორის სამს - მ. ფ. ორლოვს, მ. ა. ფონვიზინს, მ. ფ. მიტკოვს წილად ხვდა ძვირფასი ქვებით მოოჭვილი ორდენი.

111-ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდნენ მომავალი მეამბოხეები: - ა. ზ. მურავიოვი, ნ. მ. მურავიოვი, მ. ი. მურავიოვ-აპოსტოლი, ი. დ. იაკუშინა და სხვა. ადრე ეს ორდენები მზადდებოდა ოქროსაგან.

1812 წლის ომში დაჯილდოებულთა რიცხვი შეადგენდა 664 ხმალს ორდენით. ეს ნიშნები იმდენი მზადდებოდა, რომ იგი შეცვალეს იაფფასიანი მეტალით, რომლითაც შემდგომ რუსული ,,სამოვარები" მზადდებოდა. 1813 წელს მიიღო 1094 კაცმა.

1815 წელს წმ. ანას ორდენი დაიყო ოთხ ხარისხად. ორდენის ნიშანი იარაღისათვის გახდა უმდაბლესი 1V ხარისხის, რომლითაც დაჯილდოებული პირად ცივ იარაღზე ამაგრებდა.

111-ხარისხის ნიშანს ატარებდნენ საღილეში (პეტლიტაში). 11-ე ხარისხისა – ყელზე, 1-სას კი როგორც ძველად ლენტზე, გარსკვლავით მკერდის მარჯვენა მხარეზე. ასე, რომ მოცემული სამხედრო ჯილდო უფრო ფასობდა ვიდრე იგივე სამოქალაქო პირთათვის.

1828 წელს წმ. ანას 111-ე ხარისხის ნიშანს მიღებულს საომარი მოქმედების დროს დაემატა ბანტი ორდენის ლენტით. ყველა რუსულ ორდენს სამხედრო დამსახურებისათვის დაემატა ჯვარედინი მახვილები, ბანტი ამ ორდენზე დარჩა ხელუხლებელი.

1828 წელს 1-ლი და 11-ე ხარისხის ნიშნის ორდენების დამზადება ბრილიანტის ქვებით შეწყვიტეს. ამის მაგივრად გამოვიდა განსაკუთრებული ხარისხის ჯილდო იმპერატორის გვირგვინით ორივე ხარისხისათვის. ბრილიანტით გაწყობილ ჯილდოს ანიჭებდნენ მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში და მხოლოდ უცხოელებს.

1874 წლიდან იმპერატორის გვირგვინიანი ნიშნით დაჯილდოება შეწყდა.

1829 წლიდან ანას იარაღს მეტი თვალსაჩინოებისათვის იარაღის ხელსაკიდზე დაასვეს დამღა-,,მამაცობისათვის".

***

თუფან ბეგმა იქორწინა ბეგის ასულზე – ფატმა ხანუმ ავალიანზე. შეეძინა ზექერია (1881-1938), რეშიტი (1892-1962), უნქერი (?), ყადირი (1887-1919), ქამილი (1891-1892), ზერა (1878-?), ულფეთი, ესმა, სალიე (1882-1958).

ქამილი და უნქარი 14 წლის ასაკში სახადით გარდაიცვალნენ.

მან 1890 წელს ბათუმში პუშკინის ქ.78 ააგო სახლი, რომელიც დღესაც დგას.

აქვეა საუკუნოვანი, უზარმაზარი წაბლის ხე, რომელიც გადაშლილი ტოტებით იქაურობას ფარავს.

წაბლის ხის ფოტო

რევაზ შერვაშიძე და რამაზ სურმანიძე - ბათუმი 2003 წ.

ბათუმი პუშკინის ქ-78- ყადირ შერვაშიძის მემორიალურ დაფასთან - 10.5.2012 წ.

ბეგს პირველ სართულზე ჰყავდა დურგალი, მინის ჩამდგმელი, მრეცხავი და მსახურები, რომლებიც ამავე სახლში ცხოვრობდნენ. მის ჰუმანურობაზე და ქველმოქმედებაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ 1905 წელს პუშკინის ქუჩაზე თავისი სახლის წინ, სადაც იყო ყაზარმები, ხდებოდა მუშათა გამოსვლები. შეტაკების დროს ერთ-ერთი დაჭრილი შეუფარებიათ მთელი კვირის განმავლობაში, შემდეგ სხვაგან გადაუყვანიათ. დაჭრილი აღმოჩნდა რევოლუციონერი – იოსებ ჯუღაშვილი (ი. სტალინი), რომლისთვისაც შემდგომ თუფან – ბეგს სახლი დაუქირავებია პუშკინის ქუჩაზე, სადაც ეხლა სტალინის სახლ – მუზეუმია.

თუფან – ბეგის ბიოგრაფიიდან ჩვენთვის ბევრი რამ ჯერ-ჯერობით უცნობია. ამას ხელი შეუწყო 70 წლის განმავლობაში გამეფებულმა ავტორიტარიზმმა, რომელმაც ყოველივე ძველს, მეფურს, თავადურს და ფეოდალურს შეურიგებელი ბრძოლა გამოუცხადა.

თუფან ბეგს ჰყავდა ნათლული მეველუდ დიასამიძე, რომელსაც ხშირად მფარველობდა, ვიანიდან ის ყაჩაღობით ირჩენდა თავს.

ჩემი ბაბუის ოსმან ბეგის გადმოცემით როცა თუფან ბეგი გაგზავნიდა რაზმს მის დასაჭერად სოფ.ზენდიდში, წინა დღით აგზავნიდა კაცს, რომ სოფელს გასცლოდა. ჩაფრები სოფელს გარს შემოატყამდნენ, მაგრამ ამაოდ, იქ არავინ დახვდებოდა. ასე გრძელდებოდა 20 წელი. სწორედ ეს იყო მიზეზი მისი სამსახურიდან წასვლისა. 1898 წელს წერს განცხადებას და სამსახურიდან მიდის.

თუფან – ბეგის შემდგომ ქედის მაზრის პოლიციის უფროსი, მისი ძმა მამუდ – ბეგი უძღვებოდა (1903 – 1912 წწ.).

თუფან ბეგი გარდაიცვალა 1914 წელს.

***

ხუსეინ ბეგ შერვაშიძე

შერვაშიძეთა გვარიდან შედარებით ნაკლებად ცნობილია ხუსეინ – ბეგი. იგი ჰაჯი – ასლან – ბეგის შვილი და თუფან – ბეგის ძმაა.

შ. მეგრელიძის ცნობით - ხუსეინ – ბეგი 18 წელი მაზრის უფროსად იყო ბათუმსა და ტრაპიზონში. ჰქონდა პოდპოლკოვნიკის წოდება და რუსული კურსით 100 მანეთი ხელფასი თვეში (იხ.: ,,აჭარის წარსულიდან” თბილისი, 1964 წ. გვ. 37).

ისიც ვიცით, რომ 1906 წლის 7 იანვარს ხუსეინ – ბეგის თანხლებით ეტლით მიმავალ ბათუმის ოლქის უფროსის მოვალეობის შემსრულებელს ა. ი. ივანოვს ტერორისტებმა სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენეს.

ხუსეინ – ბეგმა დიდ შეურაცხყოფად მიიღო მის გვერდით მყოფი გენერლის მკვლელობა, იძრო რევოლვერი და მკვლელებს დაედევნა. ტერორისტ გრიგოლ კინწურაშვილს სულაც არ ჰქონდა სურვილი მასთან შეტაკებისა, მაგრამ ხუსეინ – ბეგი მოსაკლავად მისდევდა და იძულებული გახდა, ესროლა.

ისტორიკოს ხარიტონ ახვლედიანის მოკვლევით შერვაშიძემ ძალით შეაკლა თავი, სრულებით არ ფიქრობდნენ მის მოკვლას, ტერორის ობიექტი მხოლოდ ივანოვი იყო.

ხულოდან ხიმშიაშვილებმა კაცი გამოუგზავნეს თუფან – ბეგ შერვაშიძეს, როცა გაიგეს ხუსეინ – ბეგის მკვლელობის ამბავი და აცნობეს: ,,გამოგიგზავნით ჩვენს ჯარს, ვებრძოლოთ გურულებსა,,-ო (ვინაიდან მკვლელი გურული იყო). მან პასუხად შეუთვალა ,,მადლობა - გურულებმა მოკლეს მეფის მსახური, მაგრამ შემთხვევით ბრმა ტყვიამ იმსხვერპლა ჩემი ძმა, რის გამოც შურისძიებას არ ვაპირებო”.

ყადირ ბეგ თუფანის ძე შერვაშიძე

(1887-1919)

,,დავნატრი მათ, ვინც თვისისი ცოცხლე
თვისსა მამულსა შესწირა მსხვერპლად,

გრიგოლ ორბელიანი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პირველი აჭარელი ექიმი უმაღლესი განათლებით, საქართველოს ეროვნულ-გამანთავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი აქტიური მონაწილე ყადირ თუფანის ძე შერვაშიძე დაიბადა 1887 წლის 20 ივლისს ქედაში. დაწყებითი განათლება სახლში მიიღო. 1899 – 1905 წლებში სწავლობდა ბათუმის გიმნაზიაში.

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადება იყო დიდმნიშვნელოვანი მოვლენა, თუნდაც იმ თვალსაზრისით, რომ მანნ ფარდა ახადა ძველი რეჟიმის მიერ ბურუსით მოცულ ბევრ საიდუმლოს და წარსულის მრავალი ფაქტი შეულამაზებლად წარმოაჩინა, უსამართლოდ მივიწყებული არაერთი მოღვაწეც ,,ხალხს დაუბრუნა,, და გმირთა პანთეონს დაუგანა. მართლაც, ამ ოციოდე წლის წინათ ვინ წარმოიდგენდა (ან ვინ გაბედავდა) საუბარს, მაგალითად ,,საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნული კომიტეტის,, საქმიანობაზე, მისი ხელმძღვანელობით თურქეთში ქართული ლეგიონის ფორმირებაზე, თამარ მეფის ორდენის დაწესებაზე, მისით დაჯილდოებულებზე (ყველა ისინი ხომ, საბჭოთა რეჟიმის დროს, მოღალატეებად და ხალხის მტრებად ითვლებოდნენ!). დღეს კი მათზე უკვე ნაშრომები დაიწერა (მომავალშიც კიდევ ბევრი დაიწერება). ყოველ შემთხვევაში, ჩამოთვლილი ფაქტები, ცალ-ცალკე თავისთავად ჭეშმარიტად თავმოსაწონებელი, უკვე ჩვენი წარსულის განუყოფელი ნაწილია – მათ სამუდამოდ დაიმკვიდრეს ერის მატიანეში და ამით გაცილებით სრულად გამოაბრწყინეს საქართველოს უახლოესი ისტორია.

თამარ მეფის ორდენი! ვერაფერს იტყვი, ამაყად ჟღერს. ძველი საქართველოდან ცნობილი იყო თამარის დროშა, სიმღერაცაა: ,,თამარის დროშა გაშალეს, შეკრბა დიდუბეს ლაშქარიო,, მაგრამ თუ ქართველთა სათაყვანო მეფის სახელზე ორდენი არსებობდა, უკანასკნელ დრომდე ბევრმა არც იცოდა. ძველი რეჟიმის პირობებში მისი არა თუ ტარება ან გამოჩენა, ხსენებაც აკრძალული იყო. მხოლოდ უცხოეთში იწონებდნენ თავს ამ ჯილდოთი გაბედნიერებული თანამემამულენი. ბათუმელმა მურად ნიჟარაძემ, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის (1939-1945) მსვლელობაში, 1942 წელს, ტყვედ ჩაუვარდა ფაშისტებს და შემდეგ იყო ორგანიზაცია ,,თეთრი გიორგის„ წევრი და გერმანიაში ჩამოყალიბებული ,,ქართული ლეგიონის,, ჯარისკაცი, ცნობილ ლეო კერესელიძესთან შეხვედრის ამბავი მოგვითხრო: ,,მკერდზე რაღაც ორდენი ეკეთა. მას დავუნახე პირველად და შემდეგ მისგანვე გავიგე, თურმე, თამარ მეფის ორდენი ყოფილა... სიამაყით გაიხსენა მისით დაჯილდოების ისტორია. ისიც თქვა, ჩვენი დიდი დედის ეს ორდენი ბევრს მავალებს და სანამ ვსუნთქავ, ვიბრძოლებ საქართველოს თავისუფლებისათვისო,,[1]. დიახ, ქართველი ემიგრანტები არამარტო ამაყობდნენ ამ ორდენით, არამედ მასს უკავშირებდნენ ბრძოლას სამშობლოს დამოუკიდებლობისათვის.

მაინც როგორ შეიქმნა თამარის ორდენი? ვინ არიან მისით დაჯილდოებულნი?

ცნობილია, რომ ევროპაში ემიგრირებულმა ქართველ პატრიოტ-ნაციონალისტთა ჯგუფმა 1910 წელს შვეიცარიაში დააარსა ,,საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნული კომიტეტი,,[2], რომელიც ასრულებდა საქართველოს მთავრობის ფუნქციას უცხოეთში. მას ხელმძღვანელობდა პეტრე სურგულაძე, რომელიც თანამედროვეთა დახასიათებით იყო ,,ენერგიით აღსავსე, გამჭრიახი გონების მქონე და შორსმჭვრეტელი. მას ღრმა ინსტიქტით ჰქონდა განცდილი საქართველოს მთელი წარსული, აწმყო ვითარება და მომავალსაც წინასწარმეტყველურად ავლებდა თვალს. ამიტომ იგი მეგობრებს ღირსეულად ჰყავდათ ამორჩეული მეთაურად და ნდობით მიჰყვებოდნენ ბოლომდე,,[3].

პირველი მსოფლიო ომის (1914-1918) დაწყებისა და კავკასიის ფრონტზე საომარი მოქმედების გაჩაღებასთან დაკავშირებით კომიტეტმა, გერმანიის (აგრეთვე თურქეთის) მორალური და მატერიალური მხარდაჭერა-დახმარებით, 1914 წელს, ჩამოაყალიბა თავისი საჯარისო შენაერთიც ქართული ლეგიონი (უფროსი ლეო კერესელიძე),[4] რომელსაც უნდა ეომა ცარიზმის ბატონობისაგან საქართველოს განთავისუფლებისათვის. მართლაც, იმავე წლის დეკემბერში, გერმანელი პოდპოლკოვნიკ შტანკეს ხელმძღვანელობით, თურქთა მე-7 და მე-8 ქვეით პოლკებთან ერთად, ქართულმა ლეგიონმა მიიღო საბრძოლო ნათლობა ერზერუმის ფრონტზე არტაანისათვის ბრძოლაში და საკმაო წარმატებითაც, რასაც შემდეგ ერთსულოვნად აღნიშნავდნენ გერმანელთა სარდლობა და დიპლომატიური სამსახური.

ლეგიონერთა ჯგუფი, შუაში ლეო კერესელიძე

სწორედ ლეგიონერთა საბრძოლო სულისკვეთების ამაღლების მიზნით კომიტეტმა, 1915 წელს, დააწესა თამარ მეფის ორდენი[5]. ესაა ბაფთით დამშვენებული რვაქიმიანი ვარსკვლავი, რომლის ცენტრში თამარ მეფის სურათია ამოტვიფრული წრეში წარწერით: ,,ქართული ლეგიონი, 1915 წელი,,. იგი ორი ხარისხისა იყო: ოქროსფერი, ორ წრედ ძვირფასი ქვებით მოოჭვილი – მაღალი ჩინის ოფიცერთათვის და ვერცხლისფერი, ერთ წრედ ძვირფასი ქვებით გაწყობილი ჯარისკაცებისათვის. ჩანს, გამოუშვიათ მესამე ხარისხის ორდენიც. ესაა ვარსკვლავის ქიმებზე გრძივი სხივებით და ვერცხლისფერი ემალით დამშვენებული ორდენი, რომლითაც, ჩვენი აზრით, სამოქალაქო პირებს აჯილდოებდნენ, უფრო ეროვნულ მოძრაობაში აქტიურობით გამორჩეულთ.

თამარ მეფის ორდენი

უნდა ითქვას, რომ ბოლო დრომდე ჩვენში უფრო ცნობილი იყო ამ მაღალი ორდენით დაჯილდოებული უცხოელთა ვინაობა. მაგალითად, გერმანიის უკანასკნელი იმპერატორის ვილჰელმ მეორის ძეს (იოახიმის მომდევნოს) ვოლდემარ ჰოჰენცოლერნს ეს ორდენი გადაეცა იმ დახმარებისათვის, რაც მან გაუწია ქართულ ლეგიონს 1917 წლის მაისში თურქეთიდან რუმინეთში გადაყვანისა და დაბინავების დროს. საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებაში, ქართული სახელმწიფოს აღმშენებლობისა და ლეგიონისათვის გამოჩენილი შემწეობისათვის. ამავე ორდენით დააჯილდოვეს, აგრეთვე, გერმანიის შეიარაღებული ძალების მთავარსარდალი, შემდეგ ვაიმარის რესპუბლიკის პრეზიდენტი პაულ ჰინდენბურგი (არსებული ცნობებით, თითქოს იგია სწორედ თამარის ორდენის ,,პირველი კავალერიი,,)[6], გენერლები ლიუდენდორფი და ფონ ლოსოვი, კაპიტანი შულენბურგი (შემდეგ ელჩი საქართველოში, მოგვიანებით საბჭოთა კავშირში), I კლასის ლეიტენანტი გალენი, ლეიტენანტი შედე, დოქტორი ფიშკე და ,,რამდენიმე ავსტრიელი მოქალაქე,,. გენ. სიმონ მდივნის 1918 წლის 13 დეკემბრის ბრძანებულებით ,,ყველა გერმანელი ოფიცერი და ჯარისკაცი, რომლებიც 1918 წლის 4 ნოემბრიდან იმყოფებოდნენ საქართველოში, ღებულობდნენ წმიდა თამარის ორდენის ტარების უფლებას,,.[7]

ამ ფაქტების ფონზე, როგორ პარადოქსულადაც არ უნდა ჟღერდეს, სიტყვიერი (თანაც დაუდასტურებელი) მინიშნებების გარდა, არ გვაქვს ზუსტი ცნობები იმ ბედნიერ თანამემამულეებზე, ვინც ამ მაღალი ეროვნული ორდენით იყვნენ დაჯილდოებულნი. ვიცოდით მხოლოდ, რომ ლეგიონის არსებობის განმავლობაში იგი გადაეცა 6 ქართველ მებრძოლს, რომ ამ ორდენით იყვნენ დაჯილდოებულნი ლეო კერესელიძე, დავით (დათა) ვაჩნაძე და შალვა ქარუმიძე, აგრეთვე, გიორგი მაღალაშვილი და მიხეილ წერეთლის მოგონებით სამეგრელოს მთავრის ყოფილი მოურავი მოხუცი ნიკო ხორავა.[8]

,,საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნულმა კომიტეტმა,, 1918 წლის შემოდგომაზე თამარის ორდენით დააჯილდოვა, აჭარის მკვიდრნი, საქართველოს დამოუკიდებლობის და ეროვნული მთლიანობისათვის თავდადებული მებრძოლები მემედ აბაშიძე და ყადირ შერვაშიძე.

მემედ აბაშიძის ღვაწლი და დამსახურება ეროვნულ მოძრაობაში საყოველთაოდ ცნობილია. იგი ჯერ კიდევ 1908 წლიდან, სხვა ქართველ პატრიოტებთან ერთად, აქტიურად იბრძოდა საქართველოს სრული დამოუკიდებლობისათვის, რის გამოც პირადად (აგრეთვე ოჯახი და გვარიც კი) არაერთხელ იყო რეპრესირებულ-დაპატიმრებული თუ გადასახლებული. 1918 წლიდან მემედ აბაშიძე ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის,, თავმჯდომარეა, რედაქტორობდა გაზეთ ,,სამუსლიმანო საქართველოს,, და დაუღალავად იღვწოდა მოსახლეობის ეროვნული გათვითცნობიერებისა და ბრესტის ხელშეკრულების საფუძველზე ოსმალთა მიერ ოკუპირებული აჭარის განთავისუფლებისათვის. ამიტომ უდავოდ სწორი იყო ,,საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნული კომიტეტი,, როდესაც ამაგდარი მამულიშვილი თამარ მეფის ორდენით დააჯილდოვა.[9]

უნდა ითქვას, ეს ფაქტი დიდხანს მიჩქმალული იყო და საზოგადოებას მასზე წარმოდგენაც არ ჰქონდა. ამის მიზეზი, უდავოდ, იყო ძველი რეჟიმი, რომელიც ეროვნულ მოძრაობასთან კავშირის ნებისმიერ გამოვლინებას დანაშაულად მიიჩნევდა. თამარის ორდენით მემედ აბაშიძის დაჯილდოების ამბავი ცნობილი გახდა უპირატესად გურამ შარაძის ვრცელი პუბლიკაციით ,,მემედ აბშიძე – თამარ მეფის ორდენის კავალერი,,.[10] მან დიდად დააინტერესა ჩვენი საზოგადოება. ჯერ ერთი, ავტორმა, ინგლისელი ქართველოლოგიის დედიდ ლენგის კვალდაკვალ, ოღონდ ქართულ პუბლიცისტიკაში პირველად, ვრცლად მოგვითხრო ორდენის არსებობის შესახებ (მის ზუსტ აღწერილობასთან ერთად); მეორეც, დოკუმენტურად დაგვიდგინა ვინაობა ერთ-ერთი იმ შესანიშნავი ქართველი ვაჟკაცისა, ვინც თავის დროზე ამ მაღალი ჯილდოს მფლობელი იყო; და მესამეც, გააძლიერა ინტერესი აღნიშნული ორდენით სხვა დაჯილდოებულ პირთა დასადგენად.

რაც შეეხება ყადირ შერვაშიძეს, მისი ვინაობა და, რაც მთავარია, ეროვნულ-პატრიოტული საქმიანობა თითქმის უცნობი იყო. ბატონ რამაზ სურმანიძეს უნდა ვუმადლოდეთ, რომ ამ სასახელო მამულიშვილის ღვაწლი არ შთანთქა დავიწყების ბურუსმა – მან უდროოდ დაღუპული ვაჟკაცის ცხოვრება-მოღვაწეობის შესწავლა-გამომზეურებას სპეციალური ნარკვევები უძღვნა.[11] მოგვიანებით პრესაში დაიბეჭდა კიდევ რამდენიმე სტატია,[12] რომელთა საფუძველზეც მთელი სისრულით წარმოჩნდა ყადირ შერვაშიძის ცხოვრებისა და საქმიანობის ძირითადი მომენტები (თუმცა, ბევრი რამ მისი ბიოგრაფიიდან ბურუსითაა მოცული).

* * *

1878 წელს აჭარა მშობლიურ კერას დაუბრუნდა. შერვაშიძეთაგან ზოგი ვერ აცდა მოჰაჯირობის მწარე ხვედრს, მაგრამ ძირძველ სამკვიდრებელზე დარჩენილებმა დროულად დაიხურეს ,,რუსული შაპკა,, ჩადგნენ ,,რუსის სამსახურში,, და მალე გაიკეთეს კარიერა. ამ მხრივ გამორჩეული დარჩა თუფან ბეგ შერვაშიძე. მისი დაწინაურება მნიშვნელოვნად განაპირობა შექმნილმა სიტუაციამ. საქმე ისაა, რომ აჭარაში შემოსვლისას რუსთა ხელისუფლება ძალზე ფრთხილობდა. მას კარგად ახსოვდა ადრინდელი (XIX საუკუნის დამდეგი) უსიამოვნო მოგონებები (გესე, ოსტენ-საკენი) და ცდილობდა მაშინდელი გაკვეთილების მაქსიმალურად გათვალისწინებას, რისთვისაც ესწრაფვოდა აქაურ გავლენიან გვარებთან და ოჯახებთან დაახლოება-დაკავშირებას. ამ მხრივ დიდად გაუმართლა ქედაში, სადაც მოსახლეობა, მოლოდინის წინააღმდეგ, გამორჩეული პატივით შეხვდა რუსთა ჯარს, დაახვედრა რა სურსათი – მოლაშქრეებისათვის, თივა – ცხენებისათვის. საამისოდ კი თავი გამოიდეს სწორედ თუფან ბეგ შერვაშიძემ და მისმა სახლიკაცებმა, რომლებიც უყოყმანოდ ამოუდგნენ მხარში ახალ ხელისუფლებას. ახალმა ხელისუფლებამ მაშინვე დააფასა მათი სამსახური. თუფან ბეგს ებოძა ოფიცრის ჩინი და ქედის ახალი ადმინისტრაციის უფროსადაც დაინიშნა (1878-1903).

საერთოდ, თუფან შერვაშიძე ცნობილი პიროვნება იყო აჭარაში. მას ხშირად სტუმრობდნენ ხულოსკენ მიმავალი (ან ახალციხიდან მომავალი) რუსი სამხედრო და სამოქალაქო ჩინოვნიკები. მის სტუმართმოყვარე ოჯახში, სხვადასხვა დროს, შეჩერებულან აჭარის სიძველეთა შესწავლით დაინტერესებული ქართველი და უცხოელი მკვლევარებიც (დიმიტრი ბაქრაძე, პრასკოვია უვაროვა...), გაზეთების კორესპონდენტები და სხვა ოფიციალური თუ არაოფიციალური პირები.

აჭარაში მოგზაურობისას, 1897 წლის აგვისტოში, ქედას ეწვია და თუფან შერვაშიძეს პირადად გაეცნო თედოსახოკია. მასპინძელმა სასიამოვნო შთაბეჭდილება დასტოვა ცნობილ მოგზაურ-ეთნოგრაფზე, რომელმაც კიდეც ჩაწერა თავის დღიურში: აქაურ ბეგებს შორის ,,პირველი შეძლებითა და მდგომარეობით არის ხანშიშესული, დარბაისელი თუფან-ბეგ შარვაშიძე, ქედის ნაწილის უფროსი, რომელიც ქედაში სამსახურის ასასრულებლად ჩამოდის, ცხოვრებით კი ქედის გარეთ, თავის სოფელში ცხოვრობს. თუფან-ბეგს ოფიცრის ხარისხი აქვს, სწავლა შინაური აქვს მიღებული. რუსულს, ცოტა არ იყოს, გაჭირვებით ლაპარაკობს (ქართული და თურქული ზედმიწევნით იცის), მაგრამ რუსის ადმინისტრატორობა ჩაუბარებიათ იმ დროს, როცა მთავრობას აქეთკენ გავლენიან პირთა საშუალებით უნდა შემოეღო თავისი წესწყობილება. თუფან-ბეგ შერვაშიძეზე უკეთეს, ბუნებისაგან ჭკუით დაჯილდოებულს და გავლენიანს ამ მხარეში ვერც იპოვნიდნენ. მთავრობასა და ადგილობრივ მკვიდრთა შორის ეს შუა კაცის მისია თვალსაჩინოთაც აასრულა თუფან-ბეგმა,,.[14]

აი, სწორედ ამ თუფან ბეგ შერვაშიძის ოჯახში, ქედაში, 1887 წლის 20 ივლისს, დაიბადა ვაჟი ყადირი, რომელსაც წილად ხვდა ბედნიერება ებრძოლა საქართველოს თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის.

მშობლიური წერა-კითხვა ყადირმა ოჯახში ისწავლა. ჩანს, ამ დროს მიიღო სამშობლოს სიყვარულის ის პირველი გაკვეთილები, რაც მისთვის დაუვიწყარი დარჩა და რამაც განსაზღვრა შემდგომი ცხოვრების გზა. 10 წლისა მამამ ბათუმის ვაჟთა გიმნაზიაში მიაბარა. სხვათა შორის, ის და მისი ძმა (აგრეთვე ორი ნათესავი) თან დამგზავრებიან ბათუმისაკენ მომავალ თედო სახოკიას, რომელიც თავისი მაშინდელი შთაბეჭდილების შესახებ წერდა: ,,ოთხივე ბათუმში ახლად გახსნილ გიმნაზიაში უნდა მიებარებიათ. ორ მათგანს ბათუმის საქალაქო სასწავლებელში უსწავლიათ და ცდილობდნენ ჩემთან რუსული ენის ცოდნით თავი გამოეჩინათ, თუმცა მეტად უჭირდათ ამ ენაზე ლაპარაკი. სამაგიეროდ მათს ქართული ლაპარაკის სმენას არა სჯობდა-რა. მეტად საამო საყურებელნი იყვნენ. ეს თავისუფალი შვილნი აჭარის მშვენიერი ბუნებისა, აჭარულად კოხტად გამოწყობილნი; თავზე სირმიანი ყაბალახი ჰქონდათ შემოხვეული. ოთხსავეს ცხენებზე ისე მაგრად ეჭირათ თავი, თითქო ზედ დაბადებულანო.

ქედის ბოლოში შემოგვიერთდა ბათუმელი ახალგაზრდა ბეგი აბაშიძე[15] მეტად კოხტა, აჭარულადვე სირმიან ტანისამოსით გამოწყობილი. ქართულს წმინდად ლაპარაკობდა, თურქულ სიტყვებს არც კი ურევდა ლაპარაკში. აღმოჩნდა, რომ ,,წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების,, სკოლაში უსწავლია ბათუმში, განსვენებულ მოსე ნათაძის ხელში. სასოებითაც იხსენებდა თავის დაუვიწყარ მასწავლებლის სახელს, მის გულკეთილობას და შეგირდების სიყვარულს. რაც ვიცი სულ ,,ჩვენმა მოსემ,, მასწავლაო, მაჰმადიანი ქართველები განსაკუთრებით ვუყვარდითო და მამასავით ზრუნავდა ჩვენთვისაო. რომ უფრო ვესიამოვნებიეთ,

მოგვიყვა აკაკის, ჭალადიდელის, მ. გურიელის ლექსებს, თანაც იმღერა ,,სამშობლო ხევსურისა,, რომლისაც როგორც კილო, ისე სიტყვები, მეტად მოსწონდა,,[16]

ორწლიანი მოსამზადებელი განყოფილების დასრულების შემდეგ ყადირ შერვაშიძე უშუალოდ გიმნაზიაში ჩაირიცხა. თუ 1899-1901 წლების დახასიათებებში მასწავლებლები აღფრთოვანებას ვერ მალავდნენ და ყადირზე წერდნენ როგორც ,,შრომისმოყვარე და ყურადღებიან ყმაწვილზე,, რომელიც ამავე დროს ,,ფრიადი ყოფაქცევით გამოირჩეოდა,, სამაგიეროდ 1901-1903 წლების მასალებში უკვე სერიოზული საყვედურებია: ,,სწავლობს დამაკმაყოფილებლად,, ,,ავლენს თავაშვებულობას,, ნაკლებ მონდომებულია,, და ,,მიატოვა გერმანულის გაკვეთილი,, ხოლო 1903-1904 წლების დახასიათებაში პირდაპირ ნათქვამია: ,,აცდენს გაკვეთილებს არასაპატიო მიზეზებითო,,.

სწავლასა და ყოფაქცევაში ასეთი მეტამორფოზის მიზეზად რამაზ სურმანიძე ასახელებს რევოლუციურ მოძრაობაში ყადირის მონაწილეობას. სავსებით სწორადაც, რადგანაც 1902 წლიდან რსდმპ (ბ) ბათუმის კომიტეტის პროპაგანდისტულმა მუშაობამ მოიცვა ქალაქის სასწავლებლები და ზოგადად თვითმპყრობელობის, კერძოდ სკოლებში არსებული ე. წ. ,,იეზუიტური რეჟიმის,, წინააღმდეგ ბრძოლის მიმზიდველმა იდეებმა გაიტაცა მოსწავლე-ახალგაზრდობა. ჩანს, მათ შორის აქტიურობდა მეხუთე კლასელი ყადირ შერვაშიძეც. ამის დადასტურება უნდა იყოს მისი მონაწილეობა მეფე ნიკოლოზ მეორის სურათის ,,დახვრეტაში,, 1905 წლის 27 იანვარს, რითაც აშკარად გამოავლინა არსებული წყობილებისადმი ურჩობა და შეურიგლებლობა. ამისათვის იგი გარიცხეს სასწავლებლიდან. ე. წ. ,,მგლის ბილეთით,, გარიცხულისათვის კი, როგორც ცნობილია, დახურული იყო იმპერიის სკოლების კარები, მაგრამ მამის გავლენიანი ნათესავ-მეგობრებისა და გიმნაზიის ყოფილი მასწავლებლის ნიკ. დერჟავინის (შემდგომში ცნობილი აკადემიკოსი) წყალობით ყადირმა მაინც გააგრძელა სწავლა თბილისის სათავადაზნაურო ვაჟთა გიმნაზიაში.[17]

თბილისში ყადირ შერვაშიძე სულ სხვა გარემოში აღმოჩნდა. მართალია აქაც იგრძნობოდა რეაქციის სუსხი რევოლუციის უკანდახევისა და შემდეგ დამარცხების გამო, მაგრამ ამის მიუხედავად დედაქალაქი მაინც რჩებოდა ეროვნული ცხოვრებისა და ცნობიერების ცენტრად და, ეჭვსგარეშეა, ამ მხრივ მან მნიშვნელოვნად გააფართოვა ყმაწვილის გონება და, რაც მთავრია, ეროვნულ-პოლიტიკური თვალსაწიერი.

თბილისში სწავლისას ყადირს, თურმე, ძალზე გაუჭირდა ეკონომიურად. მამა დიდი ხანია აღარ მსახურობდა. მართალია, იგი მაღალი სოციალური წრიდან (ბეგი) იყო, მაგრამ ოჯახს დიდი შემოსავალი არ ჰქონდა და შვილს საკმარის თანხას ვერ უგზავნიდა. საქველმოქმედო დახმარება კი მცირე იყო და ყველას ვერ წვდებოდა. მხოლოდ 1909 წლის 12 ივნისს მისცეს მას, ოთხ სხვა მოსწავლესთან ერთად, დახმარების სახით 30 მანეთი.[18]

ასეთი პირობების მიუხედავად ყადირ შერვაშიძემ 1909 წელს დაასრულა თბილისის ვაჟთა გიმნაზია და საბუთები გაგზავნა იურიევის (ტარტუ) უნივერსიტეტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე ჩასარიცხად. მალე მოვიდა პასუხიც – იგი სტუდენტად მიიღეს. ამან საბოლოოდ განსაზღვრა მისი ცხოვრების გზა, ოჯახური მდგომარეობაც...

ვარლამ მარკოზის ძე ბახტაძე წარმოშობით ხონიდან იყო, მაგრამ ქუთაისში ცხოვრობდა (ბაღის ქუჩაზე) და მუშაობდა. განათლებით იურისტს ქონდა ,,ტიტულიარნი სოვეტნიკის,, მაღალი ჩინი და საზოგადოებაშიც დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა. ქუთაისში სასიძოდ შეღერებული არაერთი ახალგაზრდა ნატრობდა მისი ლამაზი ასულის გულის მონადირებას, მაგრამ ნადეჟდა (შინაურობაში ნადია) არავის იკარებდა – იგი უმაღლეს განათლებაზე ოცნებობდა. მართლაც, სასწავლებლის დამთავრებისთანავე მანაც, სხვათა შორის, იურიევის უნივერსიტეტში გაგზავნა საბუთები, ოღონდ სამედიცინო ფაკულტეტზე შესასვლელად.

და აი, 1909 წლის ზაფხულის მიწურულს, რამდენიმე ქუთაისელ თანატოლთან ერთად, ნადიამ რიონის სადგურიდან აიღო გეზი სანკტ-პეტერბურგისაკენ, იქიდან - იურიევში გასამგზავრებლად. ამავე ვაგონში აღმოჩნდა იქეთ მიმავალი ყადირიც. გზაში ახალგაზრდები გაეცნენ და რამდენიმე დღის განმავლობაში კიდევაც დაუახლოვდნენ ერთმანეთს. ხანგრძლივი მგზავრობისას ნადიას, თურმე, ცნობისმოყვარეობა კლავდა – სად ენახა ეს მოხდენილი ახალგაზრდა, ან საიდან იცნობდა მას.

ჩანს, ყადირსაც ამ მგზავრობისას შეუტოკდა გული და მომაჯადოვებელი თანამგზავრი თავისად დაიგულა. აბა, რას უნდა მივაწეროთ ის ,,შემთხვევითობა,, რომ იურიევში ჩასვლისას, ორივემ მაინცდამაინც ერთ სახლში დაიქირავა ოთახები (ყადირმა პირველ, ნადიამ - მეორე სართულზე). ალბათ, მაშინ იყო, რომ ყადირს სამედიცინოზე გაუწია გულმა და გადავიდა კიდეც. ამიერიდან ახალგაზრდები უნივერსიტეტშიც ერთად დადიოდნენ, ერთადაც მეცადინეობდნენ.

იურიევის უნივერსიტეტი მაშინ სისხლსავსე ცხოვრებით ცხოვრობდა. იქ მაშინ 40-მდე ქართველი ცხოვრობდა და სწავლობდა. მათ ძლიერი სათვისტომოც ჰქონდათ, რომელიც ხშირად აწყობდა ქართულ საღამოებს. ნადია და ყადირი ამ სათვისტომოს წევრები გახდნენ და საოცრად ალამაზებდნენ მის ღონისძიებებს. მონაწილეთა განსაკუთრებულ ყურადღებას მაინც ნადია იპყრობდა იშვიათი გარეგნობით (ერთ საღამოს სილამაზის კონკურსშიც გაიმარჯვა და პრიზად მიიღო იშვიათი ,,კამეა,, რომელსაც სიკვდილამდე ატარებდა). ყადირმა მაშინ საბოლოოდ გადაწყვიტა თავისი არჩევანი. ერთ საღამოს ნანდომს გაუმჟღავნა გულის ხვაშიადი. და რადგანაც არც ასული დარჩა გულგრილი, გადაწყვიტეს დაქორწინებულიყვნენ.

თქვეს და აღასრულეს კიდეც 1914 წელს, უნივერსიტეტის დამთავრებისთანავე. ჯვარი ქუთაისში დაიწერეს (ნადიას მხოლოდ ახლა გაახსენდა, რომ მისი რჩეული საოცრად ჰგავდა ყმაწვილქალობის სიზმარში ნანახ თავის მზექაბუკს), ქორწილი კი ბათუმში გადაიხადეს. ოჯახში მისვლამდე, რძალმა შლაპა მოიხადა და ქმრის ნაჩუქარი შალი შემოიხვია თავზე. რაც არ უნდა იყოს, მაჰმადიანურ გარემოში შედიოდა და ტრადიციისათვის უნდა გაეწია ანგარიში. დამხვდურებმაც მაშინვე დაუფასეს ტაქტი – დედამთილი თურმე კიბეზე შეეგება თავისი შვილის რჩეულს, იქვე მოხსნა შალი და ისევ შლაპა დაახურა, შენ ამით ხარ გაზრდილიო. დამხვდურებისა და მრავალრიცხოვანი მაყრიონის თანდასწრებით იმ დროისათვის ასეთი იშვიათი ურთიერთ გულისხმიერება დამოყვრებული გვარების – შერვაშიძეებისა და ბახტაძეების სიყვარულის საფუძველი გახდა.[19]

ბათუმში ყადირმა ქალაქის საავადმყოფოში დაიწყო მუშაობა, მაგრამ მალე ჯარში გაწვევის უწყება მიიღო და მოქმედ არმიაში მოხვდა. მსახურობდა კავკასიის ფრონტზე, ყარსის ოლქის დაბა ყარაქლისის ლაზარეთში (ბ-ნმა რამაზ სურმანიძემ მოგვაწოდა კაგიზმანიდან მეუღლისადმი გამოგზავნილი მისი ბარათის ფრაგმენტი (ფოტო-ასლი), რომლითაც ოჯახს აცნობებდა საშობაო დღესასწაულზე ფულის გამოგზავნის ამბავს). დემობილიზაციით დაბრუნდა ორი წლის შემდეგ და 1916-1917 წლებში თითქოს მუშაობდა ,,ავადმყოფ და დაჭრილ მებრძოლთა დახმარების სრულიად რუსეთის კავშირის,, რწმუნებულად ბათუმის კომიტეტში.

ჩვენ დავინტერესდით ამ კავშირის მოღვაწეობით, კერძოდ, ვცადეთ დადგენა იმ წვლილისა, რაც მის რწმუნებულს უნდა შეეტანა ბათუმის კომიტეტის საქმიანობაში ავადმყოფ და დაჭრილ მებრძოლთა დახმარება-მკურნალობის თვალსაზრისით. ცხადია, ამით ვრცლად წარმოჩნდებოდა ყადირ შერვაშიძის შრომითი ბიოგრაფია. ამ მიზნით გავეცანით აჭარის ცენტრალურ სახელმწიფო არქივში (ფონდი 8) დაცულ მასალას. მასში წავაწყდით ამ კავშირისა და ბათუმის კომიტეტის ურთიერთობასთან დაკავშირებით ჩვენს ქალაქში მაშინდელ მოღვაწეთა (ბათუმის ქალაქის თავი ე. კრინიცკი, ცნობილი ექიმი ა. შატილოვი და სხვ.) გვარებს, მაგრამ ყადირ შერვაშიძე, სამწუხაროდ, მოხსენიებული არაა. ამან ეჭვიც გაგვიჩინა: შეიძლება იგი, საერთოდ, არც კი მუშაობდა აღნიშნულ კომიტეტში, მაგრამ ისიც სათქმელია, რომ თავად საარქივო მასალა ძალზე ნაკლული, სულ რამდენიმე საქმეა შემორჩენილი და ისიც უპირატესად ადრეული წლებისა.

მაშინ, იმედგაცრუებულს, არქივის მეცნიერ-მუშაკმა ნუნუ სკამკოჩაიშვილმა გვირჩია გავცნობოდით აქვე (ფონდი ი-66) დაცულ ავადმყოფ და დაჭრილ მებრძოლთა სრულიად რუსეთის ერობის კავშირის ბათუმის ჯგუფის ერთადერთ საქმესაც. მასში წავაწყდით ამ ჯგუფის იმ წევრთა სიას (ფურც. 107), რომლებიც ოსმალთა მიერ ქალაქის ოკუპაციისას დარჩნენ ბათუმში (დასახელებულია 27 თანამშრომელი, მათ შორის ქართველთაგან: სოლომონ ხომერიკი, დავით ნანიტაშვილი, იუსუფ აბულაძე, ალექსი სანიკიძე, სულეიმან ზოიძე, გიორგი ჭანიშვილი, ლევან კირკიტაძე, დურსუნ ქიქავა, ვლადიმერ ბურძგლა, ჯემალ გვარიშვილი). ცხადია, ჩვენთვის გაცილებით უკეთესი იქნებოდა შემდგენელს ასევე ზუსტად აღერიცხა და დაეტოვებინა ევაკუირებული ან ქალაქიდან გასული სამედიცინო პერსონალის სიაც, რაც უეჭველად დაადასტურებდა (ანდა უარყოფდა) ამ კავშირში ყადირ შერვაშიძის მოღვაწეობას.

ბარემ, აქვე ვიტყვი: გულდასაწყვეტია, რომ ბათუმში 1917-1918 წლებში მოღვაწე არც ერთმა ექიმმა, რომელთაგან ზოგმა მოგონებებიც დაწერა,[20] ერთი სიტყვითაც არ მოიხსენია თავისი კოლეგა, სხვათა შორის, ერთ-ერთი პირველი აჭარელი ექიმი ყადირ შერვაშიძე.

1917 წლის ოქტომბერში პეტროგრადში ბოლშევიკური გადატრიალების შედეგად დაიწყო რუსეთის იმპერიის რღვევა. მოიშალა კავკასიის ფრონტიც. ამით ისარგებლა ოსმალეთმა, გააქტიურდა და 1918 წლის აპრილში დაიპყრო ბათუმი და აჭარა. აქაურ პატრიოტთა დიდი ჯგუფი იძულებული გახდა თბილისს გადასულიყო. მათ თან გაჰყვა ყადირიც, რადგან მკვეთრად გამოხატული ქართული ორიენტაციის გამო

უეჭველი დაპატიმრება ელოდა. დევნილებმა თბილისში ჩამოაყალიბეს ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტი,, რომლის წევრები გახდნენ: ჰაიდარ აბაშიძე, სულეიმან დიასამიძე, ზია აბაშიძე, ხასან თხილაიშვილი, ყადირ შერვაშიძე, ქემალ ნოღაიდელი, სულეიმან ბეჟანიძე, იუსუფ ქათამაძე და იუნუს წულუკიძე. კომიტეტის თავმჯდომარედ აირჩიეს ზია აბაშიძე, მაგრამ იმ პირობით, რომ თურქეთიდან დაბრუნების შემდეგ ამ პოსტს დაუთმობდა მემედ აბაშიძეს[20] , მისი სახელისა და დიდი გავლენის გამო, რაც უპირველესად, თვით კომიტეტის ავტორიტეტისა და მომავალი საქმიანობის წარმატებისათვის იყო აუცილებელი.

თურქეთის ოფიციალური წრეებისათვის იმთავითვე გახდა ნათელი ახლადშექმნილი ორგანიზაციის მიზანდასახულობა. მე-9 არმიის სარდალი იუსუფ შევქი ფაშა მთავრობას აცნობებდა: ,,სანჯაყბეგზადე მეჰმედ ბეგის მეთაურობით, თურქი ოფიცრის სულეიმან ბეგის, ზოგიერთი ტრაპიზონელის, აჭარელის და ქობულეთელის მონაწილეობით შეიქმნა პოლიტიკური ორგანიზაცია, რომელიც მოქმედებს ისლამური საქართველოს განთავისუფლების სახელით. საქართველოს მფარველობაში მყოფი ამ პარტიის მიზანია ქართველების მართვა-გამგეობაში გადასცეს ბათუმის სანჯაყი, ერზრუმის ვილაეთის ნაწილი და ტრაპიზონის სანჯაყის ლაზებით დასახლებული რაიონები. ეს პოლიტიკური ორგანიზაცია გამთიშველ საქმიანობას ეწევა მუსლიმანებს შორის პროპაგანდის, პროკლამაცია-მოწოდებების და ბეჭდვა-გავრცელების სახით... ფარულად აიარაღებს მოსახლეობას,,.[21]

მართლაც, ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელმა კომიტეტმა" უპირველეს მიზნად დაისახა ბრძოლა ოსმალთა მიერ ოკუპირებული სამხრეთი საქართველოს განთავისუფლებისათვის. ამიტომაც საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ, რომელიც 1917 წლის ნოემბერში შეიქმნა[22] და ახლა, ოსმალეთთან ამიერკავკასიის სეიმის მარცხიანი ომის პირობებში, ქვეყნის დამოუკიდებლობის გამოცხადებისათვის ემზადებოდა, მხურვალედ დაუჭირა მხარი ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის" ფორმირებას და თანამშრომლობის მიზნით მასთან მჭიდრო კონტაქტი დაამყარა. კოორდინატორის ფუნქციას ანხორციელებდა ცნობილი ჰაიდარ აბაშიძე, რომელიც ამავე დროს იყო ეროვნული საბჭოს წევრიც.[23] ამ საქმეში მას ყადირ შერვაშიძეც ეხმარებოდა. ამიტომ არ იყო შემთხვევითი, რომ ჰაიდარ აბაშიძე და ყადირ შერვაშიძე, როგორც უაღრესად გავლენიანი ორგანიზაციის წევრები, მონაწილეობდნენ 1918 წლის 26 მაისის ისტორიული სხდომის მუშაობაში. მაშინ ჰაიდარ აბაშიძე ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის,, სახელით მოკლე სიტყვითაც გამოვიდა სხდომაზე და მიესალმა ქართული სახელმწიფოს შექმნას. შემდეგ კი მან და ყადირ შერვაშიძემ ხელი მოაწერეს უმნიშვნელოვანეს დოკუმენტს – დამოუკიდებლობის აქტს, რომლითაც, როგორც ცნობილია, გამოცხადდა საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენა და დემოკრატიული რესპუბლიკის დაბადება. ეს იყო არა მარტო მათი ეროვნულ-პატრიოტული საქმიანობის აღიარება-დაფასება, არამედ სამუსლიმანო საქართველოს ვრცელი რეგიონის მრავალრიცხოვანი მოსახლეობისადმი ჭეშმარიტად სახელმწიფოებრივი ყურადღების გამოხატულებაც. ამით საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა ცნობდა, ქრისტიანულ ქართველებთან ერთად, მაჰმადიანი ქართველების თანაბარ უფლებებს ახალი სახელმწიფოს მშენებლობაში.[24]

1918 წლის ზაფხულიდან, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის გადაწყვეტილებით, ყადირ შერვაშიძე დაინიშნა ,,განსაკუთრებულ რწმუნებულად"" ახალციხეში, ზემო აჭარისა და ფოცხოვის მოსახლეობაში სამუშაოდ.[25] მალე ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელმა კომიტეტმა" აქ ჩამოაყალიბა თავისი განყოფილებაც, რომლის ხელმძღვანელობა შეუთავსა ,,კომიტეტის ერთ-ერთ ყველაზე აქტიურ და მამაც წევრს ყადირ შერვაშიძეს,,. ასეთი ფართო რწმუნებით მისი აღჭურვა იმის შედეგი იყო, რომ ამ რეგიონში ,,ყველაზე მეტად იგრძნობოდა ოსმალოფილთა გავლენა,,.[26] მართლაც, მაშინ მესხეთში ძალზე რთული ვითარება იყო. პირველ მსოფლიო ომში დამარცხებულმა ოსმალეთმა, მუდროსის ზავის (1918 წლის 30 ოქტომბერი) თანახმად, კი დატოვა ოკუპირებული ქართული ტერიტორიები, მაგრამ მისი ახალგაზრდა ,,მემკვიდრე" თურქეთი მაინც არ ცხრებოდა და სამხრეთი საქართველოს დაუფლების მიზნით ახალციხე-ახალქალაქში დიდ ანტიქართულ აქციებს აწყობდა. ამავე დროს, სამცხე-ჯავახეთზე პრეტენზიას აცხადებდა დაშნაკური სომხეთი, რომელიც აქედან გეგმავდა გასვლას შავ ზღვაზე (ამ მიზნით მან, მოგვიანებით, ომიც კი წამოიწყო საქართველოსთან, თუმცა სასტიკად დამარცხდა). ამ რეგიონს ნდომის თვალით შესცქეროდნენ აგრეთვე რუსეთიც, ინგლისიც.[27]

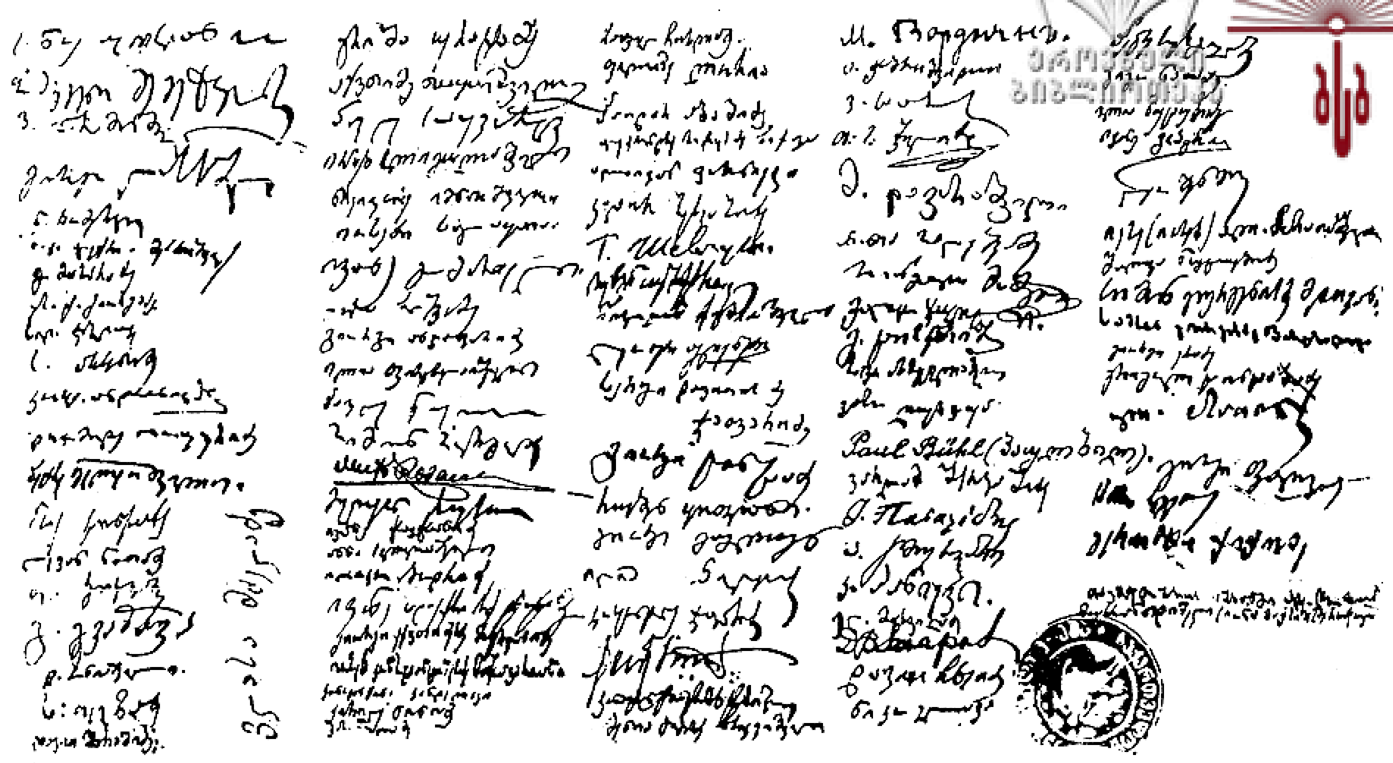

ყადირის ხელმოწერა დამოუკიდებლობის აქტზე (მეექვსეა მესამე სვეტში)

ასეთ პირობებში ყადირ შერვაშიძე და მისი თანამოსაგრენი დიდ მუშაობას ეწეოდნენ მესხეთში: მოსახლეობას განუმარტავდნენ საქართველოს მთავრობის პოლიტიკას (განსაკუთრებით ეკონომიკის სფეროში, კერძოდ აგრარულ საკითხში, რამაც აქ დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია), ამხელდნენ გადამთიელთა გეგმებს, რაზმავდნენ მომხრეებს. ამავე მიზნით ყადირ შერვაშიძემ არაერთხელ იმოგზაურა ზემო აჭარის სოფლებშიც. ოსმალოფილები, თუმცა, სასტიკად ემტერებოდნენ (მოკვლაც სცადეს), მაგრამ სიძნელეთა მიუხედავად, მან მაინც ჩამოაყალიბა მაჰმადიან ქართველთა შეიარაღებული რაზმი (,,ქართველ მუსლიმან ცხენოსანთა დივიზია,,),[28]რომელიც ამ რეგიონში საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ინტერესების საიმედო დამცველი გახდა. ამასთან, ყადირ შერვაშიძე სათავეში ედგა იმ კომისიას, რომელმაც წერილობით გააფორმა, აგრეთვე, მესხეთის მოსახლეობის საზოგადოებრივი აზრი დედა-სამშობლოსთან სამხრეთ საქართველოს გაერთიანების შესახებ, რაც საფუძვლად დაედო ამ საკითხზე საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის სპეციალურ მემორანდუმს. ეს დოკუმენტი, ბრესტის ხელშეკრულების საფუძველზე ბათუმის ოლქში 1918 წლის ზაფხულში ჩატარებული გაყალბებული რეფერენდუმის მასალებთან ერთად, ყადირ შერვაშიძემ და ზია აბაშიძემ, იმავე წლის აგვისტოს დამლევს, პირადად ჩაიტანეს ბერლინში გერმანიის მთავრობისათვის გადასაცემად.

უნდა ითქვას, 1918 წლის ზაფხულში ბერლინს იმყოფებოდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სამთავრობო დელეგაცია აკაკი ჩხენკელის მეთაურობით. იგი ილტვოდა გერმანიის დახმარებით ევროპის სახელმწიფოთა ცნობის მიღწევისათვის. ზია აბაშიძე და ყადირ შერვაშიძე ამ დელეგაციას შეუერთდნენ და ამიერიდან პირადად მონაწილეობდნენ გერმანიის წარმომადგენლებთან შეხვედრა-მოლაპარაკებაში. ცდა უშედეგოდ დასრულდა, რადგან იმავე წლის 11 ნოემბერს გერმანიაში რევოლუცია მოხდა. იმპერია დაეცა და პირველ მსოფლიო ომში დამარცხებულმა გერმანიამ ზავი ითხოვა. ცხადია, ამის გამო მასზე ორიენტაციას საფუძველი გამოეცალა. შეცვლილ ვითარებაში ქართველმა პოლიტიკოსებმა უფრო დასავლეთზე – ინგლისზე აიღეს კურსი. მათ ამიერკავკასიაში ბრიტანეთის გენერალური კონსულის, ქართველთათვის კარგად ცნობილი ოლივერ უორდროპის იმედი ჰქონდათ. საქმის მოგვარება ცნობილ ისტორიკოსს და დიპლომატს ზურაბ ავალიშვილს დაევალა. სათანადო დოკუმენტებით აღჭურვილი იგი მალე გაემგზავრა ლონდონს. ამით ზია აბაშიძისა და ყადირ შერვაშიძის მისია ბერლინში დასრულდა.

გერმანიის დედაქალაქში პატრიოტები ამაღელვებელი ფაქტის მომსწრენი გახდნენ. ,,საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნულმა კომიტეტმა" ქვეყნის თავისუფლებისა ერთიანობისათვის ბრძოლაში აქტიური მონაწილეობისა და დიდი დამსახურებისათვის, 1918 წლის 10 სექტემბერს, წმიდა თამარ მეფის ორდენით დააჯილდოვა მემედ აბაშიძე და ყადირ შერვაშიძე.

სათანადო ბრძანებულებაში ნათქვამია:

,,მოსაგონებლად იმ ძვირფასი სამსახურისა, რომელიც თქვენ მიგიძღვით ჩვენს საქმეში, გვაქვს პატივი მოგაწოდოთ სამახსოვრო ნიშანი ქართველთა ლეგიონისა. ნიშანი უნდა იტარებოდეს მკერდის მარცხენა მხარეზე ქვემოდან".

ანალოგიურია ყადირ შერვაშიძის სახელზე გაცემული ბრძანებულებაც: ,,მოსაგონებლად იმ ძვირფასი სამსახურისა, რომელიც თქვენ მიგიძღვით ჩვენს საქმეში, გვაქვს პატივი მოგაწოდოთ სამახსოვრო ნიშანი ქართველთა ლეგიონისა. ნიშანი უნდა იტარებოდეს მკერდის მარცხენა მხარეზე ქვემოდან".[28]

ორივე დოკუმენტს ხელს აწერენ: გიორგი კერესელიძე, მიხეილ წერეთელი, ალექსანდრე გოზალიშვილი და ზია აბაშიძე.[29] აქვეა სათანადო ბეჭედი წარწერით: ,,საქართველოს დამოუკიდებლობის პარტია, უცხოეთში მომქმედი კომიტეტი,, თარიღი – 1918 წლის 10 სექტემბერი, მითითებულია დაჯილდოების ადგილიც – ბერლინი.

ჩანს, კომიტეტმა ისარგებლა გერმანიის დედაქალაქში ყადირ შერვაშიძის ყოფნით და საზეიმოდ გადასცა მაღალი ეროვნული ჯილდო (მემედისათვის გადასაცემად ორდენი, ალბათ, ზია აბაშიძეს გამოატანეს). ეს იყო საქართველოს ერთიანობისათვის ბრძოლაში მამულიშვილთა დიდი ღვაწლის აღიარება. ამიტომ სრულიადაც არ იყო შემთხვევითი (არც გასაკვირი), რომ მოგვიანებით, 1919 წლის დამდეგს, ახალციხის ოკუპირებისას მოღალატე სერვერ-ბეგ ათაბაგის ჯარისკაცები ,,განსაკუთრებული მონდომებით" დასაჭერად ,,უმთავრესად დაეძებდნენ... სამ პირს: ჰაიდარ აბაშიძეს, ლეო რუხაძეს, ყადირ შერვაშიძეს,,.[30]

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობამ სერვერ ბეგის ლაშქრის წინააღმდეგ საბრძოლველად გაგზავნა ეროვნული არმიის ნაწილები გენერალ გიორგი კვინიტაძის მეთაურობით. მასში ცალკე დანაყოფის სახით ერთიანდებოდა თურქეთიდან რუმინეთზე გავლით საქართველოში გადმოყვანილი ლეგიონის მებრძოლთა ჯგუფი გენერალ[31] ლეო კერესელიძის ხელმძღვანელობით. ახალციხეში ყადირ შერვაშიძე დაუახლოვდა ლეო კერესელიძეს, შევიდა ლეგიონში და თავის რაზმთან ერთად მონაწილეობდა ოკუპანტთა განდევნაში.[32] აქვე მან მოსალოდნელი დაღუპვისაგან იხსნა ასობით უმწეო მშვიდობიანი მოქალაქე (მოხუცი, ქალი და ბავშვი), რომლებიც ბრძოლის ველს გაარიდა და უშიშარ ადგილას ბორჯომს გახიზნა.[33]

,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის," სახელით ყადირ შერვაშიძემ განთავისუფლებული მესხეთის მოსახლეობას მიმართა სპეციალური მოწოდებით. აი ისიც:

,,ძმებო მუსლიმანო ქართველებო! ოსმალთა უღელი ექვსი თვის მონობაში ყოფნის შემდეგ მოგხსნათ კისრიდან საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ჯარებმა. ოსმალთაგან დატანჯულმა ხალხმა ძლივს ამოისუნთქა თავისუფლად. ხალხის მტრები, ოსმალეთის მოსყიდული აგენტები თქვენ გაქეზებდნენ ქართველების წინააღმდეგ, გაგონებდნენ, თითქოს საქართველოს ჯარები მოდიოდნენ თქვენს გასანადგურებლად და ასაოხრებლად. მაგრამ დღეს თქვენ თვითონ დაინახეთ, რომ მთელი საქრისტიანო საქართველო ჩვენ გვეპყრობა როგორც თანასწორუფლებიან ძმებს. ამყარებს წესრიგს და მომავალში ჩვენზეა დამოკიდებული, თუ როგორ მოვაწყობთ ჩვენს ცხოვრებას...

დღეს ახალციხის მუსლიმან ქართველების სიხარული და ზეიმია, მაგრამ,ძმებო ახალციხელებო, თქვენი ძმები აჭარლები ისევ მონობაში არიან, ოსმალთა აფიცრები და ასკერები დევნიან ჩვენს მეზობლებს... გზააბნეული ოსმალეთი, რომელიც დამარცხდა ბრძოლაში, ჩვენში ცდილობს ეხლა მომხრეების შოვნას და აბრიყვებს ხალხს, მარა განა თქვენ არ დაგიხოცეს როზგებით ძმები? განა თქვენ არ გართმევდნენ პურს, კარტოფილს და უფასოდ არ მიყავდით ბეგარაზე? დღეს თქვენ, ახალციხის მუსლიმანები, თავისუფალი ხართ, მარა თქვენი ვალია დაეხმაროთ უბედურ აჭარა-ქობულეთს მონობის უღელის მოხსნის საქმეში. მთელი სამუსლიმანო საქართველო თავის ძმა ქართველ ქრისტიანებთან ერთად უნდა იყრიდნენ ერთ ოჯახში თავს.

გაუმარჯოს თავისუფალ სამუსლიმანო საქართველოს დამოუკიდებელ საქართველოში!

გაუმარჯოს ახალციხის მუსლიმან და ქრისტიან ქართველთა ძმობას!

გაუმარჯოს ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელ კომიტეტს!"[34]

ყადირ შერვაშიძემ ჰაიდარ აბაშიძესთან ერთად დიდი როლი შეასრულა ახალციხის მაზრის გლეხთა ყრილობის მოწვევასა და მუშაობაში. ყრილობა გაიხსნა 1919 წლის 1 იანვარს და საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის რწმუნებულის ჰ. აბაშიძის პატრიოტული გამოსვლის პასუხად მიიღო ისტორიული გადაწყვეტილება – საქართველოს შემადგენლობაში ,,სამუსლიმანო საქართველოს,, დარჩენის აუცილებლობის შესახებ. ყრილობის მიერ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობისადმი გაგზავნილ მისალმებაში ნათქვამი იყო: ,,ახლა, როდესაც საქართველოს გაუერთიანდა მუსლიმანური საქართველოს ერთი ნაწილი ახალციხისა და ახალქალაქის მაზრების სახით, დგება საკითხი დანარჩენი მუსლიმანური საქართველოს: აჭარის, ქობულეთის, არდაგანის და შავშეთის განთავისუფლების შესახებ... მხოლოდ ერთი მუშაობით, მუსლიმანური და ქრისტიანული საქართველოს მხოლოდ და მხოლოდ ერთ ოჯახში გაერთიანებული ძალებით, მთელი საქართველოს მცხოვრებნი მოიპოვებენ ბედნიერებას"[35].

ეროვნულ საქმიანობასთან ერთად ყადირ შერვაშიძე მესხეთში არც თავის პროფესიას ივიწყებდა. საქმე ისაა, რომ ამ დროს ახალციხის მაზრაში პარტახტიანი ტიფის ეპიდემიამ იფეთქა. აღნიშნული სენის წინააღმდეგ საბრძოლველად მთავრობამ შესაბამისი სამსახურის მობილიზაცია გამოაცხადა. ჰიპოკრატეს ფიცის ერთგული ყადირ შერვაშიძე უყოყმანოდ დადგა მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის სადარაჯოზე. სამწუხაროდ, პარტახტიანი ტიფით თავად დაავადდა და 32 წლის ასაკში, 1919 წლის 8 მაისს (ძვ. სტ.), დაიღუპა კიდეც [36].

ყადირ შერვაშიძე ქართულ ჯარში

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეხლანდელი მემედ აბაშიძის გამზირი - ბათუმი - მარიისკის პრ. 1914 წ.

ყადირ შერვაშიძის გარდაცვალება დიდი დანაკლისი იყო, რაც მაშინვე დაეტყო ახალციხის განყოფილების მუშაობას. ეს მით უფრო საგრძნობი გახდა რომ ბათუმში 1919 წლის აგვისტოსათვის ნავარაუდევი მუსლიმან ქართველთა ყრილობის მოწვევასთან დაკავშირებით დასაქმებულ ჰაიდარ აბაშიძეს სულ უფრო და უფრო უჭირდა ახალციხესთან ადრინდელი კავშირის შენარჩუნება. ასეთ ვითარებაში ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელმა კომიტეტმა" შეაჩერა თავისი განყოფილების საქმიანობა ახალციხეში. და მაინც, ხანმოკლე არსებობის მიუხედავად, ამ განყოფილებამ ,,დიდი როლი შესრულა სამცხე-ჯავახეთის მოსახლეობის პოლიტიკური გათვითცნობიერებისათვის. ანტიქართული ძალების წინააღმდეგ ბრძოლაში მტკიცედ და შეურყევლად დაიცვა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს დედასამშობლოსთან ერთიანობის იდეა".[37]

საქართველომ დიდი ტკივილით დაიტირა სასიქადულო შვილი. დამფუძნებელი კრების 9 მაისის სხდომაზე თავმჯდომარემ სიმონ მდივანმა თავის სიტყვაში შეკრებილთ აუწყა მომხდარი ტრაგიკული ფაქტი და ,,დაახასიათა დამფუძნებელი კრების წევრი ყადირ შერვაშიძე". დეპუტატებმა ,,ფეხზე ადგომით პატივი სცეს განსვენებულის ხსოვნას".[38] უკვე მეორე დღესვე ცენტრალურმა გაზეთმა ,,ერთობამ,, თავის ფურცლებზე ვრცელი ადგილი დაუთმო ყადირ შერვაშიძისადმი მიძღვნილ სამგლოვიარო მასალებს (იხ. №№ 101, 102, 1919).

მთავრობის ოფიციალურ ცნობაში ნათქვამი იყო: ,,საქართველოს დამფუძნებელი კრების სოციალ-დემოკრატიული ფრაქცია მწუხარებით აუწყებს ამხანაგებს ფრაქციის წევრის **ყადირ თუფანისძე შერვაშიძის** გარდაცვალებას".

აქვე გამოქვეყნებულია ოჯახის სამგლოვიარო განცხადებაც: ,,ფატმა-ხანუმ, ნადეჟდა, გულიკო და ნელი, ესმე-ხანუმ, ბექირი და რეშიტ, მაშიკო, ვარლამი და გრიგოლი, მწუხარებით აუწყებენ ნაცნობთ და ნათესავთ: პირველის შვილის, მეორის მეუღლის, მესამეთა მამის, მეოთხე, მეხუთე და მეექვსეთა ძმის და უკანასკნელთა სიძის, დამფუძნებელი კრების წევრის ქართველ მუსლიმანთა დივიზიის უფროსის პოლკოვნიკ ყადირ თუფანის-ძე შერვაშიძის უდროოდ გარდაცვალებას. გამოსვენება შაბათს 10 მაისს, საღამოს 5 საათზე

სუდებნის ქუჩიდან № 16 (დღეს ზუბალაშვილის ქ. – რ.შ.). აქედან ცხედარს წაასვენებენ სადგურზე სამშობლო აჭარაში დასაკრძალავათ,,.

1918 წლის სექტემბერში საქართველოს სამთავრობო დელეგაცია აკაკი ჩხენკელის მეთაურობით გერმანიაში წავიდა. დელეგაციაში შედიოდა ყადირ შერვაშიძეც.

ყადირ შერვაშიძის გარდაცვალების გამო დიდი მწუხარება გამოთქვეს თანამებრძოლებმა. ,,ერთობაში" გამოქვეყნებულია მათი ოფიციალური განცხადებებიც: აი ისინიც: ,,ქართველ მუსლიმანთა ცხენოსანი დივიზიის მხედრობა აუწყებენ ნაცნობთ მათი უფროსის პოლკოვნიკ **ყადირ თუფანის-ძე შერვაშიძის** გარდაცვალებას. გამოსვენება შაბათს 10 მაისს, საღამოს 5 საათზე სუდებნის ქუჩიდან № 16. აქედან სადგურზე. სამშობლო აჭარაში დასაკრძალავად,,.

ან: ,,ქართველ მუსულმანთა ცხენოსანი დივიზიის ოფიცრობა აუწყებენ ნაცნობთ და მეგობართ მათი უფროსის პოლკოვნიკ **ყადირ თუფანისძე შერვაშიძის** გარდაცვალებას. გამოსვენება შაბათს 10 მაისს, საღამოს 5 სთ. სუდებნის ქუჩიდან № 16. აქედან ცხედარს წაასვენებენ სადგურზე აჭარაში დასაკრძალავად,,.

ან კიდევ: ,,ქართველ მუსულმანთა ცხენოსანი დივიზიის შტაბი აუწყებს ნაცნობთ და ნათესავთ მათი უფროსის და საქართველოს დამფუძნებელი კრების წევრის პოლკოვნიკ **ყადირ თუფანისძე შერვაშიძის** უდროოდ გარდაცვალებას. გამოსვენება შაბათს 10 მაისს საღამოს 5 სთ სუდებნის ქუჩა № 16. აქედან სადგურზე სამშობლო აჭარაში დასაკრძალავათ,,. და ბოლოს, ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტი გულითადი მწუხარებით აუწყებს ნათესავთ, ნაცნობთ და ამხანაგებს კომიტეტის და დამფუძნებელი კრების წევრის და ქართველ მუსულმანთა ცხენოსანი დივიზიონის

წინამძღოლის პოლკოვნიკ **ყადირ თუფანისძე შერვაშიძის** უდროოდ გარდაცვალებას. გამოსვენება 10 მაისს, საღამოს 5 საათზე, საიდანაც წაასვენებენ აჭარაში,,.

აღსანიშნავია, რომ ყველა ეს მასალა დაბეჭდილია მთავრობის ოფიციოზის პირველ გვერდზე.

ანალოგიური განცხადებები დაიბეჭდა, აგრეთვე, ,,სახალხო გაზეთში" (№ № 522, 523, 1919) და სხვა გაზეთებში.

თბილისის სადგურზე ყადირის ცხედარი ზღვა ხალხმა გამოაცილა. ოჯახის წევრთა გადმოცემით, იქ გამოსამშვიდობებელი მიტინგიც გაიმართა. ცხედარს მოჰყვებოდნენ ოჯახის წევრები – გაუბედურებული დედა, უდროოდ დაქვრივებული მეუღლე, დამწუხრებული და-ძმები და სხვა ახლობლები. პროცესიას რიონის სადგურზე ქუთათურთა საკმაოდ დიდი წრე დახვდა. ბახტაძეებმა ძვირფასი სიძის ნეშტი თავისთან წაასვენეს და რამდენიმე დღის განმავლობაში მათი სახლიდან სამგლოვიარო საგალობლების ხმა მოისმოდა…შემდეგ იყო ბათუმი. ქუთაისიდან მოყვრების მრავალრიცხოვან მოტირალთა გუნდი ჩამოვიდა. ოჯახს ყადირის ნეშტის დაკრძალვა აქვე აზიზიეს სასაფლაოზე (დღეს თავისუფლების მოედანი) სურდა, მაგრამ ამას წინ აღუდგნენ ინგლისელები და აზიზიეს ჯამეს მესვეურები. ამ უკანასკნელებმა, ,,ზემდგომი ორგანოების" მითითების შესაბამისად, მოიმიზეზეს: გარდაცვლილი ,,გიაური,, იყო და მართლმორწმუნეთა ,,წმიდა მიწა" მას არ მიიღებსო. სინამდვილეში კი ამ ძალებს აშინებდათ პატრიოტი მოღვაწის დაკრძალვა არ გამოეყენებინათ ნაციონალისტ ქართველებს. ასეთი შიშისათვის კი მათ ჰქონდათ საფუძველი. მემედ აბაშიძისა და სხვა პროგრესისტების ხელმძღვანელობით მზადდებოდა მაჰმადიან ქართველთა ყრილობა, რომელსაც უნდა გადაეწყვიტა დედასამშობლოსთან აჭარის დამოკიდებულების საკითხი, ამიტომ მტრები და მოსყიდული აგენტურა ყველა ღონისძიებით ცდილობდნენ მის ჩაშლას. ასეთ ვითარებაში ახლობლებმა ძვირფასი ადამიანის ნეშტი ქედაში წაასვენეს და საგვარეულო სავანეს მიაბარეს.

* * *

არსებული მწირი დოკუმენტური მასალით ასეთია თამარ მეფის საპატიო ორდენით დაჯილდოებული კიდევ ერთი ქართველი ვაჟკაცის ყადირ შერვაშიძის ვინაობა და განვლილი ცხოვრების გზა. ეს საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში აჭარის შვილთა დიდი წვლილის აშკარა მაჩვენებელია.

____

* ზოგიერთიმასალისმოწოდებისათვისმადლობასმოვახსენებთბ-ნრამაზ სურმანიძეს.

[1] აბ. სურგულაძე, სად წაიყვან სადაურსა, ბათ., 1996, გვ. 18-19

[2] რ. გრძელიძე, საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნული კომიტეტი, თბ., 1995.

[3] გ. შარაძე, მემედ აბაშიძე, ბათ., 1995, გვ. 91

[4] აბ. სურგულაძე, კ. სურგულაძე, ქართული ლეგიონი თურქეთში, ბათ., 1994.

[5] ნ. ჯავახიშვილი, ქართული ფალერისტიკა, თბ., 1995.

[6] იქვე, გვ. 32

[7] ჟურნალისტი ივ. ჯავახიშვილი იგონებდა: ,,რას ვიფიქრებდი, თუ ჰიტლერელებთან გამძვინვარებული ბრძოლის ჟამს მოულოდნელად ვნახავდი გერმანულ უნიფორმაში ჩაცმულ ჯარისკაცს, რომლის მკერდს 1915 წელს… დამზადებული თამარ მეფის ორდენი ეკეთა. ფრიად განვცვიფრდით, როცა ოკუპანტებს ერთი ხნიერი მებადრაგე გამოეყო, ქართველ ტყვეთა მცირე ჯგუფთან მოვიდა და საქართველოს ქება-დიდება დაიწყო მონდომებით და ალალად გვაგრძნობინა: ქართველებს სიმპატიითა და პატივისცემით ვეპყრობიო. ალბათ ამიტომაც მოინდომა ამ ჯილდოს ჩვენება,, (მისი, გერმანელები თამარის ორდენს ატარებდნენ. გაზ. ,,ქართველი ერი" №15, 1993).

[8] ნ. ჯავახიშვილი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 32

[9] გ. შარაძე, დასახ. ნაშრომი, გვ. 85-108

[10] იხ. გაზ. ,,ლიტერატურული საქართველო" №2, 1994.

[11] რ. სურმანიძე, დაუვიწყარი სახეები, ბათ., 1969, გვ. 96-105; აგრეთვე, მისივე წერილები: გაზ. ,,ლიტერატურული საქართველო,, №27, 1989; გაზ. ,,საბჭოთა აჭარა,, №100, 1990.

[12] აბ. სურგულაძე, თამარ მეფის ორდენის კიდევ ერთი კავალერი. გაზ. ,,აჭარა,, №85, 1994; მისივე, სად წაიყვან სადაურსა, ბათ., 1995; თ. კომახიძე, ყადირ შერვაშიძე, გაზ. ,,აჭარა,, №234-235, 1996.

[13]Акты, т. 2, с. 344

[14] თ. სახოკია, მოგზაურობანი, ბათ., 1985, გვ. 308-310.

თედო სახოკიას სიტყვით, თუფან ბეგ შერვაშიძის ქვითკირის ორსართულიანი სახლი იდგა აჭარისწყლის მარცხენა მხარეს გორაკზე და ,,მთელ ქედას ზედ გადასცქეროს (იქვე, გვ. 308). 1916 წელს ეს შენობა ყადირ შერვაშიძემ ,,უსასყიდლოდ დაუთმო საავადმყოფოს,, (რ. სურმანიძე, დასახ. ნაშრომი. გვ. 104).

[15] იგი მემედ აბაშიძეა (თ. კომახიძე, ყადირ შერვაშიძე, გაზ. ,,აჭარა,, №234-235, 1996). სხვათა შორის, ამავე წერილში ავტორი ვრცლად საუბრობს აბაშიძეებისა და შერვაშიძეების ოჯახების ურთიერთობა-მეგობრობაზეც. ამიტომ ამ საკითხზე ყურადღებას არ გამახვილებთ.

[16] თ. სახოკია, დასახ. ნაშრომი, გვ. 310-314.

[17] რ. სურმანიძე, დასახ. ნაშრომი, გვ. 97-98.

[18] იქვე, გვ. 98.

[19] ახალდაქორწინებულთ ორი შვილი შეეძინათ, გულნარა და ნელი. ქ-ნი გულნარა შემდეგში იყო ცნობილი მკვლევარისა და შესანიშნავი ორატორის ნიკოლოზ კანდელაკის (1907-1965) მეუღლე. ამჟამად ცხოვრობს თბილისში. მათი შვილია რამაზ კანდელაკი, –რომელიც დიდხანს მუშაობდა პოლიგრაფიისა და ბეჭდვითი სიტყვის დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილედ. რაც შეეხება ქ-ნ ნელის, მან გარდაცვალებამდე (1997 წლის ზაფხული) არ უღალატა მამისეულ კერას (ბათუმი, პუშკინის ქ. №78). სწორედ მისი შვილია თამაზ ძიძიშვილი, რომელიც მოსკოვში ფირმა ,,ძველი არბატის ზღაპრების" გენერალური დირექტორია და დიდი საქველმოქმედო საქმიანობითაა ცნობილი (იხ. გ. სახვაძე, მოსკოველი ქართველი ქველმოქმედი... გაზ. ,,ქველმოქმედი" ქუთაისი, №6-7, 1995). გარდაიცვალა 2009წელს მოსკოვში.

სახელოვანი მამის დაღუპვისას, შვილები მცირეწლოვანნი იყვნენ: გულნარა – 2 წლის, ნელი – 2 თვისა, მაგრამ ობლობა არ უგრძვნიათ. ქ-ნი ნელი უკანასკნელ დრომდე ღრმა მადლიერებით იხსენებდა ბიძის, ყადირის ძმის, ზექერიას დიდ მშობლიურ ამაგს.

სხვათა შორის, ზაქარია შერვაშიძე საინტერესო პიროვნებაა. საკმარისია ითქვას, რომ იგი იყო ,,სამაჰმადიანო საქართველოს" იმ 20 კაციან დელეგაციაში, რომელიც 1916 წლის 3 მარტს თბილისში წარუდგა მეფისნაცვალ რომანოვს და მოთხოვა ,,სახელმწიფო ღალატის,, ბრალდებით უსამართლოდ დასჯილ მაჰმადიან ქართველთა შეწყალება. 4 მარტს დელეგაცია, როგორც ცნობილია, შეხვდა ქართველთა საზოგადოებას და 200 კაციან ბანკეტზე (თამადობდა გიორგი ყაზბეგი) მხურვალე მადლობა მოახსენა განსაცდელის ჟამს გაწეული დიდი მატერიალური დახმარებისა და მორალური მხარდაჭერისათვის (დაწვრილებით იხ. ი. არიმათიელი, ჩატეხილ ხიდზე. ჟურნ. ,,თეატრი და ცხოვრება,, №11, 1916).

[20] დაწვრილებით იხ. რ. სურმანიძე, ჯანმრთელობის დაცვის სათავეებთან, ბათუმი, 1972.

[21] ა. სილაგაძე, გ. გურული. საქართველოს განუყოფლობისათვის ბრძოლის ისტორიიდან, ნაკვეთი 1 (მამედ-ბეგ აბაშიძე), თბ., 1996, გვ. 54.

[21] ს. ესინ დაი, ნაციონალური ორგანიზაციები ელვიე სელასეში (თურქულ ენაზე), ერზრუმი, 1991, გვ. 172.

სხვათა შორის, თავად თურქი ავტორიც აღნიშნავს, ახლადშექმნილ ორგანიზაციას ,,სურდა ბათუმის შეერთება საქართველოსთან".

[22]მასში სამაჰმადიანო საქართველოდან შევიდნენ წევრებად: მემედ აბაშიძე, ჯემალ ხიმშიაშვილი და რეჯებ ნიჟარაძე; კანდიდატებად: ჰასან ლორთქიფანიძე, ისაკ ხალვაში, სულეიმან ტაბახიძე. 26 ნოემბერს ეროვნული საბჭოს სხდომაზე აირჩიეს აღმასრულებელი კომიტეტი ნოე ჟორდანიას ხელმძღვანელობით. მის 15 წევრს შორის იყო მემედ აბაშიძე. მოგვიანებით ეროვნულ საბჭოში შეიყვანეს ჰაიდარ აბაშიძეც (სოციალ-დემოკრატიული ფრაქცია). რამდენადაც ეროვნული საბჭო საქართველოს რესპუბლიკის გამოცხადებამდე, 1918 წლის 26 მაისამდე, ასრულებდა პარლამენტის, ხოლო აღმასრულებელი კომიტეტი – მთავრობის ფუნქციას, ამდენად მემედ და ჰაიდარ აბაშიძეები ერთდროულად იყვნენ მომავალი დამოუკიდებელი საქართველოს უმაღლესი საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ორგანოს წევრები.

საინტერესოა, რომ 1917 წლის 22 ნოემბერს საქართველოს ეროვნული საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტთან შეიქმნა ,,სამაჰმადიანო საქართველოს საქმეთა სექციაც,, რომლის წევრებად (სხვებთან ერთად) დაამტკიცეს: მემედ და ჰაიდარ აბაშიძეები, ჯემალ ხიმშიაშვილი და რეჯებ ნიჟარაძე, კანდიდატად იუნუს წულუკიძე.

[23] აბ. სურგულაძე, ცხოვრება და ღვაწლი ჰაიდარ აბაშიძისა. ბათ., 1994.

[24] იქვე, გვ. 54.

[25] ა. სილაგაძე, ვ. გურული, დასახ. ნაშრომი, გვ. 55

[26] ე. მესხია, სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის ისტორიიდან; ბათ., 1995, გვ. 1[illegible].

[27] დაწვრილებით იხ. ვ. ნოზაძე, საქართველოს აღდგენისათვის ბრძოლა მესხეთის გამო, თბ., 1989.

[28] თავის საინტერესო წიგნში ,,სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ისტორიიდან" ე. მესხია შეეხო ქართველ მუსლიმანთა ცხენოსანი ესკადრონის (მოგვიანებით დივიზიის) შექმნის საკითხსაც. სამწუხაროდ, მისი მსჯელობა აქ რამდენადმე ბუნდოვანია, რაც გარკვეულად მასალების სიმწირითაც აიხსნება. მაინც, ვერ დავეთანხმებით ავტორს ესკადრონის მეთაურის ვინაობის საკითხში. ე. მესხიას სიტყვით მის პირველ ხელმძღვანელად მიწვეული ყოფილა მაიორი ბახჩი ბეგ მაჩაბელი,, (გვ. 37). საქმე ისაა, რომ ბახჩი მაჩაბელი, როგორც ვერმახტის ყოფილი გენერლის შალვა მაღლაკელიძის მოგონებიდან და სხვა მასალებიდან ირკვევა, ძალზე ორჭოფულად მოქმედებდა და მესხეთ-ჯავახეთის სომხებისადმი მტრული დამოკიდებულებით რეგიონში კიდევ უფრო ძაბავდა პოლიტიკურ სიტუაციას, რითაც არსებითად თურქთა წისქვილზე ასხამდა წყალს. საეჭვოა, საქართველოს მთავრობას ის შეერჩია ესკადრონის (დივიზიის) უფროსად. ჩვენი აზრით, მისი დამფუძნებელი და ღირსეული წინამძღოლი გარდაცვალებამდე იყო სწორედ ყადირ შერვაშიძე. ქვემოთ გამოქვეყნებული სამგლოვიარო განცხადებებიც ამის მჭევრმეტყველი დადასტურებაა.

[29] საფიქრებელია, მაშინ ამ ორდენით დააჯილდოვეს, აგრეთვე, ზია აბაშიძეც, რომელსაც დიდი წვლილი მიუძღოდა თურქეთში ქართული ლეგიონის ფორმირებაში, აგრეთვე, მშობლიურ კერაზე აჭარის დაბრუნებისათვის ბრძოლაში.

[30] გაზ. ,,ერთობა,, №63, 1919.

ოსმალეთი სწორედ სერვერ ბეგის ხელმძღვანელობით შექმნილი ე. წ. ყარსის რესპუბლიკის მეშვეობით ცდილობდა ახალციხის შენარჩუნებას და აქ პროოსმალური რეჟიმის დამყარებას რენეგატ ბახჩი ბეგ მაჩაბლის გენერალ-გუბერნატორობით (იხ. მ. სიორიძე, ყარსის რესპუბლიკა. ,,საისტორიო მაცნე" №1, 1995, გვ. 26).

[31] ეს მაღალი ჩინი ლეო კერესელიძეს უბოძა საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობამ ქართული ლეგიონის ფორმირებისა და ქვეყნის დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში უდიდესი დამსახურების გამო, თუმცა შალვა მაღლაკელიძის სიტყვით, გენერლობა მან მიისაკუთრა (იხ. მისი, ქართველები გერმანული დროშის ქვეშ მეორე მსოფლიო ომში, გამოსცა ვიქ. რცხილაძემ, თბ., 1994, გვ.).

[32] გ. სახვაძის ცნობით ყადირს ამ დროს თითქოს პოლკოვნიკის წოდება,, ჰქონდა (მისი, მოსკოველი ქართველი ქველმოქმედი... გაზ. ,,ქველმოქმედი,, №6-7, 1995). ჩანს ამ ჩინში (თუ წოდებაში) იგი აამაღლა საქართველოს მთავრობამ მესხეთში ქართული სახელმწიფოს ინტერესების დაცვისათვის ბრძოლაში თვალსაჩინო ღვაწლის გამოც.მან ჩამოაყალიბა ქართული ცხენოსანი დივიზია დი იყო მისი მეთაური მან მიიღო პოლკოვნიკის წოდება და რომ დასცალოდა,რამდენიმე თვეში,გენერალიც გახდებოდა.

[33] ე. მესხია, დასახ. ნაშრომი, გვ. 34.

[34] აჭარის სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდი, საქმე 462, ფურც. 3.

[35] ვ. ნოზაძე, საქართველოს აღდგენისათვის ბრძოლა მესხეთის გარშემო, თბ., 1989, გვ. 51; აბ. სურგულაძე, ცხოვრება და ღვაწლი ჰაიდარ აბაშიძისა, გვ. 57-58.

[36] რამაზ სურმანიძემ ეჭვი გამოთქვა ყადირის შესაძლო მოწამვლის თაობაზე. ვარაუდად დაასახელა კიდეც შემსრულებელი ე. წ. ქვაბლიანის მაჰმადიანთა რაზმის მეთაური, პროოსმალური ორიენტაციის რენეგატი მაჰმადიანი ქართველი ბახჩი ბეგ მაჩაბელი. ამის სასარგებლოდ უნდა მიგვითითებდეს 1918-1919 წლებში მესხეთის პოლიტიკურ და სოციალ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში ყადირ შერვაშიძის აქტიურობა, რაც ოსმალოფილთა გააფთრებას იწვევდა. ოჯახის წევრთა მოგონებით (აგრეთვე სხვა არაპირდაპირი მონაცემებით) ეს არ დასტურდება.

[37] ე. მესხია, დასახ. ნაშრომი, გვ. 34.

[38] მისივე განცხადებით ყადირ შერვაშიძის და კიდევ გარდაცვლილი ორი სხვა სოციალ-დემოკრატი დეპუტატის ადგილს დამფუძნებელ კრებაში ამიერიდან დაიკავებდნენ: იოსებ ირემაშვილი, ს. ვადაჭკორია და გრ. სირბილაძე (იხ. გაზ. ,,ერთობა" №102, 1919).

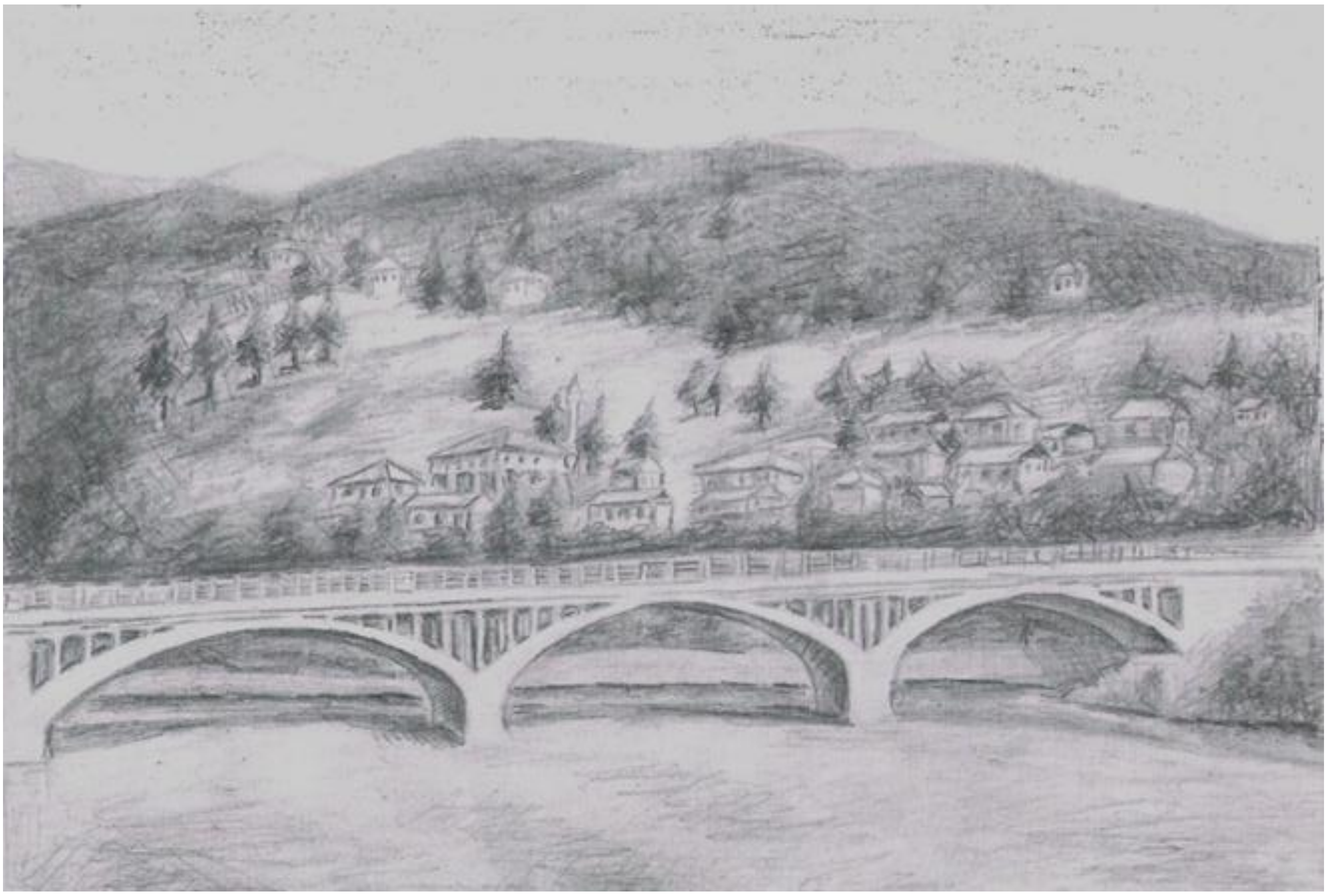

ქედის ხიდის მშენებლობა 1921 წ.

მამის ნაცნობობითა და გიმნაზიის მასწავლებლის ნიკოლოზ დერჟავინის (შემდგომ აკადემიკოსი) მეშვეობით სწავლა განაგრძო თბილისის გიმნაზიაში, რომელიც დაამთავრა 1909 წელს და საბუთები გააგზავნა ქ. იურევის (ტარტუ) უნივერსიტეტში (ესტონეთი).

1914 წელს დაამთავრა სამედიცინო ფაკულტეტი და დაქორწინდა თანაკურსელ ნადეჟდა ბახტაძეზე, რომელმაც იქვე კბილის ექიმის სპეციალობა მიიღო. პირველი მსოფლიო ომის დაწყებასთან დაკავშირებით ყადირ შერვაშიძე გაიწვიეს სამხედრო ექიმად მოქმედ არმიაში, რომელიც განლაგებული იყო ყარსის ოლქში. სამხედრო სამსახურში ყადირმა მიიღო არმიული წვრთნა, რაც მოგვიანებით გამოადგა მას საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში.

1916 წელს ყადირ – ბეგი ბრუნდება ქ. ბათუმში და მუშაობა დაიწყო ,,ავადმყოფ და დაჭრილ მებრძოლების სრულიად რუსეთის ერობის კავშირის" რწმუნებულად, სადაც იმუშავა 1917 წლის აპრილამდე.

აღნიშნულ პერიოდში ყ. შერვაშიძე კიდევ უფრო უახლოვდებოდა მემედ – ბეგ აბაშიძეს და ხდება მისი ერთგული მეგობარი, მიუხედავად იმისა, რომ მათ შორის ასაკობრივი სხვაობა 14 წელი იყო.

1918 წლის 1 აპრილს ოსმალეთის ჯარები ბათუმისა და ართვინის ოლქებს იკავებენ.

ქართველი მუსლიმანების მცირერიცხოვანი ჯგუფი ჰაიდარ აბაშიძის, სულეიმან დიასამიძის, ახმედ ბეჟანიძის, ქემალ ნოღაიდელის, ხასან თხილაიშვილის, ყადირ შერვაშიძისა და იუნუს წულუკიძის შემადგენლობით იძულებული შეიქმნა სამოღვაწეოდ წასულიყო თბილისში, სადაც დააარსეს ,,სამუსლიმანო საქართველოს გამანთავისუფლებელი კომიტეტი". კომიტეტის თავმჯდომარედ დაუსწრებლად აირჩიეს მემედ აბაშიძე, რომელიც მაშინ ტრაპიზონის ციხეში იჯდა.

კომიტეტის მიზანს შეადგენდა ბათუმისა და ართვინის ოლქების და ახალციხის მაზრის განთავისუფლება დამპყრობლებისაგან და მისი შემოერთება საქართველოსთან.

ახალციხეში სამხედრო სამსახურში მყოფი ყადირ შერვაშიძე განმანთავისუფლებელი კომიტეტის დავალებით ასრულებდა ამ კომიტეტის რწმუნებულის მოვალეობას. ის იყო მის მიერვე შექმნილი ქართველ მუსლიმანთა ცხენოსანთა დივიზიის მეთაური, პოლკოვნიკი. წარადგინეს გენერლის წოდებაზე, მაგრამ აღარ დასცალდა.

(მარცხნიდან: მე-4 - ნიკო ნიკოლაძე, მე-5 - ყადირ შერვაშიძე, მე-6 - მიხაკო წერეთელი მეუღლით, მარჯნიდან 1-ი - დაცვის უფროსი ხასან ბეჟანიძე)

ქ.ბერლინი, 1918 წ. ქართველ დიპლომატთა დელეგაცია

გერმანიის დედაქალაქში ქართველი პატრიოტები ამაღელვებელი ფაქტის მომსწრენი გახდნენ. საქართველოს დამოუკიდებლობის ეროვნულმა კომიტეტმა,, ქვეყნის თავისუფლებისა და ერთიანობისათვის ბრძოლაში აქტიური მონაწილეობისათვის და დიდი დამსახურებისათვის, 1918 წლის 10 სექტემბერს ,,წმინდა თამარ მეფის ორდენით,, დაჯილდოვდნენ მემედ აბაშიძე და ყადირ შერვაშიძე.

1918 წლის 26 მაისს ჰაიდარ აბაშიძესთან ერთად ყადირ შერვაშიძეს პატივი ერგოთ ხელი მოეწერათ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გამოცხადების აქტზე, რაც გარანტი იყო საქართველოს დამოუკიდებლობისა.

ყადირ შერვაშიძეს მიუხედავად იმისა, რომ სისხლხორციელად ემსახურებოდა სამუსლიმანო საქართველოს დამპყრობლებისაგან განთავისუფლების საქმეს, თავისი პროფესიის – ექიმობისათვის არასოდეს უღალატნია.

1916 წელს ყადირ შერვაშიძემ თავისი კუთვნილი ორსართულიანი სახლი უსასყიდლოდ გადასცა საავადმყოფოს, სადაც 1918 წელს განლაგდა ჯემალ–ბეგ ხიმშიაშვილის სამხედრო შტაბი, მაგრამ სულ მალე აღნიშნულ შენობაში ისევ გაიხსნა საავადმყოფო. ამ სახლში რაიონულმა საავადმყოფომ იმუშავა 1972 წლამდე.

1919 წლის დასაწყისში იგი უბრუნდება ახალციხეს, სადაც ხელმძღვანელობს პარტახტიანი ტიფის ეპიდემიის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს.

აღნიშნული სენით თვით ყადირიც დაავადდა და სრულიად ახალგაზრდა, 32 წლის ასაკში 1919 წლის 8 მაისს გარდაიცვალა.

ყადირ შერვაშიძის გადაცვალების სხვა ვერსიაცაა, ქუთაისში სიმამრის სახლში ლხინის დროს იქნა მოწამლული მოსყიდული პირის მიერ (ათაბაგმა მოაწამლვინა მაჩაბელს), ესეც რა თქმა უნდა ვერსიაა, მარამ უახლოვდება ჭეშმარიტებას. დარჩა მეუღლე და ორი ქალიშვილი: გულიკო და ნელი.

ყადირ შერვაშიძის მემორიალური დაფის გახსნა ბათუმში, პუშკინის ქ. 78.

შერვაშიძეთა გვარმა მრავალი სასახელო შვილი აღუზარდა საქართველოს.

სამწუხაროდ, თავადურ გვარს სასტიკად გაუსწორდა ბოლშევიკური რეჟიმი. დიდი ნაწილი 1921 - 1924 წლებში განადგურდა, ხოლო დარჩენილთაგან მრავალი 1937 წლის რეპრესიებს ემსხვერპლა. ამ საშინელი ტერორისა და განუკითხაობის დროს მარტო ქედის რაიონიდან ბათუმში 6 შერვაშიძე დახვრიტეს, რომელთაც დანაშაული არც კი წაუყენეს. ამჟამდ ყველა მათგანი რეაბილიტირებულია.

შერვაშიძე შაქირ მამუდისძე ძე, 39 წლის, ქედა.

შერვაშიძე თემურ მამუდის ძე, 53წლის, ქედა – ალიქოღლები

შერვაშიძე ახმედ მიდადის ძე, 76 წლის, ქედა

შერვაშიძე ნური ასლანის ძე, 58 წლის, ქედა – ალიქოღლები

შერვაშიძე მემედ ასლანის ძე, 70 წლის, ქედა – ალიქოღლები

შერვაშიძე ხუსეინ დურსუნის ძე, 68 წლი, ქედა – გაიო.

ამ გვარს არც მეორე მსოფლიო ომმა დააკლო ხელი. მარტო აჭარიდან 1941 – 1945 წლებში დაიღუპა ან უგზოუკვლოდ დაიკარგა შერვაშიძეთა გვარის 5 წარმომადგენელი.

1. შერვაშიძე ნიაზ ოსმანის ძე. ბათუმი. 1914წ.-?
2. შერვაშიძე ნაილ ოსმანის ძე. 1921 წ. დაბ. ქედა – ორცვა.
3. შერვაშიძე იბრამ ნურის ძე. 1916 წ. დაბ. ქედა – ოქტომბერი
4. შერვაშიძე ხასან ნურის ძე. 1920 წ. დაბ. ქედა – ოქტომბერი.
5. შერვაშიძე ხალით ნურის ძე. 1922 წ. დაბ. ქედა – ოქტომბერი.

სამართლიანობა მოითხოვს, გავიხსენოთ ის ბუმბერაზი პიროვნებები, რომლებმაც გულმხურვალე წვლილი შეიტანეს გვარის ისტორიის შესწავლისა და მისი გაერთიანების საქმეში. ისინი მთელს საქართველოში,

მის ყველა კუთხეში გულდასმით ეძებდნენ შერვაშიძეთა გვარის წარმომადგენლებს ეფერებოდნენ და თავის გულის სითბოს უნაწილებდნენ. ასეთები იყვნენ: აწგანსვენებული მამარჯიმ – ქარელი ოსმანის ძე შერვაშიძე და სერგო მიხეილის ძე შერვაშიძე.

თავს ვალდებულად ვთვლი, მამის დაწყებული საქმე შერვაშიძეთა გვარის გენეალოგიურ კვლევა–მოძიებაში, ბოლომდე მივიყვანო.

****

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლეონიდე (ლეო) შერვაშიძე

საპატიო მოვალეობად მიმაჩნია, მოვიგონო 2003 წლის ივლისში გარდაცვლილი აკადემიკოსი ***ლეონიდე (ლეო) შერვაშიძე***. ცოცხალი ლეგენდა, გვარის მოამაგე და მემატიანე.

2011 წლის 25 ნოემბერს ,,აჭარის თავად შერაშიძეთა საგვარეულომ" და ჩოხოსანთა ქართულ - აფხაზურმა საზოგადოება ,,ძმობა"მ აღნიშნა ლეონიდეს დაბადების 100 წლისთავი.

(1911-2003)

ბათუმის რესპუბლიკური ბიბლიოთეკა - ლეოს 100 წლისთავის აღნიშვნა.

ლეო-100

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სოლომონ ფუტკარაძე ,ლევან თავდგირიძე და მე

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ლევან და თენგიზ თავდგირიძეები

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

დავით შერვაშიძე და თენგიზ თავდგირიძე

მამა შვილი - დავით და რევაზ შერვაშიძეები

აფხაზეთის მთავართა პირდაპირი შთამომავალი, თვალსაჩინო მეცნიერი და მკვლევარი, მრავალი წოდებისა და ხარისხის მფლობელი - ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი არჩეული იყო აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად; იყო საქართველოსა და აფხაზეთის ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, ერთაშორისი სათავადაზნაურო საკრებულოს ჰერალდ- მაისტერი, საგერბო მატრიკულის კანცლერი. ჭეშმარიტი ინტელიგენტი და აფხაზთა ადათ-წესების უბადლო მცოდნე.

თუ თვალს მივადევნებთ ლეო შერვაშიძის გენეალოგიას, რომელიც შორეული საუკუნეების სიღრმიდან მოდის, დავინახავთ, რომ მასში შეჯერებულია ქართველი და აფხაზი ხალხის საუკეთესო წარმომადგენელთა სისხლი, ალბათ ამიტომაც იყო თითქმის საუკუნეს მიტანებულ აკადემიკოსს ერთნაირად უყვარდა ორივე ხალხი; იღვწოდა მათ საკეთილდღეოდ. მისი ოცნება იყო ამ ორი ხალხის საუკუნეობრივი მეგობრობისა და ურთიერთობის აღდგენა.

ლეო შერვაშიძის მამას - **ალექსი შერვაშიძეს**, ვორონეჟში სამხედრო განათლების მიღების შემდეგ სორბონის (საფრანგეთის) უნივერსიტეტის სასოფლო-სამეურნეო ფაკულტეტი დაუმთავრებია.

დედა - ტერეზა ლაკერბაია – აფხაზეთის ერთ-ერთი ყველაზე მდიდარი ფეოდალის, გენერალ კაც მარღანიას შვილიშვილი გახლდათ და მემკვიდრეობით წილად ხვდა ეშერას მამულები.

ბატონი ლეო 1911 წლის 16 ნოემბერს დაბადებულა პარიზში.

იგი ჯოტო შერვაშიძეს მოუნათლავს ,,წმინდა ალექსანდრე ნეველის ტაძარში ".

აღსანიშნავია, რომ პატარა ლეოს ხატვას ასწავლიდა გამოჩენილი ფერმწერი, გრაფიკოსი და სცენოგრაფი ალექსანდრე შერვაშიძე (ალექსანდრე შერვაშიძე ბოლო წლებში საფრანგეთში ცხოვრობდა. იმ პერიოდში მხატვრის სამშობლოში დაბრუნება შეუძლებელი იყო. ის მონაკოში გარდაიცვალა 101 წლის ასაკში. მხოლოდ 1955 წელს მოხერხდა მისი ნეშტის გადმოსვენება სოხუმში).

პირველი მსოფლიო ომის დროს ლეოს ოჯახი კიევში გადმოსულა, რადგან ლეოს მამა თადარიგის ოფიცერი გახლდათ, ომში გაიწვიეს - ,,ველურ დივიზიაში", რომელშიც მხოლოდ თავადთა შვილები შედიოდნენ. მამა ასმეთაური, ანუ როტმისტრი ყოფილა.

ამ პერიოდში კიევში ცხოვრობდა რუსეთის იმპერატორის ნიკოლოზ 11-ის დედა - ქვრივი დედოფალი მარია ფიოდოროვნა, რომელიც მორგანატულ (სამეფო გვარის წარმომადგენლის ქორწინება არა სამეფო გვარის წარმომადგენელთან) ქორწინებაში იყო გიორგი დიმიტრის ძე შერვაშიძესთან (სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, პოეტი, დრამატურგი, აფხაზეთის მთავართა საგვარეულო შტოს ერთ-ერთი წარმომადგენელი), რომელიც დუმის წევრი გახლდათ და დიდი პრივილეგიებით სარგებლობდა იმპერატორის კარზე. მისი მშობლები მეგობრობდნენ იმპერატრიცასთან - ხშირად სადილობდნენ ერთად, საუბრობდნენ და ერთობოდნენ. შემდგომ ოჯახი გადმოსულა სოხუმში.

თავდაპირველად ბატონმა ლეომ სოხუმის ინდუსტრიული ტექნიკუმი დაამთავრა, შემდგომ - თბილისის მაშინდელი ტრანსპორტის ინსტიტუტი.

მონაწილეობდა დიდ სამამულო ომში, მაგრამ ბრძოლებში დაიჭრა და დემობილიზირებულ იქნა.

1948 წელს საქართველოს მეცნიერებათა აკდემიის ქართული ხელოვნების ისტორიის ინსტიტუტის ასპირანტი გახდა.

მისი ხელმძღვანელი ცნობილი მეცნიერი, აკადემიკოსი *გიორგი ჩუბინაშვილი* იყო, რომელიც შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების, კერძოდ, მინიატურული და მონუმენტური ფერწერის ნიუანსებს ასწავლიდა.

ლეო 1951 წელს მუშაობას იწყებს ქართული ხელოვნების ინსტიტუტში. პარალელურად მუშაობს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის დიმიტრი გულიას სახელობის აფხაზეთის ენის, ლიტერატურისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტის განყოფილების გამგედ.

1965 წლიდან ლეო შერვაშიძე სოხუმის პედაგოგიურ ინსტიტუტში ანტიკური და ბიზანტიური ლიტერატურის ისტორიას ასწავლის. ამავე პერიოდში ბრწყინვალედ იცავს საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაციებს.

ლეო შერვაშიძე მრავალ ექსპედიციაში მონაწილეობდა. გულდასმით იკვლევდა, როგორც აფხაზეთის მიწისზედა, ისე წყალქვეშეთის არქეოლოგიას. მან შეადგინა დიოსკურიის და სებასტოპოლის პერიოდის ნაგებობათა ნაშთების განლაგების რუქა.

ბატონი ლეო, როგორც აფხაზთა სამთავრო გვარის უხუცესი წარმომადგენელი, მრავალმხრივ განათლებული აფხაზი მეცნიერი, ჭეშმარიტი ინტელიგენტი, თავდაუზოგავი მოამაგე და საზოგადო მოღვაწე, ჰერალდიკით ადრიდანვე დაინტერესდა, ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 50-იან წლებში.

შალვა ინალიფას მითითებითა და დახმარებით მან დაიწყო აფხაზი თავადებისა და აზნაურების გენიალოგიის შესწავლა, შემდგომ კი საგვარეულო გერბებზე მუშაობდა.

მან დიდი სიყვარულით უძღვნა აფხაზ ხალხს ნაშრომი ჰერალდიკის თემაზე.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ ჰერალდიკა ერთ-ერთ ჩვეულებასთან დაკავშირებით აღმოცენდა, რომელიც ტურნირის წინ რაინდების გერბების წარდგენაში მდგომარეობდა, რაც მათ ტურნირში მონაწილეობის მიღების უფლებას ანიჭებდა. თუმცა, გერბების ჩანასახები შეინიშნება ძველი მსოფლიოს ხალხთა მრავალ სიმბოლიკურ გამოსახულებაში.

საქართველოში წარჩინებულ გვარებში გავრცელებული იყო საგვარეულო დროშები, კალმები, ბეჭდები, ხელრთვანი. ჰერალდიკის ევროპული ფორმა რუსეთიდან გავრცელდა ძირითადად 1801 წლის შემდეგ.

ქათველ თავად-აზნაურების გვარებში მოხდა ძველი საგვარეულო ნიშნებისა და ევროპული ჰერალდიკის კანონების შერწყმა.

ცნობილია, რომ აფხაზებს, უძველესი გვარების წარმომომადგენლებს გააჩნდათ, როგორც უძველესი სიმბოლიკის მატარებელი ნიშნები, ასევე მოგვიანებით, ევროპული წესების დაცვით შექმნილი და დამტკიცებული გერბები.

აფხაზ თავადთა მხოლოდ რამოდენიმე უძველეს გვარს (შარვაშიძეს, აჩბაბაძეს, ინალიფას, ჩხოტუას) გააჩნდა საგვარეულო გერბები და მისი სარგებლობის უფლება ჰქონდა.

აკადემიკოს ლეო შერვაშიძის ხელშეწყობით შეიქმნა სათავადაზნაურო საკრებულოს საგერბო მატრიკული. მასში ჯერ კიდევ X1X საუკუნეში დამტკიცებულ გერბებთან ერთად შევიდა ლეო შერვაშიძის მიერ შექმნილი გერბები. ხაზგასასმელია ის გარემოება, რომ ეს გერბები განიხილება როგორც ხელოვნების ნიმუშები და მათ აქვთ კულტურო ლოგიური მნიშვნელობა. ვინაიდან არსებული აღწერილობისა და გამოსახულების გერბის მინიჭებისა და მისი სარგებლობის ისტორიული უფლების დამტკიცება მხოლოდ მეფის პრეროგატივა იყო.

ჩემი სახლის ერთ-ერთ კედელს ამშვენებს ბატონი ლეოს ხელით შესრულებული და მის მიერ ნაჩუქარი ,,თავად შერვაშიძეების ღერბი,, წარწერით - ,,ДОРОГОМУ ДРУГУ И БРАТУ РЕЗО ОТ ЛЕО И АЛЬДОНИ".

მისი ოჯახი აფხაზეთის ცნობილი მოვლენების გამო იძულებით იყო გამოძევებული და სიკვდილის ბოლო დღემდე თბილისში, აღმაშენებლის 106 –ში მეორე სართულზე პატარა იტალიური ეზოს, პაწაწინა ბინაში ცხოვრობდა.

აქ ხშირად მასპინძლიობდა 100-წელს მიტანებული ლეოს სიდედრი, ქალბატონი იულია ნადარეიშვილი.

ლეოს არასდროს დასცდენია საყვედური ყოფით სიდუხჭირეზე ლტოლვილობის გამო. მან დიდ ტრაგედიას - წინაპართა სამკვიდროს დაკარგვას ღირსეულად გაუძლო. იგი ბოლომდე შეუდრეკელ, სულით ძლიერ, ჭეშმარიტ არისტოკრატად დარჩა.

16 ნოემბერს, მის დაბადების დღეს ვესტუმრებოდი ხოლმე ბატონ ლეოს, მის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. ბედნიერად ვთვლი თავს, რომ შესაძლებლობა მქონდა, მეც მემასპინძლა ლეო შერვაშიძის ოჯახისათვის. ის მეუღლესთან ერთადხშირად ჩამოდიოდა ბათუმში ქ-ნ გულიკო შერვაშიძის მოპატიჟებით.

დიდი სიამოვნებით გავუწიე მათ მეგზურობა, როცა დაბა ქედაში - აჭარის შერვაშიძეთა სამკვიდროში - გახლდით და ბატონ შოთა შერვაშიძის ოჯახში მოვილხინეთ.

ლეო შერვაშიძეს დარჩა ერთადერთი ვაჟი ალექსი, დაბადებული 1959 წელს სოხუმში. სკოლის დამთავრების შემდეგ, სწავლა განაგრძო თეატრალურ ინსტიტუტში, შემდეგ სამხატვრო აკადემიაში. 1970-1980 წლებში ცხოვრობდა სოხუმში. ცნობილი მოვლენების შემდეგ მანაც იძულებით დატოვა სოხუმი.

1992 წლიდან მოსკოვის ექსპერიმენტალური თეატრის მთავარი მხატვარია. არის სარეკლამო სადიზაინერო ბიუროს მფლობელი მოსკოვში. ჰყავს მეუღლე დიანა ბლუაშვილი, რომელიც გახლავთ ი. სტალინის პირადი დაცვის უფროსის პოლკოვნიკ ბლუაშვილის შვილიშვილი. ჰყავთ ორი შვილი - მერი და ნინო.

თბილი და ლამაზი მოსაგონარია 2001 წლის 16 ნოემბერს თბილისში შერვაშიძეთა საგვარეულო შეკრება, რომლის მთავარი ორგანიზატორები სერგი შერვაშიძის შვილები – გიორგი და მისი დები - ასმათი და თამარი იყვნენ.

ამ დღეს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია და შერვაშიძეთა გვარი ლეო შერვაშიძის 90 წლისთავის იუბილეს აღნიშნავდა, სადაც აჭარის წარმომადგენლებიც ვესწრებოდით. შეხვედრა მცხეთაში რესტორან ,,სარაჯიშვილში" საზეიმო ბანკეტით დასრულდა. ესწრებოდა უინსტონ ჩერჩილის შვილიშვილი და სეხნია - უმცროსი უინსტონი, დადიანების საგვარეულოს სახელოვანი სიძის – მიურატების შთამომავლები, სხვა მრავალი უცხოელი და ქართველი სტუმარი.

2003 წლის 19 ივლისს პირადად მოვინახულე ლოგინად ჩავარდნილი ლეო, შინაგანი ჯარების ჰოსპიტალის კლინიკაში. მის სასთუმალს არ მოსცილებია მეუღლე, ბალბატონი ალდონა გაბუნია, ნახევარსაუკუნოვანი ურთიერთობა რომ აკავშირებდათ.

გამოთხოვებისას მოკითხვა დამაბარა ყველა შერვაშიძესთან და ლეომ ანდერძად მთხოვა გარდაცვალების შემდეგ მისი ცხედარი მშობლიური სოხუმის მიწისათვის მიგვებარებინა. მისი დანაბარები გენერალ გიორგი სერგოსძეს, მის დებს ასმათსა და თამარს პირნათლად შეუსრულებიათ.

ნეშტი თბილისის მთაწმინდის ლურჯი მონასტრიდან სოხუმს გადაასვენეს და მის ტანჯულ სხეულს საკუთარი წინაპრების გვერდით, მისივე მამულში, ეშერაში მიუჩინეს ადგილი. მხცოვან მეცნიერს გამოეთხოვა და მისი სული უფალს შეავედრა საქართველოს კათოლიკოს - პატრიარქმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა ილია 11-მ.

ისღა დაგვრჩენია, ჩვენი ლოცვა შევუერთოთ და ვისურვოთ გაცხადდეს ბატონი ლეოს ოცნება - აღდგენილ იქნას აფხაზთა და ქართველთა ისტორიული ერთობა.

ისეთი ყოფილიყოს ქართულ – აფხაზური ურთიერთობები, როგორც ბატონ ლეოს წარმოედგინა, ერთად გაგვეგრძელებინოს ღირსეულ წინაპართა ტრადიციები და ღირსეულადვე მიგვეგოს პატივი მათი ხსოვნისათვის.

ლეო და ალდონა რეზოს ოჯახში. ბათუმი. 1999 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შერვაშიძეთა გვარმა მრავალი სასახელო შვილი მისცა საქართველოს.

სამწუხაროდ თავადურ გვარს სასტიკად გაუსწორდა ბოლშევიკური რეჟიმი. დიდი ნაწილი 1921-1924 წლებში განადგურდა, ხოლო დარჩენილთაგან მრავალი 1937 წლის რეპრესიებს ემსხვერპლა. ამ საშინელი ტერორისა და განუკითხაობის დროს მარტო ქედის რაიონიდან ბათუმში 10 შერვაშიძე დახვრიტეს, რომელთაც დანაშაული არც კი წაუყენეს.

ასევე განსაკუთრებული სისასტიკე გამოიჩინეს შერვაშიძეების მიმართ, რომლებიც ქედის რაიონის სოფლებში: ქედაში, ოქტომბერსა და ორცვაში ცხოვრობდნენ. მათ აბრალებდნენ შეიარაღებული აჯანყების მოწყობის მცდელობასა და შპიონაჟს. სულ რეპრესირებული იყო ამ გვარის 6 მოქალაქე, რომელთა უმრავლესობა ფიზიკურად მოსპეს. მათ შორის ყურადღებას იმსახურებს შაქირ მამუდის ძე შერვაშიძის ბედი. მას დამთავრებული ჰქონდა ბათუმის გიმნაზია, შემდეგ სწავლობდა ტარტუს უმაღლეს სასწავლებელში. ფლობდა რამდენიმე უცხო ენას. დაპატიმრების წინ ქედის სკოლაში ასწავლიდა რუსულ და გერმანულ ენებს. სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს სამხედრო კოლეგიის 1937 წლის 19 სექტემბრის განაჩენით შ. შერვაშიძე დახვრიტეს (სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს სამხედრო კოლეგიის ცნობა, № 4 H 955/58, გაცემული 1958 წლის 30 აპრილს).

მეტნაკლებად ანალოგიური მდგომარეობა იყო აჭარის დანარჩენ დასახლებულ პუნქტებში. ეჭვს არ იწვევს, რომ საბჭოთა პოლიტიკურმა ხელმძღვანელობამ უდიდესი დანაშაული ჩაიდინა საკუთარი მოქალაქეების წინააღმდეგ. შემზარავი კიდევ ის იყო, რომ კატორღამოხდილი რეპრესირებულები, ვინც შემთხვევით გადაურჩნენ სიკვდილს და თითო-ოროლა დაუბრუნდა მშობლიურ კუთხეს, მეორედ (1949 წელს) იმავე ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის ჯოჯოხეთურ ჯურღმულებში გაასახლეს. რეპრესირებულთა ოჯახების წევრები, რომლებიც დაპატიმრებას გადაურჩნენ, დიდხანს ატარებდნენ ,,მავნებლის" ,,ხალხის მტრის," და ა. შ. ზნეობრივად და სულიერად დამამცირებელ იარლიყებს.

ი. ბ. სტალინის გარდაცვალების (1953 წლის 5 მარტი) შემდეგ სსრ კავშირში შეიცვალა პოლიტიკურ რეპრესირებულთა მიმართ დამოკიდებულება. სკკპ XX ყრილობის (1956 წლის თებერვალი) გადაწყვეტილების შედეგად პრაქტიკულად იწყება მათი რეაბილიტაცია. აჭარაში პოლიტიკურ რეპრესირებულთა რეაბილიტაციაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა საქართველოს კპ (ბ) აჭარის საოლქო კომიტეტის მაშინდელმა პირველმა მდივანმა დავით მამულაძემ.

1960 წლიდან 1980 წლამდე რეპრესირებულთა რეაბილიტაცია შეფერხდა. ამის მიზეზი იყო მაშინდელი უმაღლესი პოლიტიკური ხელმძღვანელობის პოზიცია. იგი განახლდა 80-იანი წლების მეორე ნახევრიდან.

1989 წლის 16 იანვრის სსრკ-ს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებებით რეაბილიტირებულია ყველა მოქალაქე, რომლებიც რეპრესირებულნი იყვნენ ,,სამეულთა" ,,განსაკუთრებული თათბირების" სხვა არაკონსტიტუციური ორგანოების დადგენილებით (საბჭოთა აჭარა, 18 იანვარი, 1989).

ცხადია, რეპრესირებულთა რეაბილიტაცია ძალზე მნიშვნელოვანია. მათ შთამომავლობას მოეხსნათ ,,მავნებლის" ,,ხალხის მტრის" იარლიყები, რომლებსაც ისინი წლების განმავლობაში ატარებდნენ.

საქართველოს პარლამენტმა დიდი დაგვიანებით, მაგრამ 1997 წლის 11 დეკემბერს მაინც მიიღო კანონი ,,საქართველოს მოქალაქეთა პოლიტიკური რეპრესიების მსხვერპლად აღიარებისა და რეპრესირებულთა სოციალური დაცვის შესახებ".

ამ კანონით 2001-2002 წლებში რეპრესირებულთა ოჯახის წევრებს ენიშნებათ პენსია და გათვალისწინებულია სხვა სოციალური შეღავათები.

რეპრესიების შედეგად მიღებული ფიზიკური და სულიერი ჭრილობები კიდევ დიდხანს არ მოშუშდება. იგი დარჩება ჩვენი საზოგადოების მწარე გაკვეთილად ახლაც და მომავალშიც.

ამ გვარს არც მეორე მსოფლიო ომმა დააკლო ხელი. მარტო აჭარიდან 1941-1945 წლებში დაიღუპა ან უგზოუკვალოდ დაიკარგა შერვაშიძეთა გვარის 7 წარმომადგენელი.

მომდევნო წლებში საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით მრავალმა შერვაშიძემ ისახელა თავი. მათ შეხვდებით პოლიტიკურ ასპარეზზე, აგრეთვე მეცნიერების, განათლების, კულტურის, ჯანმრთელობის დაცვის, სოფლის მეურნეობის, მრეწველობის, ბიზნესისა და ქველმოქმედების სფეროებში.

ნაზიმ ბეგ ხასანისძის მიერ მოცემული გენეალოგიური სქემა მოიცავდა პირველიდან მეოთხე თაობის ჩათვლით აჭარის თავად შერვაშიძეებს. ამ პაწაწინა ისტორიულ ნარკვევში ასახულია ჩემს მიერ 1977 წლიდან დღემდე - 38 წლის განმავლობაში სირბილით და მცირეოდენი ოფლით, საკუთარი სახსრებით მოკვლევ-მოძიებული, 1790-2015 წლებში შერვაშიძეთა მოღვაწეობის პერიოდი მეათე თაობის ჩათვლით, რომელიც წარმოდგენილია 14 გენეალოგიური ტაბულით. თითეულ ტაბულაზე მითითებულია მათი განსახლების ადგილი და შემდგომ განხილულია ბიოგრაფიული მონაცემები.

ტაბულა № 1- დან ცნობილია:

1/1 – თავადი ალექსანდრე – (1759 – 1822)
1/2 – მემედ ბეგი ალექსანდრეს ძე – (1790-?)
1/3 – ახმედ აღა ალექსანდრეს ძე – (1792 – ?)
1/4 – ჰაჯი ასლან ბეგი მემედის ძე (1810 -1897)

თავად ალექსანდრეს შეურთავს ლორთქიფანიძის ასული, რომელიც ცხოვრობდა ყულლი-კარს (ალიქოღლები) დღევანდელი სოფელი ოქტომბერი.

ფემბე ხანუმ და ნაზიმ ხასანის ძე შერვაშიძეების ნაამბობის მიხედვით მოგონება აღადგინა შოთა შერვაშიძემ.

ჰაჯი ასლან - ბეგ შერვაშიძე იყო ოსმალეთის არმიის ოფიცერი, მრავალი ორდენის კავალერი.

საბუთი ორდენის ფლობის შესახებ ინახებოდა მისი შვილის ნური ბეგის სახლში, რომელიც მისმა შვილიშვილმა ხემიდ შერვაშიძემ აჭარის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში ჩასაბარებლად გადასცა ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატს იოსებ ბექირიშვილს, რომელიც შემდგომში იქ აღარ აღმოჩნდა და მისი ბედი დღესაც გაურკვეველია.

ნაამბობის მიხედვით ჰაჯი ასლან ბეგი მთავრობის დავალებით **1861** წელს გაიგზავნა სირიაში ხარკის ასაკრებად. იგი წაბრძანებულა 50 მხლებლით, დაბანაკებულა ერთი ვილაეთის მახლობლად. მხლებლებისათვის უბრძანებია, რომ მოსახლეობას შიშის ზარი თუ არ დავეცით, ისე ხარკს ვერ ავიღებთო. ამიტომ საჭიროა სოფელში დავიჭიროთ ძაღლები და კატებიო, დაკალით და გაატყავეთო, ხმა რომ გავა ძაღლის ხორცის მჭამელები მოსულანო, დაშინდებიან, ხარკს აქვე მოიტანენო, ჩვენთვის კი ქვაბებში ძროხის ხორცი ჩაყარეთო.

ეს ხმა სწრაფად გავრცელდა ქვეყანაში. ბანაკს ვილაეთის გამგებელი წვევია და ხელმძღვანელი მოუკითხავს. სტუმარს წარსდგენია ახოვანი ვაჟკაცი, იარაღით, ორდენებითა და მედლებით მკერდდამშვენებული, რომელიც საუცხოოდ ლაპარაკობდა არაბულ ენაზე. გვერდზე კი ედგა 15 წლამდე ასაკის ტან-პირ მშვენიერი ჭაბუკი, მისი შვილი - თოფანი.

გაცნობისა და საუბრის შემდეგ მამა-შვილი სახლში მიუწვევია. ეს მიწვევა რამდენიმე დღეს მეორდებოდა. ისინი დამეგობრდნენ. ერთ დღეს მასპინძელს უთქვამს: ასლან ბეგ შენ რომ უცოლო იყო ერთ ჩემს ქალიშვილს ცოლად გაგატანდიო. იგი არ დაბნეულა და დაუფიცია ქვრივი ვარო. სინამდვილეში მას მანამდე ორი ცოლი ჰყოლია: - ერთი ავალიანის, მეორე სურმანიძის. პირველი ცოცხალი არ ყოფილა, ხოლო მეორე ავადმყოფი, კუტი ყოფილა, სიარული არ შეეძლო და სავარძლით დააგორებდნენ.

მასპინძელმა თავისი ნათქვამი შეასრულა და გამომგზავრებისას ბეგს გამოაყოლა მშვენიერი გოგონა – ჰასნი-ჟანი, 12 აქლემით, მზითევით დატვირთული და 50 კაციანი მაყარი. სანამ სირიიდან

ჩამოაღწევდნენ ქედაში (სირია – თურქეთი – მაჭახელა – დიდვაკე – მეძიბნა – ოქტომბერი), ხოფამდე აქლემებით ჩამოსულან, იქედან ორი მხლებელი მახარობლად დაწინაურებულა, ორი დღით ადრე ჩამოსულან.

ყულლი-კარს ჰაჯი ასლან ბეგის სამსართულიანი სასახლე იდგა ორი მდინარის აკავრეთასა და მეძიბნის ღელის შესაყრის შემაღლებაზე, წინ დიდი ველი იყო გაშლილი. სწორედ იქ შეიკრიბნენ ნათესავები და ახლო სოფლების მცხოვრებნი. გამოჩნდა აქლემების ქარავანი მაყრიონით. პირველი აქლემის კუზზე დადებულ სპეციალურ მოწყობილობაზე იჯდა 16 წლის შავგრემანი ქალი ოქროს სამკაულებით შემკული. საყურადღებო დამხვდურთათვის ის იყო, რომ ცხვირზეც ოქროს რგოლი ეკეთაო.

სახლის მესამე სართულის აივანზე სავარძელში იჯდა ბეგის ავადმყოფი მეუღლე, ხედავდა ამ უცნაურ ცხოველებსა და საზოგადოებას. კითხულობდა, რა ხდებოდა. პასუხობდნენ, რომ ბეგი დაბრუნდა სირიიდან და თან სირიელი სტუმრები ჩამოჰყვენო. რამდენიმე დღის შემდეგ ეზოში გამოდის ეს ახალგაზრდა ქალი, დგას ჭასთან და ათვალიერებს ეზო-გარემოს, აიხედავს მესამე სართულის აივანზე და დაინახავს სავარძელში მჯდომიარე ქალს, იკითხავს ვინ არისო, ეტყვიან სიმართლეს – ბეგის ავადმყოფი ცოლიაო, მაშინ მომეცით უფლება ვნახოო.

აღმოჩნდა, რომ სირიელი ახალგაზრდა ქალი მკურნალთა ოჯახიდან ყოფილა და საკმაოდ დაოსტატებული. დაუწყია მკურნალობა და რამდენიმე თვეში კუტი (დავარდნილი) ქალი ფეხზე დაუყენებია.

ჰაჯი ასლან ბეგის განკურნებულ მეუღლეს მოუწვევია ქმარი და მაზლები, შვილები და დაულოცია ახალგაზრდა ქალი. დღეიდან მე ვიქნები ოჯახის უფროსი, ხოლო ჩემი ქმარი ასლან ბეგი ,,ფეშქაშ,, - ჰასნი-ჟანსო – და სახელი –,,ხენიფე "- ხანუმი დაურქმევია. შემდგომ შეხმატკბილებულად ერთ სახლში ცხოვრობდნენ.

გვარში აქედან დამკვიდრდა სახალხო მედიცინა. ტრადიცია დღესაც გრძელდება.

ახალი ცოლისაგან შეეძინა: ნური ბეგი, მემედ ბეგი, ხასან ბეგი, ფემბე ხანუმი და ხატიჯე ხანუმი.

პირველი მეუღლისაგან - სურმანიძისაგან შეძენია: შირინ ბეგი, მამუდ ბეგი, ხუსეინ ბეგი, ალი ბეგი.

მეორე მეუღლისაგან – ბეჟანიძისაგან: - თუფან ბეგი, აიშე ხანუმი, ემინ ბეგი, ესედ ბეგი.

სულ სამი ცოლისაგან ჰყავდა 13 შვილი: ათი ვაჟი და სამი ქალიშვილი.

თან ერთვის საარქივო დოკუმენტი № 699, გაცემული 1900 წლის 31 მარტს ქუთაისის გუბერნიის სამხედრო – სახალხო სამმართველოს მიერ, რომელშიც მკაფიოდ აღნიშნულია, რომ ყოფილი ბათუმის საოლქო სასამართლოს დეპუტატის ჰაჯი ასლან ბეგის ქვრივს ,,ხენიფე,, - ხანუმს ნება ეძლეოდა თავისუფალი გადაადგილებისა რუსეთის იმპერიის ნებისმიერ ქალაქსა თუ სოფელში.

იმ ისტორიულ ადგილს ,,ყულლი – კარს,, ეძახდნენ, რაც ნიშნავდა ციხის ეზოს. დღესაც შემორჩენილია 22 მეტრიანი ჭა. ციხეს მიწისქვეშა გასასვლელი ჰქონია მდინარე აკავრეთას სანაპიროზე. ციხის ნანგრევების ნაწილზე დაშენებულია გურამ ხუსეინის ძე შერვაშიძის სახლი, ხოლო ნაწილი, როგორც ისტორიული ძეგლი, შემონახულია.

[illegible]

К. В. О.

НАЧАЛЬНИКЪ
НИЖНЕ-АДЖАРСКАГО
УЧАСТКА
БАТУМСКАГО ОКРУГА
ВОЕННО-НАРОДНАГО УПРАВЛЕНІЯ
КУТАИССКОЙ ГУБЕРНІИ.

«31» Марта 1904 г.

№ 699

Сел. Кеды.

Удостовѣреніе

Дано сіе изъ Нижне-Аджарскаго участковаго управленія жительницѣ селенія Аники Оглы, вдовѣ бывшаго депутата Батумскаго Окружнаго Сельскаго Суда Хаджи Ахмедъ Бекъ ~~Магомедъ~~ Бекъ Оглы Шервашидзе-Хатиджѣ Ханумъ въ томъ, что ей разрѣшено ~~свободное~~ проживаніе и слѣдованіе во всѣ города и селенія Россійской Имперіи. Съ чѣмъ подписью и приложеніемъ казенной

[illegible]

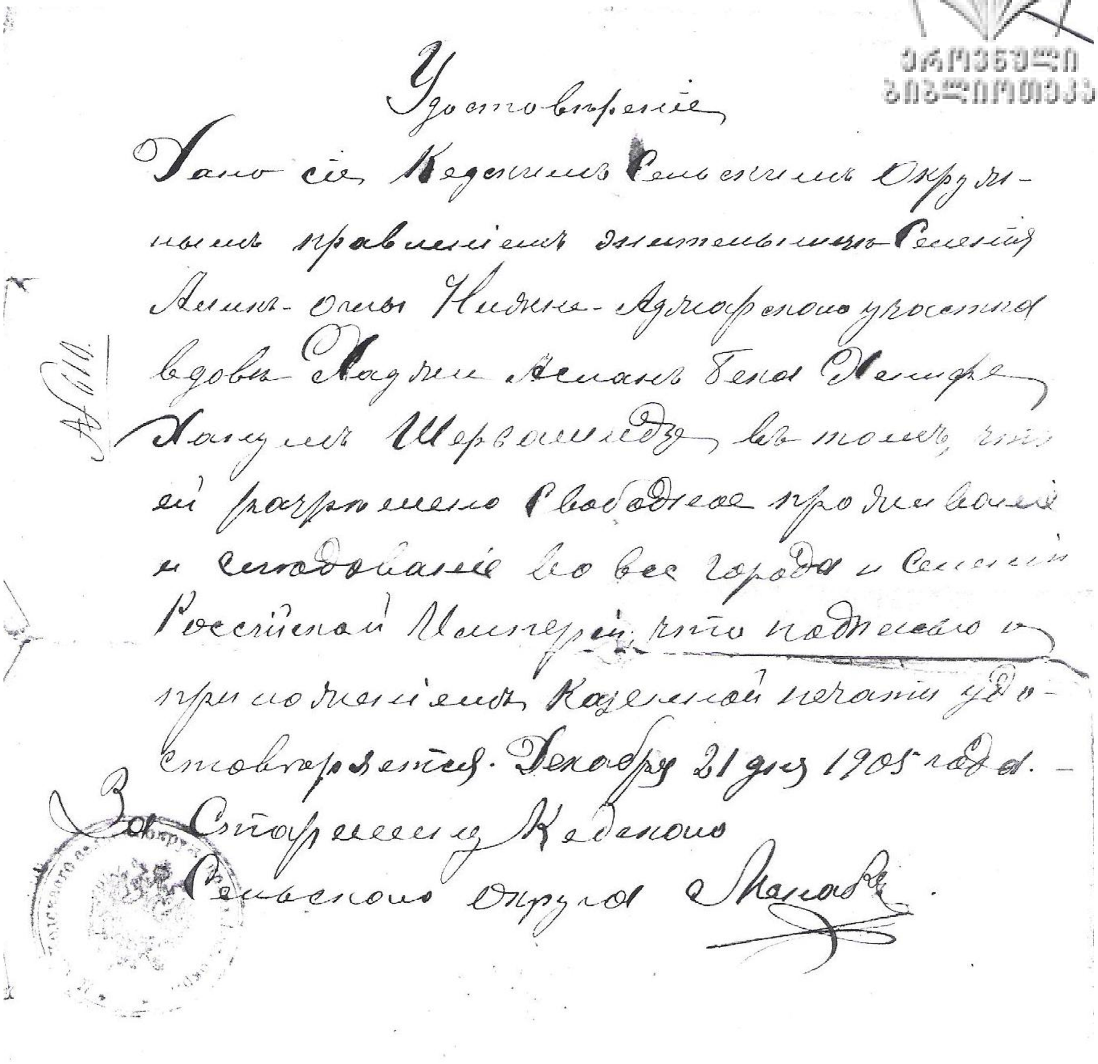

Удостовѣреніе

Дано сіе Кедскимъ Сельскимъ Окружнымъ правленіемъ жительницы Селенія Акинъ-Оглы Нижне-Аджарскаго участка вдовѣ Хаджи Асланъ Бега Чанидзе Халимъ Шервашидзе въ томъ, что ей разрѣшено свободное проживаніе и слѣдованіе во всѣ города и селенія Россійской Имперіи, что подписью и приложеніемъ казенной печати удостовѣряется. Декабря 21 дня 1905 года.

За Старшину Кеданскаго Сельскаго Округа Мамаджи

1 /8 – თუფან ბეგ ჰაჯი ასლანის ძე – (1846-1914)

მეუღლე -ფატმა ხანუმ ავალიანი

1/9 - ემინ ბეგი ჰაჯი ასლანის –(1843-?)

1/10 – ხუსეინ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე – (? – 1906)

1/11 – მამუდ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე – (1849 – 1913)

ქედის მაზრის უფროსი 1903 – 1913 წლებში.

მეუღლე – შორეთ ხანუმ ბეჟანიძე

1/13 – ხასან ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე – (1863 -1944)

საოჯახო განათლებით. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მუშაობდა ქედის მაზრის სატყეოს უფროსად.

მეუღლე – თუთიე ხანუმ სურმანიძე

1/14 – ნური ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე- (1874-?)

მეუღლე – ქერემე ხანუმ ავალიანი

1/15 - შირინ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე- (1860-1942)

საოჯახო განათლებით. იყო სახალხო მკურნალი (მკურნალობდა მოტეხილობებს).

პირველი მეუღლის დიასამიძის ქალის გარდაცვალების შემდეგ, შეურთავს სულთან ხანუმ ავალიანი

1/16 – ესედ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე

მეუღლე – შაზენ ხანუმ ბასილაძე

1/17 – მემედ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე – (1872 – 1937)
მუშაობდა ბათუმის პორტში. რეპრესირებულია 1937 წ.
მეუღლე – ფადიმე ხანუმ ბასილაძე

1/18 – ხატიჯე ხანუმ ჰაჯი ასლანის ასული – (1883-1937)
დიასახლისი. გათხოვილი იყო ისმაილ ხასანის ძე ლორთქიფანიძეზე (1856 - ?), რომელიც უაღრესად განათლებული, ნასწავლი კაცი ყოფილა. მას ქემალ ათათურქისაგან მედალი ჰქონდა მიღებული, საბუთით თანდართული. 1920-იან წლებში ისმაილი ბათუმის პორტის საბაჟოს უფროსი იყო. ისმაილის მამა ხასანი თავისი დროის დიდი განათლებული პიროვნება იყო აჭარაში - ,,სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის" (1918 წლის 15 მაისი) და მეჯლისის (1919 წ. 31 აგვისტო) წევრი. გამოჩენილი იურისტი ხასან ლორთქიფანიძე 1921 წლის 6 ივნისს აირჩიეს აჭარის მეჯლისის თავმჯდომარედ, მამა ისმაილი კი მეჯლისის წევრად.

1/19 – აიშე ხანუმ ჰაჯი ასლანის ასული.
საოჯახო განათლებით, დიასახლისი. გათხოვილი იყო სოფელ კვაშტაში ნური ბეგ ჯაყელზე, რომელიც რეპრესირებული იქნა 1937 წელს.

1/20 – ფემბე ხანუმ ჰაჯი ასლანის ასული – (1883 - 1951).
მიღებული ჰქონდა საოჯახო განათლება, დაამთავრა გიმნაზია.
მეუღლე – ისა ბეგ ნაკაშიძე – სამხედრო პირი საქართველოს დამოუკიდებლობი-სათვის მებრძოლი, თეთრი ლეგიონის არმიის ოფიცერი, რეპრესირებული 1937წ.

1/21 – გუნეშ ხანუმი სეფერის ასული
გათხოვილი იყო -ალი ბეგ შერვაშიძეზე .
შეეძინა ორი ქალიშვილი: ასიე (1900 – 1985),ელმასი (?)
ელმას ხანუმი გათხოვილი იყო ქაზიმ ბერიძეზე, რომელიც გახლდათ პროფესორ ჯემალ ბერიძის დედა.
მეორე ქალიშვილი - ელმასი გათხოვილ იყო იბრაიმ მეხტერბაშვილზე მარნეულში.

1/22 – ფემბე სეფერის ასული – (1826 – 1896)
გათხოვილი იყო ქედის რაიონის სოფელ ძენწმანში გულა ბეგ ხუსეინის ძე სურმანიძეზე (1826 – 1898). 1844 წელს გულა ბეგის ოჯახი ახლანდელ შუახევის რაიონ სოფელ ჭალაში დედისეულ მამულში გადასახლებულა და დაფუძნებულა. შერვაშიძეთა ოჯახიდან ფემბეს მზითვად მოყოლილი კარა-ბადინიც თან წაუღია.
ფემბესეულ კარაბადინში დასახელებული ბევრი სამკურნალო საშუალება ხშირად გვხვდება ქართულ კლასიკურ სამკურნალო ძეგლებში და დღესაც გამოყენებულია როგორც ხალხურ, ისე მეცნიერულ მედიცინაში.
აკადემიკოს კ. ერისთავის და თანაავტორების მიერ მოწოდებულ ,,ძველ ქართულ მედიცინაში გამოყენებულ მცენარეთა მიახლოებით სიაში" შეტანილია 208 მცენარე, რომელთაგან 96 მოხსენებულია ფემბესეულ ხელნაწერეში (რ. სურმანიძე. ,,მცირე კარაბადინი", II ნაწ. 1991 წ.)

1/28 - საიმე ხანუმ ემინ ბეგის ასული - (1899-1985). დიასახლისი.
გათხოვილი იყო ფაღავა მემედზე. უაღრესად განათლებული პიროვნება ყოფილა. დამთავრებული ჰქონდა გიმნაზია. რეპრესირებული იყო 1937 წელში.
საიმე ხანუმის ოჯახი ქმრის დახვრეტამდე გასასახლებელ სიებში იყო გამზადებული. ქმრის დახვრეტის შემდეგ ოჯახი გადაურჩა გადასახლებას.

1/31- გულიკო შევქეთის ასული-(1924-1997).მედდა.

1/33 - კუკური შევქეთისძე – (1930-2000)
დამთავრებული ჰქონდა სავაჭრო ტექნიკუმი. წლების განმავლობაში მუშაობდა სხვადასხვა სავაჭრო დაწესებულებაში. დაჯილდოებულ იყო წარჩინებულის სამკერდე ნიშნით.
მეუღლე – ლამარა დუმბაძე. №10 საბავშვო ბაღის მასწავლებელი. ამჟამად პენსიონერი.

1/34 - მერაბ კუკურის ძე - (1959-2005)
დაამთავრა როსტოვის საინჟირნო – სამშენებლო ინსტიტუტი. ინჟირერ-მშენებლის სპეციალობით. წლების განმავლობაში საქენერგო კომპანიაში მუშაობდა ინჟინრად.
მეუღლე - ქეთევან თეთრაძე – ეკონომისტი.

1/35 - მარინე კუკურის ასული - დაბადებული 1962წელს.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. მუშაობდა საზღვაო აკადემიაში. პედაგოგია რუსული ენის სპეციალობით.
მეუღლე - შალვა მაზნიშვილი - ინჟენერ მშენებელი. ბიზნესმენი.

ტაბულა №2 - დან ცნობილია:

8/2 – ზექერია თუფანის ძე – (1879 – 1959).
საოჯახო განათლებით. დაამთავრა გიმნაზია ეკონომიკური განხრით. ერთ-ერთმა პირველმა დაარსა დაბა მახინჯაურში გენერალ ფისენკოს აგარაკზე ობოლ ბავშვთა პანსიონი. მასვე ეკუთვნის ბათუმში პირველი საბუღალტრო ტექნიკუმის დაარსება რომლის დირექტორიც იყო დიდხანს. ის შედიოდა სამუსლიმანო საქართველოს 20 კაციან დელეგაციაში, რომელიც 1916 წლის მარტში ეწვია კავკასიის მეფისნაცვალს და მოითხოვა სახელმწიფო ღალატის ბრალდებით დაპატიმრებული აჭარლების განთავისუფლება. 4 მარტს დელეგაცია შეხვდა მოწინავე ქართველ მოღვაწეებს. ბანკეტზე, რომელსაც ორასი კაცი ესწრებოდა, გიორგი ყაზბეგი თამადობდა. აქ შთამბეჭდავი სიტყვები წარმოთქვეს ისკენდერ ცივაძემ და მემედ ბეგ აბაშიძემ (,,თეატრი და ცხოვრება" № 11, 1916 წ.). ზექერია ბეგს საკუთარი ოჯახი არ შეუქმნია. იგი განსაკუთრებულ მზრუნველობას იჩენდა ყადირის ოჯახისადმი, მთელ თავის სიყვარულს ობლად დარჩენილ ძმიშვილებს უნაწილებდა.
ქალბატონი გული და ნელი დიდი მადლიერებით იხსენებდნენ უფროსი ბიძის მამობრივ მზრუნველობას.
მას დიდი წვლილი მიუძღვის იმდროინდელი სამუსლიმანო საქართველოს ზოგიერთი პროცესის მოწესრიგებაში. 1917 წლის თებერვალში აქტიურად მონაწილეობდა მოსახლეობის წარმომადგენელთა კრების მოწყობაში, რომელმაც აირჩია ,,ქართველ მუსლიმანთა კომიტეტი". ზექერია ამ კომიტეტის წევრად დაამტკიცეს. კომიტეტის მიზანი იყო მოსახლეობაში თვითშეგნების შეტანა, საქართველოს ისტორიული წარსულის გაშუქება და ხალხში საქართველოს ერთიანობის იდეების განმტკიცება (ერმილე მესხია, სამხრეთ დასავლეთ საქართველოს ისტორიიდან. ბათუმი, 1997 წ., გვ. 9).
იმავე წლის შემოდგომაზე მონაწილეობდა ბათუმის ოლქის მუსლიმანთა საქველმოქმედო საზოგადოების დაფუძნებაში, რომელიც დაუპირისპირდა თურქოფილთა ანალოგიურ ორგანიზაციას (იქვე, გვ.10). ზ. შერვაშიძე ამ საზოგადოების გამგეობის წევრი იყო.

8/3 – რეშიდ თუფანის ძე – (1899 – 1964). დამთავრებული ჰქონდა გიმნაზია.
ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მუშაობდა ექსპედიტორად ,,აჭარკოოპკავშირში”.
მეუღლე – ნარიე ხანუმ შაშიკაშვილი.

8/5 – ყადირ თუფანისძე – (1887 – 1919) წ.
დაწყებითი განათლება მიიღო სახლში და ბათუმის გიმნაზიის მოსამზადებელ ორწლედში.
1899 – 1905 წლებშ ის წავლობდა ბათუმის გიმნაზიაში.
1909 წელს ჩაირიცხა ქ. იურევის (ტარტუს) უნივერსიტეტში. 1914 წელს დაამთავრა ზემოაღნიშნული უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტი.
1918 წელს ბათუმის თურქებისაგან განთავისუფლების შემდეგ აქტიურად მონაწილეობს ეროვნულ– გამანთავისუფლებელ მოძრაობაში.
პირველი ექიმია ჭარაში უმაღლესი განათლებით. თამარ მეფის ორდენის კვალერი.
მეუღლე – ნადეჟდა ბახტაძე, ექიმი.

8/11 – სალიე თუფანის ასული – (1882 – 1958)
საოჯახო განათლებით, დიასახლისი.
მეუღლე – დევრიშ ბეგ ბეჟანიძე – (1870 – 1915).
დამთავრებული ჰქონდა სტამბოლის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი იურისტის სპეციალობით. იყო საგლეხო ბანკის რწმუნებული ქვემო აჭარის მაზრაში. აქტიურად მონაწილეობას ღებულობდა აჭარიდან თურქეთში მუჰაჯირად წასული მოსახლეობის უკან დაბრუნებაში. გარდაიცვალა 1915 წელს რუსეთ-თურქეთის ფრონტზე, სადაც მუშაობდა თარჯიმნად.

8/12 – სუსანა რეშიტის ასული – (1923 -2011). 1940 წელს დაამთავრა ბათუმის № 1 საშუალო სკოლა. 1944 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტი ექიმ - მეანგინეკოლოგის სპეციალობით. 1945 – 1952 წლებში იყო ექიმ-ორდინატორი სამშობიარო სახლში, შემდგომ მთავარი ექიმის მოადგილე.
1965-1986 წლებში სამშობიაროს მთავარი ექიმი, პირველი კატეგორიის მეანგინეკოლოგია.
1957 წელს მიენიჭა აჭარის დამსახურებული ექიმის საპატიო წოდება.
1960-1965 წლებში ქ. ბათუმის ქალთა კომიტეტის თავმჯდომარე და ბათუმის მშრომელთა დეპუტატების საქალაქო საბჭოს ორი მოწვევის დეპუტატი. არის მრავალი სამეცნიერო შრომის ავტორი, შრომის ვეტერანი. შემდგომ პენსიონერი.
მეუღლე –მიხეილ ყადირის ძე ლორთქიფანიძე (1909 – 1973). აჭარის, საქართველოს დამსახურებული ინჟინერი. დამთავრებული ჰქონდა კუიბიშევის სახელობის საინჟინრო აკადემია.

8/13 – ბიჭიკო რეშიდის ძე – (1925 – 1997).
დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. ინჟინერ -მშენებელი.
დიდხანს მუშაობდა ქ. ბათუმის გათბობის მეურნეობის სამმართველოს უფროსად, ბათუმის საქალაქო საბჭოს კომუნალური მეურნეობის განყოფილების უფროსად.
იყო საქართველოს დამსახურებული ინჟინერი, ,,საპატიო ნიშნის” ორდენის კავალერი.
დაჯილდოებული იყო აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის სიგელებით.
მეუღლე – ფატი ჩანჩიბაძე, ექიმ-ბაქტეროლოგი.

8/14 – გული ყადირის ასული – დაბადებული 1915 წ. ქ. ქუთაისში.
1943 წელს დაამთავრა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტი. ექიმ-თერაპევტი.
მეუღლე – ნიკოლოზ ილიას ძე კანდელაკი (190 –1965), თბილისის უნივერსიტეტის პროფესორი, მჭევრმეტყველი, ფილოლოგი.

8/15 – ნელი ყადირის ასული – (1918 -1997).
დაამთავრა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის ფარმაცევტული ფაკულტეტი პროვიზორის სპეციალობით. წლების განმავლობაში მუშაობდა აფთიაქის გამგედ. მინიჭებული ჰქონდა დამსახურებული პროვიზორის წოდება.
მეუღლე – რაფიელ ძიძიშვილი.

8/26 – სოსო ბიჭიკოს ძე – დაბადებული 1953 წ.
1982 წელს დაამთავრა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტი ექიმ-მკურნალის სპეციალობით. მუშაობს აჭარის რესპუბლიკურ საავადმყოფოში მთავარ ენდოსკოპისტად.
მეუღლე – ქეთევან დიასამიძე, ინჟინერ -ტექნოლოგი. შპს ,,დელტა-ლუქსის" მენეჯერი.

8/ 27 – მარინა ბიჭიკოს ასული – დაბადებული 1952 წ.
1978 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ბიო-ქიმიკოსის სპეციალობით.
არის აჭარის ონკოლოგიური ცენტრის ექიმ-უნტოლოგი.
მეუღლე – ნოდარ გოგოლიშვილი, (1950-1996) ინჟინერი.

8/34 — ფატმა სოსოს ასული – დაბადებული 1986 წ.
2010 წელს დაამთავრა თბილისის ჯავახიშვილის სახელობის სამედიცინო უნივერსიტეტი. ექიმ - გენეკოლოგია.ბათუმის ონკოცენტრში.
მეუღლე – გიორგი კერესელიძე - ექიმი.

8/35 - თარაშ სოსოს ძე – დაბადებული 1988 წ. დაამთავრა ბათუმის № 1 საშუალო სკოლა, შემდეგ ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიური ფაკულტეტი. ეკონომისტია.

ტაბულა № 3 - დან ცნობილია:

11/1 – მამუდ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე – (1849 – 1917).
საოჯახო განათლებით. ქედის მაზრის პოლიციის უფროსი 1903 – 1912წ.
მეუღლე – შორეთ ხანუმ ბეჟანიძე.

11/2 – სულეიმან ბეგი მამუდის ძე – (1894 – 1920).
26 წლის ასაკში გარდაიცვალა განუკურნებელი სენით.

11/3 – თემურ ბეგი მამუდის ძე – (1884 – 1937).
დამთავრებული ჰქონდა ბათუმის გიმნაზია, შემდგომ – პეტერბურგში იურიდიული ფაკულ ტეტი. რეპრესირებული იყო 1937 წელს. დარჩა სამი შვილი: მურადი, ნური, რუსუდანი.
მეუღლე – მეხფულე ხანუმ ხალვაში, დიასახლისი.

11/4 – აიშე ხანუმ მამუდის ასული – (1900 – 1982).
საოჯახო განათლებით. ჰყავს ქალიშვილი ეთერი.
მეუღლე – ახმედ შავიშვილი (1895-?), დამთავრებული ჰქონდა გიმნაზია. თავისუფლად ფლობდა აღმოსავლურ ენებს.

11/5 – ელმას ხანუმი მამუდის ასული – (1902 – 1967).
საოჯახო განათლებით.

მეუღლე – შადიმან მეხტერბაშვილი, ეკონომისტი.

11/6 – შადიე ხანუმი მამუდის ასული - (1901-1918). დიასახლისი.
გათხოვილ იყო სოფელ ძირწმანში. მეღლე ერთ-ერთი თურქეთში გადასვლის დროს თავის ქვისლ ახმედ შავიშვილთან ერთად უკან აღარ დაბრუნებულან. მარტოდმარტო ჩვილ ბავშვთან დაჩენილი შადიე ხანუმი ნერვიულობისგან სრულიად ახალგაზრდა გარდაიცვალა.
მეუღლე - ფეიზულა ბეგ სურმანიძე (1898-?), ჰყავდათ ეთი ქალიშვილი ნაზი.

11/7 – შაქირ ბეგი მამუდის ძე – (1898 -1937).
საოჯახო განათლებით. დამთავრებული ჰქონდა ბათუმის გიმნაზია, ფლობდა რამდენიმე ენას. იყო რეპრესირებული 1937 წელს. რეაბილიტირებულია 1953 წელს.
მეუღლე – ნაჯიე ხანუმ ნაკაშიძე, დიასახლისი.

11/8 – ოსმან ბეგი მამუდის ძე – (1882 – 1966).
საოჯახო განათლებით. დაუმთავრებელი გიმნაზია.
მეუღლე – აიშე ხანუმ ჩიკვაიძე-(1901-1962), დიასახლისი.

11/9 – მურად თემურის ძე – (1931-1947).
გარდაიცვალა ტუბერკულოზით. უცოლშვილო.

11/10 – ნური თემურის ძე – (1936-2007). საშუალო განათლებით. ბიზნესმენი.
მეუღლე – სურიე ბაკურიძე, რუსული ენის მასწავლებელი, მრავალი სიგელისა და ჯილდოს მფლობელი. საქართველოს დამსახურებული მასწავლებელი.

11/11 – რუსუდან თემურის ასული - (1931-1998). დაამთავრა ორთაბათუმის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის პედოგოგიური ინსტიტუტი. წლების განმავლობაში იყო დაწყებითი კლასების მასწავლებელი ორთაბათუმის საშუალო სკოლაში.
ჰყავდა 4 შვილი: - ნუნუ, შაქირი, ლია, ეთერი.
გახლდათ პურ-მარილიანი, სტუმართმოყვარე დიასახლისი.
მეუღლე - იზეთ ქიქავა – (1922-1980). დამთავრებული ჰქონდა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. ფიზიკა-მათემატიკის სპეციალობით. საქართველოს დამსახურებული პედაგოგი. წლების განმავლობაში მუშაობდა სოფელ ორთაბათუმის, შემდგომ სალიბაურის საშუალო სკოლების დირექტორად. დაჯილდოებული იყო აჭარის ა.რ. პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფულადი პრემიებით.

11/16 – არჩილ შაქირის ძე – (1938 – 2001).
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ფიზიკა – მათემატიკის სპეციალობით, შემდეგ კუიბიშევის სამშენებლო ინსტიტუტი, სადაც მიენიჭა ინჟენერ - მშენებლის სპეციალობა. მუშაობდა სხვადასხვა ხელმძღვანელ თანამდებობებზე: ქედის კოლმშენის უფროსად, სარემონტო კანტორის უფროსად, შემდეგ აჭარის კომუნალური მეურნეობის სამინისტროს მთავარ სპეციალისტად. მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული ინჟინრის წოდება. დაჯილდოებული იყო მრავალი სიგელითა და მედლით.
მეუღლე – დოდო შაქირის ასული თურმანიძე - (1950 -2011). ექიმ-თერაპევტი.

11/17 – ნუნუ შაქირის ასული – (1930 - 2005).
1950 წელს დაამთავრა ქედის პედსასწავლებელი, 1960 წელს - ქუთაისის პედინსტიტუტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი. 1950 – 1965 წლებში მუშაობდა ქედის რაიონის ორცვის სკოლაში მასწავლებლად, 1965 – 1975 წლებში მახუნცეთის საშუალო სკოლაში. დაჯილდოებულ იყო აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით.

მეუღლე – ბოლქვაძე თემურ ხასანის ძე, ავტომექანიკოსი.

11/18 – ლამარა შაქირის ასული – დაბადებული 1937 წ.
1956 წელს დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა. იმავე წელს ჩაირიცხა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტზე რუსული ენა-ლიტერატურისა და უცხო ენის (გერმანული) სპეციალობით. 1961 წლიდან დღემდე ქედის საშუალო სკოლის რუსული ენა-ლიტერატურისა და გერმანული ენის მასწავლებელია, აგრძელებს მამის პროფესიას. 25 წელია ხელმძღვანელობს ქედის საშუალო სკოლაში რუსული ენა - ლიტერატურის სასკოლათაშორისი მეთოდგაერთიანებას.
მიღებული აქვს საპატიო სიგელები, დიპლომები და მრავალი მადლობა.
დაჯილდოებულია ,,სახალხო განათლების წარჩინებულის" სამკერდე ნიშანი.
მეუღლე – კაკაბაძე იოსებ ყედირის ძე, ეკონომისტი.

11/19 – შოთა შაქირის ძე - დაბადებული 1935 წელს.
1953 წელს დაამთავრა ქედის პედაგოგიური სასწავლებელი. 1954 -1959 წლებში ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის სტუდენტია. წარჩინებითამთავრებს ინსტიტუტის ბუნებისმეტყველებისა და გეოგრაფიის ფაკულტეტს. 1959 წლიდან ქედის საშუალო სკოლის ბიოლოგია-ქიმიის მასწავლებელია, 1961 წლიდან ამავე სკოლის დირექტორის მოადგილეა, შემდგომ დირექტორი.
1972 წლიდან გადაჰყავთ განათლების განყოფილებაში სასკოლო ინსპექტორად.
1975 წლიდან სკოლის დირექტორია. 1985 წლიდან 2004 წლამდე რაიონის განათლების განყოფილების გამგე.
2004 წლის ივნისიდან ამავე განყოფილების მეთოდისტი და აგრძელებს პედაგოგიურ საქმიანობას ქედის საშუალო სკოლაში. ამჟამად პენსიონერი.
სახალხო განათლებისა და საზოგადოებრივ საქმიანობაში ნაყოფიერი მუშაობისათვის სხვადასხვა დროს დაჯილდოებულია საბჭოთაკავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის და საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის მრავალი სიგელითა და მედლით.
1977 წელს დააჯილდოვეს სახალხო განათლების წარჩინებულის სამკერდე ნიშნით, 1982 წელს – სსრკ-ს განათლების სამინისტროს საპატიო სიგელით, 1984 წელს – აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით, 1985 წელს – ვეტერანის მედლით.
1990 წელს მიენიჭა აჭარის დამსახურებული მასწავლებლის წოდება.
1997 წლიდან ღირსების ორდენის კავალერია.
მეუღლე – ნევრესტან (მერი) ოსმანის ასული მიქელაძე (1940-2008). მუშაობდა ქედის რაიონული საავადმყოფოს მედდად.

11/20 – იზოლდა შაქირის ასული – დაბადებული 1936 წ.
დაამთავრა ქედის პედსასწავლებელი, შემდგომ ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი დაწყებითის სპეციალობით. დღემდე ბზუბზუს დაწყებითი სკოლის დირექტორია.
დაჯილდოებულია აჭარის უმაღლესი საბჭოს საპატიო სიგელებით.
არის აჭარის დამსახურებული პედაგოგი.
მეუღლე – თამაზ ღოღობერიძე - (1937- 2003). აგრონომი. დიდხანს მუშაობდა ქედის რაიონის სოფელ ბზუბზუს კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ. უძღვებოდა რაიონის კოოპერატიულ გაერთიანებას.

11/21 – გულიკო ნურის ასული - დაბადებული 1960 წ.
1983 წელს დაამთავრა ბათუმის უნივერსიტეტი. ფილოლოგია.
მეუღლე - მურად ბოლქვაძე – პედაგოგი - ბიზნესმენი.

11/22 – თემური ნურის ძე-დაბადებული 1958წ.
1969 წელს დაამთავრა ჩაისუბნის საშუალო სკოლა.1989 წელს ნოვაჩერკასკის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. მეურნე.

11/23 – ზურაბ ნურის ძე-(1961-2008).
1977 წელს დაამთავრა ჩაისუბნის საშუალო სკოლა. 1980 წელს ბათუმის სავაჭრო ტექნიკუმი.
დაიღუპა ტრაგიკულად.

11/24 – შაქრო არჩილისძე - დაბადებული 1973 წ. დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა.
ეწევა საოჯახო მეურნეობას სოფელ ორცვაში.
მეუღლე – იამზე დავითაძე. დიასახლისი.

11/25 – ირაკლი არჩილის ძე – დაბადებული 1979 წ.
1978 წ. დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა წარჩინებით –2001 წელს ბათუმის სახელმწიფო საზღვაო აკადემია: ინჟენერ-ელექტრომექანიკოსის კვალიფიკაციით. ჯერ კიდევ სწავლის პერიოდში, მესამე კურსის სტუდენტმა საზღვარგარეთ ყოფნისას თავი გამოიჩინა, როგორც გამოცდილმა და კვალიფიციურმა ელექტრო-მექანიკოსმა, შეაკეთა დაზიანებული საკომპიუტერო ელექტრო სქემა და მნიშვნელოვანი თანხა დაუზოგა გემთფლობელ კომპანიას. ირაკლიმ, ჯერ კიდევ 18-19 წლის ახალგაზრდამ კაპიტანს თხოვა, რომ მისთვის მიენდოთ ეს საქმე და მართლაც 15 წუთში მოაგვარა ყველაფერი.
2005 წელს ამთავრებს აკადემიას გემთწამყვანის კვალიფიკაციით.
2002 წლიდან მუშაობს გერმანულ სანაოსნო კომპანიაში ინჟენერ - ელექტრო-მექანიკოსად . მიღებული აქვს მრავალი სიგელი და ფულადი პრემია. შეყვანილია ინტერნეტში მსოფლიოს საუკეთესო ელეტრო-მექანიკოსების სიაში.
მეუღლე-თამუნა მალაყმაძე-ეკონომისტი.

11/26 – გიორგი შოთას ძე – დაბადებული 1963 წელს.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდეგ თბილისის ზოო-ვეტერინალური ინსტიტუტი ექიმ -ვეტერინარის სპეციალობით. არის აჭარის ა.რ. ,,აგროსერვისის" ცენტრის მემცენარეობა – მეცხოველეობის განყოფილების უფროსი.
მეუღლე – იზოლდა ფაღავა, დაწყებითი განათლების პედაგოგი.

11/27 – სოსლან შოთას ძე – დაბადებული 1961 წელს.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, თბილისის სასოფლო სამეურნეო ინსტიტუტი ინჟინერ-ტექნოლოგის სპეციალობით. არის დაბა ქედაში შპს ,,აგროსერვისი,,-ს დირექტორი.
მეუღლე - მედეა ბასილაძე, პედაგოგი.

11/28 – როსტომ შოთას ძე – დაბადებული 1961 წელს.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. მუშაობს ქედის ,,წყალ-კანალში,, მთავარ სპეციალისტად.
მეუღლე – ხათუნა ბოლქვაძე, მედიცინის მუშაკი.

11/29 – ირმა შოთას ასული – დაბადებული 1966 წელს.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედინსტიტუტი. დაწყებითი განათლების პედაგოგია. დიასახლისი.
მეუღლე – ომარ თურმანიძე, ინჟინერ-მექანიკოსი. ბიზნესმენი.

11/30 – ბეგლარ თემურის ძე- დაბადებული 1988 წ. დაამთავრა ჩაქვის საშუალოსკოლა.
2011 წელს ბათუმის საზღვაო აკადემია გემთწამყვანის სპეციალობით.

11/31– დიანა ზურაბისა სული - დაბადებული 1990 წ. დაამთავრა ქ. ხარკოვში საშუალო სკოლა, შემდგომ კიევის უნივერსიტეტი ტურიზის მენეჯერის სპეციალობით.

11/34 – მარიამ გიორგის ასული - დაბადებული 1991 წ. დაამთავრა ბათუმის №16 საშუალო სკოლა, შემდგომ თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სტომატოლოგიური ფაკულტეტი - სტომატოლოგია.
მეუღლე - ლაშა ხოზრევანიძე მუშაობს სახელმწიფო უშიშროების ორგანოში.

11/35 – გულნარა გიორგის ასული - დაბადებული 1993 წ. დაამთავრა ბათუმის №16-ე საშუალო სკოლა. 2011 წელს ჩაირიცხა ბათუმის რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში უცხო ენების ფაკულტეტზე. არის მეხუთე კურსის სტუდენტი.
მეუღლე – მამუკა ვერძაძე – ეკონომისტი – ბიზნესმენი.

11/36 – რეზო გიორგის ძე - დაბადებული 1997 წ. ბათუმის ელიტარული სკოლა ,,გორდას" მეცხრე კლასის მოსწავლე, 2011 წლიდან გადაყვანილია თბილისის №102 სკოლის 12-ე კლასში. წარჩინებული მოსწავლეა. ამავდროულად წარჩინებული სპორცმენია - ფეხბურთელი. საფეხბურთო კლუბ ,,საბურთალოს" ერთ-ერთი წამყვანი თავდამსხმელია.
2012 წლის იარვარში გუნდი იმყოფებოდა თურქეთის რესპუბლიკის ქალაქ ანტალიაში ორ კვირიან ამხანაგურ წვრთნა-შეკრებაზე, გუნდმა საპრიზო ადგილი მოიპოვა.

11/37 – ალექსანდრე სოსლანის ძე- დაბადებული 1994 წელს. დაამთავრა №8 საშუალო სკოლა 2012 წელს. იმავე წელს ჩაირიცხა ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში იურიდიულ ფაკულტეტზე.

11/38– სულხან სოსლანის ძე –დაბადებული 1993 წელს. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მეხუთე კურსის სამშენებლო ფაკულტეტის სტუდენტი.

11/39 – ნიკოლოზ სოსლანის ძე - დაბადებული 1999 წ. ბათუმის № 8 საშუალო სკოლის მეათე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

11/40 – შოთა როსტომის ძე- დაბადებული 2002 წ. ქედის საჯარო სკოლის მერვე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

11/41– ლუკა როსტომის ძე- დაბადებული 2003 წ. ქედის საჯარო სკოლის მეშვიდე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

ტაბულა № 4 - დან ცნობილია:

8/1 – ოსმან მამუდის ძე – (1882 – 1966).
მიიღო საოჯახო განათლება, დაამთავრა ქედის პედსასწავლებელი, სწავლობდა ბათუმის გიმნაზიაში.
მეუღლე – აიშე ჩიკვაიძე (1900-1962). დიასახლისი.

8/2 – ნაილ ოსმანის ძე – (1921 – 1941).
გაიწვიეს მეორე მსოფლიო ომში. მსახურობდა ოფიცრად ბრესტში. დაიკარგა უგზო-უკვლოდ. შემორჩენილია მხოლოდ მის მიერ გამოგზავნილი

ორგვერდიანი წერილი ფრონტიდან, რომელიც აღმოჩნდა მუსტაფა - ბეგ შერვაშიძის ოჯახში სოფელ შავლიძეებში:

წერილი ფრონტიდან

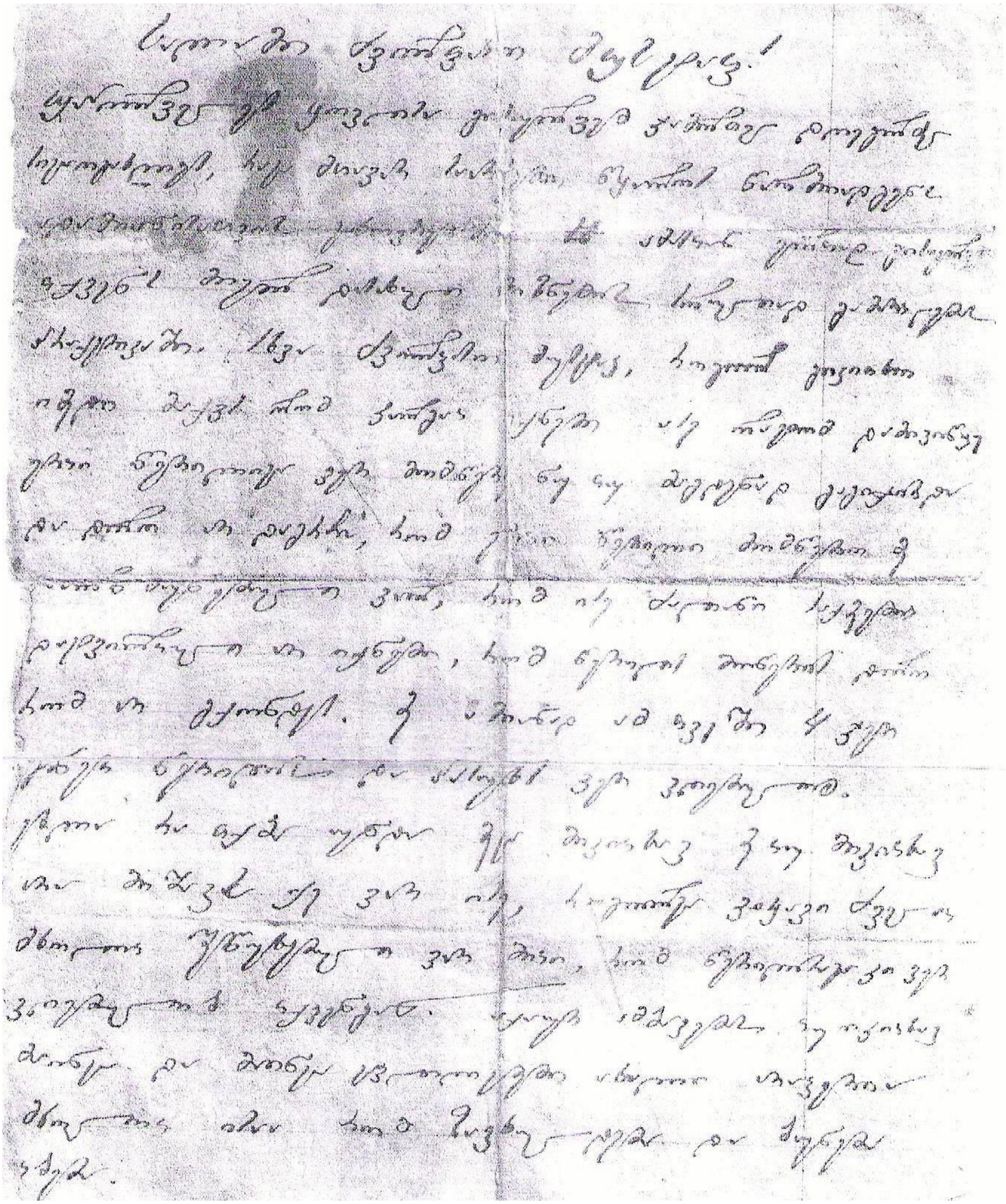

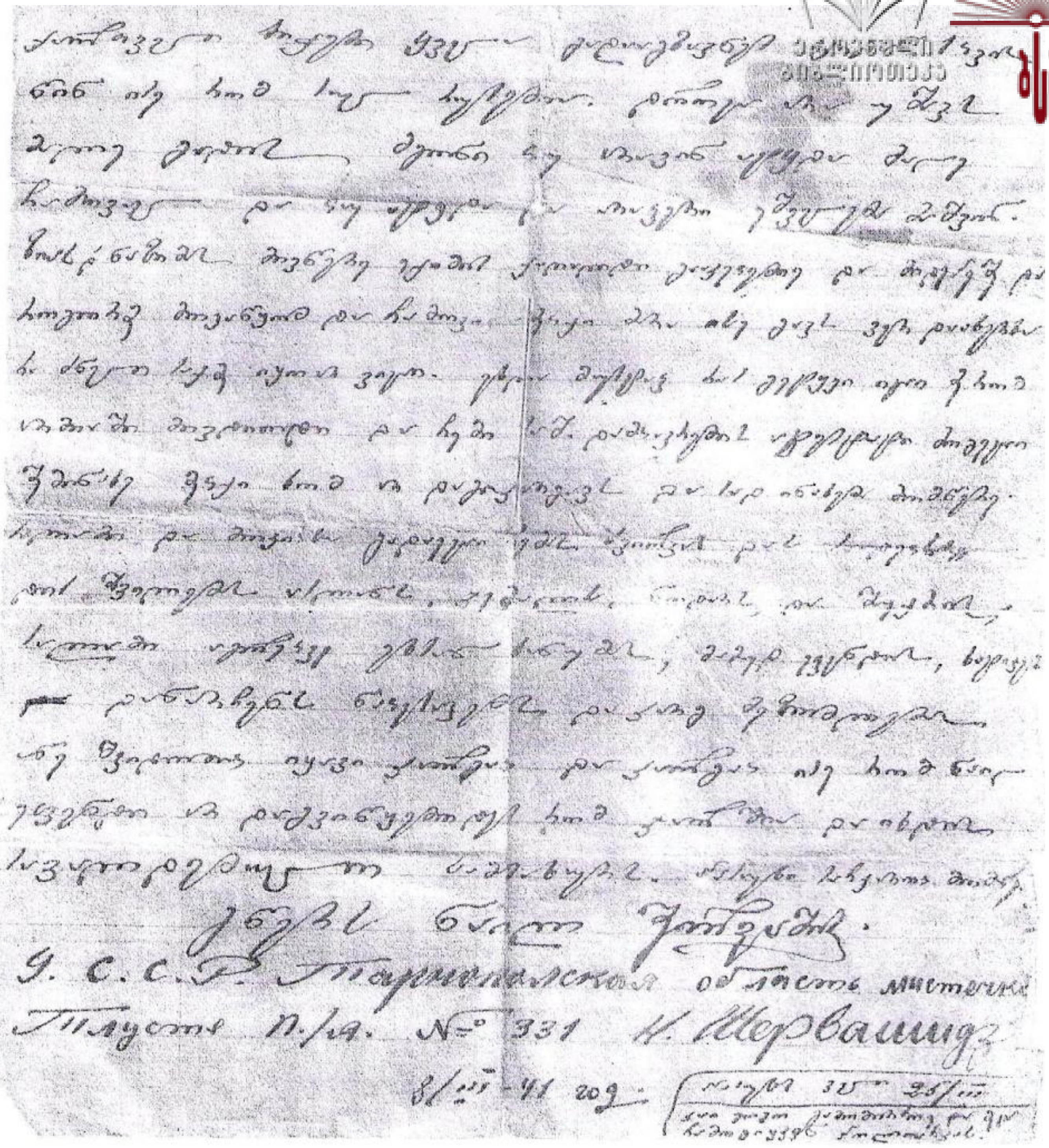

8/3 – ზია ოსმანის ძე – (1920 – 1991).

დაამთავრა ქედის პედსასწავლებელი, საბუღალტრო-საფინანსო ტექნიკუმი. დიდხანს მუშაობდა ბუღალტრად, მთავარ ბუღალტრად სხვადასხვა ორგანიზაციებში, შემდგომ - 30 წლის განმავლობაში იმუშავა ,,აჭარკოოპკავშირში" რევიზორ-ბუღალტრად. იყო დამსახურებული ეკონომისტი, შრომის ვეტერანის მედლის მფლობელი.

მეორე მსოფლიო ომის დროს აქტიური შრომითი საქმიანობისათვის მიღებული აქვს მედალი ,,შრომითი მამაცობისათვის". დაჯილდოებულია აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და დიპლომებით.

მეუღლე – მელექ აბულაძე (1919-1999). დიასახლისი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

8/4 – ჯელილ ოსმანის ძე – (1922 – 1979).

დაამთავრა პედსასწავლებელი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტი, მიენიჭა ეკონომისტის კვალიფიკაცია. სხვადასხვა დროს მუშაობდა პასუხისმგებელ თანამდებობებზე. 25 წლის განმავლობაში იყო ხელვაჩაურის რაიონის დაზღვევის სამმართველოს უფროსი. არის საქართველოს დამსახურებული ეკონომისტი. დაჯილდოებულია უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და მედლებით.

მეუღლე – მელექ მურადის ასული სურმანიძე, (1924- 1981). საოცრად თბილი, პურმარილიანი, სტუმართმოყვარე, გამორჩეული დიასახლისი.

8/5 – კარლო (ქამილ) ოსმანის ძე – (1926 – 1991).

დაამთავრა ქედის პედსასწავლებელი, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ფიზიკა-მათემატიკის სპეციალობით. 25 წლის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა აჭარის ნორჩ-ტექნიკოსთა სადგურს. მიღებული ჰქონდა საქართველოს დამსახურებული პედაგოგის წოდება. დაჯილდოებული იყო განათლების მუშაკის წარჩინებულის სამკერდე ნიშნით, აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და მედლებით. დიდი წვლილი მიუძღვის აჭარისა და აფხაზეთის თავად შერვაშიძეთა დაახლოების საქმეში.

მეუღლე – აიშე შაქირის ასული ქიქავა, დაბადებული 1931 წ.

აჭარის დამსახურებული ექიმ-სტომატოლოგი. საპატიო ნიშნის ორდენისა და მრავალი საიუბილეო მედლის მფლობელი.

8/6 – ავთანდილ ოსმანის ძე – (1934 -2008).

ქედის საშუალო სკოლა, დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის გეოგრაფიის ფაკულტეტი. მუშაობდა ქედის რაიონის სოფელ ძენწმანის რვაწლიანი სკოლის დირექტორის მოადგილედ. აჭარის დამსახურებული პედაგოგია. მან პირველმა დაარსა ქედაში ავტოსკოლა. დიდხანს ასწავლიდა ახალგაზრდებს ამ სპეციალობას და არაერთი თაობა აზიარა პროფესიონალიზმს. დაჯილდოებულია განათლების წარჩინებული მუშაკის სამკერდე ნიშნით, აჭარის პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებით.

მეუღლე – ჟუჟუნა შუქრის ასული ასამბაძე (1940- 1991). მედიცინის მუშაკი, მრავალშვილიანი დედა.

8/7– ხატიჯე ოსმანის ასული – დაბადებული (1928-2013) წ.

დაამთავრებული ჰქონდა პედაგოგიური სასწავლებელი.

მეორე მსოფლიო ომის დროს ზურგში აქტიური შრომისათვის დაჯილდოებული იყო ,,ი. სტალინის საპატიო სიგელით".

მეუღლე – ხულუს მემედის ძე ბერიძე - (1927-1995). ბუღალტერ-ეკონომისტი.

8/8 – საადეთ ოსმანის ასული – (1918 – 1991) წ.

დაამთავრა ქედის პედსასწავლებლი, შემდეგ – ბათუმის წითელი ჯვრის სამედიცინო სასწავლებელი. სპეციალობით მედ-მუშაკი. 35 წლის განმავლობაში იყო სოფელ მახვილაურის ბავშვთა ბაღის გამგე. იყომრავალშვილიანი დედის ორდენის კავალერი, განათლების წარჩინებულის ნიშნის მფლობელი. დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და მედლით.

მეუღლე – მუსტაფ შერვაშიძე (1905-1949). მექანიკოსი. ქედის სახანძროს უფროსი.

8/9 – ბულბული ზიას ასული – დაბადებული 1938 წ.

დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი. ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ ინჯალოს სკოლის დირექტორი. აჭარის დამსახურებული პედაგოგია. დაჯილდოებულია აჭარის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფულადი ჯილდოებით.

8/10 – სულიკო ზიას ძე – დაბადებული 1947 წელს.
საშუალო განათლებით. დიდხანს მუშაობდა ბათუმის მეფრინველეობის ფაბრიკაში მძღოლ-ექსპედიტორად. ამჟამად პენსიონერი.
მეუღლე – ბულბული გორგილაძე, მედდა.

8/11 – მერი ზიას ასული – დაბადებული 1949 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. ინჟინერ-ტექნოლოგია. მუშაობს ხელვაჩაურის პურკომბინატში ლაბორატორიის გამგედ.

8/12 – ეთერ ზიას ასული – დაბადებული 1952 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, ბათუმის სამედიცინო სასწავლებელი მედდის სპეციალობით. მუშაობდა ურეხის ბავშვთა ბაღში. ამჟამად ეწევა კომერციულ საქმიანობას.

8/13 – ნელი ჯელილის ასული – დაბადებული 1945 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, შემდგომ კემეროვოს სამედიცინო ინსტიტუტი ექიმ-თერა პევტის სპეციალობით. მუშაობს ბათუმის რესპუბლიკური კლინიკური საავადმყოფოს კარდიოლოგიის განყოფილების მთავარ კარდიო-რევმატოლოგად.
დაჯილდოებულია აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფულადი საჩუქრებით.
მეუღლე – გიორგი კახიძე (1938 – 1985), ადამიანური ნიშნით გამორჩეული, პატიოსნების განსახიერება, კაცთმოყვარე, პურმარილიანი. ქირურგი.

8/14 – მურმან ჯელილის ძე – დაბადებული 1954 წ.
1970 წელს დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა. 1972 -1975 წლებში სწავლობდა კემეროვოს სამედიცინო ინსტიტუტში. 1975- 1977 წლებში სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის პედიატრიის ფაკულტეტზე. არის ქირურგი - პედიატრი.
1982-1987 წ-ში მოსკოვის პედიატრიის აკადემიაში იმაღლებდა კვალიფიკაციას, 1987 წელს დაიცავა საკანდიდატო დისერტაცია ბავშვთა უროლოგიის სპეციალობით. 1991 წლიდან ბათუმის ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს ქირურგიული განყოფილების გამგეა.
1995-1999 წლებში საქართველოს პარლამენტის წევრი იყო.
2000 წლიდან ბათუმის დედათა და ბავშვთა რესპუბლიკური ცენტრის ქირურგიული განყოფილების გამგე, 2011 წლიდან დღემდე ბათუმის დედათა და ბავშვთა ჯანდაცვის ქირურგიული დეპარტამენტის უფროსი. მედიცინის დოქტორი.
დაჯილდოებულია აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფასიანი საჩუქრებით.
მეუღლე – გულნარა ალის ასული ფაღავა, ფილოლოგი, მუშაობს ურეხის საჯარო სკოლაში.

8/15 – ლილი ჯელილის ასული – დაბადებული 1952 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, შემდგომ კი – ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფიზიკის ფაკულტეტი. მუშაობდა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსტიტეტის ფიზიკის კათედრაზე ფიზიკოსად. ამჟამად დიასახლისი.
მეუღლე – თემურ მოედინის ძე დიასამიძე, ინჟინერ-მშენებელი. შპს, ,გზები,,.

8/16 – რევაზ კარლოს ძე – დაბადებული 1954 წ.

1970 წელს დაამთავრა ჩაისუბნის საშუალო სკოლა ოქროს მედალზე. 1977 წელს თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ინჟინერ-მშენებლის სპეციალობით.

1971– 1992 წლებში მუშაობდა საქართველოს მშენებლობის სამინისტროს ცენტრალური სასწავლო კომბინატის ბათუმის სასწავლო ცენტრის უფროსად, აჭარის ტექნიკური ზედამხედველობის ინსპექციის მთავარ სპეციალისტად, შემდგომ სხვადასხვა თანამდებობებზე: 1998 წელს დაინიშნა ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელ ქარხანაში მთავარი მექანიკოსის განყოფილებაში ტექსაზედამხედველო ობიექტების მომსახურე პერსონალის მომზადება - გადამზადებისა და ატესტაციის ინჟინრად.

*2002 -2014 წლებში არის შ. პ. ს. ,, ყაზტრანსოილის ბათუმის ნავთობის ტერმინალის" სასწავლო ცენტრის პედაგოგ - მეთოდისტი.*პარალელურად *2005 წლიდან დღემდე შპს ,,პროფტექსერვისი,,-ს დირექტორია.*

1977 წლიდან დღემდე აქტიურად მონაწილეობს აჭარის თავად (ბეგ) შერვაშიძეთა გენეალოგიური კვლევა - მოძიების საქმეში. მის მიერ შედგენილია გენეალოგიური რუქა, 14 ტაბულით, რომელიც ასახავს 1790 - 2012 წლებში თავად შერვაშიძეთა მოღვაწეობას აჭარაში.

2006 წელს გამოსცა შავ-თეთრი წიგნი, ,თავად შერვაშიძეთა საგვარეულო აჭარაში,, ტირაჟით -300 ცალი.

განახლებული ფერადი მცირეოდენი ტირაჟებით 100ც - 2, 3, 4 გამოცემა გამოვიდა 2012, 2013, 2014, 2015 ,2016 წლებში.

მეუღლე – ციცინო ილიას ასული სარაჯიშვილი, ბათუმის რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მათემატიკოსი - პროფესორი. სწორედ მისი დამსახურებაა 1978 წელს აჭარის ბეგ შერვაშიძეთა პირველი გენეალოგიური რუქის შედგენა.

8/17 – ლია ავთანდილის ასული – დაბადებული 1963 წ.

დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ბიოლოგიური ფაკულტეტი. მუშაობს ქედის სოფელ ძენწმანის არასრულ საშუალო სკოლაში, ბიოლოგიის მასწავლებლად.

8/18 – გუგული ავთანდილის ასული – დაბადებული 1962 წელს.

დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის საბუღალტრო ტექნიკუმი. ამჟამად დიასახლისი.

მეუღლე – შოთა ბერიძე, ინჟენერ-მშენებელი.

8/19 – გენადი (გენო) ავთანდილის ძე – დაბადებული 1970 წელს.

დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის გეოგრაფიის ფაკულტეტი. მუშაობდა ქედის რაიონის შინაგან საქმეთა განყოფილებაში.

ამჟამად აჭარის ა.რ. მომსახურეობის სააგენტოს ტექნიკური დათვალიერების განყოფილების მთავარი სპეციალისტია.

მეუღლე – მარინა ბარამიძე, დაამთავრა მოსკოვის სამედიცინო სასწავლებელი სპეციალობით მედდა. დიასახლისი.

8/20 – მაყვალა ავთანდილის ასული – დაბადებული 1967 წ.

დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის სამედიცინო ტექნიკუმი. დღემდე მუშაობს ბათუმის სამშობიარო სახლში ლაბორანტად.

მეუღლე – თენგიზ შევქეთის ძე მახაჭაძე, ინჟინერი, ბიზნესმენი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

8/21 – მზია ავთანდილის ასული – დაბადებული 1968 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის მათემატიკის ფაკულტეტი. ამჟამად დიასახლისი.
მეუღლე – ჯამბულ კურცხალიძე, პედაგოგი. ბიზნესმენი.

8/22 – მანანა ავთანდილის ასული – დაბადებული 1960 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის სამედიცინო ტექნიკუმი. მუშაობს ქედის რაიონულ საავადმყოფოში ლაბორანტად.
მეუღლე – გურამ ბერიძე (1953-2009). ფიზიკოსი, მუშაობდა ქედის რაიონის კინოფიკაციის სამმართველოს უფროსად, შემდგომ სოცუზრუნველყოფის განყოფილების გამგედ.

8/26 – ნანა სულიკოს ასული – დაბადებული 1975 წელს.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ეკონომიკის ფაკულტეტი, შემდგომ საფინანსო აკადემია. მუშაობს აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროში ეკონომისტად.

8/27 – ირინა სულიკოს ასული – დაბადებული 1976 წელს.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, შემდეგ ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. ფიზიკოსია. ამჟამად დიასახლისი.
მეუღლე – ზებური ბერიძე, ინჟენერ-მექანიკოსი, ბიზნესმენი.

8/28 – ნინო სულიკოს ასული – დაბადებული 1977 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის უნივერსიტეტის ფიზიკის ფაკულტეტი. სპეციალობით ფიზიკოსი. დიასახლისია.
მეუღლე - თენგიზ ბერიძე - ეკონომისტი. ბიზნესმენი.

8/29 – სოფიკო სულიკოს ასული – დაბადებული 1985 წელს.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის უნივერსიტეტი. ფარმაცევტია.
მეუღლე -ჯუმბერ შუშანიძე - ბიზნესმენი.

8/30 – სოსლან მურმანის ძე – დაბადებული 1979 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის აგრარული უნივერსიტეტი იურისტ-ეკონომისტის სპეციალობით.
მეუღლე - ია გელაშვილი - ინჟენერ ტექნოლოგი კავშირგაბმულობის განხრით.

8/31 – ქეთევან მურმანის ასული – დაბადებული 1976 წელს.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა, ბათუმის სამედიცინო ინსტიტუტი. 2005 წელს სანკტ-პეტერბურგის № 1 სამედიცინო ინსტიტუტის რეზიდენტურა. სპეციალობით ექიმ-პედიატრი, ნეონატოლოგ -რეანემატოლოგია. ამჟამად მუშაობს ჯანდაცვის ცენტრ ,,მედინაში,,.
მეუღლე – თენგიზ ვარშანიძე, ინჟენერ- მშენებელი, ბიზნესმენი.

8/32 – მირზა მურმანის ძე – დაბადებული – 1982 წ.
დაამთავრა ურეხის საშუალო სკოლა. ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტი, სწავლა განაგრძო კიევის პედიატრიის აკადემიაში ოტორინო ლარინგოლოგის სპეციალობით. მუშაობს შპს ,,ბათუმის სანდასუფთავებაში" მთავარ სპეციალისტად.
მეუღლე – მაიკო ბერიძე, დაამთავრა ბათუმის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტი. მუშაობს ბათუმის დედათა და ბავშვთა სამედიცინო ცენტრის ექიმ-ნევროლოგად.

8/33 – მირანდა რევაზის ასული – დაბადებული 1978 წელს.

წარჩინებით დაამთავრა ბათუმის № 1 საშუალო სკოლა. 1995 წელს ჩაირიცხა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის პედიატრიის ფაკულტეტზე.

2002 წ. წარჩინებით დაამთავრა უნივერსიტეტი ექიმ-პედიატრის სპეციალობით. მუშაობდა თბილისის ირაკლი ფაღავას სახელობის პედიატრიის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში.

2008 წელს წარჩინებით დაიცვა დისერტაცია, არის მედიცინის აკადემიური დოქტორი. შემდგომ სტაჟირება გაიარა ჯო ენის სახელობის კარდიოქირურგიის ცენტრში. ამჟამად მუშაობს ბათუმის დედათა და ბავშვთა ჯანრმთელობის დაცვის რესპუბლიკურ ცენტრში ექიმ-კარდიო-რევმატოლოგად.

პარალელურად კითხულობს ლექციებს ბათუმის რუსთაველის სახელობის უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტზე.

მეუღლე – გოდერძი პაპუნაიშვილი - ეკონომისტი.

ჰყავს ორი ვაჟი: – ნიკოლოზი და რეზი.

8/34 – თამარ რევაზის ასული – დაბადებული 1979 წელს.

წარჩინებით დაამთავრა ბათუმის № 1 საშუალო სკოლა (1996-2004) წწ. წარჩინებით თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სამკურნალო ფაკულტეტი მკურნალი ექიმისსპეციალობით. 2004 წ. ჩაირიცხა საქართველოს სახელმწიფო სამედიცინო აკადემიის დიპლომის შემდგომი განათლების ფაკულტეტზე ენდოკრინოლოგიის სპეციალობით.

ამჟამად მუაშაობს თბილისში დავით მეტრეველის სამედიცინო ცენტრში – ექიმ ენდო-კრინოლოგად.

მეუღლე - გიორგი სუპატაშვილი – ეკონომისტი.

ჰყავს ორი ქალიშვილი: მარიამი და ელენე.

8/35 – დავით რევაზის ძე – დაბადებული 1988 წ.

2005 წელს დაამთავრა ბათუმის წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო გიმნაზია ოქროს მედალზე.

2005 წლის ამერიკის შეერთებული შტატების განათლების ფედერალური გაცვლით პროგრამის კონკურსში გამარჯვებული. მიჩიგანის შტატის XII კლასის მოსწავლე.

უმაღლესი სასწავლებლის ეროვნულ გამოცდებში მიიღო სრული გრანტი. ამთავრებს თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტს. იურისტია. ამჟამად მუშაობს საერთაშორისო ინსტიტუტ IRI-ის საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე.

მეუღლე - თამარ ორდენიძე – 2017წელს დაამთავრა გრ. რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის - ალმა მატერი-ს სტომატოლოგიურ ი ფაკულტეტი-სტომატოლოგია.

ჰყავს ვაჟიშვილი – გიორგი.

8/36 - ლაშა გენადის ძე –დაბადებული 1993წ.

დაამთავრა ქედის საჯარო სკოლა. 2011 წ. ჩაირიცხა ბათუმის რუსთაველის უნივერსიტეტში აგრონომიულ ფაკულტეტზე. დამთავრა 2016წ. აგრონომია.

8/37- ჟუჟუნა (ნუცა) გენადის ასული - დაბადებული 1991 წ.

2010 წელს დაამთავრა ქედის საჯარო სკოლა. იმავე წელს ირიცხება ბათუმის

რუსაველის უნივერსიტეტში. უცხო ენების ფაკულტეტ ზე. უცხო ენების სპეციალისტია. საზღვაო ჰოსპიტალის საორგანიზაციო მენეჯერი.

მეუღლე- გიორგი კონცელიძე- თურქულ-ქართული სამედიცინო კლინიკის კარდიო-ქირურგი.

-------- ტაბულა № 5-დან ცნობილია------

13/1– ხასან – ბეგ ჰაჯი - ასლანის ძე - (1863-1944).
მეუღლე - თუთიე ხანუმ სურმანიძე.

13/2 – მანიე ხანუმ ხასანის ასული-(1912-?).
საოჯახო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე - შერვაშიძე უსუფ ნურისძე.

13/3 – ნაზიმ ბეგ ხასანის ძე - (1914-1991).
საოჯახო განათლებით - მეურნე. მის მიერ დაყენებული ჩხავერის ღვინო ცნობილი იყო მთელს აჭარასა და მის ფარგლებს გარეთაც.
მეუღლე – ბინაზ ხანუმ დიასამიძე, დიასახლისი

13/4 – თამარ ხანუმ ხასანის ასული – (1922-?).
საოჯახო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე - მელიტონ ბასილაძე. პედაგოგი.

13/5 – აიშე ხანუმ ხასანის ასული -(1920-1981).
საოჯახო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე - მუსტაფ ვერძაძე.

13/6 - მეხფულე ხასანის ასული - (1916-?).
საოჯახო განათლებით.
მეუღლე - ზია ბასილაძე.

13/7 – უსუფ – ბეგ ხასანის ძე -(1924-1998).
საოჯახო განათლებით, მძღოლ-ექსპედიტორი.
მეუღლე - ფადიმე ხანუმ შერვაშიძე, დიასახლისი.

13/8 – გულსუნ ხასანის ასული -(1910-?).
საოჯახო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე - უსუფ ჯაყელი.

13/9 – რიფეთ ხასანის ძე – (1910-1937).
საოჯახო განათლებით, თვითნასწავლი მწიგნობარი. ფლობდა რამდენიმე ენას. იყო ქედაში ფოსტის გამგე. ტრაგიკულად დაიღუპა პატიმარი 1937 წელს თბილისის მეტეხის ციხეში ტუბერკულოზით, რეპრესიების განცდის გამო.
მეუღლე – ბეჟანიძე სონია ასლანის ასული, დიასახლისი.

13/10 – დურსუნ ხასანის ძე- (1900-1924). ტრაგიკულად დაიღუპა სატრანსპორტო შემთხვევის გამო მახინჯაურში.

13/1 – სკენდერ ნაზიმის ძე – დაბადებული 1942 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდგომ საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ინჟინერ-მექანიკოსის სპეციალობით. მუშაოდა ბათუმის გემთმშენებელ ქარხანაში საამქროს უფროსად. ამჟამად პენსიონერი.
მეუღლე – შუშანა ისრაფილის ასული გოგოლიშვილი, ინჟინერ ქიმიკოს –

ტექნოლოგი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

13/12 – ნათელა ნაზიმის ასული – დაბადებული 1948 წელს.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი. მუშაობს ქედის საშუალო სკოლაში ფილოლოგად.
მეუღლე – თამაზ ტაკიძე, ავტომექანიკოსი, ქედის ავტო სატრანსპორტო გაერთიანების უფროსი.

13/13 – ეთერ ნაზიმის ასული – დაბადებული 1944 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი გეოგრაფია-ბიოლოგიის სპეციალობით, შემდგომ თბილისის ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტი ექიმ-ლაბორანტის სპეციალობით. მუშაობს ქ. ბათუმის №1 საავადმყოფოში ექიმ-ლაბორანტად.
მეუღლე – რეზო შარაბიძე. დაამთავრა ბათუმის საზღვაო სასწავლებელი – მექანიკოსია.

13/14 - ნარგიზ ნაზიმის ასული – დბადებული 1946 წ.
საშუალო განათლებით, დიასახლისი.
მეუღლე – თეიმურაზ ქოქოლაძე, მექანიკოსი.

13/15– ბულბული ნაზიმის ასული – დაბადებული 1950 წელს.
დაამთავრა ბათუმის ინდუსტრიული ტექნიკუმი. ინჟენერ -ტექნიკოსი. ამჟამად დიასახლისი.
მეუღლე – ოთარ გარშანიძე, შორეული ნაოსნობის კაპიტანი.

13/16– მარინა ნაზიმის ასული – დაბადებული 1955 წელს.
დაამთავრა თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი ღვინის ტექნოლოგის სპეციალობით, მუშაობს ბათუმის ღვინის ქარხანაში ლაბორატორიის უფროსად.
მეუღლე – მერაბი ძნელაძე, ინჟინერი.

13/17– რომან უსუფის ძე – დაბადებული 1956 წ.
დაამთავრა ბათუმის ინდუსტრიული ტექნიკუმი ინჟენერ-ტექნიკოსის სპეციალობით. ბიზნესმენი. ცხოვრობს ქ. მოსკოვში.
მეუღლე – ნადეჟდა შერვაშიძე, ექიმ-თერაპევტი.

13/18 – რეზო უსუფის ძე – დაბადებული (1954-2012) წ.
საშუალო განათლებით. მუშაობდა შ.პ.ს. «კანდელში» მძღოლად. ბიზნესმენი.

13/19 – როსტომ უსუფის ძე – დაბადებული 1952 წ.
დაამთავრა ქ. კურსკის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი ეკონომისტის სპეციალობით. მუშაობდა სხვადასხვა თანამდებობაზე: ხელვაჩაურის რაიონის გამგებლის მოადგილედ, რესტორან ,,თავადურის,, დირექტორად. ამჟამად აჭარის ა.რ. სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილეა.
მეუღლე – მზევინარ შაქარიშვილი, პედაგოგი.

13/20 – ხასან (როლანდ) უსუფის ძე – დაბადებული 1961 წ.
საშუალო განათლებით. ბიზნესმენი.
მეუღლე – იამზე სურმანიძე, პედაგოგი

13/21– დარეჯან რიფეთის ასული – დაბადებული 1935 წ.
1962 წელს დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ქიმია-ბიოლოგია-გეოგრაფიის სპეციალობით. მუშაობდა ქედისა და ხელვაჩაურის რაიონის სკოლებში პედაგოგად. Დაჯილდოებულია აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფულადი პრემიებით.

მეუღლე - მახარაძე შალვა – პედაგოგი, ფილოლოგი.

13/22 – გუგული რიფეთის ასული - დაბადებული (1937-2012) წ.
დაამთავრა ხულოს პედაგოგიური სასწავლებელი. 1965 წელს ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ისტორია-ფილოლოგიის სპეციალობით. მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის სხვადასხვა სკოლებში ისტორიის მასწავლებლად, პენსიონერი.
მეუღლე - შარაძე ოთარი. პედაგოგი.

13/23 – მირანდა სკენდერის ასული - დაბადებული 1977 წ.
დაამთავრა ბათუმის №22 საშუალო სკოლა 1991წ., 2000 წელს - ბათუმის უნივერსიტეტი ბიოლოგიის ფაკულტეტის - იხტიოლოგის სპეციალობით. მუშაობს აჭარის ჯანმთელობის დაცვის სამინისტროში ექიმ-ლაბორანტად.
მეუღლე - მალაყმაძე მამუკა, ეკონომისტი. ბიზნესმენი.

13/24 – მინდია სკენდერის ძე - დაბადებული 1975 წ.
დაამთავრა №22 საშუალო სკოლა. 1997 წელს - ბათუმის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი იურისტის კვალიფიკაციით, პარალელურად ბათუმის საზღვაო სასწავლებელი. ამჟამად ცურავს მსოფლიოს სხვადასხვა საზღვაო კამპანიებში მექანიკოსად.

13/25 – სოფიკო სკენდერის ასული - დაბადებული 1982 წ.
დაამთავრა № 22 სკოლა 2000 წ. იმავე წელს ჩაირიცხა ბათუმის უნივერსიტეტში ეკონომიურ ფაკულტეტზე. სპეციალობით ეკონომისტია. ამჟამად დიასახლისი.
მეუღლე – გენჯაძე გიორგი ავთანდილის ძე. იურისტი.

13/26 – რუსლან რომანის ძე- დაბადებული 1990 წ.
წარჩინებით დაამთავრა მოსკოვის 102–ე საშუალო სკოლა. შემდგომ მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტი. ეკონომისტია.

13/27 – ნინო როსტომის ასული - დაბადებული 1985 წ.
- 2003 წელს დაამთავრა ბათუმის №16 სკოლა. 2007 წელს ბათუმის უნივერსიტეტის უცხო ენათა ფაკულტეტი. ინგლისურის სპეციალობით. დროებით უმუშევარი.
მეუღლე – ცინცაძე ვახტანგი. დაამთავრა ქ. ტაშკენტის უნივერსიტეტი. ბიზნეს-ეკონომიკის ფაკულტეტი. ეკონომისტია.

13/28 – ინგა როსტომის ასული - დაბადებული 1986 წ.
დაამთავრა ბათუმის №16-ე საშუალო სკოლა. შემდგომ 2003 წელს ქ. მოსკოვის პატრის ლულუმბას სახელობის უნივერსიტეტის სამედიცინო სტომატოლოგიური ფაკულტეტი. ექიმ – სტომატოლოგად მუშაობს ქ. მოსკოვში.
მეუღლე - ხაბაძე ზურაბ - ქ. მოსკოვის პატრის ლულუმბას უნივერსიტეტის სტომატოლოგიური ფაკულტეტის მედიცინის დოქტორია.

13/29 – გიორგი როსტომის ძე - დაბადებული 1991 წ.
2009 წელს დაამთავრა ქ.ბათუმის №16 საშუალო სკოლა. ამჟამად ბათუმის საფეხბურთო კლუბ ,,ადლიის,, მეკარეა.

13/30 – ალექსანდრე ხასანის ძე- დაბადებული 2003 წ.
კერძო სკოლა ,,მასტერ კლასის,, მესამე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

ტაბულა № 6-დან ცნობილია:

14/1 – ნური ბეგ ჰაჯი ასლანის ძე – (1885-1937).
მეუღლე – ქერიმე ხანუმ გვარიშვილი.

14/2 – ჰაიდარ ნურის ძე –(1924-2005).
დაამთავრა ქედის პედაგოგიური სასწავლებელი. 1944 წლიდან ქედის დაწყებითი სკოლის მასწავლებელია. მიღებული აქვს განათლების წარჩინებული მუშაკის სამკერდე ნიშანი.
ამჟამად პენსიონერი.
მეუღლე – ჰებზე ჯიხაძე, დიასახლისი.

14/3 – აბიდ ნურის ძე – (1909 – 1986).
სოფელ ოქტომბრის მკვიდრი. საშუალო განათლებით. ქედის სატყეო მეურნეობის წამყვანი სპეციალისტი, დამსახურებული მეტყევე.
მეუღლე – ნაჯიე იბრაიმის ასული ვერძაძე, დიასახლისი.

14/5 – დევრიშ ნურის ძე – (1917 – 1965).
საშუალო განათლებით. სრულიად ახალგაზრდა მუშაობდა ბათუმის საზღვაო პორტში მებაჟედ.
18 წლის მოხალისედ გამოცხადდა და წავიდა ფრონტზე. ამაზე მეტი გასაჭირი ქვეყანას არ ექნება და შინ რა გამაჩერებსო –ამბობდა თურმე. არტილერიის სპეციალობას დაეუფლა ,,ომის ღმერთის" თაყვანისმცემელი. ქერჩიდან ბერლინამდე იარა მრისხანე იარაღთან ერთდ. მთელი ევროპა ფეხით მოიარა. გამძაფრებული ბრძოლების დროს ხელფეხი დაკარგა. ჰოსპიტალიდან წერილებს გზავნიდა. ძალიან უჭირდა, აქეთ ამხანაგების, შინაურების ყველაზე მეტად - დანიშნულის წერილს ელოდა. განა ამაოდ? ნორა კაკაბაძე ერთგული დარჩა წრფელი სიყვარულისა. მიუხედავად იმსა, დაბრუნებულ დაინვალიდებულ მეომარს მისთხოვდა და ლამაზი ოჯახიც შექმნეს. გელა და ჯუმბერი მოუვლინეს ქვეყანას.
ბედი კაცისა? უმცროსი ვაჟიშვილი უკურნებელმა სენმა იმსხვერპლა.
+ ოჯახის, გვარის ტრადიციას კი გელა განაგრძობდა.
დევრიშ შერვაშიძე დაჯილდოებული იყო მრავალი მედლითა და ორდენით.
მეუღლე – ნორა ნოეს ასული კაკაბაძე – (1918-1989). დაამთავრა თბილისის საქარხნო - საფაბრიკო ტექნოლოგიური ინსტიტუტი. მუშაობდა ტექნოლოგად პურის ქარხანაში, ცნობათა გადამცემ კორესპონდენტად რადიოკომიტეტში. 50 წლის მანძილზე მუშაობდა სურსათვაჭრობის მაღაზიაში გამგე-გამყიდველად. დაჯილდოებული იყო შრომის ვეტერანის მედლით.

14/8 – რევაზ ჰაიდარის ძე – დაბადებული 1949 წ.
საშუალო განათლებით. დაამთავრა ბათუმის სავაჭრო ტექნიკუმი. არის ვაჭრობის დამსახურებული მუშაკი.
მეუღლე – ფერიდე ხალვაში, დიასახლისი.

14/8*–ნანული ჰაიდარის ასული - დაბადებული -1955 წ.
სპეციალობით ინჟენერ-მშენებელია.

მეუღლე - სერგო ბერიძე ინჟინერ-მშენებელია. შპს ,,გზები,,
ჰყავს ორი ქალიშვილი: სოფიო დაბ.1983 წ.-ფილოლოგია.
ნინო დაბ. 1985 წ. ექიმ-ენდოკრინოლოგია, მისი მეუღლე გიორგი ჩახვაძე - იურისტია.
ჰყავთ შვილი დემეტრე.

14/9 – ლევან ჰაიდარის ძე – დაბადებული 1951 წ.
დაამთავრა ადლიის საშუალო სკოლა, შემდგომ – თბილისის ვეტერინალური ტექნიკუმი. მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის ანგისის ვეტერინალური უბნის ვეტექიმად, შემდგომში ხელვაჩაურის რაიგაზის მეურნეობაში.
მეუღლე – ფერიდე ბოლქვაძე, დიასახლისი.

14/10– ნიაზ ჰაიდარის ძე – დაბადებული 1947 წ.
დაამთავრა კახაბრის საშუალო სკოლა, მოსკოვის საავიაციო - საინჟინრო ინსტიტუტი ინჟენერ-კონსტრუქტორის სპეციალობით, როსტოვის ავტოსაინჟინრო ინსტიტუტი ინჟინერ - მექანიკოსის სპეციალობით. არის აჭარის ავტომოყვარულთა ფედერაციის თავმჯდომარე. ბიზნესმენი.
მეუღლე – ნათელა დვალიძე, მედმუშაკი.

14/11– ხემიდ (ვახტანგ) აბიდის ძე – დაბადებული 1946 წ.
დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის მათემატიკის ფაკულტეტი. მუშაობს ოქტომბრის საშუალო სკოლაში ამავე სპეციალობით.
მეუღლე – მადლენა მელაძე, ოქტომბრის საშუალო სკოლის ბიოლოგიის მასწავლებელი.

14/15 – გელა დევრიშის ძე – (1945 – 2002) წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 2 საშუალო სკოლა, ბათუმის საზღვაო სასწავლებელი – მიენიჭა გემთწამყვანი-ტექნიკოსის სპეციალობა, ოდესის უმაღლესი საზღვაო აკადემია ინჟენერ - გემთწამყვანის კვალიფიკაციით. ცურავდა ჯერ კაპიტნის თანაშემწედ, შემდგომ კი კაპიტნის ჩინით მსოფლიოს სხვადასხვა საზღვაო კომპანიების გემებზე. 1992 წლიდან ფირმა ,,მერიდიანის" პრეზიდენტია. პარალელურად მუშაობდა საქართველოს საზღვაო სანაოსნოში კადრების ინსპექტორად, სავაჭრო განყოფილების უფროსად.
დაჯილდოებულია მრავალი სიგელით, ორდენითა და მედლით, ფულადი პრემიებით. შორეული ნაოსნობის კაპიტანთა ღირსეული წარმომადგენელი გახლდათ.
მეუღლე – სუსანა შერვაშიძე, ვაჭრობის მუშაკი.

ტაბულა № 7-დან ცნობილია:

15/1 – შირინ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე - (1860-1942).
საოჯახო განათლებით. იყო სახალხო მკურნალი.
მეუღლე – სულთან სეფერის ასული ავალიანი.

15/2 – მუსტაფ შირინის ძე – (1905 – 1949).
საოჯახო განათლებით. სპეციალობით მექანიკოსი, დიდი ხნის განმავლობაში მუშაობდა ქედის სახანძრო სამსახურის უფროსად.
დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და დიპლომით, წარჩინების მედლით

,,მამაცობისათვის".
მეუღლე – საადეთ შერვაშიძე, (1918-!991) მედდა.

15/3 – ჰურიე შირინის ასული – (1920-1994).
საოჯახო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – ბეხრი ბოლქვაძე, (1920-1993). ავტომექანიკოსი.

15/4 – უმიან შირინის ასული – (1929-2003).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – რიფეთი ჯაბნიძე, მძღოლი.

15/5 – ნუნუ შირინის ასული – დაბადებული 1932 წ.
სოფელ ალიქოღლებში (ოქტომბერი). საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – იზეთ ქეჩბაია, მძღოლი.

15/6 – ხუსეინ შირინის ძე – (1914 – 1998).
საშუალო განათლებით. მუშაობდა სოფელ ოქტომბერში ბრიგადირად.
მეუღლე – უმიან ბოლქვაძე, დიასახლისი, სოფლის ექიმბაში. აგრძელებს შირინ ბეგის - სახალხო მკურნალის საქმეს ტრავმატოლოგიაში..

15/7– ქაზიმ შირინისძე - (1916-1939). დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა. ჩაირიცხა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. მესამე კურსის სტუდენტი ტრაგიკულად დაიღუპა.

15/8 – ზაბით შირინის ძე- (1906-?). - მუშაობდა ქედაში უცხო ენების მასწავლებლად. .

15/9 – ბექირ შირინისძე - (1917-?). – მუშაობდა ისტორიის მაწავლებლად სოფ.მერისში.
მეუღლე - ირა ლომთათიძე.

15/10 – შუქრი მუსტაფის ძე – (1937 – 1988).
საშუალო განათლებით.
მეუღლე – გულიკო ვერულიძე, დიასახლისი.

15/11 – აკაკი (კაკო) მუსტაფის ძე – დაბადებული 1946 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ქუთაისის ინდუსტრიული ტექნიკუმი ინჟენერ-ტექნიკოსის სპეციალობით. მუშაობდა ბათუმის ლითონსასხმელ-მექანიკურ ქარხანაში ოსტატად, საამქროს უფროსად.
ამჟამად ბათუმის საზღვაო პორტის სარკინიგზო უბანის უფროსია.
მეუღლე – ფატი თავდგირიძე, ბათუმის № 13 საშუალო სკოლის პედაგოგი.

15/12– ამირან მუსტაფის ძე – დაბადებული - (1946-2012).
დაამთავრა ხელვაჩაურის საშუალო სკოლა. წლების განმავლობაში მუშაობდა ბათუმის ავტოსკოლაში პედაგოგად. ბიზნესმენი.
მეუღლე – მარინა ყურშუბაძე, მედდა.

15/13 – ჯემალ მუსტაფის ძე – (1933 – 1991).
დაამთავრა ხელვაჩაურის საშუალო სკოლა, შემდეგ როსტოვის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი აგრონომის სპეციალობით. წლების განმავლობაში მუშაობდა კახაბრის მეურნეობის მთავარ აგრონომად, № 2 შემფუთავი ქარხნის დირექტორად.

მეუღლე – ასიე გორგოშაძე, (1936- 2000), მედდა.

15/14 – სოსო მუსტაფის ძე – (1934 – 1999).
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმი. აგროტექნიკოსი. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მუშაობდა ბათუმის მეფრინველეობის ფაბრიკის საამქროს უფროსად.
მეუღლე – ჟუჟუნა რასიმის ასული დევაძე, მედმუშაკი.

15/15 – ასლან მუსტაფის ძე – (1932 – 1987).
საშუალო განათლებით. ავტოკოლონა № 2655 მძღოლ-ექსპედიტორი.
მეუღლე – ასიე ჯიჯავაძე, დიასახლისი.

15/16 – მერი ხუსეინის ასული – დაბადებული 1948 წ. საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ. დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. მუშაობს დაწყებითი სკოლის მასწავლებლად.
მეუღლე – გურამ უსუფის ძე ბეჟანიძე, ეკონომისტი.

15/17– გულნარა ხუსეინის ასული - დაბადებული 1949 წ.
საშუალო განათლებით. სახალხო ბანკის ქედის ფილიალის ფინანსისტი.
მეუღლე – იოსებ თურმანიძე, ქედის რაისაავადმყოფოს ეკონომისტი.

15/18 – ოქრო (ვლადიმერ) ხუსეინის ძე – დაბადებული 1953 წ.
დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსიტუტი გეოგრაფიის სპეციალობით. მუშაობდა ბათუმის საზღვაო პორტის გადაზიდვების განყოფილებაში. ამჟამად არის მინერალური წყლის შპს ,,კოკოტაური"-ს გენერალური დირექტორი.
მეუღლე – იზოლდა ტეტემაძე, გეოგრაფი.

15/19 – გურამ ხუსეინის ძე – დაბადებული 1955 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, საბუღალტრო სასწავლებელი. მუშაობს სოფელ ოქტომბრის საკრებულოს სტატისტიკოსად.
მეუღლე – ეთერ გურამის ასული გოგიტიძე, ფიზიკა-მათემატიკის სპეციალისტი. სოფელ ოქტომბრის საშუალო სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგე.

15/20 – ხათუნა შუქრის ასული – დაბადებული 1967 წ.
დაამთავრა კახაბრის საშუალო სკოლა, სვერდლოვსკის სამედიცინო სასწავ-ლებელი, მედდის პროფესიით.
მეუღლე – მერაბ ქარცივაძე, ბიზნესმენი.

15/21– ნანა აკაკის ასული – დაბადებული 1975 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 13 საშუალო სკოლა, შემდგომ – ბათუმის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტი ექიმ-პედიატრის სპეციალობით. მუშაობს ბათუმის სამშობიარო სახლში ექიმ- ექოსკოპისტად.
მეუღლე – ჯემალ კონცელიძე, ინჟინერი, მუშაობს აჭარის უშიშროების კომიტეტში.

15/22 – ნესტან აკაკის ასული – დაბადებული 1973 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 13 საშუალო სკოლა, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტი. ექიმ-ეპიდემიოლოგია. სპეციალობით

მუშაობს ბათუმის სამშობიარო სახლში.
მეუღლე – ჯემლ ხიმშიაშვილი, ეკონომისტი.

15/23 – არჩილ აკაკის ძე – დაბადებული 1972 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 13 საშუალო სკოლა, შემდგომ – ნოვოჩერკასკის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. ინჟინერ-ეკონომისტია. დაამთავრა ბათუმის ბიო-სამედიცინო ეკოლოგიური ინსტიტუტი. მუშაობს აჭარის ა. რ. ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროში ბუნებრივი რესურსების ლიცენზირების სამსახურის უფროსად.
მეუღლე – შორენა აბჯიშვილი, აჭარის შემოსავლების სამსახურის იურისტი.

15/24 – შორენა ამირანის ასული - დაბადებული 1978 წ.
დაამთავრა კახაბრის საშუალო სკოლა. შემდგომ ბათუმის რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი. ამჟამად დიასახლისია.
მეუღლე - ზაზა თედორაძე - ბუღალტერი.

15/25 – მურმან ამირანის ძე- დაბადებული 1988 წ.
დაამთავრა მახვილაურის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის რუსთაველის სახელობის უნივერსიტეტი. იურისტია. ბიზნესმენი.

15/26 – მანუჩარ ამირანის ძე - დაბადებული 1981 წ.
დაამთავრა კახაბრის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის უნივერსიტეტი. იურისტია. ბინესმენი.
მეუღლე - ნათია ხალვაში - პედაგოგი, ბიოლოგი.

15/27– როსტომ ჯემალის ძე – დაბადებული (1963-2016) წ.
დაამთავრა ხელვაჩაურის საშუალო სკოლა, შემდგომ – ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ფიზიკური აღზრდის სპეციალობით. არის ბიზნესმენი.
მეუღლე – მანანა ვარშანიძე, მედდა, დიასახლისი.

15/28 – დალი ჯემალის ასული - დაამთავრა მახვილაურის საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტი. დაწყებითებითი კლასის პედაგოგია.
მეუღლე - მალხაზ ლორთქიფანიძე - პედაგოგი. მუშაობს ქედის სახანძროში.

15/29 – ალეკო ჯემალისძე – დაბადებული 1964 წ. (1964-1986)
დაამთავრა ხელვაჩაურის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ფიზიკურის კულტურის სპეციალობით. ცხოვრობდა ქ. კრასნოდარში. დარჩა ერთი ვაჟი. ტრაგიკულად დაიღუპა 1986 წელს.

15/30 – მაიკო სოსოს ასული – დაბადებული 1972 წ.
დაამთავრა ბათუმის სამედიცინო სასწავლებელი. მუშაობდა ბათუმის სამშობიარო სახლის ქალთა კონსულტაციაში მედდად. შემდეგ მეუღლესთან ერთად საცხოვრებლად გადავიდა მოსკოვში. დიასახლისი.
მეუღლე - მალხაზ კოსოლიძე – ეკონომისტი - ბიზნესმენი მოსკოვში.

15/31 – მარინა სოსოს ასული - დაბადებული 1976 წ.
დაამთავრა ბათუმის უნივერსიტეტის ბიოლოგიის ფაკულტეტი. დიასახლისი.
მეუღლე - ალეკო ჩიჩალაძე – ინჟენერ-მშენებელი. ბიზნესმენი.

15/32 – მამუკა სოსოს ძე - დაბადებული 1978 წ.
დაამთავრა ბათუმის 26-ე საშუალო სკოლა, შემდგომ სავაჭრო ტექნიკუმი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მუშაობს დისტრიბუტორად.
მეუღლე - მაიკო თებიძე – მედდა.

15/33 – ვარდო ასლანის ასული – დაბადებული 1957 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 13 საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. მუშაობს № 13 საშუალო სკოლაში პედაგოგად.
მეუღლე – იაშა ბერიძე, ინჟინერ-ენერგეტიკოსი ბათუმის დრამატულ თეატრში.

15/34 – მაიკო ვლადიმერის (ოქროს)ასული - დაბადებული 1978 წ.
დაამთავრა ბათუმის რუსთაველის უნივერსიტეტი. სპეციალობით ბიოლოგია.
მუშაობს თბილისში, დიღომში, მაგთის ოფისში მენეჯერის მოადგილედ.
მეუღლე - ლევან გუმბერიძე – ინჟინერი - მაგთის ოფისში.

15/35 – არჩილ გურამის ძე-დაბადებული 1988 წ.
2005 წელს დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა. ჩაირიცხა ბათუმის შოთა რუთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჯანდაცვის ფაკულტეტზე საკურნალო საქმეზე, მე-6 კურსის სტუდენტია.

15/36 – სულხან გურამის ძე – დაბადებული – 1987 წ.
დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა 2005 წ.
2011 წელს დაამთავრა ბათუმის საზღვაო აკადემია ინჟენერ – მექანიკოსის სპეციალობით.

15/37– მუხრან გურამის ძე- დაბადებული 1991 წ.
2010 წელს დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა. ჩაირიცხა ბათუმის ნავიგაციის საწავლო უნივერსიტეტში ელექტრომექანიკოსის სპეციალობაზე.

15/45-ომარი როსტომის ძე-დაბ.1992წ საშუალო ტექნიკური განათლებით-ელექტრიკოსი
მეუღლე-ცისნამი გოგიტიძე-ექიმი ეკოლოგი
15/46-ქეთინო როსტომის ასული-დაბ.1991წ-დაამთავრებული აქვს ბათუმის უნივერსიტეტის ეკონომიური ფაკულტეტი ,საფინანსო-საბუღალტრო განხრით.

ტაბულა № 8- დან ცნობილია:

16/1 – ესედ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე
მეუღლე – შაზენ ხანუმ ბასილაძე.

16/2 – ეხსან ხანუმ ესედის ასული
გათხოვილი იყო გარშალომიძეზე.

16/6 – იუსუფ ესედის ძე – (1899 – 1939)წ.
მეუღლე – ემინე ფაღავა.

16/10 – ჰედიე უსუფის ასული - (1932-1999 წწ.). დიასახლისი.
მეუღლე -ზექერია კონცელიძე.მექანიკოსი.

16/11 – ნიაზ იუსუფის ძე – დაბადებული 1938 წ.
საშუალო განათლებით. დიდხანს მანძილზე მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ ახალშენში ბუღალტრად. ამჟამად ბიზნესმენი.
მეუღლე – ეთერ (საბრიე) გორგილაძე, უაღრესად სტუმართმოყვარე, პურმარილიანი დედა და დიასახლისი.

16/12 – ზურაბ (ესედ) იუსუფის ძე – (1931 – 1988).

საშუალო განათლებით. დაამთავრა სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმი. მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის ახალშენის კოლმეურნეობის თავმჯდომარის მოადგილედ. დაჯილდოებული იყო მრავალი საპატიო სიგელითა და მედლით.
ბატონი ესედი იყოგვარში გამორჩეული უაღრესად სტუმართმოყვარე, პურმარილიანი, ქველმოქმედი თავადი. ტრაგიკულად დაიღუპა მეუღლესთან ერთად კურორტ საირმიდან მომავალი.
მეუღლე – ლეილა კონცელიძე - (1932-1988) . – უაღრესად პურმარილიანი სტუმართმოყვარე –დედა და დიასახლისი. საოცრად კეთილშობილი ქალბატონი.

16/13 – თემური უსუფისძე – დაბადებული 1940 წ.

დაამთავრა სოფელ ახალშენის საშუალო სკოლა, შემდგომ საბუღალტრო ტექნიკუმი. მუშაობდა აჭარის სხვადასხვასავაჭრო ორგანიზაციებში ბუღალტრად-მაღაზიის გამგედ. ამჟამად პენსიონერია.
მეუღლე - ციალა ლაბაძე - (1935-1989). დიასახლისი.

16/14 – ამირან უსუფის ძე –დაბადებული 1926 წ.

დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა.1955-1988 წლების განმავლობაში მუშაობდა ტყავ-ფეხსაცმლის გაერთიანებაში საამქროს უფროსად. აჭარის მრეწველობის დამსახურებული მუშაკი. დაჯილდოებულ იყო პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფულადი პრემიებით. ამჟამად პენსიონერი.
მეუღლე - მაგილე მეხტერბაშვილი - (1928 - 1998). ეკონომისტი. წლების განმავლობაში მუშაობდა აჭარის ფინანსთა სამინისტროში წამყვან სპეციალისტად.

16/15 – შუქრი უსუფის ძე - (1927-2002).

საშუალო-ტექნიკური განათლებით დიდხანს მუშაობდა ხელვაჩაურის საგზაო სამმართველოში ოსტატად. დაჯილდოებულია აჭარის ა. რ. პრეზიდიუმის საპატიო სიგელითა და მრავალი ფულადი პრემიით.
მეუღლე – ემინე დოლიძე - დიასახლისი.

16/18 – ლიანა ნიაზის ასული – დაბადებული 1962 წ.

დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ქიმია-ბიოლოგიის ფაკულტეტი. მუშაობს ხელვაჩაურის რაიონის ახალშენის სკოლაში ქიმია-ბიოლოგიის მასწავლებლად. დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და ფულადი პრემიით.
მეუღლე – მერაბ არძენაძე, ინჟენერ-ტექნოლოგი.

16/19 – რევაზ ნიაზის ძე – დაბადებული 1964 წ.

1984 წელს დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის მათემატიკის ფაკულტეტი, შემდგომ გაამწესეს ხულოს რაიონში სამუშაოდ, მოხალისედ წავიდა საბჭოთა არმიის რიგებში. 1984-1986 წლებში მსახურობდა ბათუმის სასაზღვრო ჯარებში, სადაც მიღებული აქვს მრავალი სიგელი და ჯილდო მამაცობისათვის. 1988 - 1989 წლებში დანიშნეს დასავლეთ საქართველოს კომკავშირის ზონალური შტაბის მეთაურად. არის სკკპ წევრი, შემდგომ გადაიყვანეს სამუშაოდ აჭარის შინაგან საქმეთა სამინისტროში.
1991-1996 წლებში დაამთავრა თბილისის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. მიენიჭა იურისტის კვალიფიკაცია. 1991 წელს მონაწილეობა მიიღო საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენაში, ცხინვალის საბრძოლო ოპერაციებში. არის ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანი. დაჯილდოებულია მრავალი დიპლომითა და ფულადი პრემიით.

16/20 – ტარიელ ზურაბის ძე – დაბადებული (1961-2016) წ.

დაამთავრა ნოვომოსკოვსკის ქიმიურ - ტექნოლოგიური ინსტიტუტი ინჟინერ-ქიმიკოსის კვალიფიკაციით. შემდეგ მოსკოვის ფინანსურ-ეკონომიური ინსტიტუტი სპეციალობით -ეკონომიკა და წარმოების მართვა. მუშაოდა ბათუმის ქიმიურ-ფარმაცევტულ ქარხანაში სხვადასახვა თანამდებობაზე. ამჟამად ბიზნესმენი. 2010 წელს არჩეულ იქნა ხელვაჩაურის რაიონის საკრებულოს წევრად.
მეუღლე – ნარგიზ გიორგაძე, პედაგოგი.

16/21– გულიკო ზურაბის ასული – დაბადებული 1956 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. არის ფიზიკოსი. მუშაოდა ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ ახალშენის საშუალო სკოლაში პედაგოგად. 1984 წელს დააჯილდოეს აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით. ამჟამად ეწევა კომერციულ საქმიანობას.
მეუღლე – თამაზ დიასამიძე, (1954-2004). მათემატიკის მასწავლებელი.

16/22 – ჯემალ ზურაბის ძე – დაბადებული 1959 წ.
დაამთავრა ქუთაისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ავტო-საინჟინრო სპეციალობით. ავტომექანიკოსია. დიდხანს მუშაობდა ხელვაჩაურის აგრო გაერთიანებაში ინჟენერ-მექანიკოსად, შემდგომ ახალშენის კოლმეურნეობის ფარეხის გამგედ. ამჟამად საქმიანობს ეწევა აჭარგაზის სისტემაში.
მეუღლე – მაია წულუკიძე, პედაგოგი.

16/23 – მერაბი თემურის ძე - დაბადებული 1966 წ.
დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა, შემდგომ საბუღალტრო ტექნიკუმი. 1985-1987 წლებში მსახურობდა ავღანეთში, სადაც მიღებული აქვს ,,წარჩინებული მებრძოლის სამი მედალი,,.
მეუღლე - ლუიზა გეგიძე - მედიცინის მუშაკი (მედდა).

16/24 – ნოდარი თემურის ძე – დაბადებული 1969 წ.
დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა, სავაჭრო – ტექნიკუმი.

16/25 – ჯუმბერ თემურის ძე – დაბადებული 1978 წ.
დაამთავრა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ისტორიის სპეციალობით. მუშაობდა სასტუმრო ,,დავითის" ადმინისტრატორად. აჟამამად შპს ,,ყაზტრანს-ოილის "- ბათუმის ნავთობტერმინალის ორერატორია.

16/26 – ნაზი (გულნარა) თემურის ასული – დაბადებული 1964 წ.
დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა, ბათუმის სავაჭრო ტექნიკუმი.
მეუღლე – ნოდარ ნინიძე, იურისტი.

16/27– ნაირა თემურის ასული – დაბადებული 1963 წ.
დაამთავრა ბათუმის №2 საშუალო სკოლა, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი მათემატიკის სპეციალობით. მუშაობს ზემო ახალშენის საშუალო სკოლაში დირექტორის მოადგილედ. დაჯილდოვებულია მრავალი სიგელით. 2010 წელს ,,წლის საუკეთესო პედაგოგის სიგელით,, 2012 წ. საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით დაჯილდოვდა ღირსების მედლით.

16/28 – გენადი ამირანის ძე – დაბადებული 1954 წ.
1971 წელს დაამთავრა ჩაისუბნის საშუალო სკოლა. 1973 – 1976 წლებში სწავლობდა ბათუმის საზღვაოღვაო საკადემიაში, მიენიჭა მექანიკოსის კვალიფიკაცია. მუშაობდა საქართველოს საზღვაო სანაოსნოში. ცურავდა სხვადასხვა გემზე, მოტორისტად. 1990 წლიდან უფროსი მექანიკოსია.

1991 წელს წარჩინებით დაამთავრა ქ. ნოვოროსიისკის უმაღლესი სასწავლებელი, 1997 წელს ბათუმის საზღვაო აკადემია ინჟინერ-მექანიკოსის სპეციალობით. დღემდე ცურავს საქართველოს საზღვაო სანაოსნოსა და საზღვარგარეთის კომპანიების გემებზე, არის მთავარი მექანიკოსი. მიღებული აქვს მრავალი მადლობა და ჯილდო, როგორც მცოდნე სპეციალისტს.

მეუღლე – დარეჯან ვერძაძე, ეკონომისტი.

16/29 – ნუგზარი ამირანის ძე – დაბადებული 1958 წ.

1980 წელს დაამთავრა თბილისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ინჟინერ-მშენებელია. მუშაობს შპს ,,ფიროსმანი,,-ს ტექნიკური განყოფილების უფროსად.

მეუღლე – მარინა ჯაფარიძე, მკურნალი ექიმი. შპს ,,ალდაგი".

16/30 – ვაჟა ამირანის ძე – დაბადებული (1961-2016) წ.

1981 წელს დაამთავრა ტექნიკური სასწავლებელი. ამჟამად მუშაობს შ. პ. ს. ,,გარე განათებისა და ლიფტების საწარმოში" მექანიკოსად.

მეუღლე – ნატო მოსიძე, მედდა.

16/31– ზაური შუქრის ძე – დაბადებული 1974 წ.

დაამთავრა სავაჭრო ტექნიკუმი, ბიზნესმენი.

მეუღლე – ლიანა შალიკაშვილი, ვაჭრობის მუშაკი.

16/32– ტარიელ შუქრის ძე – დაბადებული 1959 წ.

დაამთავრა სავაჭრო ტექნიკუმი. ბიზნესმენი.

მეუღლე – მაგული თეთრაძე, დაამთავრა სავაჭრო ტექნიკუმი.

16/34 – თამაზი შუქრის ძე – დაბადებული (1949 -2012).

დაამთავრა თბილისის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. იურისტია. მუშაობდა აჭარის საგზაო პოლიციაში. 1991 წელს მონაწილეობდა ცხინვალის მოვლენებში, იბრძოდა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის. მიღებული აქვს მთავრობის მიერ მიცემული მრავალი ჯილდო და მედალი მამაცობისათვის.

მეუღლე – დოდო დიასამიძე, პედაგოგი.

16/35 – მემედ (მამუკა) შუქრის ძე – (1949 – 2004).

დაამთავრა ბათუმის სავაჭრო ტექნიკუმი. შემდგომ როსტოვის სავაჭრო-ეკონომიური ინსტიტუტი. წლების განმავლობაში მუშაობდა ვაჭრობის სისტემაში. ბათუმის საზღვაო აკადემიის დაარსების დღიდან მუშაობდა დირექტორის მოადგილედ სამეურნეო დარგში.

მეუღლე – ნანული ბასილაძე, დიასახლისი.

16/36 – ზურაბ ტარიელის ძე – დაბადებული 1991 წელს.

2008 წელს დაამთავრა ბათუმის № 11 საშუალო სკოლა. არის კიევის ევროპის უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტის მეოთხე კურსის სტუდენტი.

16/37 – საბა ზურაბის ძე – დაიბადა 2007 წ.

16/38 – ანრი ტარიელის ძე – დაბადებული 1992 წ.

2011 წელს დაამთავრა ბათუმის № 5 საჯარო სკოლა, თბილისის კავკასიის უნივერსიტეტის სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტის მეორე კურსის სტუდენტი.

16/40 – ლევანი მერაბის ძე - დაბადებული 1979 წ.
დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა, ბათუმის სახ. უნივესიტეტი-,,ფინანსები,,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

16/42 – შადიმან გენადის ძე – დაბადებული 1979 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 2 საშუალო სკოლა, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიური ფაკულტეტი ეკონომისტის სპეციალობით. მუშაობს შ.პ.ს. «აჭარის ელექტროკავშირის» მარკეტინგის განყოფილების ეკონომისტად.
მეუღლე – ნათია კახიძე, ფარმაცევტი.

16/43 – ლევან გენადის ძე – დაბადებული 1984 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 2 საშუალო სკოლა, ჩაირიცხა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიიულ ფაკულტეტზე, შემდგომ დაამთავრა საზღვაო აკადემია გემთწამყვანის სპეციალობით. ცურავს სხვადასხვა კომპანიის გემებზე.

16/44 – სალომე ნუგზარის ასული – დაბადებული 1991 წ.
დაამთავრა ბათუმის 22-ე საშუალო სკოლა. არის ბათუმის რუსთაველის უნივერსიტეტის საბანკო-საფინანსო ფაკულტეტის მეოთხე კურსის სტუდენტი.

16/45 – თამუნა ნუგზარის ასული – დაბადებული 1992 წ.
დაამთავრა 22-ე საშუალო სკოლა. აბიტურიენტი.

16/56 – გოჩა მემედის ძე – დაბადებული 1970 წ.
დაამთავრა ბათუმის № 4 საშუალო სკოლა. 1993 წელს ჩაირიცხა მოსკოვის ტიმირიაზევის სახელობის აკადემიაში, 1993 წელს გადავიდა თბილისის აგრარულ უნივერსიტეტში მექანიზაციის ფაკულტეტზე. მიენიჭა ინჟენერ-მექანიზატორის სპეციალობა. მუშაობდა სხვადასხვა თანამდებობებზე: საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში პურ-პროდუქტებისა და მარცვლეული კულტურის ხარისხის ინსპექციის სამმართველოს უფროსის მოადგილედ. 2004 წლიდან აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილეა.
2006-2007 წწ. - ხელვაჩაურის რაიონის გამგებელია, ამჟამად ბიზნესმენი. ცხოვრობს თბილისში.
მეუღლე – ლალი ზაქარაძე, ფილოსოფიის დოქტორი – შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ფილოსოფიისა და სოციალურ მეცნიერებათა ინსტიტუტის კულტურის განყოფილების გამგე. საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის მინისტრის მრჩეველი.

16/57 – გია (გიორგი) მემედის ძე – დაიბადა 1971 წელს.
1986 წელს დაამთავრა ქ. ბათუმის № 4 საშუალო სკოლა. 1986 – 1989 წლებში სწავლობდა სავაჭრო ტექნიკუმში არასასურსათო საქონლის საქონელმცოდნეობის სპეციალობაზე. 1989 წელს ჩაირიცხა ქ. სანკტ-პეტერბურგის სატყეო აკადემიაში სატყეო - საფინანსო ფაკულტეტზე. 1990 – 1995 წლებში ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ზოგად – ტექნიკურ ფაკულტეტზე, სადაც მიენიჭა შრომა-ინფორმატიკის პედაგოგის კვალიფიკაცია. 1991 – 1997 წლებში მუშაობდა ბათუმმრეწვვაჭრობის № 97 მაღაზიის გამგედ, სასტუმრო-სანატორიუმ ,,ოაზისი,,-ს მთავარ ინჟინრად. 2004 წლის სექტემბრიდან ბათუმის მერიის ადმინისტრაციული ინსპექციის უფროსის მოადგილედ. (2009-2011 წწ.). მერიის ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის მოვალეობის

შემსრულებელად. ამჟამად ბიზნესმენი.
მეუღლე – ეკა კაპანაძე, ეკონომისტი.

ტაბულა №9- დან ცნობილია:

17/1 – მემედ ბეგი ჰაჯი ასლანის ძე – (1890 – 1937).
მეუღლე – ფადიმე ხანუმ ბოლქვაძე, დიასახლისი.

17/5 – ისმაილ ბეგი მემედის ძე – (1898 – 1975).
მეუღლე – სულთან - ხანუმ ავალიანი – (1911 – 1994). დიასახლისი.

17/6 – ალი (ალექსანდრე) ბეგი მემედის ძე – (1910 – 1977).
უმაღლესი განათლებით. ფლობდა რამდენიმე ენას, მათ შორის არაბულს. ოცდახუთ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა ქედის რაიონის სოფელ ალიქოღლების (ოქტომბრის) კოლმეურნეობას, შემდეგ ქედის ყველ-კარაქის ქარხანას. მრავალი ჯილდოსა და მედლის მფლობელია.
მეუღლე – ლუბა თავართქილაძე – (1915 – 1982). პედაგოგი

17/9 – რეზო ისმაილის ძე – (1935 – 1979).
დაამთავრა თბილისის ზოო-ვეტერინალური ინსტიტუტი აგროტექნიკოსის სპეციალობით. წლების განმავლობაში იყო ქედის რაიონის სახალხო კონტროლის კომიტეტის თავმჯდომარე, შემდგომ გარდაცვლებამდე, ქედის რაიონის ცხოველ-მრეწვის დირექტორად. დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და მედლით.
მეუღლე – ნელი ნიკოლაიშვილი, ზოოტექნიკოსი.

17/10 – ნადია ისმაილის ასული – დაბადებული 1949 წ.
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – ჯემალი ნაკაშიძე. პედაგოგი.

17/11– სერგო ისმაილის ძე – დაბადებული 1937 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, სასოფლო სამეურნეო ტექნიკუმი. დიდხანს მუშაობდა ქედის სატყეო მეურნეობაში საამქროს უფროსად. ამჟამად პენსიონერი.
მეუღლე – ციალა ბროლაძე, ბიბლიოგრაფი.

17/12– მზევინარ ისმაილის ასული – დაბადებული 1948 წ.
დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა, შემდგომ – ბათუმის სამედიცინო სასწავლებელი მედდის სპეციალობით.
მეუღლე – შოთა გოგუაძე, ბუღალტერი.

17/13 – ფუმფულ ისმაილის ასული – დაბადებული 1947 წ.
დაამთავრა ოქტომბრის საშუალო სკოლა, შემდგომ – ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტი მათემატიკის სპეციალობით.
მეუღლე – ამირან შერვაშიძე, პედაგოგი, რუსული ენის სპეციალისტი.

17/14 – დარეჯან ისმაილის ასული – დაბადებული 1933 წ.
1964 წელს დაამთავრა ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტი გეოგრაფია-ბიოლოგიის სპეციალობით. დღემდე მუშაობს ახალშენის საშუალო სკოლაში პედაგოგად. დაჯილდოებულია აჭარის ა. რ. უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით, წარჩინებულის სამკერდე ნიშნით და სხვა ფულადი პრემიით.
მეუღლე – ბესარიონ ზოიძე, მახვილაურის მეურნეობის აგრონომ-ეკონომისტი.

17/15 – ზაური (ალი) ალექსანდრეს ძე – (1935-2010).

დაამთავრა ასტრახანის თევზის მეურნეობის ტექნოლოგიური ინსტიტუტი ინჟენერ ტექნოლოგის კვალიფიკაციით. 42 წლის განმავლობაში ხელმძღვანე-ლობდა აჭარაში თევზის მრეწველობის განვითარებას, იყო სააქციო საზოგადოება ,,წითელი მებადურის" თავმჯდომარე. 2001 წელს ესპანეთის დედაქალაქ მადრიდში ბათუმის თევზმჭერი კოოპერატივის მიერ წარმოებულმა თევზის პროდუქციამ დაიმსახურა ,,პლატინის ვარსკვლავი" – უმაღლესი ჯილდო. მიღებული აქვს მრავალი ფულადი პრემია. არის მრეწველობის დამსახუ-რებული მუშაკი, საპატიო ნიშნისა და დიდების ორდენის კავალერი. მეუღლე – ციური ბაბილოძე, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგი. ამჟამად პენსიონერი.

17/16 – ცისანა ალექსანდრეს (ალის) ასული – დაბადებული 1942 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის სამედიცინო სასწავლებელი ბებია-ქალის სპეციალობით.1963 წლიდან მუშაობდა ქედაში, 2003-2009 წლებში ბათუმის სამშობიარო სახლში. აჟამად პენსიონერი. მიღებული აქვს სხვადასხვა სახის სიგელი და დიპლომი.

17/17– გულიკო ალექსანდრეს ასული – დაბადებული 1948 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა. 1970 წელს ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორია-ფილოლოგიური ფაკულტეტი, ასპირანტურა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, შემდგომ კიევის ტარას შევჩენკოს სახელობის უნივერსიტეტში დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია.
2002-2004 წლებში მუშაობდა აჭარის ა. რ. შრომის, დასაქმებისა და სოციალური დაცვის მინისტრად. ამჟამად არის ბათუმის რუსთველის სახელობის უნივერსიტეტის ფილოსოფიის დოქტორი, სრული პროფესორი, აფხაზეთის ეროვნული აკადემიის წევრი, ,,ღირსების ორდენი,,-ს კავალერი. დაჯილდოებულია მრავალი ჯილდოთი. მეუღლე – ვაჟა თევზაძე, ინჟენერ - მშენებელი. საქართველოს დამსახურებული ინჟინერი.

17/18 – ჯემალ რეზოს ძე – დაბადებული 1964 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, თბილისის სასოფლო - სამეურნეო ინსტიტუტის მექანიზაციის ფაკულტეტი. მუშაობდა თბილისში სადახლოს საბაჟო გამშვებ პუნქტზე მებაჟედ. ამჟამად ბიზნესმენი.

7/19 – თენგიზ რეზოს ძე – დაბადებული 1960 წელს.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, წარჩინებით თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სტომატოლოგიური ფაკულტეტი. მუშაობდა ექიმ-სტომატოლოგად, განყოფილების გამგედ ბათუმის № 1 სტომატოლოგიურ პოლიკნინიკაში. შემდგომ – ქედის ამბულატორიულ-პოლიკნინიკური გაერთიანების დირექტორად. ამჟამად არის ბათუმის №1 საავთდმყოფოს პოლიკნინიკური გაერთიანების დირექტორი. დიდი მამულიშვილური წვლილი მიუძღვის დაბა ქედაში ერთ-ერთ ქუჩაზე ,,ყადირ შერვაშიძის" სახელის მინიჭების საქმეში. დაჯილდოებულია აჭარის ა. რ. პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და ფულად პრემიებით. არის საქართველოს საუკეთესო ექიმის 2006 წლის ნომინანტი.
მეუღლე – მზია ვერძაძე, ქედის საჯარო სკოლის პედაგოგი.

17/20 – ლია რეზოს ასული – დაბადებული 1958 წელს.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდგომ – თბილისის პუშკინის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტი ბიბლმცოდნეობის ფაკულტეტი. მუშაობს სპეციალობით ქედის კულტკურის ცენტრში მთავარ ბიბლიოთეკაში უფროს ბიბლიოგრაფად.

მეუღლე – როლანდ ცინცაძე, ქედის მუნიციპალიტეტის სახანძრო დაცვისასა და საგანგებო სიტუაციების სამსახურის უფროსი (ვიცე – პოლკოვნიკი).
ჰყავთ სამი შვილი: თამარი, თამაზი და რამაზი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

17/21– ირმა სერგოს ასული – დაბადებული 1964 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი. მუშაობს გაზეთ ,,აჭარის" კორესპონდენტად.
მეუღლე – გურგენ აბულაძე, მათემატიკა - ინფორმატიკის მასწავლებელი. მუშაობდა ხელვაჩაურის გამგეობაში, მიწისა და კადასტრის განყოფილების უფროსად. ამჟამად ბიზნესმენი.

17/23 – ირინა სერგოს ასული – დაბადებული 1977 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიული ფაკულტეტი ისტორიკოსის სპეციალობით. ამჟამად არის ბათუმის მერიის პრეს-სამსახურის უფროსი.

17/24 – ხათუნა სერგოს ასული – დაბადებული 1975 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდეგ – ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი ფილოლოგის სპეციალობით. მუშაობდა აჭარის ა. რ. უზენაეს საბჭოს დემოგრაფიულ განყოფილებაში მთავარ სპეციალისტად. ამჟამად მუშაობს ბათუმის მერიის სატრანსპორტო განყოფილებაში მთავარ სპეციალისტად.

17/25 – ნინო ზაურის ასული – დაბადებული 1972 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის №1 საშუალო სკოლა, შემდეგ - ბათუმის კონსერვატორია ვოკალის განხრით. 2002 წლიდან მუშაობს ბათუმის კონსერვატორიაში მუსიკათმცოდნედ.
მეუღლე - ზაალ კაიკაციშვილი. ინჟენერ-ტექნიკოსი. საქართველოს ტელევიზია ,,იმედში,,. აჭარის ტელე–რადიო დეპარტამენტის ტექნიკური მენეჯერია.

17/26 – თინათინ ზაურის ასული – დაბადებული 1961 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის №1 საშუალო სკოლა წარჩინებით, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი წარჩინებით. ჩაირიცხა თბილისის უნივერსიტეტის ასპირანტურაში, დაიცვა საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაციები. არის პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი.
მუშაობს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში პედაგოგიკის კათედრაზე.

17/27– ნესტან ზაურის ასული – დაბადებული 1967 წ.
დაამთავრა თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი. არის ექიმ-ვეტერინარი. მუშაობდა ბათუმის საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგურში სამედიცინო სამსახურში. ამჟამად დიასახლისი.
მეუღლე - გოჩა ადამია – ინჟენერ-მშენებელი. სარეკლამო სააგენტოს მენეჯერი.

17/32 – მარიკა ჯემალის ასული – დაბადებული 1988 წ.
ეკონომისტი, TBC ბანკის ბათუმის მთავარ ოფისში წამყვანი სპეციალისტია.

17/33 – რეზო ჯემალის ძე – დაბადებული – 1995 წ.
ბათუმის №22 საჯარო სკოლის X1 კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

17/34 – ნინო თენგიზის ასული - დაბადებული 1989 წ.
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, შემდგომ თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტის სტომატოლოგიური ფაკულტეტი. 2009 წელს იყო მონაწილე საქართველოს საპატრიარქოს ინიციატივით ქ. ვარშავაში გამართულ ევროპის თავად-აზნაურთა ახალგაზრდულ საგვარეულო შეკრებისა, წარმოაჩენდა აჭარის თავად შერვაშიძეთა საგვარეულოს.

მეუღლე - ირაკლი არჯევანიძე – ეკონომისტი, -მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია ,,კრედო,,-ს უფროსი მენეჯერი.

ტაბულა №10-დან ცნობილია:

24/1 – აბდულ მიხდადის ძე – გადაიხვეწა თურქეთში. ადრე ცხოვრობდა ქ. ფაცაში, შემდეგ ქ. სტამბოლში. ყოფილა სამხედრო პირი. ამჟამად მისი შთამომავლები გვარად იწერებიან ,,ზენგინოღლი"-ს.

24/2 – ახმედ – ეფენდი მიხდადის ძე – (1861 – 1937).
დამთავრებული ჰქონდა სტამბოლის სამუსლიმანო სასწავლებელი. 25 წელწადს მუშაობდა ხოჯად სოფელ ყოროლისთავში. უაღრესად ნასწავლი, განათლებული ადამიანი. 80 წელს მიტანებული დააპატიმრეს, ჩასვეს ციხეში, შემდგომ უგზოუკვლოდ დაიკარგა. რეპრესირებული იყო 1937 წ.

24/7 – ისმაილ ახმედ-ეფენდის ძე – (1906 – 1960).
დაამთავრა ქედის სასოფლო – სამეურნეო ტექნიკუმი აგროტექნიკოსის სპეციალობით. დიდი ხნის განმავლობაში მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ ანგისის აგროტექნიკოსად. მთავრობისაგან მიღებული აქვს მრავალი ჯილდო და მადლობა.
მეუღლე – უმიან კილაძე, დიასახლისი.

24/8 – ზორბეგ ყედირის ძე – დაბადებული 1948 წ.
დაამთავრა ბათუმის პროფტექსასწავლებელი. სპეციალობით მღებავი.
მეუღლე – ნათელა ნაკაშიძე, დიასახლისი.

24/9 – ნიაზ ყედირის ძე – (1930 – 1989).
დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა. 1950 წელს ჩაირიცხა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის პედაგოგიურ ინსტიტუტში. დაამთავრა 1954 წელს ბუნებისმეტყველების ფაკულტეტი, მიენიჭა ქიმია-ბიოლოგიის მასწავლებლის კვალიფიკაცია. მუშაობდა ქედის საშუალო სკოლაში. 1959 წლიდან მახუნცეთის სკოლა-ინტერნატის დირექტორის მოადგილე აღმზრდელობით დარგში და ქიმიის მასწავლებელია. 1975 – 1977 წლებში იყო პირველი მაისის სკოლის დირექტორი. 1977- 1987 წლებში იყო ხელვაჩაურის რაიონის განათლების განყოფილების ინსპექტორი, 1987 წლიდან ხელვაჩაურის რაიონის განათლების განყოფილების პროფკავშირის თავმჯდომარეა.
დაჯილდოებული იყო საპატიო ნიშნის ორდენით, განათლების მუშაკის წარჩინებულის სამკერდე ნიშნით. მინიჭებული ჰქონდა დამსახურებული პედაგოგის წოდება.
მეუღლე – თამარ ოსმანის ასული დევაძე, დაწყებითი კლასის პედაგოგ-აღმზრდელი.

24/10 – ალი ყედირის ძე - (1932-1989).
საშუალო ტექნიკური განათლებით. დიდი ხნის განმავლობაში მუშაობდა ბათუმის სახლსაშენ კომბინატში მექანიზატორად.
მეუღლე - ზოია შერვაშიძე-ბუღალტერი.

24/11 – სულიკო ყედირის ძე – (1941-1988).
დაამთავრა ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტის

გეოგრაფიული ფაკულტეტი. მუშაობდა ქედაში კინოფიკაციის უფროსად, შემდგომ – გაზკანტორის უფროსად. ,,ცოდნის" რაიონული ორგანიზაციის თავმჯდომარედ, დაბა ქედის კოლმეურნეობის პარტბიუროს მდივნად, შემდგომ პურკომბინატის დირექტორად.
დაჯილდოებულია მრეწველობის დამსახურებული მუშაკის მედლით და სხვა ჯილდოებით.
მეუღლე – ნაზი დიასამიძე – პედაგოგი. დიდხანს მუშაობდა ქედის რაიაღმასკომში წამყვან სპეციალისტად.

24/12 – საადეთ ყედირის ასული – (1930-2004).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე - ვახტანგ ბერიძე, პედაგოგი, ავტოსაქმისა და გეოგრაფიის სპეციალისტი.

24/13 – აკაკი ყედირის ძე – დაბადებული 1945 წ.
საშუალო განათლებით. სპეციალობით მძღოლი.
მეუღლე – გულიკო ბერიძე, ვაჭრობის მუშაკი.

24/ 14 – გულვარდი ისმაილის ასული - დაბადებული 1934 წ.
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – ილია ბოლქვაძე – საშუალო განათლებით. დურგალი.

24/15 – დავით ისმაილის ძე – დაბადებული 1936 წ.
დაამთავრა ქედის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმი აგრონომის სპეციალობით. წლების განმავლობაში მუშაობდა ხელვაჩაურის სახელმწიფო დაზღვევის სამმართველოში. ამჟამად პენსიონერი. დაჯილდოებულია აჭარის ა. რ. უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელითა და მედლით.
მეუღლე – ვენერა დიასამიძე, მედდა.

24/16 – შორეთ ისმაილის ასული - (1931- 2009).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – თავდგირიძე ბიჭიკო - (1931-1960). მძღოლი.

24/17– ნანული ისმაილის ასული- დაბადებული 1948წ.
საშუალო განათლებით.დიასახლისი.
მეუღლე - დუმბაძე ტარიელი. ავტოზეინკალი.

24/18 – გივი ისმაილის ძე – (1939 – 1993).
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი ქიმიკოსის სპეციალობით. მუშაობდა ანგისის მეცხოველეობის მეურნეობაში მთავარ სპეციალისტად. დაჯილდოებულია აჭარის ა. რ. უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და სხვადასხვა მედლით.
მეუღლე – ნანული ბაკურიძე, მედმუშაკი.

24/19– მურად ისმაილის ძე – დაბადებული 1940 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. მუშაობდა ბათუმის მეფრინველეობის ფაბრიკაში დირექტორის მოადგილედ. ბიზნესმენი.
მეუღლე – რაისა ფოთელიძე, პედაგოგი.

24/20 – რასიმ ისმაილის ძე- (1938-1976).
საშუალო განათლებით. მეურნე.
მეუღლე - ვარდო შუშანიძე – დიასახლისი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

24/21– ნოდარ ისმაილის ძე– (1941-1999) წ.
დაამთავრა თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის მექანიზაციის ფაკულტეტი. იყო ანგისის მეურნეობის მთავარი ინჟინერი.
მეუღლე – გუგული ხაჯიშვილი, დიასახლისი.

24/25 – ჯემალ ნიაზის ძე – დაბადებული 1960 წელს.
1978 წელს დაამთავრა მახუნცეთის საშუალო სკოლა.1980 – 1982 წლებში იყო სამხედრო სამსახურში ქ. მოსკოვში. 1983 – 1987 წლებში დაამთავრა მოსკოვის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი, მიენიჭა ზოგადი აგრონომის სპეციალობა. 1989 – 1990 წლებში ხელვაჩაურის სასათბურე მეურნეობის აგრონომია. 1990 – 1992 წლებში იყო საქენერგოს ბათუმის ფილიალის ელექტრიკოსი. 1992 – 1994 წლებში ბათუმის საბაჟოს დაცვის მუშაკი სარფის ქვეგანყოფილებაში. 1994 წლიდან საქენერგოს ტექნიკური მუშაკია.
მეუღლე – მადონა ბალაძე, დაწყებითი განათლების პედაგოგი.

24/41– გურამ დავითის ძე – დაბადებული 1962 წ.
დაამთავრა ბათუმის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ინჟენერ - მექანიკოსის სპეციალობით. ამჟამად ბიზნესმენი.
მეუღლე – ლია ბეჟანიძე, ეკონომისტი.

24/42 – ზურაბ დავითის ძე – დაბადებული 1964 წ.
დაამთავრა ბათუმის ინდუსტრიული ტექნიკუმი სამშენებლო სპეციალობით. ამჟამად ბიზნესმენი.
მეუღლე – მაია სურმანიძე, პედაგოგი.

24/46 – ტარიელ გივის ძე – დაბადებული 1971 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფიზკულტურის ფაკულტეტი. მუშაობდა საფეხბურთო კლუბ ,,ანგისის",, - და ,,ოაზისის" მწვრთნელად. ამჟამად ბათუმის მერიის აეროპორტის დასახლების მუნიციპალიტეტის მთავარი სპეციალისტია. სწორედ მისი დიდი დაუღალავი შრომითა და მცდელობით მიენიჭა აეროპორტის დასახლების ქუჩებს ღვაწლმოსილი პიროვნების, აფხაზეთის უკანასკნელი მთავრის გიორგი შარვაშიძის და კოსტა აფხაზის (შარვაშიძის) სახელები. უაღრესად თბილი, ვაჟკაცური ნებისყოფის, კაცთმოყვარე, გვარის მოსიყვარულე, პურმარილიანი, თბილი ოჯახის პატრონია.
მეუღლე – მაიკო გრიგოლია, პედაგოგი.

24/47– ჯეირან გივის ასული – დაბადებული 1972 წ.
1996 წ. დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. ისტორიკოსია. მუშაობდა ხელოვნებათმცოდნეობის ინსტიტუტში პედაგოგად. ამჟამად შპს ,,რონიკო"-ს მენეჯერია.

24/48 – ნინო მურადის ასული – დაბადებული-1971 წ.
დაამთავრა ადლიის საშუალო სკოლა. ინდუსტრიული ტექნიკუმი და ჰუმანიტარული ინსტიტუტი მუსიკათმცოდნის სპეციალობით.
მეუღლე-გენადი აბულაძე. საშუალო-ტექნიკური განათლებით. ავტოზეინკალი

24/49 – მანანა მურადის ასული - დაბადებული 1968 წ.
დაამთავრა ადლიის საშუალო სკოლა, შემდეგ სამედიცინო ტექნიკუმი. მუშაობს

ბავშვთა რესპუბლიკურ საავადმყოფოში – სამეურნეო ნაწილში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

24/50 – ნუგზარ მურადის ძე - დაბადებული 1969 წ.
დაამთავრა ადლიის საშუალო სკოლა, შემდეგ ავტოსკოლა. მძღოლ-ექსპედიტორია.
მეუღლე - ლეილა ცეცხლაძე - ეკონომისტი.

24/52 – გენადი ნოდარის ძე –დაბადებული 1974 წ.
1994 წელს დაამთავრა ბათუმის უნივერსიტეტი. სპეციალობით ეკონომისტია.

24/53 – ხათუნა ნოდარის ასული - დაბადებული 1975 წ.
დაამთავრა ადლიის საშუალო სკოლა, შემდეგ ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. 1998 წელს მუშაობა დაიწყო აჭარის ა. რ. ცენტრალურ არქივში. 2005 წლიდან დანიშნეს ცენტრალური სახელმწიფო არქივის დირექტორად. ამჟამად არქივის განყოყოფილების გამგეა.
მეუღლე – კახა სურგულაძე – ბათუმის რუსთაველის უნივერსიტეტის ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

ტაბულა № 11-დან ცნობილია:

3/1 – ოსმან ბეგი მიხდადის ძე – (1875 -1970).
საშუალო განათლებით. დიდხანს მუშაობდა ვაჭრობის სისტემაში. ვაჭრობის დამსახურებული მუშაკი.
მეუღლე – გუგული შერვაშიძე, დიასახლისი.

3/2 – ზია ოსმანის ძე – (1918 – 1986).
დამთავრებული ჰქონდა ინდუსტრიული ტექნიკუმი ინჟინერ-ტექნიკოსის სპეციალობით. მუშაობდა ბათუმის მანქანათმშენებელ ქარხანაში საამქროს უფროსად.
მეუღლე – ზინა სიმონის ასული შერვაშიძე, პედაგოგი.

3/3 – აბდულ ოსმანის ძე – დაბადებული 1936 წ.
საშუალო განათლებით. სპეციალობით მძღოლ-ექსპედიტორი. მუშაობს ხელვაჩაურის პურის ქარხანაში.
მეუღლე – ულფეთ კახიძე, დიასახლისი.

3/4 – ნუნუ ოსმანის ასული – (1930 – 2003).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – სულიკო ხუსეინის ძე მიქელაძე, მძღოლი.

3/5 – ჯემალ ოსმანის ძე – (1907 – 1991).
დამთავრებული ჰქონდა გიმნაზია, შემდგომ – სავაჭრო ტექნიკუმი. ვაჭრობის სისტემაში ხანგრძლივი მუშაობისათვის დაჯილდოებული იყო აჭარის ა. რ. უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით. იყო ვაჭრობის დამსახურებული მუშაკი.
მეუღლე – ფიქრიე ბოლქვაძე, დიასახლისი.

3/6 – მელექ ოსმანის ასული – (1901 – 1996).

დიასახლისი.

მეუღლე – ხუსეინ გორგოშაძე, დურგალი.

3/7– ნაზიმ (ნოე) ოსმანის ძე – (1912 – 1996).

დაამთავრა ბათუმის ინდუსტრიული ტექნიკუმი ინჟინერ-ტექნიკოსის სპეციალობით. დიდხანს მუშაობდა ბათუმის ინდუსტრიულ ტექნიკუმში, შემდგომ სოფელ მახოს ჰიდროელექტროსადგურის დირექტორად. წლების განმავლობაში იყო თხილნარის სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარე. დაჯილდოებული იყო აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებითა და სხვადასხვა ჯილდოთი.

მეუღლე – შადიე ისმაილის ასული მალაყმაძე, დიასახლისი.

3/8 – ენვერ ოსმანის ძე – (1921 – 1990).

საშუალო განათლებით. შემდგომ დაამთავრა ვაჭრობის ტექნიკუმი. მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის ვაჭრობის გაერთიანების სამმართველოს უფროსად.

მეუღლე - სალიე ხუსეინის ასული თიკანაძე, დიასახლისი.

3/10 – იური ზიას ძე –1949 წ.

დაამთავრა ლენინგრადის საზღვაო აკადემია მექანიკოსის სპეციალობით. ცურავს შორეული ნაოსნობის კომპანიების გემებზე მთავარ მექანიკოსად.

მეუღლე – ტატიანა შერვაშიძე, კოსმეტოლოგი.

3/22 – თემურ ჯემალის ძე – (1958- 2006).

დაამთავრა ბათუმის საზღვაო აკადემია გემთწამყვანის სპეციალობით. ცურავდა შორეული ნაოსნობის კაპიტანად. ტრაგიკულად დაიღუპა მოზამბიკში.

მეუღლე – ნესტანი ნინიძე, დიასახლისი.

3/23 – დურსუნი ჯემალის ძე – დაბადებული 1950 წ.

საშუალო განათლებით. ბიზნესმენი.

მეუღლე – ტანია შერვაშიძე, ხელვაჩაურის აგრობანკის ეკონომისტი.

3/24 – ჟუჟუნა ჯემალის ასული – დაბადებული 1950 წ.

დაამთავრა სავაჭრო ტექნიკუმი. არის ვაჭრობის დამსახურებული მუშაკი.

მეუღლე – თენგიზ ნაგერვაძე, მძღოლი.

3/25 – ასმათ ჯემალის ასული – დაბადებული 1952 წ.

დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგიური ფაკულტეტი. მუშაობდა სამკერვალო ფაბრიკის საბავშვო ბაღის აღმზრდელად.

მეუღლე – შაქრო ვარშანიძე, მშენებელი.

3/26 – ეთერი ჯემალის ასული – დაბადებული 1954 წ.

დაამთავრა სავაჭრო ტექნიკუმი, დიასახლისი.

მეუღლე – მერაბ დოლიძე. საზღვაო აკადემიის ლექტორი.

3/37 – იაშა ნაზიმის ძე – დაბადებული 1942 წ.

1959 წელს დაამთავრა თხილნარის საშუალო სკოლა. 1965 წელს წარჩინებით დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ქიმიისა და კვების ტექნოლოგიის ფაკულტეტი. მიენიჭა ინჟენერ -ტექნოლოგის კვალიფიკაცია. 1965 წელს იწყებს შრომით საქმიანობას გაერთიანება ,,აჭარპურში", ჯერ ლაბორანტად, შემდეგ - ცვლის უფროსად.

1974 წლიდან დღემდეა რის ხელვაჩაურის პურკომბინატის დირექტორი.

1996 წლიდან -აჭარკოოპკავშირის გამგეობისა და საბჭოს წევრი. 1996 წელს აირჩიეს აჭარის ა. რ. უზენაესი საბჭოს დეპუტატად. 2000 წლის მაისში მიენიჭა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მრეწველობის დამსახურებული მუშაკის

საპატიო წოდება. გახლავთ საპატიო ნიშნის ორდენის კავლერი და მრავალი საიუბილეო მედლის მფლობელი.

გვარზე უსაზღვროდ შეყვარებული, სულითა და ბუნებით მდიდარი ადამიანი. ჭირისა და ლხინის გამზიარებელი სულიერად, ეკონომიურად. ქართველი ერის შეჭირვება მისი წუხილია და ეს არ ასვენებს, გულსა სტკენს და რითაც შეუძლია, ეხმარება თავის თანამემამულეებს. ჩუმად, უხმაუროდ ნერგავს სიკეთეს, ქველმოქმედების აფიშირებას გაურბის, მაგრამ ზოგჯერ სიკეთე თავისით იჩენს ხოლმე თავს და საცნაური ხდება. გაჭირვებაში მყოფთათვის დახმარება, თანადგომა, დიდიხანია შინაგან მოთხოვნად ექცა, ჯერ კიდევ ახალგაზრდობის წლებიდან უკანასკნელს გაიღებდა, და ყველას გაუმართავდა ხელს.

-სიყვარული, ნაბიჯის გადადგმა და ახლობლებისათვის გონიერება და მოთმენა-აი რა უნდა დაეხმაროს, მისი აზრით მოპირისპირეებს ურთიერთგაგებაში. ყველაზე დიდ პოლიტიკად სიყვარულია – მიაჩნია იაშა შერვაშიძეს და თვითონაც ამ მრწამსის მომხრეა ყოველთვის.

,,ვისაც მუშაობა არ უყვარს, არაფერი ექნება, ოცნების კოშკის შენებითა და უმოქმედობით, ოფლის დაუღვრელად ფულის შოვნის იმედად ყოფნით ვერაფერს მივაღწევთ, -ამბობს იგი- ფული შრომის შედეგად მოდის, ადამიანი თავისი საქმის, თავისი ხელობის პროფესიონალი უნდა იყოს და ყველაფერი რიგზე იქნება".

სწორედ ბატონების: იაშას, ავთანდილ მაჭუტაძის, იოსებ ჯინჭარაძის და იური უნგიაძის დიდი დამსახურებაა, რომ დღეს ჩემი შვილები მირანდა და თამარ შერვაშიძეები, ექიმები არიან. მათ შორის მირანდა მედიცინის დოქტორია. ვინ ჩამოთვლის, რამდენი შერვაშიძისა და სხვა გვარის - სტუდენტებისათვის გაუწევია სპონსორობა ბატონ იაშას, რამდენი ოჯახი გაუხარებია თავისი კეთილი საქმით. მეცენატობა? ესეც მისი თანამდევი სახასიათო თვისებაა. ვინ მოთვლის რამდენ თანამედროვე მწერალსა და შემოქმედს გაუმართა ხელი, რამდენი წიგნი თუ სასიკეთო წამოწყება დაუფინანსებია და ხალხის საკუთრებად უქცევია.

მეუღლე – საოცრად სათნო მარიეტა თავბერიძე, მედმუშაკი. უაღრესად სტუმართ-მოყვარე, გულთბილი, პურმარილიანი, დიასახლისი დედა და ბებია.

- დაე უმრავლოს საქართველოს ასეთი ღირსეული შვილები!
ღმერთი იყოს მათი ოჯახების მფარველი!

3/38 – აიშე (მერი) ნაზიმის ასული – დაბადებული 1937 წელს.

დაამთავრა თხილნარის საშუალო სკოლა, ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. 1971 წლიდან ქ. ბათუმის № 6 საბავშვო ბაღის სამეურნეო ნაწილის გამგეა. დაჯილდოებულია განათლების სამინისტროს წარჩინებულის სამკერდე ნიშნითა და აჭარის ა. რ. უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით.

უაღრესად თბილი, ნათესავთმოყვარე, პურმარილიანი დიასახლისი, გულთბილი დედა და ბებია.

მეუღლე – ქემალ ბილალის ძე შარაბიძე, მოსამსახურე.

3/39 – ზურაბ ნაზიმის ძე – დაბადებული 1952 წ.

დაამთავრა ბათუმის საზღვაო აკადემია. შორეული ნაოსნობის კაპიტნის თანაშემწეა. აქვს მრავალი ჯილდო და მადლობა. ცურავს საზღვარგარეთის გემებზე.

მეუღლე – ასმათ იუსუფის ასული შერვაშიძე, დიასახლისი.

3/40 – მურმან ნაზიმის ძე – (1936 – 1996)წ.

დაამთავრა ქედის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკუმი. აგროტექნიკოს - აგრონომი. მუშაობდა მახუნცეთის კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ. სოფელ თხილნარის მეურნეობის ბრიგადირად, აგრონომად.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მეუღლე – ნათელა ნევზეთის ასული შერვაშიძე.

3/41 – ემზარ ნაზიმის ძე – დაბადებული 1974 წ.
საშუალო განათლებით. მუშაობს ხელვაჩაურის პურკომბინატში ცვლის უფროსის მოადგილედ.
მეუღლე – ნონა ტეტემაძე, დიასახლისი.

3/42 – რომან იურის ძე – დაბადებული – 1972 წ.
1988 წ. დაამთავრა ქალაქ სანკტ-პეტერბურგში 23-ე საშუალო სკოლა.
1993 წ. დაამთავრა სანკტ-პეტერბურგის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ტექნიკური კიბერნეტიკის ფაკულტეტი, სპეციალობით პროგრამისტია. მუშაობს შპს ,,ვერონიკა"-ს კოსმეტიკური სალონის ქსელების მენეჯერ-პროგამისტად.
მეუღლე - ლარისა შერვაშიძე - ეკონომისტია.

3/43 – საშა იურის ძე - დაბადებული 1976 წ.
1992 წ. დაამთავრა ქალაქ სანკტ - პეტერბურგში 23-ე საშუალო სკოლა, 1997 წ. ,,ბრომ-ბრუევიჩის'' კავშირგაბმულობის ინსტიტუტი სისტემური ინჟინრის სპეციალობით.
მეუღლე - ტატიანა შერვაშიძე - არქიტექტორი.

3/53 – გოჩა იაშას ძე – დაბადებული 1967 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 23 საშუალო სკოლა, შემდეგ – საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ინჟენერ -მშენებლის სპეციალობით. მუშაობდა ხელვაჩაურის პურკომბინატში ცვლის უფროსად. ამჟამად შპს ,,ოქროს თავთავი-XXX1"-ს დირექტორია.
მეუღლე – მზია ნაგერვაძე, მედდა.

3/54 – ზვიად იაშას ძე – დაბადებული 1977 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 23 საშუალო სკოლა, ბათუმის საზღვაო აკადემია გემთწამყვანის სპეციალობით. შპს ,,ხელვაჩაურის პურპრდუქტების"საკონდიტრო საამქროს უფროსია.
მეუღლე – მირანდა კარანაძე, ეკონომისტი.

3/55 – ჯუმბერ იაშას ძე – დაბადებული 1970 წ.
დაამთავრა ქ. ბათუმის № 23 საშუალო სკოლა, შემდეგ – ქუთაისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ტექნოლოგიური ფაკულტეტი. ინჟინერ - ტექნოლოგია. მუშაობს ხელვაჩაურის პურკომბინატში დირექტორის მოადგილედ კომერციულ დარგში.
მეუღლე – ზეინაბ ბერიძე, ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს სამშობიარო განყოფილების ექიმ - გინეკოლოგი.

3/57 – ვახტანგ ზურაბის ძე – დაბადებული 1984 წ.
დაამთავრა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტი – იურისტია. მუშაობს აჭარის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროში განყოფილების უფროსად.

3/58 – ავთო (ავთანდილ) ზურაბის ძე - დაბადებული 1987 წ.
ბათუმის საზღვაო აკადემიის მეოთხე კურსის სტუდენტი.

3/59– ედიშერ ზურაბის ძე - დაბადებული 1983 წ.
დაამთავრა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი იურისტ-ეკონომისტის

სპეციალობით. მუშაობს აჭარის სტატისტიკის დეპარტამენტში.

4/64 – იაკობ გოჩას ძე - დაბადებული 1994 წ.
№1 საჯარო სკოლის 12-ე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

4/65 – ნიაზ გოჩას ძე - დაბადებული -1998 წ.
№1 საჯარო სკოლის მერვე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

5/66 – მარიამ ზვიადის ასული - დაბადებული 1998 წ.
№1 საჯარო სკოლის მერვე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

5/67– თარაშ ზვიადის ძე-დაბადებული -1998 წ.
№1 საჯარო სკოლის მეოთხე კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

5/68 – თორნიკე ჯუმბერის ძე -დაბადებული -2005 წ.
წმინდა ანდრიას სახელობის სასულიერო გიმნაზიის პირველი კლასის წარჩინებული მოსწავლე.

ტაბულა № 12-დან ცნობილია:

8/2 – ლეილა ენვერის ასული - დაბადებული 1948 წ.
საშუალო განათლებით.
მეუღლე – ვეისი შუქრის ძე ზაქარაძე, თხილნარის საშუალო სკოლის პედაგოგი.

8/3 – ციური ენვერის ასული – დაბადებული 1953 წ.
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – ენვერ კონცელიძე, აგროტექნიკოსი.

8/4 – რეზო ენვერის ძე – დაბადებული 1949 წ.
საშუალო განათლებით. მძღოლი. ბიზნესმენი.
მეუღლე – ნანული კონცელიძე, ბუღალტერი.

9/1 – რასიმ ოსმანის ძე – (1928 – 1989).
დაამთავრა თხილნარის საშუალო სკოლა, – საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი აგროტექნიკოსის სპეციალობით. მუშაობდა ახალსოფლის კოლმეურნეობის ფერმის გამგედ. შემდგომ საცხოვრებლად გადავიდა წყალტუბოს რაიონის სოფელ ქვიტირში.
მეუღლე: – 1. რესმიე მემედის ასული ზაქარაძე - დიასახლისი.
2. მარგალიტა შერვაშიძე, დიასახლისი.

9/2 – ნოდარ რასიმის ძე – დაბადებული 1946 წელს.
საშუალო განათლებით. მექანიზატორი. მუშაობს თხილნარის მეურნეობაში მექანიზატორად.
მეუღლე – ეთერ შაქროს ასული ცინცაძე, თხილნარის ამბულატორიის ექთანი.

9/3 – მერი რასიმის ასული – დაბადებული 1948 წ.
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.

9/4 – გულნარა რასიმის ასული – დაბადებული 1949 წ. დაამთავრა ბათუმის

სამედიცინო სასწავლებელი. მედდა. მუშაობს ხელვაჩაურის საავადმყოფოში.
მეუღლე – ანზორი გვიანიძე, ხელვაჩაურის ენერგოკომპანიის ეკონომისტი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

9/5 – მაყვალა რასიმის ასული – დაბადებული 1950 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი დაწყებითების სპეციალობით.
მუშაობს თხილნარის საშუალო სკოლაში პედაგოგად.
მეუღლე – ნუგზარ ვარშალომიძე, მექანიკოსი. ბიზნესმენი.

9/6 – შაქრო რასიმის ძე – დაბადებული 1954 წ.
დაამთავრა ქუთაისის სავაჭრო ტექნიკუმი კულინარიის სპეციალობით. მუშაობს ქ. თბილისში ერთ-ერთი რესტორნის სამეურნეო ნაწილის უფროსად.
მეუღლე - მარიამ შალამბერიძე, დიასახლისი.

9/7 – ამირან რასიმის ძე – დაბადებული 1955 წ.
დაამთავრა ქუთაისის პოლიტექნიკური ინსტიტუტი მექანიკოსის სპეციალობით.

9/18 – გიორგი (ხვიჩა) შაქროს ძე - დაბადებული 1973 წ.
1989 წ. დაამთავრა წყალტუბოს საშუალო სკოლა. შემდეგ ქუთაისის სავაჭრო კოპერაციული ტექნიკუმი. ბიზნესმენი. ჰყავთ ერთი ვაჟი ნიკოლოზი.
მეუღლე - ქეთევან ჯულაბიძე - იურისტ-ეკონომისტი.

9/19 – გოჩა შაქროს ძე - დაბადებული 1974 წ.
დაამთავრა წყალტუბოს საშუალო სკოლა, შემდეგ საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. ინჟინერ - მშენებელია.

ტაბულა № 13- დან ცნობილია:

24/1 – დურსუნ - აღა სული - ბეგის ძე – (?-?).
საოჯახო განათლებით. მეურნე.
მეუღლე – ზულფიე მიქელაძე, დიასახლისი.

24/2 – ჯემალ დურსუნ - აღის ძე – (1916 – 1937).
საოჯახო განათლებით. რეპრესირებული 1937 წ.

24/3 – ალი დურსუნ - აღის ძე – (1900 – 1964).
საშუალო განათლებით.
მეუღლე – ნორა მდივანი, მედდა.

24/4 – ჰაკი დურსუნ - აღის ძე – (1920 – 1937).
საშუალო განათლებით. რეპრესირებული. 1937 წ.

24/5 – ახმედ დურსუნ - აღის ძე – (1906 – 1962).
საშუალო განათლებით. სპეციალობით აგრონომი. დიდი ხნის განმავლობაში მუშაობდა ლიმონტრესტის მმართველად. დაჯილდოებული იყო მრავალი სიგელითა და ჯილდოთი.
მეუღლე – ნადია ლუკას ასული წულაძე, დიასახლისი.

24/6 – ფადიმე დურსუნ - აღის ასული - (1892 – 1964).

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

საოჯახო განათლებით, დიასახლისი.
მეუღლე – ახმედ ჩიჯავაძე, ინჟენერ-მშენებელი.

24/7 – ჰავა დურსუნ - აღის ასული – (1896 – 1976).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – ხუშუტი ხალვაში, სოფლის მეურნეობის მუშაკი, აგროტექნიკოსი.

24/8 – ნაზი დურსუნ - აღის ასული – (1919 -1988).
საშუალო განათლებით. დაამთავრა საბუღალტრო ტექნიკუმი. მუშაობდა ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ ახალსოფლის მეურნეობის ბუღალტრად.
მეუღლე – ვლადიმერ ივანეს ძე კლადოვი, სამხედრო პირი, აჭარის სასაზღვრო ზონის საგუშაგოს უფროსი.

24/9 – ემინე დურსუნ - აღის ასული – (1914 – 1973).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.
მეუღლე – ისრაფილ თურმანიძე, ინჟინერ-მშენებელი.

24/10 – აიშე დურსუნ - აღის ასული – (1912 – 1978).
საშუალო განათლებით. დიასახლისი.

24/11 – მეხფულე დურსუნ - აღის ასული – (1900 – 1966).
საშუალო განათლებით. რუსული ენის მცოდნე. მუშაობდა ახალსოფლის კოლმეურნეობაში საქმეთა მმართველად.
მეუღლე - სულეიმან აბდულის ძე ქერიმზადე - შერვაშიძე, უმაღლესი განათლებით, აღმოსავლური ენების მცოდნე. - ფლობდა 7 ენას.

24 /12 – როსტომ ახმედის ძე – (1933 – 1996).
დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი ავტოინჟინრის სპეციალობით. მუშაობდა თბილისის ელ-ძრავების ქარხანაში.
მეუღლე – ლიუბოვ შერვაშიძე, მუსიკათმცოდნე, დიასახლისი.

24/13 – მერი ახმედის ასული – (1930 – 1967).
საშუალო განათლებით. მუსიკის მასწავლებელი ქობულეთის მუსიკალურ სკოლაში. მეუღლე – მიხეილ ალექსანდრეს ძე გოჩალეიშვილი, მფრინავი.

24/14 – ციური ახმედის ასული – დაბადებული 1940 წ.
საშუალო განათლებით, შემდგომ დაამთვრა მუსიკალური ტექნიკუმი. მუშაობს ბათუმის № 7 საბავშვო ბაღის მუსიკის მასწავლებლად. დაჯილდოებულია აჭარის ა. რ. უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით.
მეუღლე – რევაზ სულიკოს ძე დოლიძე – (1927 - 2011). საქართველოს დამსახურებული ექიმი. 2000 წლის ჯანდაცვის ფრიადოსანი.

24/24 – ჰედიე სულეიმანის ასული – დაბადებული 1927 წ.
საშუალო განათლებით, შემდგომ დაამთავრა საბუღალტრო ტექნიკუმი. წლების განმავლობაში მუშაობდა გონიოს ჩაის ფაბრიკაში ბუღალტრად, – მთავარ ბუღალტრად. ამჟამად პენსიონერი. მრავალშვილიანი დედა. დაჯილდოებულია აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელითა და ფულადი პრემიებით, როგორც წარჩინებული მუშაკი. არის საპატიო ნიშნის ორდენის კავალერი.
მეუღლე – ოსმან ბერიძე,- (1920- 2001). თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული. იყო დამსახურებული ეკონომისტი.

24/25 – სედათ სულეიმანის ძე – (1930 – 1998).
დაამთავრა თბილისის სასოფლო – სამეურნეო ინსტიტუტი აგრონომის სპეციალობით. მუშაობდა გონიოს კოლმეურნეობაში აგრონომად. სოფლის

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მეურნეობის დამსახურებული მუშაკი.
მეუღლე – თამარ იაკობაძე, ბიოლოგიის მასწავლებელი.

24/26 – ზაზა როსტომის ძე – დაბადებული 1963 წ.
დაამთავრა თბილისის მილიციის უმაღლესი სასწავლებელი. იურისტი.
ამჟამად ბიზნესმენი.
მეუღლე – ლილი ჯეფერის ასული ართმელაძე, ბუღალტერი.

24/35 – რუსლან სედათის ძე – დაბადებული 1965 წ.
უმაღლესი განათლებით. დაამთავრა როსტოვის კვების ტექნოლოგიური ინსტიტუტი. ტექნოლოგის სპეციალობით.

24/36 – როინ სედათის ძე – დაბადებული 1969 წ.
დაამთავრა თბილისის ზოოვეტერინალური ინსტიტუტი. მუშაობდა სარფის საბაჟოზე ვეტსამსახურში, შემდეგ – დაცვაში.
მეუღლე – მადონა ზოიძე, მედდა.

24/37– აკაკი ზაზას ძე – დაბადებული 1983 წ.
დაამთავრა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. იურისტია.

24/38 – ნინო ზაზას ასული – დაბადებული 1987 წ.
დაამთავრა სტომატოლოგიური კოლეჯი.

ტაბულა №14

25/1– როხსეთ ახმედ აღის ასული – (1870-1937).
საოჯახო განათლებით. გათხოვილ იყო სოფელ ზენდიდში ბეჟანიძეზე.

25/2 – სულეიმან (სერგო) ახმედ - აღის ძე - (1898-1983).
წლების განმავლობაში მუშაობდა ქედის რაიონულ საავადმყოფოში სამეურნეო ნაწილის გამგედ.
მეუღლე - ჰურიე მამიას ასული თურმანიძე (1902-1998). - დიასახლისი.

25/3 – ასლან ახმედ აღის ძე –(1903-1937)წ.
საოჯახო განათლებით. მუშაობდა ქედის რაიკოოპერატივის თავმჯდომარედ.
მეუღლე – გოგიბერიძე ელისაბედი, პედაგოგი.

25/4 – ამირან სულეიმანის ძე (სერგოს ძე) - (1921-1985).
1942 წელს დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, 1950 წელს - ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. სპეციალობით ისტორიკოსი. 1942-1946 წლებში მუშაობდა ქედის რაიონული გაზეთის პასახისმგებელ მდივნად, შემდგომ კომკავშირის მდივნად, საპასპორტო მაგიდისა და მმაჩის ბიუროს გამგედ. 1951-1955 წლებში სოფელ მეძიბნის სკოლის დირექტორად. 1957 წლიდან გარდაცვალებამდე 28 წლის მანძილზე მუშაობდა აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საორგანიზაციო-საინსპექტორო განყოფილების გამგედ. ბათუმის საქალაქო საბჭოს რამოდენიმე მოწვევის დეპუტატია. ხანგრძლივი და უმწიკლო მუშაობისათვის დაჯილდოებული იყო საპატიო ნიშნის ორდენითა და მრავალი მედლით, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და აჭარის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელებით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მეუღლე - შორეთ ხუსეინის ასული ბეჟანიძე (1927-1999).

პროფესიით ბიოლოგი. წლების განმავლობაში იყო ოკეანოგრაფიისა და თევზის მეურნეობის სრულიად საკავშირო სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის საქართველოს განყოფილების მეცნიერ – თანამშრომელი. 1970 წლიდან -1985 წლამდე აჭარის რესპუბლიკური სადგურის ბიოლოგ-ბაქტერიოლოგი.

25/5 – შევქეთ (საბა) სულეიმანის ძე - (1918-2002).
დაამთავრა თბილისის სამხედრო სასწავლებელი, შემდგომ როსტოვის სამხედრო სასწავლებელი ლეიტენანტის ჩინით-წარჩინებით. ირიცხებოდა 392-ე ქართულ მსროლელთა დივიზიაში, ხელმძღვანელობდა 826-ე დივიზიის პოლკს. 1943 წელს დანიშნეს 191-ე მსროლელი პოლკის შტაბის უფროსად. ბრძოლებით განვლო მთელი ევროპა ქალაქ ქერჩიდან ბერლინამდე. 1945 წლის 9 მაისს შეხვდა ავსტრიის დედაქალაქ ვენაში. ომი დაასრულა გვარდიის პოლკოვნიკის ჩინით.
დაჯილდოებული იყო მრავალი ორდენითა და მედლით.
მუშაობდა საქართველოს უშიშროების ორგანოებში და სამხედრო კომისრად საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში.
მეუღლე – მეორე მსოფლიო ომის მონაწილე, თანაპოლკელი მედმუშაკი, მარიამ ქელდიაშვილი.

25/6 – შუშანა სულეიმანის (სერგოს) ასული - (1928-1994).
დაამთავრა ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტი ისტორიისა და უცხო ენის სპეციალობით. ლექციების კურსს ისტორიაში ლევან სანიკიძე უკითხავდა, რომელმაც უამბო და დაუდასტურა აფხაზი თავადიშვილის ალექსანდრე შარვაშიძის აჭარაში გადმოხვეწისა და ათაბაგ ჯაყელის მიერ ნაჩუქარ სოფელში დასახლების ისტორია. მუშაობდა სოფელ ოქტომბრის სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარედ, ოქტომბრის საშუალო სკოლის ისტორია-გერმანული ენის მასწავლებლად.

25/7 – დავით ასლანის ძე – დაბდებული 1931 წ.
საშუალო განათლებით. დურგალი.
მეუღლე - ნათელა შაქარიშვილი – შერვაშიძე, დიასახლისი.

25/8 – ნელი ამირანის ასული – დაბადებული 1958 წ.
1975 წელს წარჩინებით დაამთავრა № 1 ბათუმის საშუალო სკოლა. 1982 წელს-თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტი. ექიმ-თერაპევტია. მუშაობდა დაბა მახინჯაურის პოლიკნიკაში ექიმ-თერაპევტად. ამჟამად დიასახლისია.
მეუღლე – რეზო მიქელაძე, ინჟინერი. მუშაობს კერძო სექტორში.

25/9 – გულისა შევქეთის ასული – დაბადუბული 1949 წ.
დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ქიმიკოსია.
ცხოვრობს ქ. თბილისში.

25/11 – გია დავითის ძე - დაბადებული 1957 წ.
საშუალო განათლებით. დურგალი.
მეუღლე - მზევინარ კახიძე, დიასახლისი.

25/12 – ბადრი დავითის ძე - დაბადებული 1959 წ.
დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა, ბათუმის საზღვაო აკადემია. ელექტრომექანიკოსის სპეციალობით. ცურავს საზღვარგარეთის სხვადასხვა

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

კომპანიების გემებზე ელექტრომექანიკოსად.
მეუღლე – ირინა ტანცურა – დიასახლისი.

25/13– ჯუმბერ დავითის ძე- დაბადებული 1969 წ.
საშუალო განათლებით. დურგალი.
მეუღლე - ციური ისრაფილის ასული შერვაშიძე, დიასახლისი.

25/14 – რუსუდან დავითის ასული – დაბადებული 1980 წ.
დაამთავრა ახალშენის საშუალო სკოლა. 2003 წელს ბათუმის აგრარური უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი.
მეუღლე –კახა გოგიტიძე. ბიზნესმენი.

26/3 – ხალით ნურის ძე - (1922 – 1942).
დაიღუპა დიდ სამამულო ომში.

26/4 – იბრაიმ ნურის ძე - (1916-1942).
დაიღუპა დიდ სამამულო ომში.

26/7 – ავთანდილ (ქამილ) ნურის ძე – (1919-1979).
დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. ინჟენერ – მშენებლის სპეციალობით. 1942 წლიდან მუშაობდა ,,აწჰესის" მთავარ ინჟინრად, შემდგომ აჭარის საქენერგოს მთავარ ინჟინრად.
მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული ინჟინრის წოდება.
არის საპატიო ნიშნის ორდენის კავალერი.
მეუღლე - ნაზი აბაშიძე, დიასახლისი.

26/8 – ისკენდერ იუსუფის ძე - დაბადებული 1941 წ.
დაამთავრა სავაჭრო ტექნიკუმი. მეურნე. ბიზნესმენი.
მეუღლე - ეთერი კონცელიძე - დიასახლისი.

26/10 – ილია იუსუფის ძე – (1935-2002).
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. სპეციალობით ფილოლოგი. მუშაობდა ოქტომბრის საშუალო სკოლაში პედაგოგად.
დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა მედლით, განათლების წარჩინების სამკერდე ნიშნით.
მეუღლე – ნაილე მიქელაძე- სტუმართმოყვარე, საოცრად პურმარილიანი. ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს მედ. მუშაკი.

26/12 – ჯევდეთ ავთანდილის ძე- (1940- 2004).
დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი არქიტექტორის სპეციალობით. წლების განმავლობაში მუშაობდა აჭარის ენერგო-ზედამხედველობაში.
მეუღლე - თამარ ბერიძე - პედაგოგი.

26/13 – ეთერი ავთანდილის ასული - დაბადებული 1941 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი, სპეციალობით ფილოლოგია. მუშაობს დაბა მახინჯაურში საზღვაო ნავიგაციის ინსტიტუტში დირექტორის მოადგილედ.

26/19 – მამუკა ილიას ძე – დაბადებული 1973 წ.
წარჩინებით დაამთავრა ბათუმის საზღვაო აკადემია. გემთწამყვანის სპეციალობით. ცურავდა კაპიტნის თანაშემწედ, შემდგომ დაწინაურდა. ცურავს კაპიტნად სხვადასხვა სახელმწიფოს კომპანიების გემებზე. დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და ფულადი პრემიით.

შეყვანილია ინტერნეტში - მსოფლიოში საუკეთესო კაპიტნების სიაში.
მეუღლე - ლია ბერიძე, პედაგოგი.

26/20 – თემურ ილიას ძე- დაბადებული 1975 წ.
1997 წელს დაამთავრა ბათუმის საზღვაო აკადემია. ცურავდა კაპიტნის 3-ე თანაშემწედ. 2003 წლიდან მიენიჭა შორეული ნაოსნობის კაპიტნის წოდება. ცურავს საზღვარგარეთის სხვადასხვა კამპანიებში კაპიტნად. დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და ფულადი პრემიით.
მეუღლე - თეონა ირემაძე – იურისტი.

26/21 – ავთანდილ ჯევდეთის ძე - დაბადებული 1978 წ.
დაამთავრა ბათუმის საზღვაო აკადემია. ინჟინერ-გემთწამთყვანის სპეციალობით. 1993-2005 წლებში მუშაობდა აჭარის მინისტრთა საბჭოს საგარეო - ეკონომიკურ განყოფილებაში ოპერატორად.
2005 წლიდან ცურავს ამერიკულ კამპანიაში კაპიტნის მეორე თანაშემწედ.
მეუღლე - მჟავანაძე თამარ- ეკონომისტი.

26/22 – შორენა ჯევდეთის ასული – დაბადებული 1974 წ.
დაამთავრა ბათუმის პედაგოგიური ინსტიტუტი. მუშაობს საზღვაო აკადემიაში პედაგოგოგად.

26/23 – ნათია ჯევდეთის ასული – დაბადებული 1987 წ.
დაამთავრა ბათუმის № 1 საშუალო სკოლა, შემდგომ ბათუმის უნივერსიტეტი. ეკონომისტია.

* * *

იქ, სადაც უმოღვაწიათ დაამჟამადაც მოღვაწეობენ შერვაშიძეები, გვარს და თავის კუთხეს ალამაზებენ, დიდებას მატებენ – აჭარას. მძიმეა ქუდი მონომახისა, ძალზე მძიმეა და საამაყო ის უღელი, ის ნამუსის ქუდი, რომელსაც შერვაშიძეები ატარებენ.

სახელოვანი წინაპრების ნათელმირონს გადასცემენ მომავალ თაობას და წინაპართა ტრადიციების ერთგული მსახურნი არიან.

ნათქვამია: – გემრიელ ლუკმას ბოლოსთვის შემოინახავენ, ამიტომაც შემოვინახე.

შერვაშიძეთა გვარის ღვიძლი შვილების მოკლე ცხოვრებისეული ბიოგრაფიები:

ბატონების: - რამაზ დურსუნის ძე სურმანიძის;
- თეიმურაზ მიხეილის ძე ლორთქიფანიძის;
- ციური გიორგის ასული კახიძის;
- დავით რეზოს ძე მიქელაძის;
- თემურ ილიას ძე შერვაშიძის;
- ირაკლი ნოდარის ძე გოგოლიშვილის;
- ირაკლი არჩილის ძე შერვაშიძის;
- დავით რევაზის ძე შერვაშიძის;
- თორნიკე თენგიზის ძე მახაჭაძის;
- მურმან გორგოშაძის;
- გურამი ბოლქვაძის;
- მარიამ შერვაშიძის.

- რამაზ დურსუნის ძე სურმანიძე – (დიდბებიით შერვაშიძე)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაიბადა 1933 წლის 10 მაისს შუახევის რაიონის სოფელ ჭალაში მოსამსახურის ოჯახში. აქვე დაამთავრა 8-წლიანი სკოლა. 1947 –1950 წლებში სწავლობდა ბათუმის სამედიცინო სასწავლებელში, რომლის დამთავრების შემდეგ, სწავლა განაგრძო თბილისის სახელმწიფო სამედიცინოინსტიტუტში. დაამთავრა 1956 წელს, მიენიჭა ექიმ-პედიატრის კვალიფიკაცია. გაამწესეს შუახევის რაიონის სოფელ ბარათაულის ამბულატორიის გამგე ექიმად, იმავდროულად მუშაობდა უბნის ექიმად.

1957 წელს გადაიყვანეს შუახევის რაიონის მთავარ ექიმად.

1963 წლიდან დანიშნეს ქ. ბათუმის №1 საავადმყოფოს პოლიკლინიკური გაერთიანების მთავარი ექიმის მოადგილედ. აქაც ასრულებდა უბნის ექიმის მოვალეობას. მომდევნო წლებში რ. სურმანიძეს ეკავა ქ. ბათუმის ჯანდაცვის განყოფილების გამგის, კურორტების მართვის საბჭოს თავმჯდომარის, აჭარის ასსრ ჯანდაცვის მინისტრის პოსტები. არაერთხელ გაიარა დახელოვნების ციკლი, რის შემდეგ მიენიჭა სოციალურ-ჰიგიენისტისა და ჯანდაცვის ორგანიზატორის უმაღლესი კატეგორია. 1978 წელს მონაწილეობდა ქ. ალმა-ათაში გამართული საერთაშორისო კონფერენციის მუშაობაში, რომელიც სასწრაფო სამედიცინო დახმარებას და სანიტარიულ სამსახურს მიეძღვნა. 1969 წლიდან დღემდე ეწევა პედაგოგიურ საქმიანობას ბათუმის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში. - ის იყო საგანგებო მდგომარეობისათვის მედიცინის დების მომზადების კურსების ხელმძღვანელი და სოციალური ჰიგიენის, ჯანდაცვის ორგანიზაციისა მედიცინის ისტორიის ლექტორი. 1968 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია. 1974 წელს მიენიჭა დოცენტის წოდება.

1990 წლის ოქტომბერში შუახევის საარჩევნო ოლქში აირჩიეს საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პირველი მოწვევის მაჟორიტარ დეპუტატად.

1991 წელს დააფუძნა ქ. ბათუმში სამედიცინო-ეკოლოგიური ინსტიტუტი და ამჟამად მისი რექტორი გახლავთ.

რ. სურმანიძე არის აჭარის უმაღლესი საბჭოს სამი მოწვევის დეპუტატი. გამოქვეყნებული აქვს 70-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომი და 22 მონოგრაფია. 1999 წელს დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია და მიენიჭა პროფესორის წოდება. მინიჭებული აქვს აგრეთვე საქართველოსა და აჭარის დამსახურებული ექიმის საპატიო წოდება. დაჯილდოებულია მთავრობის სიგელებით. არის ღირსების ორდენის კავალერი.

1997 წელს მას ნაშრომისათვის ,,ქართული კარაბადინი მე-18 საუკუნეში" აბუსერიძე ტბელის სახელობის სახელმწიფო პრემია, ხოლო 2001 წელს მას ზაქარია ჭიჭინაძის პრემია მიენიჭა.

არის ქ. ბათუმისა და შუახევის რაიონის საპატიო მოქალაქე.

ბატონ რამაზ სურმანიძეს უნდა ვუმადლოდეთ, რომ სასახელო მამულიშვილების ღვაწლი არ შთანთქა დავიწყების ბურუსმა. მისი, ინგა გოგოლიშვილისა და დურსუნ კონცელიძის ინიციატივით 2004 წელს აჭარის ტელევიზიაში შეიქმნა საინიციატივო ჯგუფი, რომელმაც გადაიღო სატელევიზიო დოკუმენტური მოკლემეტრაჟიანი ფილმი აჭარის შერვაშიძეებზე.

2004 წლის 30 ოქტომბერს აჭარის ტელევიზიამ ეთერში გადასცა მოკლემეტრაჟიანი ფილმი ,,შერვაშიძეები".

ეს ფილმი შერვაშიძეთა ოჯახების უძვირფასესი რელიკვიაა.

ზურაბ სურმანიძე,როსტომ შერვაშიძე,თენგიზ თავდგირიძე,გურამ დუმბაძე,ავთო ზერიძე და ,თენგიზ შერვაშიძე

მეუფე დიმიტრი და რამაზ სურმანიძე

მარჯვნიდან- ვლადიმერ მახარაძე, რამაზ სურმანიძე, ვაჟა დავითაძე და თენგიზ თავდგირიძე

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

სულიკო ინაიშვილი, ანზორ კუდბა და ნუგზარ ჯაფარიძე

რამაზ სურმანიძე და რევაზ შერვაშიძე ორნახევარი საუკუნის წინ ხელით ნაკვეთი სუფრით, სეფერ - ბეგის ძირძველ სახლთან. – სოფელი ოქტომბერი 2004 წ.

2004 წ. სოფ. ოქტომბერი, აჭარის ტელევიზიის ჯგუფი თუფან- ბეგის საფლავთან.

აჭარის სათავადაზნაურო საბჭოს თავმჯდომარესთან: მარცხნიდან თენგიზ თავდგირიძე, ხიმშიაშვილი იოსები, ლორთქიფანიძე ნუგზარი, შერვაშიძე ირმა, რამაზ სურმანიძე, გოჩა შერვაშიძე, ბოლქვაძე ვალერი, ჩიქოვანი სოსო, რევაზ შერვაშიძე და ჟორდანია ნუგზარი.

რამაზ სურმანიძის 75 წლისთავზე.

მეუფე დიმიტრი ,ფრიდონ ხალვაში და მანუჩარ შერვაშიძე

ციური გიორგის ასული კახიძე (დედით შერვაშიძე)

დაიბადა 1968 წლის 1 დეკემბერს ქ. კემეროვოში. 1986 წელს დაამთავრა ბათუმის №1 საშუალო სკოლა წარჩინებით. 1986–1991 წლებში სწავლობდა ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიოლოგია-ქიმიის ფაკულტეტზე.

1992 წელს იმაღლებს კვალიფიკაციას თბილისის ექიმთა და ხელოვნების ინსტიტუტში.

1993 წლიდან მუშაობა დაიწყო ბათუმის სამშობიარო სახლის ლაბორატორიაში ექიმ-ლაბორანტად. 2006 წლიდან დღემდე არის ამავე სამშობიარო სახლის ქალთა კონსულტაციის ლაბორატორიული განყოფილების გამგე.

მეუღლე - გიორგი ფასიეშვილი - მშენებელ-ენერგეტიკოსი. ჰყავს ქალიშვილი სოფი.

დავით რეზოს ძე მიქელაძე - (დედით შერვაშიძე)

დაიბადა 1985 წლის 30 ივნისს ქალაქ ბათუმში. წარჩინებით დაამთავრა ბათუმის დავით აღმაშენებლის სახელობის გიმნაზია და რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტი.

2007 წელს სწავლა განაგრძო ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტში (ბუდაპეშტი, უნგრეთი) და პროგრამის წარმატებით დამთავრების შემდეგ მიიღო პოლიტიკურ მეცნიერებათა მაგისტრის ხარისხი. სწავლის დამთავრების შემდეგ ცხოვრობს და მოღვაწეობს ბუდაპეშტში. 2008-2009 წლებში იყო კომპანია „Stamford Global,,-ის პროექტების მართვის დეპარტამენტის აღმასრულებელი კონსულტანტი, ხოლო 2009 წლიდან არის ცენტრალური ევროპის უნივერსიტეტის ბიზნეს სკოლის სტუდენტთა რეკრუტირების მენეჯერი. ხშირი სამსახურეობრივი მივლინებით არის ნამყოფი მსოფლიოს 50-მდე ქვეყანაში. არის სხვადასხვა სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, რომლებიც გამოიცა აშშ-ში, გერმანიასა და რუმინეთში.

2011 წლის თებერვლიდან სამსახურეობრივი მოვალეობის შესრულებასთან ერთად სწავლობს Executive MBA პროგრამას.

თეიმურაზ მიხეილის ძე ლორთქიფანიძე- (დედით შერვაშიძე)

(1946–2013)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თემური მიხეილის ძე მეუღლესთან - ნანა ნოღაიდელთან

დაბადებული 1946 წელს. დაამთავრა წარჩინებით ქ. ბათუმის მე-9 საშუალო სკოლა.

1970 წელს დაამთავრა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტი. მუშაობდა სანატორიუმ ,,აჭარის" ექიმ-თერაპევტად. 1970 წელს ჩაირიცხა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ალ. ნათაშვილის ექსპერიმენტალური მორფოლოგიის ინსტიტუტში ასპირანტად, შემდგომში იყო ამავე ინსტიტუტის ჯერ უმცროსი, შემდეგ უფროსი და ბოლოს წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი. 1975 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია. მუშაობდა მორფოლოგიის ინსტიტუტში, პარალელურად საქმიანობდა სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებელში, მათ შორის თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. 1991-1993 წლებში იყო თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის შინაგან სნეულებათა კათედრის ასისტენტი.

1993 წლიდან დაინიშნა საქართველოს ჯანდაცვის ნაციონალური ცენტრის საოჯახო მედიცინის ამბულატორიის ხელმძღვანელად, შემდგომ საოჯახო მედიცინის ეროვნული ცენტრის გენერალური დირექტორის მოადგილედ. პარალელურად მუშაობდა თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მედიცინის ფაკულტეტის შინაგან სნეულებათა კათედრის გამგის მოადგილედ. არის საქართველოს ოჯახის ექიმთა ასოციაციის ვიცე-პრეზიდენტი. ამჟამად თავდაცვის სამინისტროს ჯარში გამწვევი სამედიცინო კომისიის თავმჯდომარეა. არის მედიცინის დოქტორი.

დაჯილდოებულია მრავალი სიგელით, მედლითა და ფულადი პრემიით.

მეუღლე –ნანა ალექსანდრეს ასული ნოღაიდელი, ექიმ-დერმატოლოგი, მედიცინის დოქტორი, სტუმართმოყვარე, პურმარილიანი დიასახლისი, არაჩვეულებრივი დედა და ბებია. თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის ორგანული ქიმიის კათედრის დამაარსებლის პროფესორ - ქიმიკოსის ალექსანდრე ნოღაიდელის ქალიშვილი.

თემურ ილიას ძე შერვაშიძე –

– დაბადებული 1975 წ.

1992 წელს წარჩინებით დაამთავრა ბათუმის 26-ე საშუალო სკოლა. იმავე წელს ჩაირიცხა ბათუმის საზღვაო აკადემიაში, რომელიც 1997 წელს დაამთავრა ასევე წარჩინებით. ცურავდა კაპიტნის 3-ე თანაშემწედ. 2003 წლიდან მიენიჭა შორეული ნაოსნობის კაპიტანის წოდება.

ცურავს საზღვარგარეთის სხვადასხვა კამპანიებში კაპიტნად.

დაჯილდოებულია მრავალი სიგელითა და ფულადი პრემიით.

ირაკლი ნოდარის ძე გოგოლიშვილი-(დედით შერვაშიძე)

დაიბადა 1981 წლის 18 აგვისტოს. 1996 წელს დაამთავრა ქ. ბათუმის № 2 საშუალო სკოლა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2002 წელს დაამთავრა ბათუმის რუსთაველის სახელობის უნივერსიტეტი-ეკონომიკის ფაკულტეტი, შემდეგ სახელმწიფო საზღვაო აკადემიის მაგისტრატურა.

2001-2004 წელს მუშაობდა შ.პ.ს .,,ორი ზური"-ს მთავარი ბუღალტრის თანაშემწედ.

2005-2006 წლებში აჭარის ფინანსთა სამინისტროს მთავარ ბუღალტად.

2006-2008 წლებში შპს,,ანაგი"-ს ფინანსური დირექტორი.

2008 წლიდან დღემდე შპს ,,ანაგი"-ს გენერალური დირექტორია.

ირაკლი არჩილის ძე შერგაშიძე

– დაბადებული 1979 წ.

1996 წ. დაამთავრა ქედის საშუალო სკოლა, წარჩინებით – 2001 წელს ბათუმის სახელმწიფო საღვაო აკადემია ინჟენერ - ელექტრომექანიკოსის კვალიფიკაციით, წარჩინებით. ჯერ კიდევ სწავლის პერიოდში, მესამე კურსის სტუდენტმა საზღვარგარეთ ყოფნისას თავი გამოიჩინა როგორც გამოცდილმა და კვალიფიცურმა ელექტრომექანიკოსმა, შეაკეთა დაზიანებული საკომპიუტერო ელექტროსქემა და მნიშვნელოვანი თანხა დაუზოგა გემთფლობელ კომპანიას. ირაკლიმ, ჯერ კიდევ 18-19წლის ახალგაზრდამ კაპიტანს თხოვა, რომ მისთვის მიენდოთ ეს საქმე, და მართლაც 15 წუთში მოაგვარა ყველაფერი.

2005 წელს ამთავრებს აკადემიას გემთწამყვანის კვალიფიკაციით.

2002 წლიდან მუშაობს გერმანულ სანაოსნო კომპანიაში ინჟენერ ელექტრო-მექანიკოსად.

მიღებული აქვს მრავალი სიგელი და ფულადი პრემია.

შეყვანილია ინტერნეტში მსოფლიოს საუკეთესო ელეტრო-მექანიკოსების სიაში.

დავით რევაზის ძე შერვაშიძე

დაიბადა - 26. 07. 1988 წელს ქ. ბათუმში. 2005 წელს წარჩინებით, ოქროს მედალზე დაამთავრა წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახელობის გიმნაზია. იმავე წელს წარმატებით ჩააბარა ერთიანი ეროვნული გამოცდები და სრული გრანტით ჩაირიცხა ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. ამავდროულად მონაწილეობდა აშშ-ის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ დაფინანსებულ მომავალ ლიდერთა გაცვლით პროგრამაში FLEX, რომელშიც გაიმარჯვა. ის მოხვდა 4500 მონაწილიდან 49 გამარჯვებულ მოსწავლეს შორის და იმავე წელს გაემგზავრა აშშ-ში, სადაც 1 წლის განმავლობაში სწავლობდა მიჩიგანის შტატის ქ. უესტ-ბრენჩის სკოლაში.

აკადემიური წარმატებების გარდა მან მრავალ წარმატებას მიაღწია სპორტის სხვადასხვა სახეობაში და ასევე გაიმარჯვა სკოლის ნიჭიერთა კონკურსში, რის შესახებაც მასზე შტატის გაზეთში გამოქვეყნდა სტატია.

ფლობს ქართულ, რუსულ, ინგლისურ და ესპანურ ენებს.

2008 წლის თებერვალში მონაწილეობდა ახალგაზრდული მსოფლიო პარლამენტის პირველ, დამფუძნებელ კონფერენციაში, რომელიც გაიმართა გერმანიაში, ქ. ბონში.

2008-2009 წლებში მუშაობდა საერთაშორისო განათლების ამერიკულ საბჭოებში კურსდამთავრებულთა კოორდინატორის პოზიციაზე.

2009 წლიდან დღემდე მუშაობს აშშ საერთაშორისო რესპუბლიკური ინსტიტუტის საქართველოს მისიაში.

მურმან გორგოშაძე (ბებიით შერვაშიძე)

დაიბადა 1959 წლის 19 იანვარს ხელვაჩაურის რაიონის სოფელ მახოში.

1977 წელს დაამთავრა მახოს საშუალო სკოლა წარჩინებით.

1977-1981 წწ. ამთავრებს ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტს.

1981-1986 წწ. ამთავრებს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოსოფია – ფსიქოლოგიის ფაკულტეტის ასპირანტურას.

1988-2001 წწ. – ამთავრებს ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტს.

1988 წელს დაიცვა დისერტაცია ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად.

დღემდე ბათუმის რუსთაველის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორია.

მეუღლე - ქეთევან გვარჯელაძე - პედაგოგი. ქალიშვილები: – ანანო და თათია.

გურამ მამიას ძე ბოლქვაძე (ბებიით შერვაშიძე)

(1946-2015)

გურამ მამიას ძე ბოლქვაძე - დაიბადა 1946 წლის 19 იანვარს ბათუმში მოსამსახურის ოჯახში.

1964 წელს დამთავრა ბათუმის № 2(ამჟამად პირველი) სკოლა, შემდეგ ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გეოგრაფიის ფაკულტეტი.

შრომითი საქმიანობა დაიწყო სკოლის დამთავრების შემდეგ.

1964-1967 წწ. – მუშაობდა მუშად ბათუმის ფეხსაცმლის ფაბრიკაში.

1968-1969 წწ. - №5 სამშენებლო ტრესტში მუშა ლაბორანტად.

1969-1971 წწ. -არჩეულ იქნა №5 სამშენებლო ტრესტის განთავისუფლებული კომკავშირის კომიტეტის მდივნად.

1972 წლიდან საქართველოს საზღვაო სანაოსნოს კომკავშირის კომიტეტის განთავისუფლებული მდივნის მოადგილე, შემდგომ მდივანია.

19975-1980 წწ. საქართველოს კომპარტიის ბათუმის საქალაქო კომიტეტის ინსტრუქტორი, შემდგომ პარტ. კომისიის თავმჯდომარეა.

1980-1991 წწ. ქ. ბათუმის სახალხო კონტროლის კომიტეტის თავმჯდომარეა.

1991-1999 წწ. Tურისტული კომპლექსის ,,მესხეთის,, დირექტორია.

1999-2005 წწ. ბათუმის ვაჭრობის საქალაქო სამსახურის უფროსია.

2005 წლიდან ბათუმის ილია ჭავჭავაძის სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრის დირექტორია.

დამსახურებულ პენსიაზე გასვლის შემდგომ მუშაობდა კერძო სექტორში – სასტუმრო ,,გალოგრე,,ს ადმინისტრატორად სიცოცხლის უკანასკნელ წუთამდე.

2015 წლის 19 თებერვლს კი გაჩერერდა მისი გული.

ყველგან, სადაც იმუშავა გურამ ბოლქვაძემ, მოიპოვა უდიდესი სიყვარული და პატივისცემა. იგი იმ ცნობილ და წარმოჩენილ ბათუმელთა კოჰორტის წარმომადგენელია, რომლებმაც ღირსეულად განაგრძეს სახელოვან წინაპართა ჯანსაღი ტრადიციები.

ამოუწურავი ენერგიისა და შესაძლებლობების მქონე პიროვნება შეუდარებელი იყო ამა თუ იმ საქმის წამოწყება-მართვაში. -ჭირისუფალიც იყო და ლხინის- უფალიც!..

ღმერთმა ნათელში ამყოფოს შენი კეთილშობილი სული ნათელო კაცო!

თორნიკე თენგიზის ძე მახაჭაძე - (დედით შერვაშიძე)

დაიბადა 1994 წლის 22 დეკემბერს ქალაქ ბათუმში.

2001 წელს ჩაირიცხა რ. შაჰინის სახელობის მეგობრობის ლიცეუმში, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა 2013 წელს. გატაცებული არის ქორეოგრაფიით. ნამყოფია თურქეთში, ბულგარეთში, ესტონეთსა და გერმანიაში. არის მრავალი ფესტივალის კონკურსის ლაურეატი. სკოლის ასაკიდან ჩართულია სხვადასხვა ახალგაზრდულ პროექტებსა და აქტივობებში. მისმა ნაშრომმა ქიმიაში გაიმარჯვა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, სადაც თვითონ იყო მიწვეული პრიზის მისაღებად. ამჟამად სექტემბრიდან უმაღლესი განათლების მისაღებად სწავლას განაგრძობს ჩეხეთის რესპუბლიკის, პრაღის სახელმწიფო უნივერსიტეტში საერთაშორისო სამართლისა და დიპლომატიის ფაკულტეტზე.

მარიამ ზვიადის ასული შერვაშიძე

დაიბადა 1998 წლის 28 აგვისტოს.

2004 წლიდან ქ .ბათუმის ი. ჭავჭავაძის სახელობის №1 სკოლის მე-11 კლასის წარჩინებული მოსწავლეა. საუკეთესო აკადემიური მოსწრების გამო განათლების სამინისტროსა და სკოლის მიერ მრავალგზის დაჯილდოებულია საპატიო სიგელებითა და ფასიანი საჩუქრებით.

სისტემატიურად მონაწილეობს სხვადასხვა კონკურსში და ხშირად იმარჯვებს.

2012 წელს, როგორც კონკურსში გამარჯვებული 2 კვირით იმყოფებოდა ინგლისში ქ. ლონდონში საზაფხულო ბანაკში.

ასევე, როგორც წარჩინებული მოსწავლე განათლების სამინისტროს მიერ 10 დღით გაგზავნილ იქნა თურქეთის რესპუბლიკაში ქ. იზმირში სამეცნიერო ბანაკში.

მრავალგზის მონაწილეობა აქვს მიღებული თურქეთის რესპუბლიკაში, ბულგარეთში სხვადასხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო ფესტივალებში.

მიღებული აქვს გამარჯვებულის საპატიო სიგელები.

2016 წელს ეროვნულ გამოცდებში მონაწილეობდა- 100 პროცენტიანი გრანტით ჩაირიცხა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტში,სამკურნალო ფაკულტეტზე.

* * *

დიდი სიხარულის მომგვრელი და ფრთების შემსხმელია ისფაქტი, რომ 2005 წლის 29 მაისში ბათუმში - ქალბატონ ია ბაგრატიონ-მუხრანელის გულისხმევითა და თანადგომით დაფუძნდა ,,საქართველოს თავად-აზნაურთა და მათ გვერდით მდგომთა" - აჭარის რეგიონალური ორგანიზაცია. მის ჩამოყალიბებასა და ფორმირებაში დიდი წვლილი მიუძღვით ბატონ თენგიზ თავდგირიძეს, ნუგზარ ლორთქიფანიძეს და პროფესორ რამაზ სურმანიძეს.

ვულოცავ აჭარის ყველა წარჩინებული გვარის წარმორმომადგენელს ამ დიდ გამარჯვებას. ვუსურვებ წარმატებებს შრომასა და პირად ცხოვრებაში!

ია ბაგრატიონ- მუხრანელი და მე - ბათუმის დაარსების 125 წლისთავზე.

ბათუმი. 31. 08. 2013 წ.

ია ბაგრატიონ-მუხრანელი აჯილდოებს ჟურნალისტ ირმა სერგოს ასულს სათავადაზნაურო საქოს საპატიოსიგელით – ბათუმის დაარსების 125 წლისთავზე. ბათუმი. 31.08.2013 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქ.ბათუმის მერის მოვალეობის შემსრულებელს

ბატონ მურმან ბერიძეს

ქ. ბათუმის ინტელიგენციის წარმომადგენლებისა და აჭარაში მცხოვრებ შერვაშიძეთა საგვარეულოს

განცხადება

როგორც თქვენთვის ცნობილია საქართველოს ჰყავდა დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი მრავალი გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე,მათ შორის ერო ერთი იყო თამარ მეფის ორდენის კავალერი, საქართველოს დამოუკიდებლობისისათვის აქტიური მებრძოლი, ტარტუს (ქ.იურევის) უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული, პირველი აჭარელი ექიმი, გვარდიის პოლკოვნიკი , საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტზე ხელწერის ავტორი,- ყადირ თუფანისძე შერვაშიძე (1887-1919), რომელიც სრულიად ახალგაზრდა 32 წლის ასაკში წავიდა ამ ქვეყნიდან ვალმოხდილი. ის ცხოვრობდა ქ. ბათუმში პუშკინის ქუჩა№78 ში, ამჟამად მისი ხსოვნის უკვდავსაყოფად აღნიშნულ მისამართზე არის მემორიალური დაფა.

ბათუმში არის საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი მრავალი სახელოვანი საზოგადო მოღვაწის - ჰაიდარ აბაშიძის , მემედ აბაშიძისა და სხვათა ქუჩები. ყადირ თუფანისძე შერვაშიძის ღვაწლი და მოღვაწეობა კი რატომღაც დავიწყებას მიეცა.

ბათუმში ადრე არსებულა ყადირ შერვაშიძის სახელობის ქუჩა,მაგრამ შემდგომში რატომღაც სახელი შეუცვლიათ.

ჩვენს ვალად ვთვლით პატივი მივაგოთ ღვაწლმოსილ წინაპართა ნათელ ხსოვნას, რათა დავიწყებას არ მიეცეს მათი სახე და სახელი.

აჭარის ინტელიგენციისა და შერვაშიძეთა საგვარეულოს სახელით მოგმართავთ თხოვნით ქალაქის ნებისმიერ ქუჩას, ან იქ სადაც დაიბადა და გაიზარდა—ყადირ შერვაშიძე, დაერქვას მისი სახელი და ეწოდოს - ყადირ შერვაშიძის - ქუჩა.

იმედია, გულისყურით მოეკიდებით ამ საქმეს და უყურადღებოდ არ დატოვებთ ჩვენს თხოვნას.

წინასწარ გიხდით დიდ მადლობას.

ქ. ბათუმის ინტელიგენციის სახელით:

პროფესორი: /რამაზ სურმანიძე /
პროფესორი: / აზიზ ახვლედიანი/
პროფესორი: /გიორგი სტურუა /
პროფესორი: / ჯემალ ბერიძე/
პროფესორი: / ამირან კახიძე/
პროფესორი: /მამია ფაღავა/
პროფესორი: /შოთა მამულაძე /

შერვაშიძეთა საგვარეულოს სახელით:

საგვარეულო საბჭოს მდივანი: /რევაზ შერვაშიძე/

ბათუმი დ. თავდადებულის ქ. №71
მობ. 893-10-08-14

V. 2006 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

საქართველო
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა
თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის
საკრებულო

ქ. ბათუმი
„5“ თებერვალი, 2009 წელი №8

განკარგულება

ქალაქ ბათუმში, „მახაჩკალის აღმართისათვის“ საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლისა და საზოგადო მოღვაწის, თამარ მეფის ორდენის კავალერის ყადირ შერვაშიძის სახელის მინიჭების შესახებ

ცნობილი საზოგადო მოღვაწის, საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლისა და თამარ მეფის ორდენის კავალერის - ყადირ შერვაშიძის ღვაწლისადმი ერთგვარი პატივის მიგების, მისი სახელის ხსოვნისა და უკდავყოფისათვის ხელშეწყობის მიზნით, „ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 22-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის „შ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის საკრებულომ გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. ქ. ბათუმში, „მახაჩკალის აღმართს“ ეწოდოს ყადირ შერვაშიძის სახელი.
2. თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის მერიამ (რ. ჩხაიძე) წინამდებარე განკარგულების შესრულების მიზნით თავისი კომპეტენციის ფარგლებში უზრუნველყოს შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება.
3. განკარგულება ამოქმედდეს საკრებულოს ოფიციალურ ბეჭდვით ორგანოში მისი გამოქვეყნებისთანავე.

საკრებულოს თავმჯდომარე გიორგი კირთაძე

ასლის დამოწმება

თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის საკრებულო

ქ. ბათუმი
„ 31 “ აგვისტო, 2011 წელი

№220

გ ა ნ კ ა რ გ უ ლ ე ბ ა

ქ. ბათუმში, პუშკინის ქ.№78-ში მდებარე საცხოვრებელ სახლზე თუფან ბეგ შერვაშიძის მემორიალური დაფის განთავსების შესახებ

„კულტურის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-19 მუხლის 1-ლი პუნქტის „ა“ და „ვ“ ქვეპუნქტების, „მონუმენტური სახვითი ხელოვნების ძეგლის (ქანდაკების), ობელისკის, მემორიალური დაფისა და სხვა მემორიალური ობიექტის განთავსების წესის დამტკიცების შესახებ“ თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის საკრებულოს 2007 წლის 26 აპრილის №5-7 დადგენილების პირველი მუხლის მე-4 პუნქტისა და მე-7 მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის საკრებულომ გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. სახელოვანი მამულიშვილის თუფან ბეგ შერვაშიძის ხსოვნის უკვდავსაყოფად ქ. ბათუმში, პუშკინის ქ. №78-ში მდებარე საცხოვრებელ სახლზე განთავსდეს მემორიალური დაფა.

2. თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის მერიამ (რ. ჩხაიძე) წინამდებარე განკარგულების შესრულების მიზნით თავისი კომპეტენციის ფარგლებში უზრუნველყოს შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება.

3. განკარგულება ძალაშია ხელმოწერისთანავე.

საკრებულოს თავმჯდომარე გიორგი კირთაძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

* * *

აჭარის შერვაშიძეები ხელდაკრეფილი არასდროს ყოფილან. ქალაქ ბათუმის მერიას 2006 წელს გავუგზავნა წერილი ინტელიგენციისა და შერვაშიძეების სახელით, რათა ქალაქის ერთ-ერთი ქუჩისათვის მიენიჭებინათ სახელოვანი მამულიშვილის ყადირბეგ შერვაშიძის სახელი.

2009 წლის 5 თებერვალს ქალაქის საკრებულომ მიიღო დოკუმენტი მახაჭკალის აღმართისათვის - თამარ მეფის ორდენის კავალერის – ყადირ შერვაშიძის სახელის მინიჭების შესახებ.

ამ ღონისძიების საზეიმო გახსნა დაიგეგმა 2009 წლის 8 მაისს, რომელიც მისი დაბადების -120 წელს ემთხვეოდა. საზეიმო გახსნის აქტიური ორგანიზატორი და სულის ჩამდგმელი იყო ბატონი თეიმურაზ კახიძე, მერიის ადმინისტრაციის განყოფილების უფროსი, რომლის ინიციატივით შემუშავდა და დაიბეჭდა მოსაწვევები. საზეიმო გახსნას ამშვენებდა მერიის სასულიერო ორკესტრი. ცერემონიალს ესწრებოდა მრავალი მოწვეული თუ ადგილობრივი სტუმარი.

მოწვეულთა შორის იყვნენ: აფხაზეთის თავადთა ბრწყინვალე წარმომადგენლები - ჯემალ და გია გივის ძე შერვაშიძეები, გენერალი გიორგი სერგის ძე შერვაშიძე, მისი და – ასმათ სერგის ასული მეუღლით – გიორგი ხოსროშვილით, დადიანების გვარის წარმომადგენელი მაია დადიანი, ისტორიკოსი, პროფესორი ნიკო ჯავახიშვილი. ყადირ ბეგის შვილთაშვილი-ბაკურ კანდელაკი ოჯახით.

ჩამობრძანებულმა შერვაშიძეებმა საჩუქრად ჩამოიტანეს ფირმა,, სარაჯიშვილის" დირექტორის გუჯა ბუბუტეიშვილის მიერ სპეცჩამოსხმა უძველესი კონიაკი ,,ყადირ შერვაშიძე – 120 წლისა," თვითონ გუჯა ავადმყოფობის გამო ვერ ჩამობრძანდა.

ესწრებოდნენ ქალაქის მერი ბატონი რობერტ ჩხაიძე და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის მინისტრი ვაჟა ბოლქვაძე.

ბანკეტი რესტორან ,,თავადურში" გაიმართა. გვმასპინძლობდა ბატონი როსტომ შერვაშიძე, თავადურის" დირექტორი. მადლობა მამულიშვილობისა და გვარის დაფასებისათვის.

ყადირ შერვაშიძის ალმართი
1887 – 1919
საქართველოს დამოუკიდებლობის, თავისუფლებისა და
ერთიანობისათვის დაუღალავი მებრძოლი, „თამარ მეფის ორდენის"
რაინდი სამშობლოსათვის თავდადებული პოეტი და ვაჟი

ყადირ შერვაშიძის აღმართი
1887 – 1919

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყადირ შერვაშიძის ალმართი
1887 – 1919
საქართველოს დამოუკიდებლობის, თავისუფლებისა და
ერთიანობისათვის დაუღალავი მებრძოლი, „თამარ მეფის ორდენის"
რაინდი, სამშობლოსათვის თავდადებული ოფიცერი და ექიმი

ყადირ შერვაშიძის აღმართი
1887 – 1919

SARAJISHVILI
SINCE 1884
SARAJISHVILI
სარაჯიშვილი
ყადირ შერვაშიძის
ყადრით ჩამოსხმული ქართული ღვინო
12%vol
750ml
საიუბილეო-100
ყადირ შერვაშიძის

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

დები ცისანა და გულიკო შერვაშიძეები

ჯაფერ ჯაბნიძე და ხასან შერვაშიძე

უმიან და ფადიმე შერვაშიძეები

უმიან, რეზო და ფადიმე შერვაშიძეები

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მაიკო დადიანი და ჯემალ შერვაშიძე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რამაზ სურმანიძე,როსტომ შერვაშიძე, სულიკო ინაიშვილი და თენგიზ თავდგირიძე

კოსტა წულაძე და ვახტანგ ღლონტი

მარცხნიდან -აჭარის ფინანსთა მინისტრი ვაჟა დიასამიძე , ბათუმის მერი რობერტ დოლიძე,მერიის ადმინისტრაციის უფროსი

თემურ კახიძე და რესტორან,,თავადურის“ დირექტორი როსტომ შერვაშიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ალეკო თევზაძე,მაიკო დადიანი,ჯემალ გივისძე ,მე და გოირგი ხოსროშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

* * *

2009 წლის 19 ნოემბერს უწმინდესის და უნეტარესის ილია მეორის მიწვევით ვიყავით აჭარისა და სრულიად საქართველოს თავად–აზნაურობა თბილისში, სიონის ტაძარში, სადაც უწმინდესმა დალოცა სრულიად საქართველო და ყველა გვარი.

შეხვედრას ვესწრებოდით: აჭარის სათავადაზნაურო საკრებულოს და ჩოხოსანთა საზოგადოების თავმჯდომარე – თენგიზ თავდგირიძე, მწერალი აკადემიკოსი რამაზ სურმანიძე, პროფესორი შუშანა ფუტკარაძე, პროფესორები: გურამ პაპუნიძე, ვლადიმერ და შოთა მახარაძეები, იოსებ ხიმშიაშვილი, ოთარ ავალიანი, გოჩა იაშას ძე შერვაშიძე, მამა – შვილი: რევაზ და დავით შერვაშიძეები.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარჯვნიდან დგანან: გურამ პაპუნიძე,თენგიზ თავდგირიძე ,რამაზ სურმანიძე, კოტე ჩოლოყაშვილი ,შუშანა ფუტკარაძე,ბესო ხიმშიაშვილი,მე

პირველ რიგში -მარცხნიდან: დავით და გოჩა შერვაშიძე, შოთა და ვლადიმერ მახარაძეები

თბილისი 2009წ 19 ნოემბერი -წმინდა სამება-

• ** ** **

2011 წლის 30 აპრილს ალექსანდრეს შთამომავლებმა კიდევ ერთ კეთილ საქმეს ჩაუყარეს საფუძველი. სოფელ ოქტომბერში ჰაჯი-ასლან ბეგის საფლავს გავუკეთეთ მემორიალური დაფა. განვაახლეთ, აღვადგინეთ და ობელისკი გავაკეთეთ სახელოვანი მამულიშვილის თუფან – ბეგ შერვაშიძის საფლავზე.

ღონისძიების გახსნას ესწრებოდნენ სტუმრებიდან: - ბატონი რამაზ სურმანიძე, თენგიზ თავდგირიძე, მურმან დუმბაძე, ქედის გამგეობის წევრები, აჭარის ტელევიზია, ტელე-არხი-25, გაზეთი ,,აჭარა“ და შერვაშიძეთა საგვარეულო.

შეხვედრა დაგვირგვინდა ბანკეტით შერვაშიძეთა გვარის მამამთავრის ალექსანდრესეული ძირძველი [illegible] გალავნებზე, შირინ-ბეგის მიერ გამართულ სახლში, სოფელ ოქტომბერში, სადაც უმცროსი შვილიშვილი გურამ ხუსეინის ძის პურმარილიან იოჯახი ცხოვრობს და აგრძელებს გვარის ტრადიციებს.

ოქრო და გურამ ხუსეინის ძის და თენგიზ რეზოს ძე შერვაშიძის ფინანსური, ორგანიზაციული და ოჯახური თანადგომით გაიმართა 60-კაციანი ნადიმი. დიდი მადლობა მათ ოჯახებს.

ჰაჯი - ასლან ბეგის საფლავთან

125 წლის ჰაჯი – ასლან ბეგის საფლავი – შიგ ამოსული ცაცხვის ხე.

ქედა - სოფ. ოქტომბერი – თუფან - ბეგის განახლებული მემორიალი
30. 04. 11 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თუფან ბეგ შარვაშიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

***

2011 წლის 2 ნოემბერს ქალაქ ბათუმის საკრებულომ დააკმაყაფილა აჭარის თავად შერვაშიძეების განცხადება-თხოვნა, რომლითაც პუშკინის ქუჩა №78-ში იქ, სადაც 1890 წელს თუფან-ბეგმა ააგო სახლი და განთავსებულია სახელოვანი მამულიშვილის, თამარ მეფის ორდენის კავალერის, პირველი აჭარელი ექიმის ყადირ თუფანის ძის მემორიალური დაფა, დამატებით მისს გვერდით განთავსდეს იგივე ზომის თუფან-ბეგის მემორიალური დაფა.

2011 წლის 25 ნოემბერს მოეწყო ამ მემორიალური დაფის საზეიმო გახსნა. ღონისძიება დაგვირგვინდა მაილო ჯაშის რესტორანში ბანკეტით. თამადობა მე მარგუნეს. ღონისძიების სპონსორობისათვის და თანადგომისათვის დიდ მადლობას ვუხდი თუფან-ბეგის შვილთაშვილს ირაკლი გოგოლიშვილს, ბატონ იაშა, ნიაზ, თემურ, ირაკლი, ქალბატონ ნელი ამირანის ასულს და სხვა შერვაშიძეებს.

იმავე დღეს 11 საათზე ყოვლად წმინდა ღვთისშობლის შობის სახელობის ტაძარში მამა ანდრიამ გამართა პარაკლისი სახელოვანი მამულიშვილისა კადემიკოს - **ლეო (ლეონიდე) შერვაშიძის** – სულის მოსახსენიებლად, იმ დღეს ლეო საუკუნოვანი იუბილარი გახლდათ.

ქალაქის საჯარო ბიბლიოთეკაში აჭარის თავად-აზნაურთა საზოგადოებისა და ჩოხოსანთა სადროშოს თავმჯდომარის ბატონ თენგიზ თავდგირიძის ხელმძღვანელობით გაიმართა აწგარდაცვლილ მხცოვან მეცნიერ – აკადემკოს **ლეო შერვაშიძის** - ხსოვნისადმი მიძღვნილი საზეიმოს ხდომა. შეხვედრა გახსნა ბიბლიოთეკის დირექტორმა ბატონმა გენადი მახარაძემ. შეხვედრას ესწრებოდა აჭარის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე პროფესორი მიხეილ მახარაძე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი მანუჩარ შერვაშიძე, პროფესორი გულიკო შერვაშიძე, მწერალი-აკადემიკოსი რამაზ სურმანიძე, პროფესორი ნოდარ ბარამიძე, პროფესორი მამია ფაღავა, მწერალი ანზორ კუდბა, ლეოს ახლო ნათესავები, თეიმურაზ კახიძე, გიორგი ბერიძე, მურმან, ნელი, დავით, რევაზ, სოსო, შოთა, სკენდერ, ნიაზ, იაშა, გოჩა, ტარიელ შერვაშიძეები, მასმედიის წარმომადგენლები...

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

***

2013 წლის 8 მაისს ა. წერეთლის რესპუბლიკურ ბიბლიოთეკაში გაიმართა ამავე წიგნის პრეზენტაცია, რომელსაც ესწრებოდნენ მწერალი-აკადემიკოსი რამაზ სურმანიძე, აჭარის ჩოხოსანთა სადროშოს თავმჯდომარე თენგიზ თავდგირიძე, პოეტი ვახტან გღლონტი, ამავე წიგნის რეცენზენტები: გულიკო შერვაშიძე, შაქრო ჩიკვაიძე და ზაურ გოგიტიძე, ბიბლიოთეკის თანამშრომლები, ქალაქის ინტელიგენციისა და შერვაშიძეთა საგვარეულოს წარმომადგენლები.

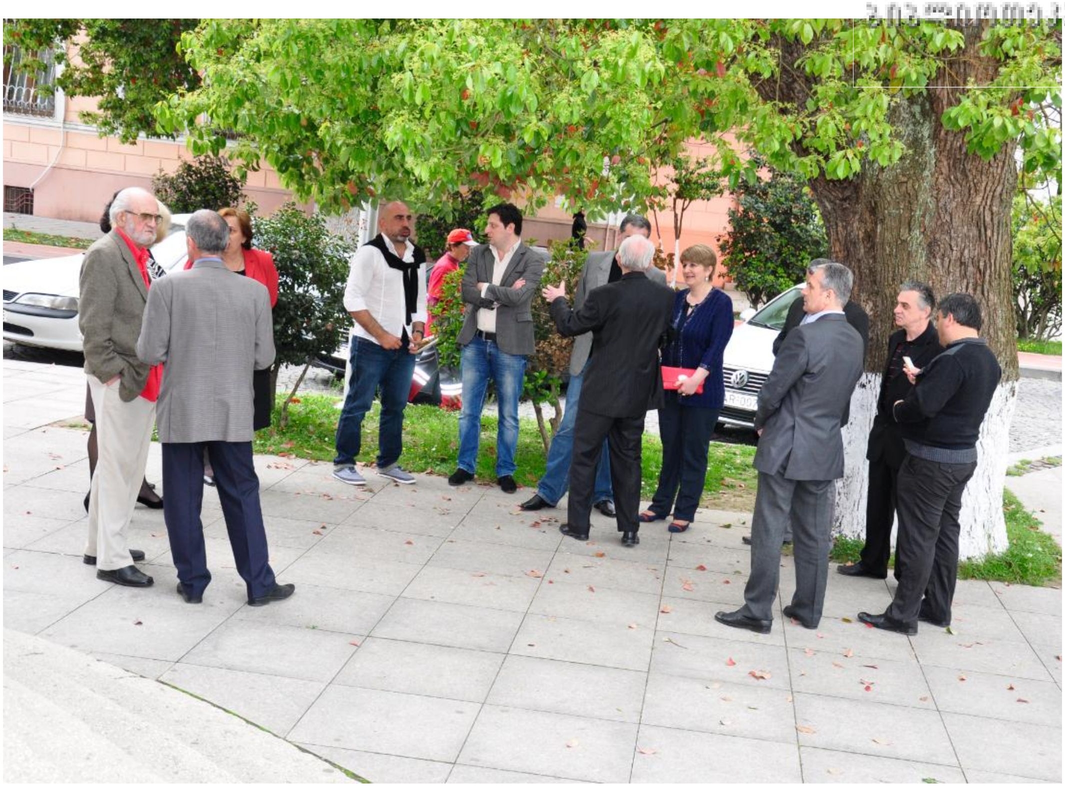

პროფესორი კახაბერ სურგულაძე,ტარიელ და გოჩა შერვაშიძეები

გოჩა შერვაშიძე , თეიმურაზ კახიძე , რევაზ , დავით და თამარ ორდენიძე-შერვაშიძისა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარცხნიდან -იაშა შერვაშიძე, თენგიზ თავდგირიძე, მანუჩარ შერვაშიძე
და რამაზ სურმანიძე.

თამარ ორდენიძე, თამაზ გენძეხაძე და ზაურ გოგიტიძე

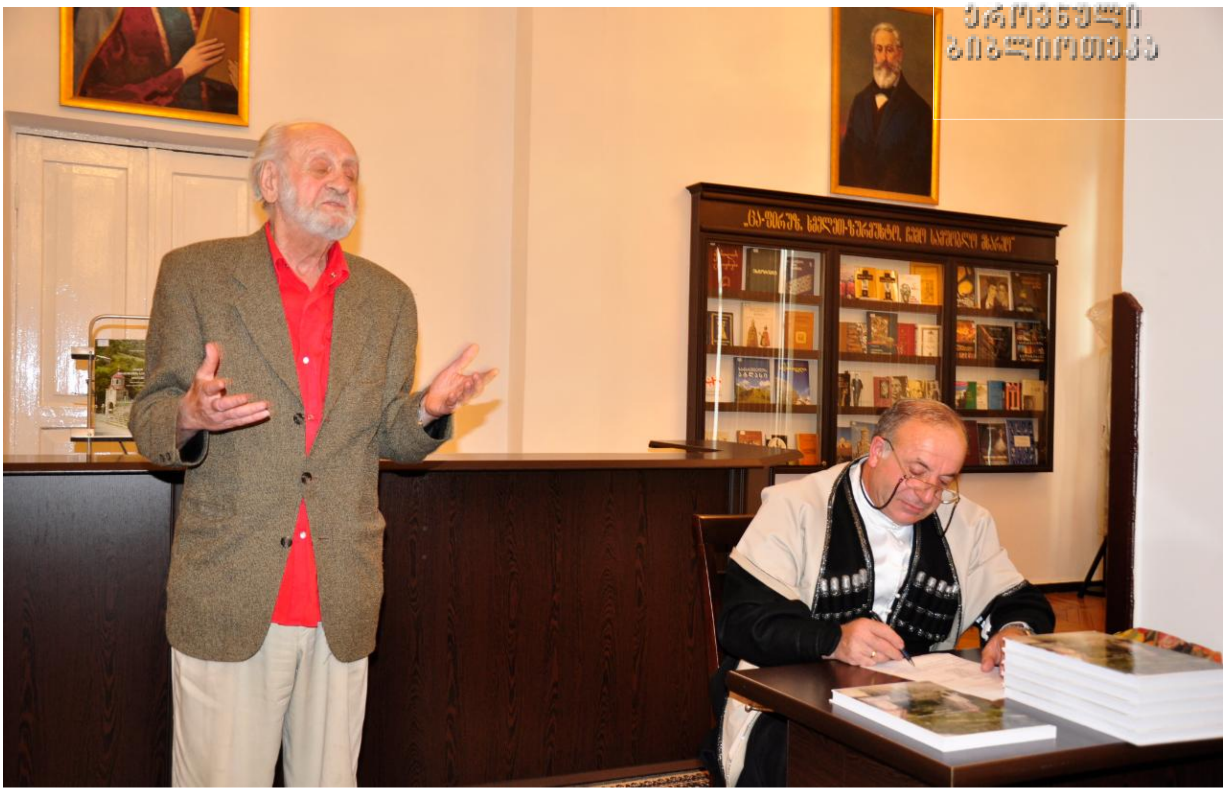

ზაურ გოგიტიძე, ზურაბ სურმანიძე, პროფესორი რამაზ სურმანიძე და გურამ დუმბაძე
რესტორანი ,,ნიკალა“

მარჯვნიდან - იაშა შერვაშიძე, გურამ დუმბაძე, თენგიზ ღლონტი, გოჩა იაშას ძე, თენგიზ თავდგირიძე და მე.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მარცხნიდან - მე, გურამ მაჭუტაძე, რომან ნაკაშიძე , ედიშერ ნინიძე ,
თემური კიკვაძე და მერაბ ჭიჭინაძე

პოეტი - ვახტანგ ღლონტი, მე და თენგიზ თავდგირიძე

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

პროფესორი კახა სურგულაძე და მე

გოჩა, ტარიელ და თენიზ შერვაშიძეები

მე და დავითი მეუღლით

* * *

2013 წლის 19 ივნისს აჭარაში იმყოფებოდა საქართველოს პატრიარქი ილია მეორე ხულოში ეკლესიის კურთხევასთან დაკავშირებით.

ბათუმში შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მოუწყვეს შეხვედრა პატრიარქს. რექტორმა ალიოშა ბაკურიძემ გადასცა ჯილდო „უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორის წოდება,,. შეხვედრას ესწრებოდნენ აჭარის მთავრობის თავმჯდომარე არჩილ ხაბაძე, უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე ავთანდილ ბერიძე, უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლები და აჭარის ჩოხოსანთა სადროშო თენგიზ თავდგირიძის ხელმძღვანელობით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

* * *

2013 წლის 30 ივნისს თბილისში სიონის ტაძარში საპატრიარქოში გაიმართა შეხვედრა-ჯვრისწერა საქართველოს პატრიარქთან ილია მეორესთან შერვაშიძეთა გვარის ბრწყინვალე წარმომადგენლის გიორგი სერგის ძის ვაჟის - მიხეილის ქორწინებათან დაკავშირებით, რომელსაც ესწრებოდნენ შერვაშიძეთა გვარის წარმომადგენლები.

პატრიარქმა, უწმინდესმა და უნეტარესმა ილია მეორემ დალოცა გვარი და ჯვარი დაწერა ახალგაზრდებს, საჩუქრად კი ხატი და ოქროს სამაჯურები გადასცა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ფოტოები ტაბულების მიხედვით:

ტაბულა №1

ტაბ.1,№1/8

მამუდ - ბეგ პაჯი - ასლანის ძე
ტაბ.1,№1/11

მესამე რიგში მარცხნიდან : ხასან - ბეგი თანამებრძოლებთან მარცხნიდან მე-5,
4-გენერალი ასლან აბაშიძე
მეორე რიგში მარჯვნიდან: 1-ჰაიდარ აბაშიძე,2-ჯემალ ქიქავა,3-ზია აბაშიძე,4-რიზა აბაშიძე
პირველ რიგში მარცხნიდან:1-მემედ გოგიბერიძე
ტაბ.1,№1/13

ფემბე ხანუმ პაჯი ასლანის ასული
ტაბ.1,№1/20

კუკური შევქეთის ძე მეუღლით
ტაბ.1№1/33

მერაბი და მარინე
ტაბ.1,№1/34,35

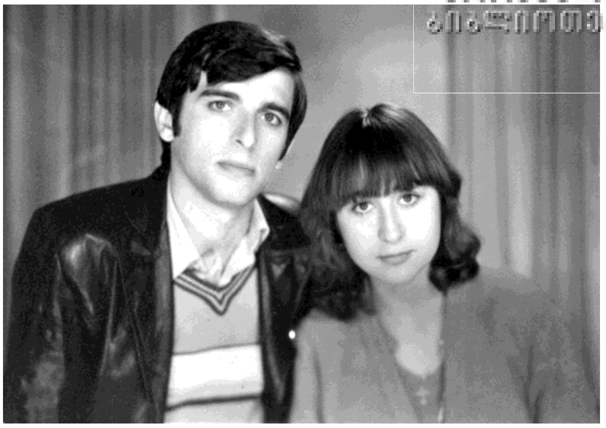

მერაბი მეუღლით
ტაბ.1,№1/34

ტაბულა №2

ზექერია თუფანის ძე
ტაბ2,№8/2

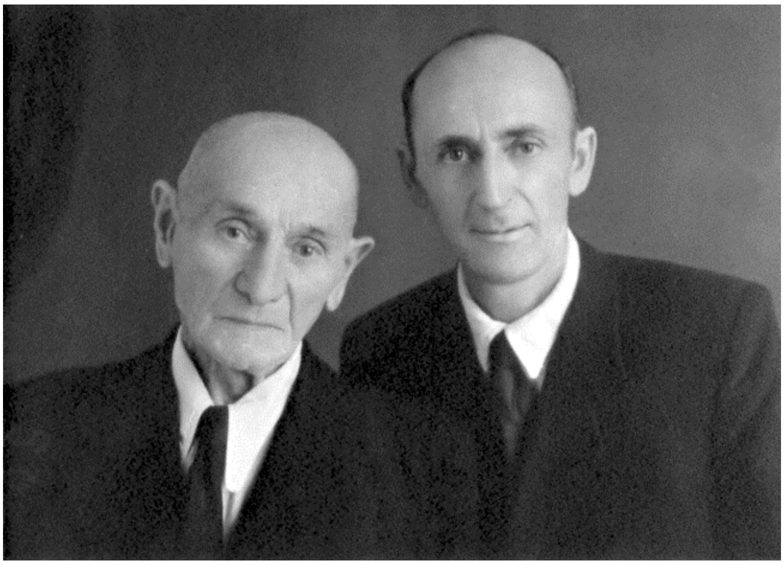

ზექერია და მუსტაფ ბეჟანიძე

სალიე თუფანის ასული
ტაბ2,№8/2

ყადირ თუფანის ძე
ტაბ2,№8/5

სუსანა რეშიტის ასული
ტაბ2,№8/12

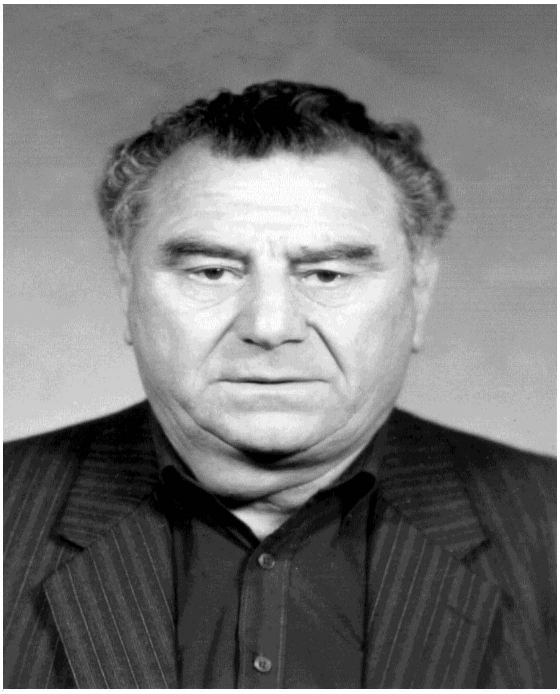

ბიჭიკო რეშიტის ძე
ტაბ2,№8/13

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თბილისი. 1995 წ.
ტაბ2,№8/12, 8/14

ტაბ2,№8/14,8/15 ნელი ყადირის ასული შვილიშვილთან. 1995 წ.

ნელი და გული ყადირის ასულები

ტაბ2,№8/14,8/15

სოსო ბიჭიკოს ძე ნათესავებთან. 2005 წ.
ტაბ2,№8/26

თარაშ სოსო ძე და სოსო ბიჭიკოს ძე. 2009 წ.
ტაბ2,№8/35,8/26

მარინა ბიჭიკოს ასული ნათესავებთან. 2009 წ.
ტაბ2,№8/27

სოსო ბიჭიკოს მეს ოჯახი

რამაზ კანდელაკი
ტაბ2,№8/26

ბაკურ კანდელაკი მეუღლით და დედით
ტაბ2,№8/38

ტაბულა №3

მარცხნიდან - ოსმან - ბეგი, მამა – მამუდ - ბეგი ზის, შაქირ - ბეგი, თემურ - ბეგი, სულეიმან - ბეგი
მამუდ - ბეგი შვილებთან
ტაბ3,№11/1

ოსმან - ბეგი (მარჯვნივ), თემურ - ბეგი (შუაში)
ტაბ3,№11/8,11/3

აიშე ხანუმი შვილთან ეთერისთან
ტაბ3,№11/4 ,11/12

ელმას ხანუმი მეუღლით - შადიმან მეხტერბაშვილი
დ ა ქალიშვილი გულნაზი. ტაბ3,№11/5

ელმას ხანუმი
ქალიშვილებთან - გულნაზი და მავილე

ტაბ3,№11/5 ,11/13,11/14

ოსმან - ბეგი ოჯახით
ტაბ3,№11/8

ნური თემურ - ბეგის ძე ოჯახით
ტაბ3,№11/10

რუსუდან თემურ - ბეგის ასული ოჯახით-მეუმეულით იზეთ ქიქავა,დედამთილი რეხიმე მანელიშვილი,ნუნუ და ლია ქიქავები
ტაბ3,№11/11

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თემურ ნურისძე დედასთან ლიანა ბაკურიძესთან

ტაბ-3-№11/22

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დიანა ზურაბის ასული მეუღლით

ტაბ3,№11/31

დიანა ზურაბის ასული შვილ ზურაბთან

ტაბ3,№11/31,11/42

ეროვნული ბიბლიოთეკა

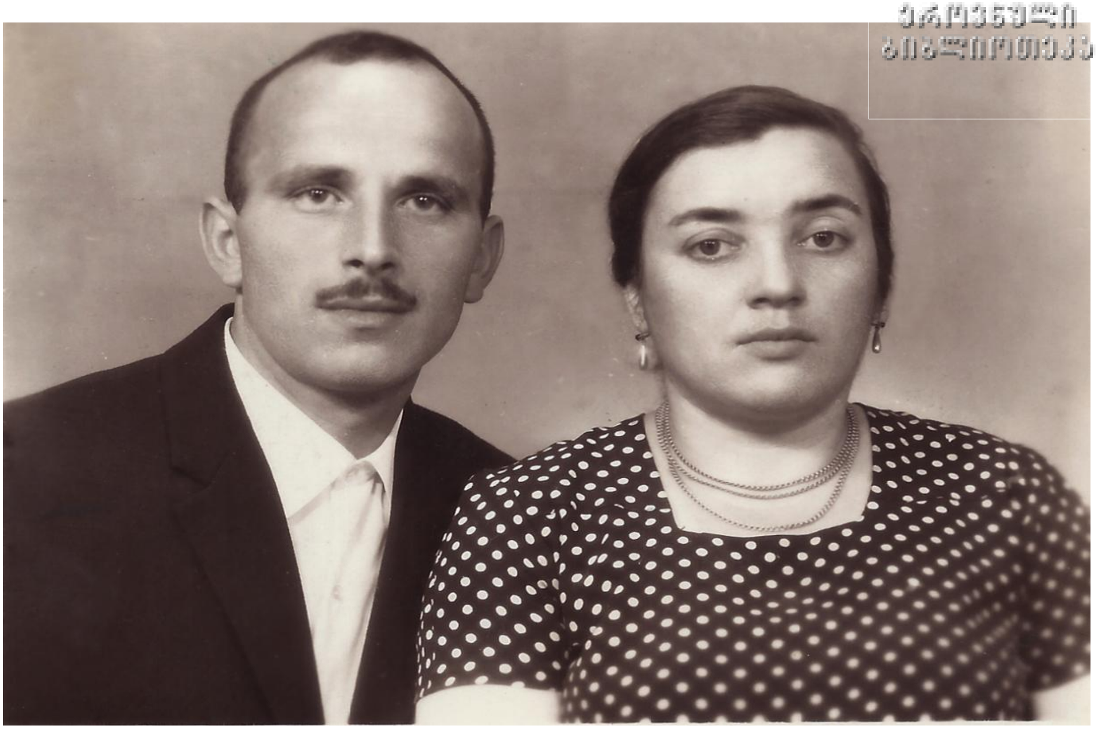

ნუნუ შაქირის ასული მეუღლით
ტაბ3,№11/17

არჩილ შაქირის ძე
ტაბ3,№11/16

ლამარა შაქირის ასული
ტაბ3,№11/18

ლამარა შაქირის ასული ოჯახით

ტაბ3,№11/18

იზოლდა შაქირის ასული მეუღლით - თამაზ ღოღობერიძესთან

ტაბ3,№11/20

შოთა შაქირის ძე

ტაბ3,№11/19

შოთა შაქირისძე ოჯახით

ტაბ3,№11/19

შოთა შაქირის ძის შვილები - გიორგი, სოსლან და როსტომ მეუღლეებით, ირმა

ა

შოთა შაქირის ძე და როსტომ შოთას ძე ოჯახით- ქედა- 2012 წ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სოსლან შოთას ძე ოჯახით
ტაბ3,№11/27

შაქრო და ირაკლი არჩილის ძე
ტაბ3,№11/24,11/25

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გიორგი შოთას ძე
ტაბ3,№11/26

გიორგი შოთას ძე ოჯახით

გულნარა და მარიამ გიორგის ასულები მეუღლეებით – მამუკა ვერძაძე და ლაშა ხოზრევანიძე
ტაბ3.№11/34, №11/35

ირმა შოთას ასული
ტაბ3,№11/29

ირმა შოთას ასული ოჯახით
ტაბ3,№11/29

ტაბულა №4

ნაილ ოსმანის ძე 1940 წ.
ტაბ4,№8/2

ზია ოსმანის ძე მეუღლით
ტაბ4,№8/3

ჯელილ ოსმანის ძე მეუღლით

ტაბ4,№8/4

კარლო ოსმანის ძე ოჯახით -1960წ

ტაბ4,№8/5

კარლო ოსმანის ძე ოჯახით. 1981 წ.

ტაბ4,№8/5

ზია, ჯელილ, კარლო, ავთანდილ ოსმანის ძე

ტაბ4,№8/3,8/4,8/5,8/6.

ავთანდილ ოსმანის ძე. 1960 წ.

ავთანდილ ოსმანის ძე მეუღლით

ტაბ4,№8/6

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ავთანდილ ოსმანის ძე ძმიშვილებთან
ტაბ4,№8/6

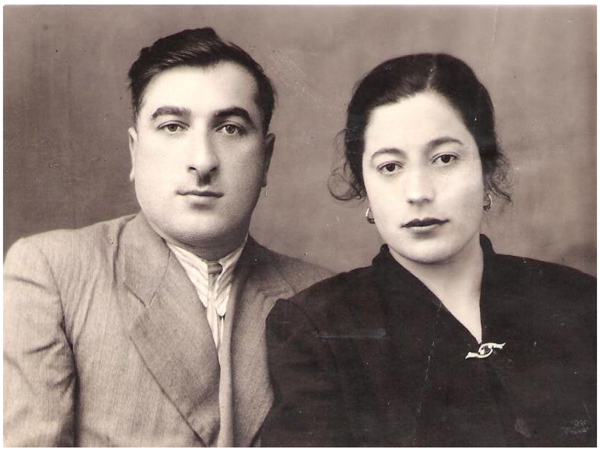

ხატიჯე ოსმანის ასული მეუღლით ტაბ4,№8/7

ხატიჯე ოსმანის ასული შვილებთან და ძმიშვილთან

ბულბული ბერიძე მეუღლით

ხატიჯე ოსმანის ასული ტაბ4,№8/7

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საადეთ ოსმანის ასული

საადეთ ოსმანის ასული შვილიშვილებთან - როსტომი და ალეკო
ტაბ4,№8/8

საადეთ ოსმანის ასული ოჯახით
ტაბ4,№8/8

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვარდო ასლანის ასული ოჯახით
ტაბ.7. №15/33

ვარდო ასლანის ასული ოჯახით
ტაბ.7. №15/33

ლეილა ასლანის ასული ოჯახით
ტაბ.7. №15/34

ბულბული ზიას ასული

ბულბული ზიას ასული ძმიშვილთან
ტაბ4,№8/9ტაბ4,№8/11

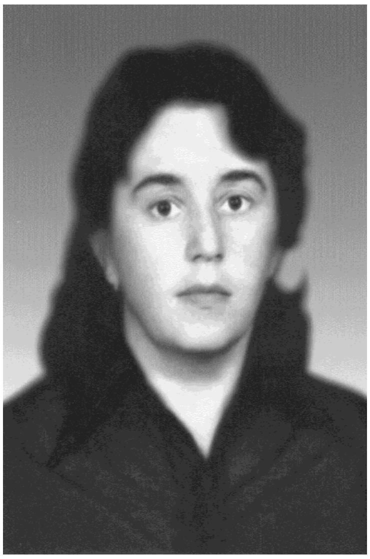

მერი ზიას ასული

სულიკო ზიას ძე ოჯახით

ტაბ4,№8/10

ნელი ჯელილის ასული მეუღლით

ტაბ4,№8/13

სულიკო ზიას ძე ოჯახით ოჯახით

ტაბ4,№8/10

ნინო სულიკოს ასული დედით და შვილებით ტაბ. 4№8/28

ნანა სულიკოს ასული მეუღლით ტაბ4,№8/26

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ირეინა სულიკოს ასული ოჯახით   ტაბ.4, №8/27

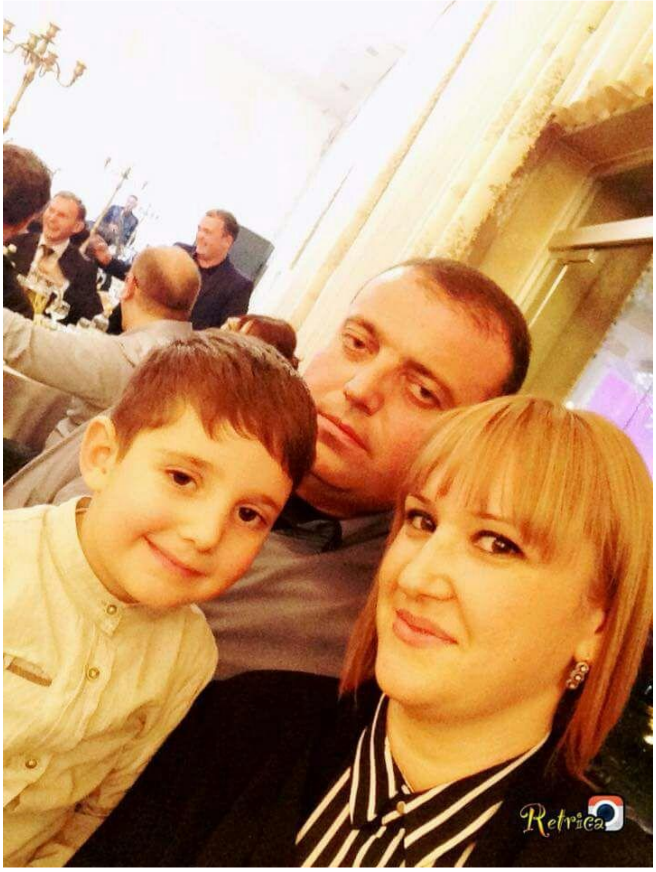

სოფო სულიკოს ასული ოჯახით   ტაბ.4, №29

მურმან ჯელილის ძე მეუღლითტაბ. ტაბ 4#8/14

მურმან ჯელილის ძე ოჯახით - **ბათუმი** -8.05.2004 წ.
ტაბ4,№8/14

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მურმან, ლილი და ნელი ოჯახებით - 2012 წ.
ტაბ4,№8/13,№8/14,№8/15

მურმან ჯელილისძე ნამრავლით-2016წ

შერვაშიძეები

ნიკოლოზ პაპუნაიშვილი ,გიორგი და დავით შერვაშიძეები

მურმან და რევაზ შერვაშიძეები

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარცხნიდან - თემური და ციცინო კახიძეები, დემური დიასამიძე მეუღლით -15.09.2012 წ.

ნელი ჯელილის ასული შვილებით -ციური ,ციცინო კახიძეები და მირანდა რევაზის ასული

ტაბ4,№8/13, №8/33

ქეთევან მურმანის ასული ოჯახით   ტაბ4,№8/31

ნელი ჯელილის ასული შვილებით   -   22.12.2016წ

ტაბ4,№8/13

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნელი ჯელილის ასული ოჯახით-- 22.12.2016წ

ტაბ4,№8/13

რეზო, მურმან, სულიკო და გენო

ტაბ4,№8/16, №8/14, №8/10, №8/19

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რევაზ კარლოს ძე ოჯახით
ტაბ4,№8/16

რევაზ კარლოსძე ოჯახით

ტაბ4,№8/16

რევაზ კარლოს ძე ოჯახით და სუსანა რეშიტის ასული რძლით - ნანა ნოღაიდელთან დათა ახალჩამოსსულია ამერიკიდან -ტაბ4,№8/16, ტაბ2,№8/12

რეზო ორდენიძეებთან. ქ. რუსთავი 2012 წ.

ორდენიძეებთან. ქ. რუსთავი 2016 წ.

ორ დენიძეებთან. ქ. რუსთავი 2016 წ.-მძახლები

რევაზ კარლოსძე მეუღლით ციცინო სარაჯიშვილთან

ტაბ4,№8/16

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

1წლის მარიამ სუპატაშვილი , თამარ შერვაშიძე, თამარ ორდენიძე, დავით შერვაშიძე,

ციცონო სარაჯიშვილი

თამარ და რევაზ შერვაშიძეები შვილიშვილებით.

15.09.2012 წ.

დავით და თამარ შერვაშიძეები 2წლის ნიკო პაპუნაიშვილთან

ბათუმი -15/09/2012 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლია ავთანდილის ასული
ტაბ4,№8/17

გენადი ავთანდილის ძე
ტაბ4,№8/19

მაყვალა ავთანდილის ასული
ტაბ4,№8/20

მზია ავთანდილის ასული
ტაბ4,№8/21

მანანა ავთანდილის ასული
ტაბ4,№8/22

გუგული ავთანდილის ასული
ტაბ4,№8/18

გუგული ავთანდილის ასული ოჯახით
ტაბ4,№8/18

გუგული ავთანდილის ასული ოჯახით
ტაბ4,№8/18

მაყვალა ავთანდილის ასული ოჯახით

ტაბ4,№8/20

გენადი ავთანდილის ძე ოჯახით. ტაბ4, №8/19

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნუცა ავთანდილის ასული მეუღლით-გიორგი კონცელიძესთან ერთად -2016წ
ტაბ.4-№8/17

მარცხნიდან-მზია,ლია,მანანა,მაყვალა და გუგული ავთანდილის ასულები-2016წ

მირანდა რევაზის ასული მეუღლით გოდერძი პაპუნაიშვილთან

ტაბ4, №8/33

ნიკოლოზ პაპუნაიშვილი-2წლის

ტაბ4, №8/43

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გოდერძი და ნიკოლოზ პაპუნაიშვილები

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ნიკოლოზ პაპუნაიშვილი ბებია ცისია სარაჯიშვილთან

ტაბ4, №8

ლია ახვლედიანი , ოსმან ხინკილაძე , ედიშერ ქიქავა და 2წლის ნიკო პაპუნაიშვილი

დედაშვილი მირანდა და რეზი

რეზი პაპუნაიშვილი-2წლის

ტაბ4, №8/44

ეროვნული ბიბლიოთეკა

4

6 წლის ნიკო და და 4 წლის რეზი პაპუნაიშვილი

3 წლის რეზი პაპუნაიშვილი

მარიამ სუპატაშვილი,ნიკო და რეზი პაპუნაიშვილები.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თამარ რევაზის ასული მეუღლით გიორგი სუპატაშვილთან

ტაბ4,№8/34

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარიამ სუპტაშვილი
ტაბ4,№8/44

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

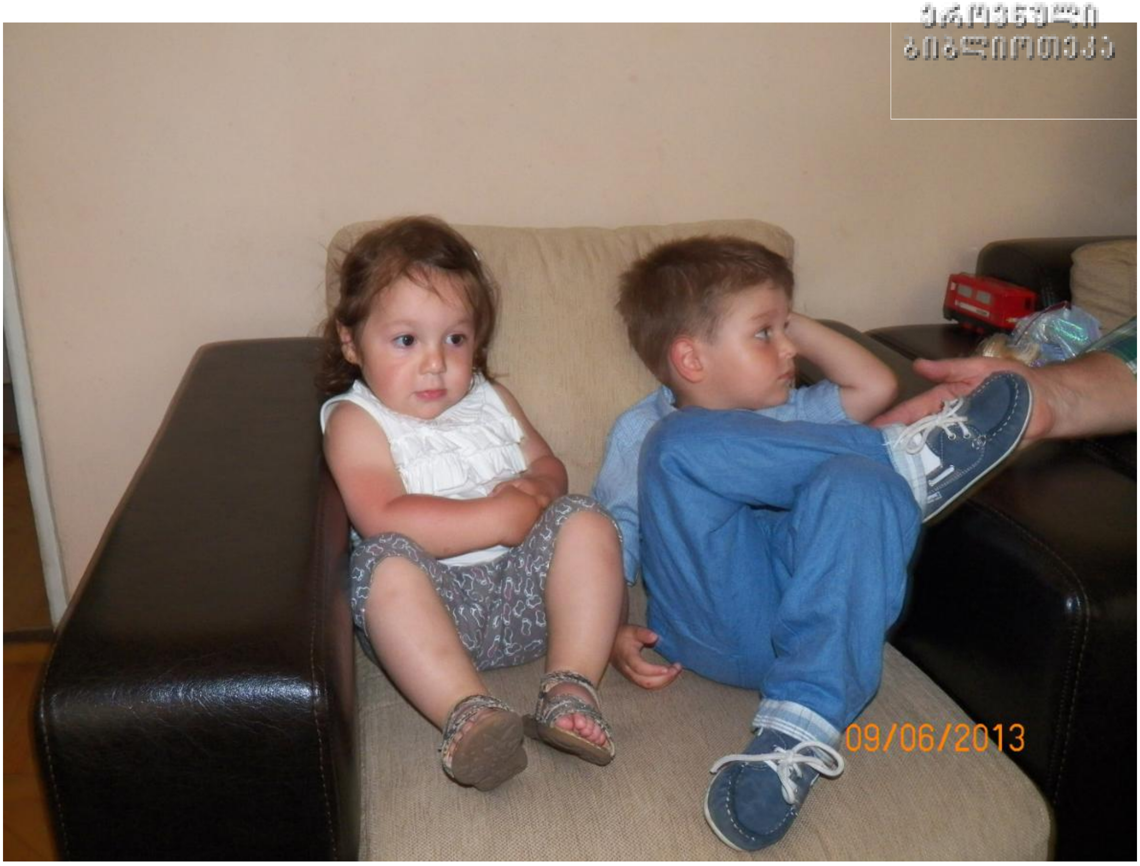

3 წლის მარიამის   იუბილის აღნიშვნა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

თამარ რევაზის ასული მეუღლით გიორგი სუპატაშვილთან

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მცხეთა. ექიმების შეხვედრა ილია მეორესთან

მ ცხეთა. ექიმები საქართველოს სათავადაზნაურო საბჭოს თავმჯდომარე კოტე ჩოლოყაშვილთან

მარიამ სუპატაშვილი

ელენე სუპატაშვილი

ელენე და მარიამ სუპატაშვილი -ნიკო და რეზი პაპუნაიშვილები

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელენე და მარიამ სუპატაშვილები

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

დავით რევაზის ძე მეუღლით

ტაბ4,№8/35

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დავით რევაზის ძე მეუღლით

ტაბ4,№8/35

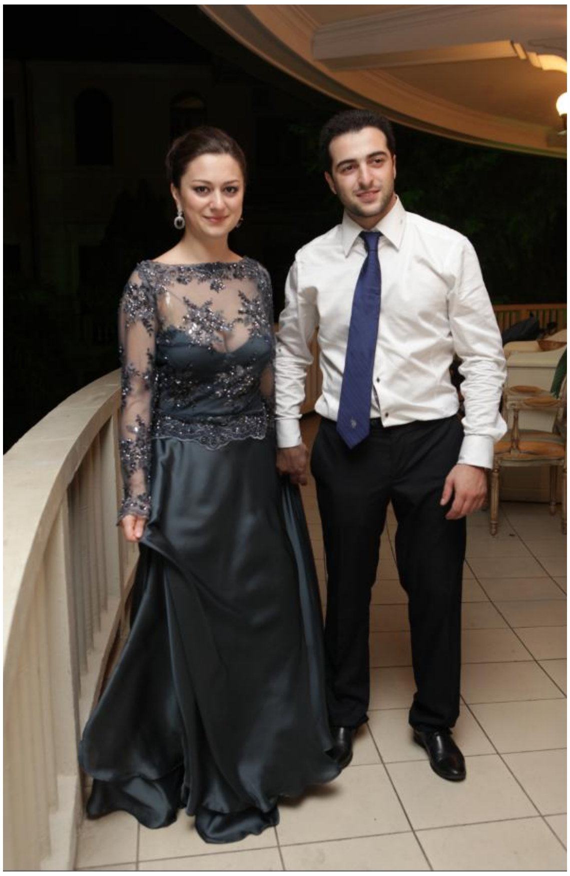

ქ.ბათუმი -15/09-2015წ რესტორანი ,,ინტურისტ პალასი''

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გიორგი დავითისძე

დავით შერვაშიძე ოჯახით

ტაბ.4№8/35,8/46

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

რევაზ და დავით რევაზის ძე მეუღლით
ტაბ4, №8/35

ტაბულა№5

ნაზიმ - ბეგ ხასანის ძე
ტაბ5, №13/3

თამარ ხანუმ ხასანის ასული მეუღლით
ტაბ5, №13/4

უსუფ - ბეგ ხასანის ძე მეუღლესა და შვილიშვილ
გიორგისთან ერთად
ტაბ5, №13/7

რიფეთ - ბეგხასანის ძე მეუღლით
ტაბ5, №13/9

ხასან და რომან უსუფის ძე დედასთან და შვილ ალექსანდესთან ერთად.

სკენდერ ნაზიმის მემეუღლით
ტაბ5, №13/11

ნათელა, ნარგიზ, ბულბული ნაზიმის ასულები
ტაბ5, №13/12, 13/14, 13/15

ეთერი ნაზიმის ასული შვილთან
ტაბ5, №13/13

სკენდერ ნაზიმის ძე და რომან უსუფის ძე
ტაბ5, №13/11, 13/17

ნაზიმ - ბეგის ოჯახი

რეზო უსუფის ძე (მარჯვნიდან) ბიძაშვილებთან
ტაბ5, №13/18

როსტომ უსუფის ძე მეუღლით
ტაბ5, №13/19

როსტომ უსუფის ძე ოჯახით
ტაბ5, №13/19

ხასან უსუფის ძე მეუღლით

ბიძაშვილები

ტაბ5, №13/19

გიორგი გენჯაძე, სოფიო-მირანდა და მინდია სკენდერის შვილები
ტაბ5, №13/25, №13/23, №13/24

რუსლან რომანის ძე
ტაბ5, №13/26

ნინო როსტომის ასული მეუღლით
ტაბ5, №13/27

ინგა როსტომის ასული ოჯახით
ტაბ5, №13/28

მარჯვნიდან - რუსლან რომანის ძე, ინგა როსტომის ასული მეუღლით და მაზლით
ტაბ5 №13/26, №13/28

ტაბულა №6

ნური ბეგ ჰაჯი ასლანისძე (1885-1937)

ნური ბეგის მეუღლე ქერემე ხანუმ გვარიშვილი

ტაბ.6-№14/1

ენვერ ნურისძე

ტაბ.6-№14/6

სურიე ნურის ასული

ტაბ.6-№14/7

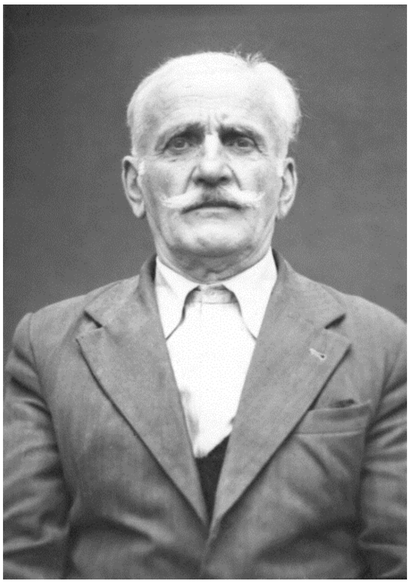

აბიდ ნურისძე

ტაბ6, №14/3

მეუღლე ნაჯიე იბრაიმის ასული ვერძაძე

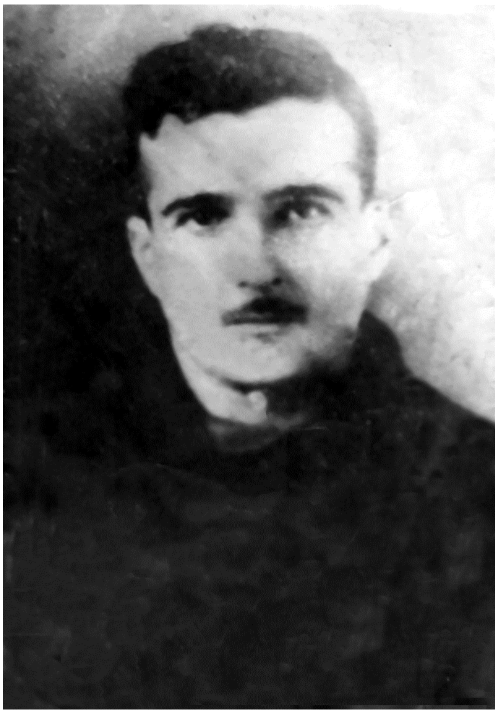

დევრიშ ნურისძე

ტაბ.6 №14/5

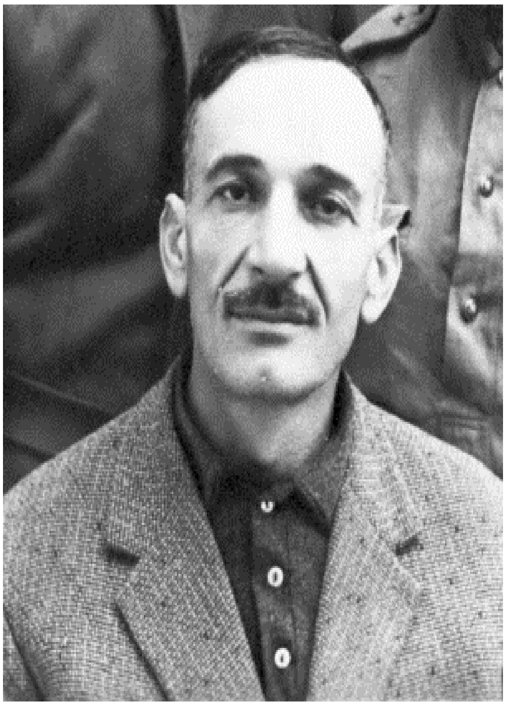

ჰაიდარ ნურისძე

ტაბ.6 №14/2

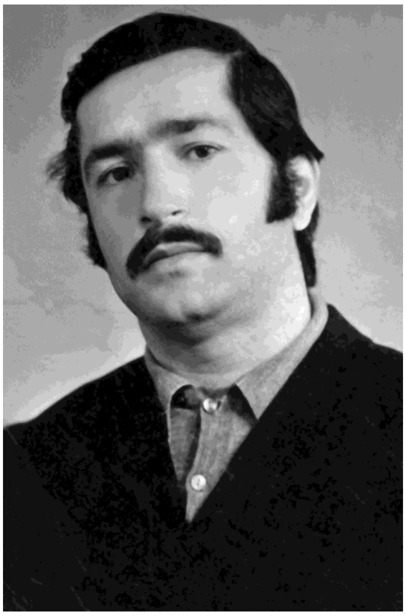

ხემიდ აბიდის ძე

ტაბ6. №14/11

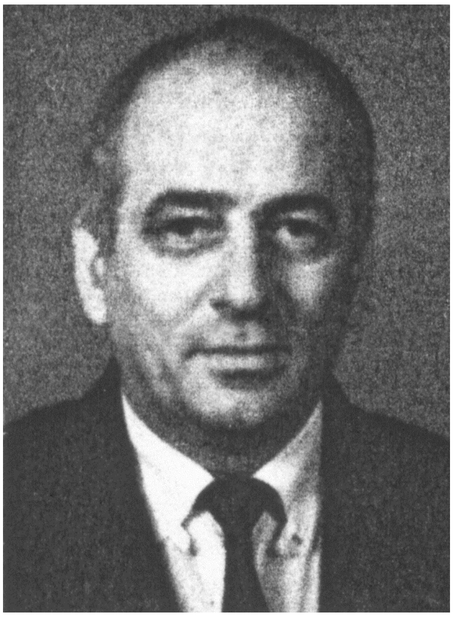

გელა დევრიშის ძე

ტაბ6. №14/15

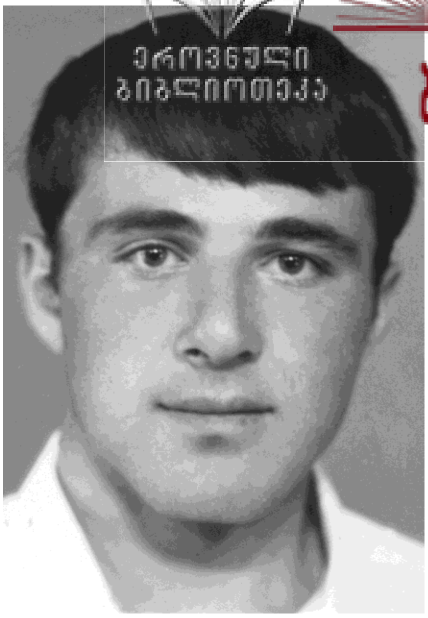

ნიაზ ჰაიდარის ძე

ტაბ6.№14/10

ხემიდ აბიდის ძე ოჯახით

ტაბ.6. №14/11

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნანული ჰაიდარის ასული ოჯახით

ტაბ.6,№14/8*

ტაბულა №7

დგანან: მარცხნიდან - მუსტაფა, უმიან, ნუნუ, ხუსეინ შირინ - ბეგის შვილები; სხედან: სულთან ავალიანი და უმიან ბოლქვაძე
ტაბ7. №15/2, №15/4, 15/5,15/6

უმიან, ნუნუ და ხურიე შირინ - ბეგის ასულები
ტაბ7. №15/4, №15/5,15/3

უმიან შირინ - ბეგის ასული
ტაბ7. №15/4

ნუნუ შირინ ბეგის ასული
ტაბ7. №15/5

ხუსეინ შირინის ბეგის ძე მეუღლით
ტაბ7. №15/6

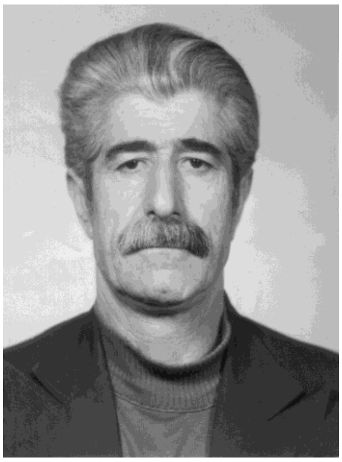

ასლან მუსტაფის ძე
ტაბ7. №15/15

ჯემალ მუსტაფის ძე მეუღლით
ტაბ7 №15/13

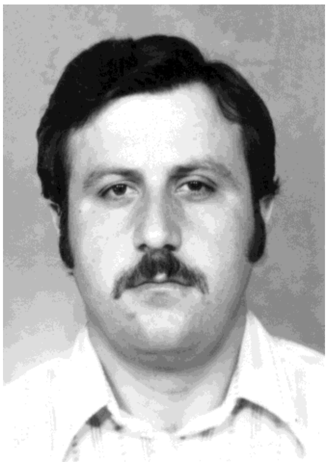

აკაკი მუსტაფის ძე
ტაბ7 №15/11

აკაკი მუსტაფის ძე მეუღლით
ტაბ7. №15/11

არჩილ აკაკის ძე მეუღლით
ტაბ.7. №15/23

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აკაკი მუსტაფის ძე ოჯახით
ტაბ.7.№15/11

ნანა აკაკის ასული ოჯახით
ტაბ.7. .№15/21

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნესტან აკაკის ასული ოჯახით

ტაბ.7. №15/22

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მანუჩარ ამირანის ძე ოჯახით

ტაბ.7. №15/26

შორენა ამირანის ასული ოჯახით
ტაბ.7. №15/24

სოსო მუსტაფის ძე ოჯახით
ტაბ7. №15/14

როსტომ ჯემალის ძე ოჯახით
ტაბ7.№15/27

ომარი როსტომისძე ოჯახით
ტაბ7.№15/43

სოფელი ოქტომბერი – 2011 წ. - გურამ ხუსეინის ძის ოჯახში

ტაბ.7. №15/19

ტაბულა №8

ნიაზ უსუფის ძე ოჯახით

ტაბ8. №16/11

ზურაბ (ესედ) უსუფის ძე ოჯახით

ტაბ8. №16/12

ნიაზ უსუფის ძე ტაბ8. №16/11

თემურ უსუფის ძე ოჯახით

ტაბ8. №16/13

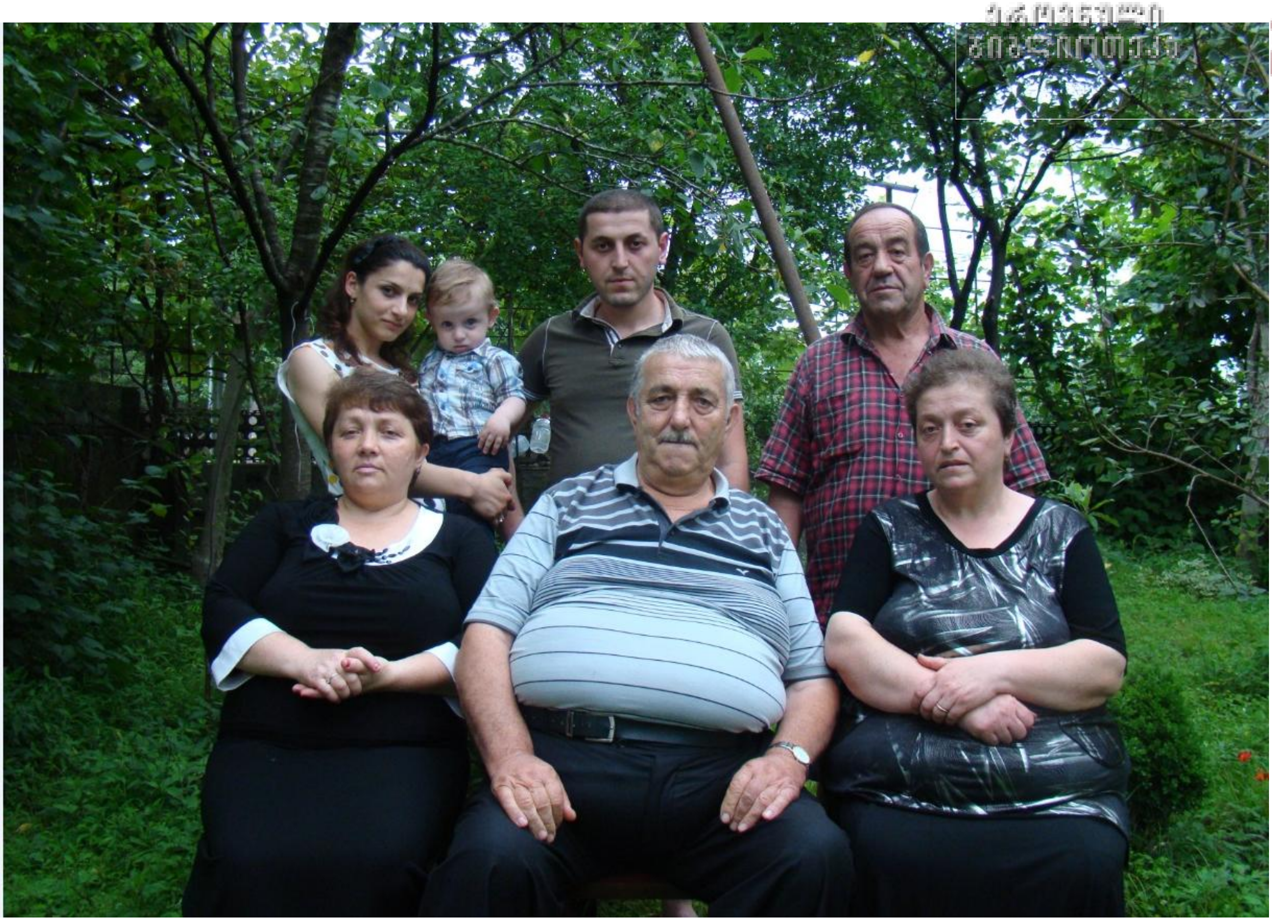

თემურ უსუფის ძე ოჯახით

ტაბ8. №16/13

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამირან (ისრაფილ) უსუფის ძე მეუღლით
ტაბ. №16/14

ლიანა ნიაზის ასული მეუღლით
ტაბ. №16/18

რევაზ ნიაზის ძე
ტაბ. №16/19

გულიკო ზურაბის (ესედის) ასული
ტაბ. №16/21

მემედ შუქრის ძე
ტაბ. №16/35

ჯემალ და ტარიელ ზურაბის (ესედის) ძენი
დისშვილთან - ინგა დიასამიძესთან

ტარიელ ზურაბის (ესედის) ძე
ტაბ. №16/20

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტარიელ ზურაბის (ესედის) ძე ოჯახით

ტაბ8. №16/20

ჯემალ (ესედის) ძე მეუღლით

ტაბ.8. №16/22

ჯემალ (ესედის ძე)
ტაბ8. №16/22

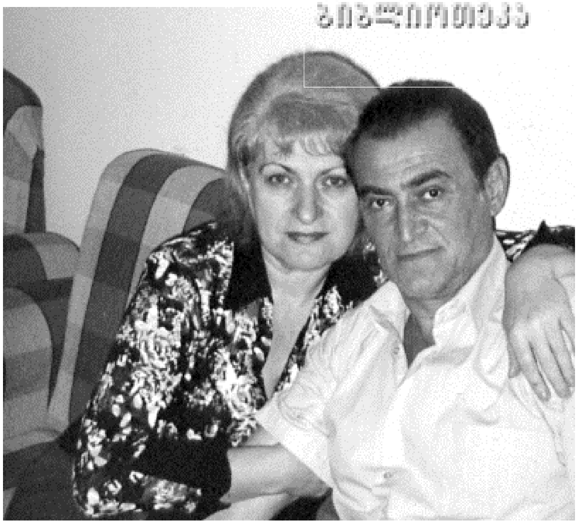

გენადი ამირანის ძე მეუღლით
ტაბ.8.№16/28

ნუგზარ ამირანის ძე მეუღლით

ტაბ.8. №16/29

გია მემედის ძე
ტაბ.8. №16/57

გოჩა მემედის ძე
ტაბ.8. №16/56

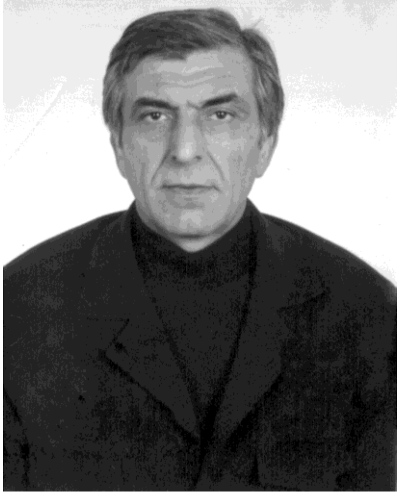

ვაჟა ამირანის ძე
ტაბ.8. №16/30

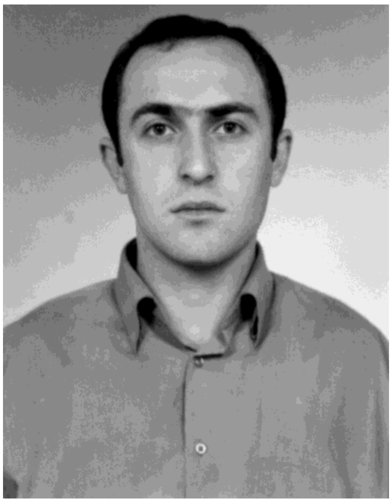

შადიმან გენადის ძე
ტაბ.8. №16/42

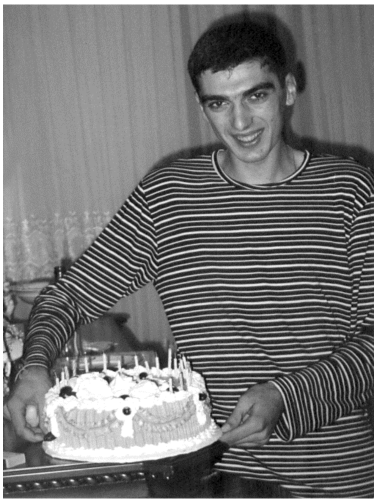

ლევან გენადის ძე
ტაბ.8. №16/43

მამუკა ჯემალის ძე ოჯახით
ტაბ.8. №16/39, 16/58

ტაბულა № 9.

ისმაილ-ბეგ მემედის ძე მეუღლით ნათესავებთან
1948 წ.

ისმაილ- ბეგ მემედის ძე მეუღლით 1960 წ.
ტაბ.9. №17/5

ალი - ბეგ მემედის ძე ოჯახით
ტაბ.9. №17/6

რეზო ისმაილის ძე ოჯახით
ტაბ.9. №17/9

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რეზო ისმაილის ძის ოჯახი
ტაბ.9. №17/9

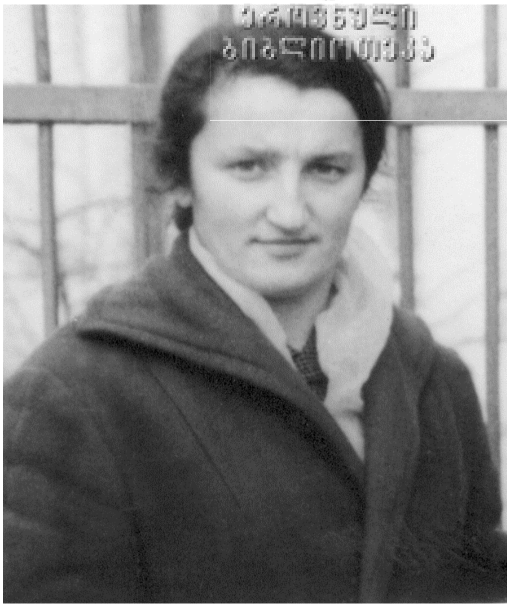

დარეჯან ისმაილის ასული
ტაბ.9. №17/14

სერგო იმაილის ძე
ტაბ.9. №17/9

ზაური ალის ძე ცისანა ალის ასული გულიკო ალის ასული

ტაბ.9 №17/1 ტაბ.9 №17/16 ტაბ.9 №17/17

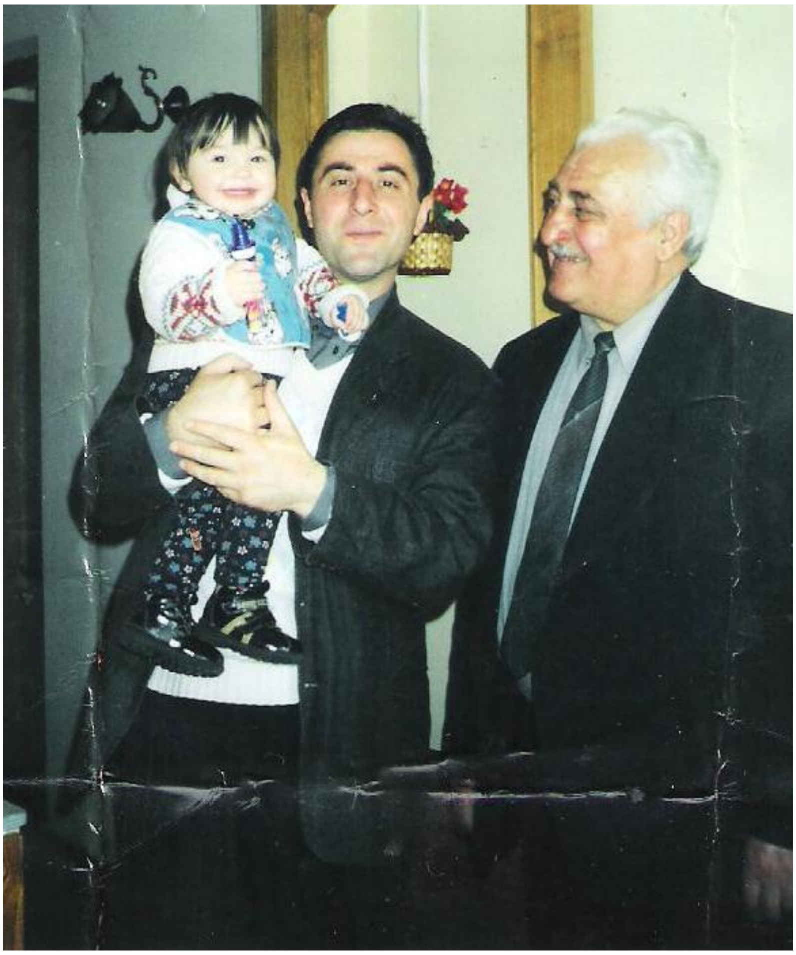

ზაური ალის ძე სიძით და შვილიშვილით
ტაბ.9. №17/15

გულიკო ალის ასული მეუღლით და შვილიშვილით
ტაბ.9.№17/17

გულიკო ალის ასული ოჯახით ნათესავებთან
ტაბ.9. №17/17

გუგული დუაძე, ლალი ანდღულაძე, გულიკო ალის ასული
და ციცინო სარაჯიშვილი

გულიკო ალის ასული მეუღლით შვილით და რძლით
ტაბ.9.№17/17

ჯემალ რეზოს ძე შვილებით
ტაბ.9. №17/18

თენგიზ რეზოს ძე მეუღლით
ტაბ.9. №17/19

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლიანა რეზოს ასულის ოჯახი

ტაბ9. №17/20

ლიანა რეზოს ასულის ოჯახი

ტაბ9. №17/20

ირმა სერგოს ასული

ტაბ.9. №17/21

ხათუნა სერგოს ასული

ტაბ.9. №17/24

ნინო ზაურის ასული

ტაბ.9. №17/25

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თინათინ და ნესტან ზაურის ასულები
ტაბ.9. №17/26 -17|27

გიორგი ბერიძე, სერგო ისმაილის ძე და გურამ ხუსეინის ძე
სოფ. ოქტომბერი 2011 წ.
ტაბ.9. №17/28, №17/11, ტაბ.7№15/19

ტაბულა №10

ნიაზ ყედირის ძე მეუღლით
ტაბ.10. №24/9

სულიკო ყედირის ძე ოჯახით
ტაბ.10. №24/11

ჯემალ ნიაზის ძე ოჯახით
ტაბ.10. №24/25

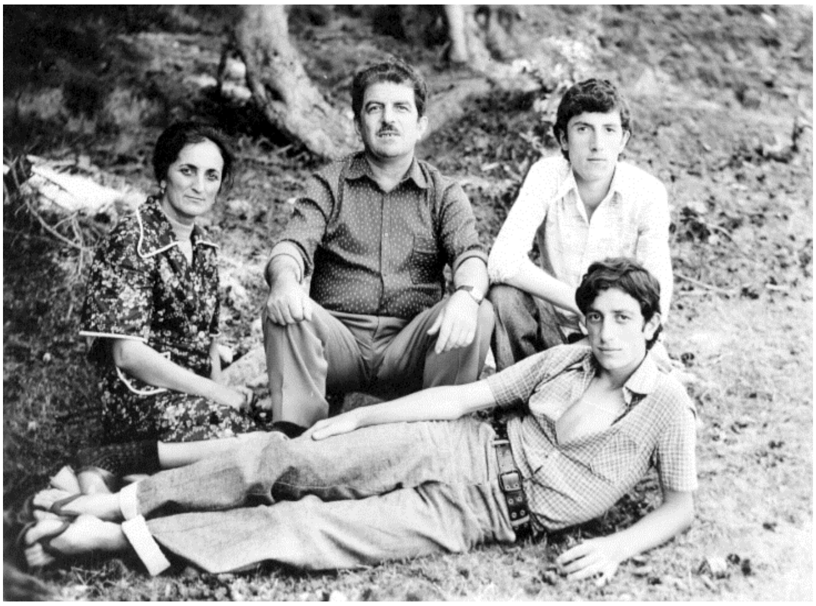

დავით ისმაილის ძე ოჯახით
ტაბ.10. №24/15

გივი ისმაილის ძე
ტაბ.10. №24/18

ჯუმბერ იაშას ძის ქორწილში 08/05/ 2004 წ.

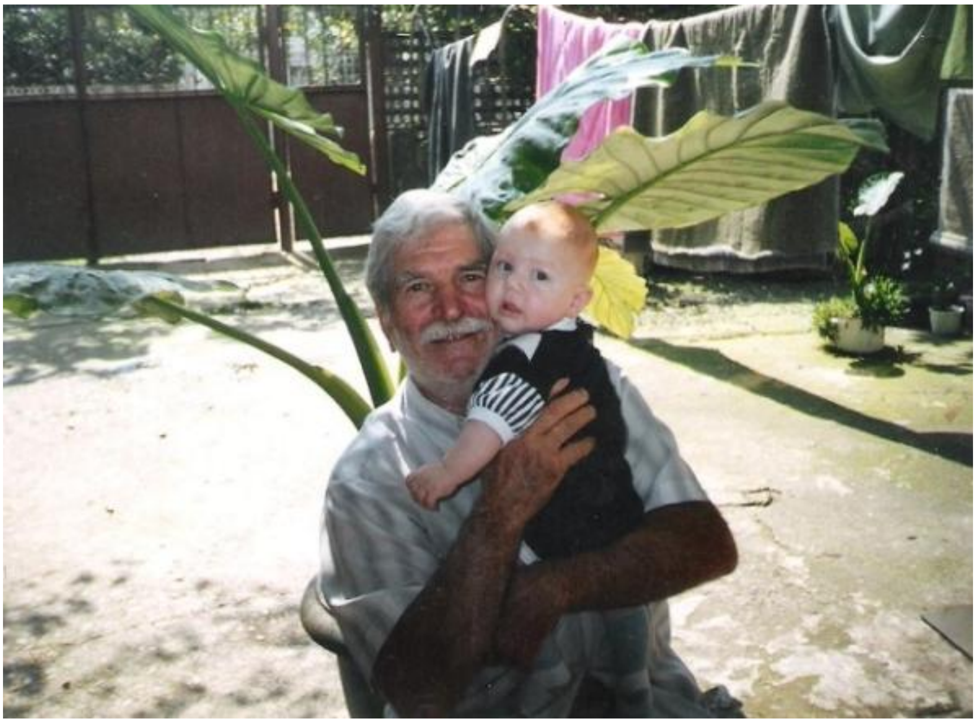

მურად ისმაილის ძე შვილიშვილთან
ტაბ.10. №24/18

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გენადი, გურამ, ჯეირან, ნუგზარ, ტარიელ და ზაურ
ტაბ.10. №24/52, №24/41, №24/47, №24/50, №24/46,№24/42,

ტარიელ გივის ძე

ტაბ.10. №24/46

ჯეირან გივის ასული

ტაბ.10. №24/47

ნუგზარ მურადის ძე

ტაბ.10. №24/50

ნინო მურადის ასული

ტაბ.10. №24/48

ტარიელ გივის ძე ოჯახით
ტაბ.10. №24/46

ხათუნა ნოდარის ასული მეუღლით
ტაბ.10.24/53

გენადი ნოდარისძე ოჯახით ტაბ.10 №24/52

ზურაბ დავითისძე ოჯახით ტაბ.10 №24/52

ზურაბ დავითისძე ოჯახით ტაბ.10 №24/52

გურამ დავითისძე - შვილებით,თამუნა და მამუკა,შვილიშვილით ტაბ.10 №24/41

ტაბულა №11

პირველ რიგში სხედან: ბეადირ გორგოშაძე, ჯემალ ოსმანის ძე
ნაზიმ გორგოშაძე და ენჯერ ოსმანის ძე
ტაბ.11, №3/5, №3/7

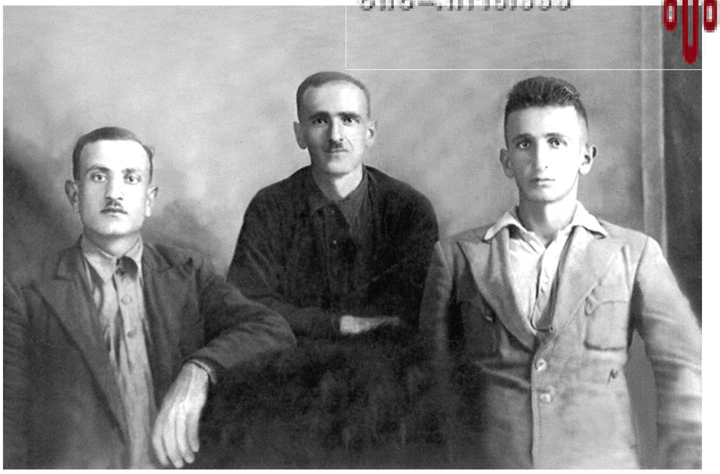

ნაზიმ, ჯემალ, ენვერ ოსმანის ძეები
ტაბ.11/ №3/7, №3/5,№3/8

აბდულ ოსმანის ძე ოჯახით
ტაბ.11.№3/3

იური ზიას ძე ოჯახით
ტაბ.11 №3/10

მერი (აიშე) ნაზიმის ასული
ტაბ.11. №3/38

იაშა ნაზიმის ძე
ტაბ.11, №3/37

რევაზ კარლოს ძე და იაშა ნაზიმის ძე
ტაბ.4. №8/16, ტაბ.11. №3/37

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იაშა ნაზიმის მესთან ოჯახში
სოფ. თხილნარი. 2004 წ.

იაშა ნაზიმის ძე მოყვრებით
სოფ. თხილნარი. 2004 წ.

იაშა ნაზიმის ძე ოჯახით

ტაბ.11.№3/37 №3/54 №3/66 №3/67

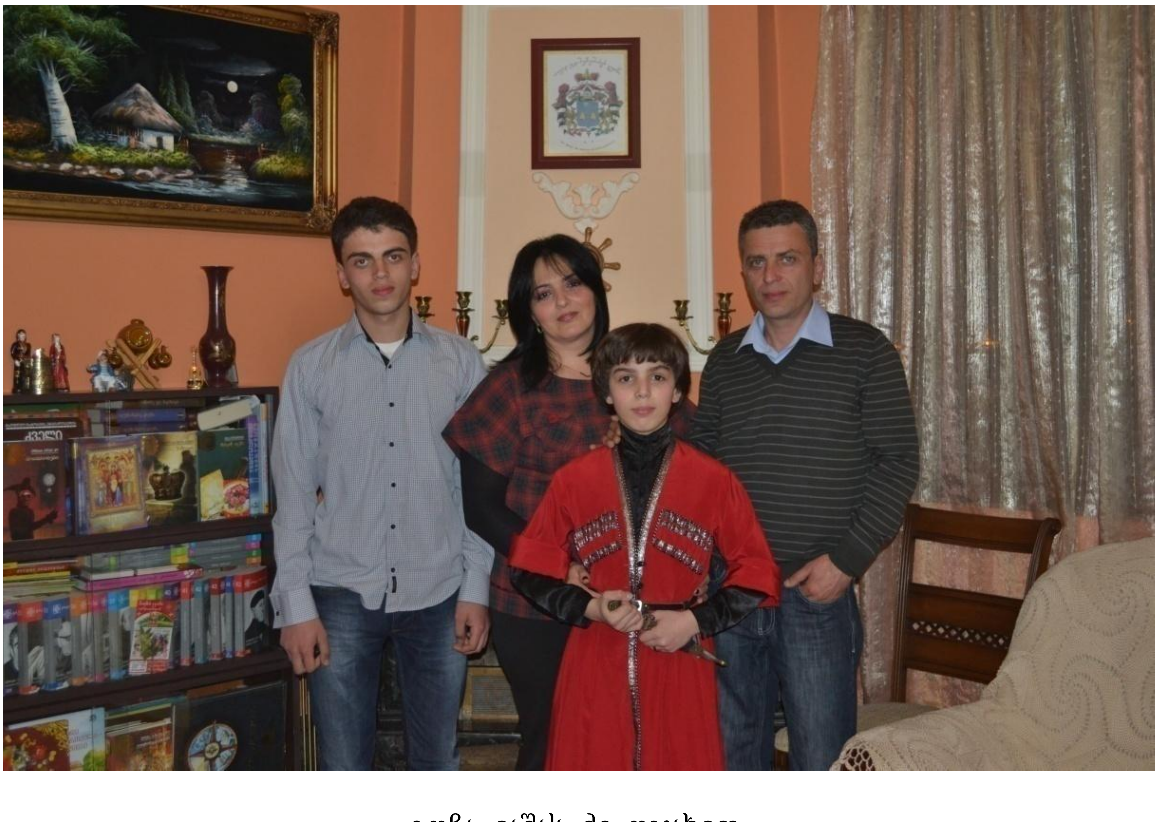

გოჩა იაშას ძე ოჯახით

ტაბ.11. №3/53, №3/64, №3/65

გოჩა იაშას ძე ოჯახით

ტაბ.11. №3/53, №3/64, №3/65

ჯუმბერ იაშას ძე ოჯახით

ტაბ.11. №3/55

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

თორნიკე და თეკლა - ჯუმბერის შვილები
ტაბ.11. №3/68 ,№3/69

ავთანდილ ზურაბის ძე
ტაბ.11-3/58

ვახტანგ ზურაბის ძე ქალიშვილთან
ტაბ.11-3/57,3/70

ზურაბ ნაზიმისძე ოჯახით
ტაბ.11 -3/39, 3/59

ტაბულა №12

რეზო ენვერის ძე - ოჯახით
ტაბ.12 -№3/4,4/12

გიორგი (ხვიჩა) შაქროს ძე მეუღლით

ტაბ.12. №9/18

ტაბულა №13

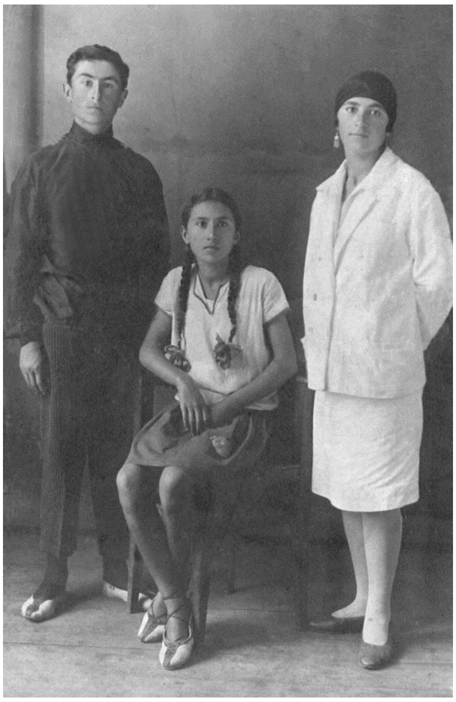

ჰაკი, ნაზი და ემინე დურსუნ - ალის შვილები
ტაბ.13. №25/4, №25/8, №25/9

ჰავა დურსუნ - ალის ასული
ტაბ.13. №25/7

ნაზი და ემინე დურსუნ - ალის ასული

ტაბ.13. №25/8, №25/9

ციური ახმედის ასული

ტაბ.13. №25/14

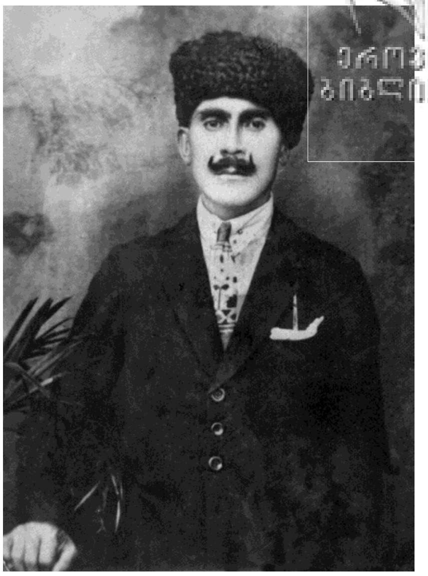

მეხფულე დუსუნ - აღის ასული მისი მეუღლე - სულეიმან ქერიმზადე
ტაბ.13. №25/1

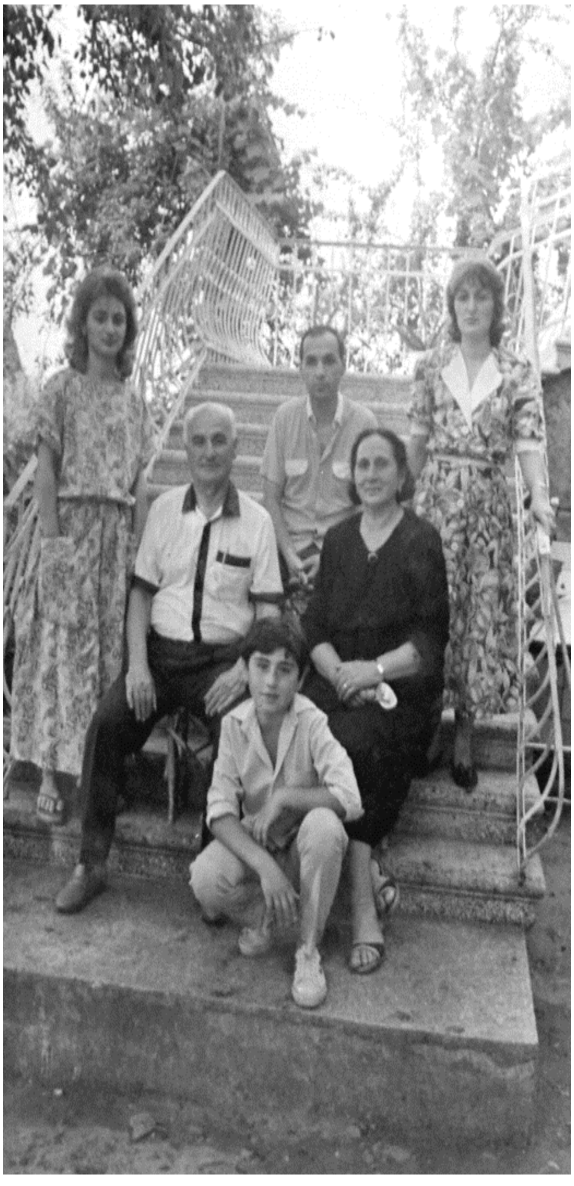

ტაბ.13. №25/24
ჰედიე სულეიმანის ასული ოჯახით

ეროვნული ბიბლიოთეკა

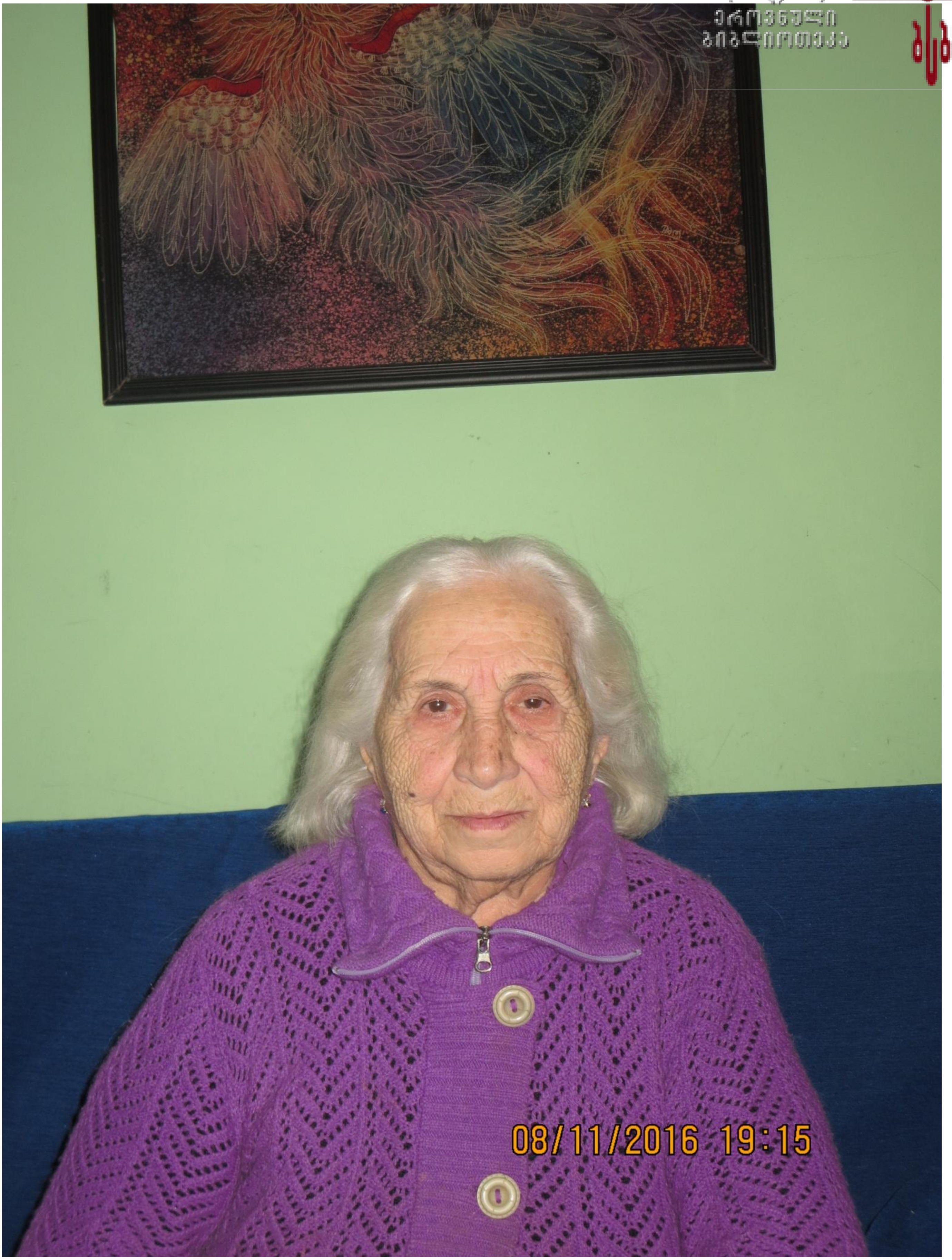

შერვაშიძეების გვარის უხუცესი ქალბატონი 90 წლის ჰედიე ხანუმ სულეიმანის ასული ტაბ.13. №25/24

შერვაშიძეების გვარის უხუცესი ქალბატონი 90 წლის ჰედიე სულეიმანის ასული შვილ ჯუბერ ბერიძესთან
ტაბ.13.   №25/24

შერვაშიძეების გვარის უხუცესი ჰედიე ხანუმ სულეიმანის ასული , შვილი ჯუბერ ბერიძე მეუღლით, შვილით და სიძით
ტაბ.13.   №25/24

რევაზ კარლოსძე , შერვაშიძეების გვარის უხუცესი ქალბატონი 90 წლის ჰედიე სულეიმანის ასული შვილ ჯუზერ ბერიძესთან
ტაბ.13. №25/24

ტაბულა №14

ასლან ახმედ -აღის ძე
ტაბ.14. №25/3

ამირან სულეიმანის (სერგოს) ძე მეუღლით
ტაბ.14. №25/4

შევქეთ სულეიმანის (სერგოს) ძე მეუღლით

შევქეთ სულეიმანის (სერგოს) ძე

ტაბ.14. №25/4

შევქეთ (სერგოს) ძე ოჯახით
ტაბ.14. №25/4

ტაბ.14. №25/15 ნელი ამირანის ასული ოჯახით

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რევაზ კარლოს ძე და ნელი ამირანის ასული
ტაბ.14, N24/8

თბილისი 29 ივნისი 2013 წ. ნელი ამირანის ასულის შვილის დავით მიქელაძის ქორწილში.

ტაბ.14, N24/8

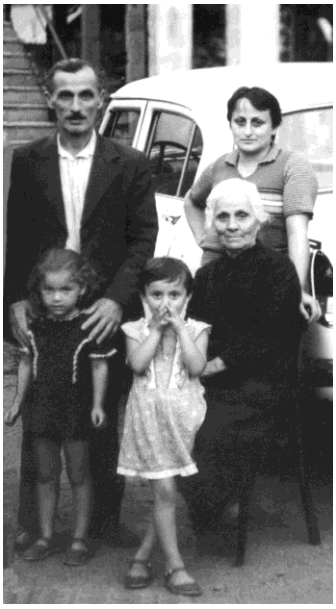

დავით ასლანის ძე ოჯახით
ტაბ.14. №25/7

გიორგი დავითის ძე ოჯახით
ტაბ.14. №25/11

დავით ასლანის ძე და სერგო ისმაილის ძე
ტაბ.14. №25/7 ტაბ.9№17/11

დავით ასლანის ძე მეუღლით
ტაბ.14. №25/7

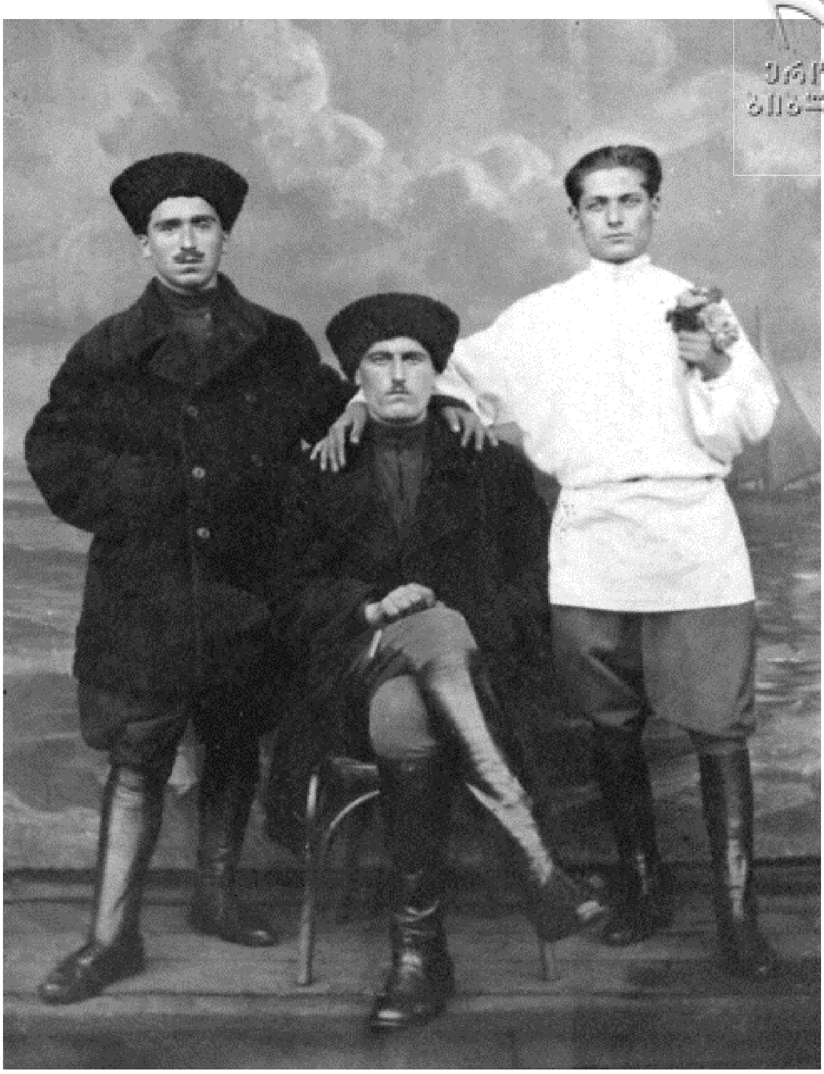

უსუფ ნურის ძე, მუსტაფ შირინის ძე და ალი მემედის ძე

ტაბ.7. №15/2 ტაბ.9. №17/6

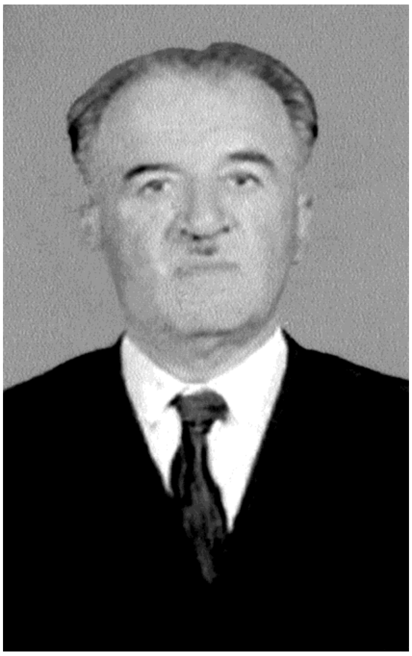

ავთანდილ ნურის ძე

ტაბ.14. №26/7

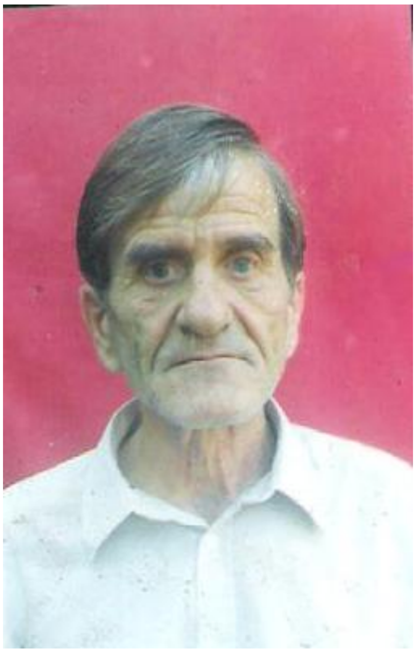

ისკენდერ უსუფის ძე

ტაბ.14. №26/8

ილია უსუფის ძე

ტაბ.14. №26/10

მამუკა ილიას ძე

ტაბ.14. №26/19

ავთანდილ ჯევდეთის ძე

ტაბ.14. №26/21

ქედა-1960 წ. პირველი კლასის მოსწავლეები ზურაბ ნაკაშიძე და მე.

მანგლისი -1974 წ. სტუმრად გურამ მიქაძესთან

თბილისი -1973 წ. პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სტუდენტები: - ლევან ბერიძე და მე.

ჯგუფი № 1318 - სტუდენტობის პერიოდი – თბილისი -1972-1977 წწ.

მარცხნიდან პირველ ფოტოზე-თამაზ ილაშვილი, მე, ჯემალ წულაძე , ნოდარ ყავლაშვილი აზა შონია,

ნანული ჭეიშვილი, და გივი ბასიშვილი

მეორე ფოტოზე-მარცხნიდან სხედან- არმაზ მაჭუტაძე, სოსო გოგიჩაიშვილი,ნუგზარ ბერიძე,-დგას დავით კეპრეიშვილი და მე

პოლონელი სტუმრები - სტანისლავ და გრაჟინა კულინსკები სტუმრად ბათუმი -1986 წ.

ორთაბათუმის წყალსადენში - წულაძე ჯემალი და მე. -1975 წ.

ადიგენი - სოფ. ჭეჭლას ტბაზე: - თამაზ ბერიძე, სულიკო შერვაშიძე, გურამ ბერიძე და მე. -1983 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

მარცხნიდან: - გურამ ბერიძე, გიორგი კახიძე, ნიაზ, კარლო შერვაშიძეები, ლევან ასამბაძე, თემური დიასამიძე, ვახტანგ თურმანიძე, ვახტანგ ბერიძე.
კურორტი ბეშუმი. -1984 წ.

ზინა კვანტრიშვილი შვილებით სიძეებით და შვლიშვილებით

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დათას ამერიკაში გაცილება

დათას ამერიკიდან ჩამოსვლა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თამარის ნიშნობა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ტერმინალის სასწავლო ცენტრი - 16.12.2003 წ. - ჩემს დაბადების 50 წლისთავზე

ტერმინალის სასწავლო ცენტრი - 16.12.2003 წ. - დაბადების 50 წლისთავზე
ანზორი და ნადია შალამბერიძეები, დავით ჩებინოვი, დემური ხათაშვილი და მე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რეზო თავაძე, მე და მერაბ გეგეჭკორი -16.12.2003 წ. - რეზოს დაბადების 50 წლისთავზე

16.12.2003 წ. დაბადების 50 წლისთავზე -ტატიანა გენძეხაძე ,ნადია და ანზორ შალამბერიძეები

ტატიანა და თამაზ გენძეხაძეები. –ბათუმი.- 15.09.2012 წ.

მარჯვნიდან-თენგიზ გორდელაძე, ექიმი სვეტა იულდაშევა, ლევარსი ლომთათიძე ,ტატიანა გენძეხაძე და მე

2004წ

ლევარსი (ნუგზარ) ლომთათიძე და მე.

ჩემს 50 წლის იუბილეზე

37 წლის შემდეგ - ინსტიტუტის#1318- ჯგუფელები -თამაზ ილაშვილი,
ჯემალ წულაძე და მე.

თეიმურაზ ბოლქვაძე, ედიშერ და აიშე(თამარ) ქიქავები ***-2012წ***

მერი ბოლქვაძე და აიშე ქიქავა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარჯვნიდან - ჟუჟუნა ყულეჯიშვილი , აიშე ქიქავა, ნუნუ გოგიტიძე

მარჯვნიდან - აიშე ქიქავა, ჟუჟუნა ყულეჯიშვილი , მერი გოგიტიძე-2013წ.

აიშე ქიქავა, ზაურ გოგიტიძე, ნათლული - ლაშა გუჯაბიძე და მე.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ზაურ გოგიტიძე და მე-2005წ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვახტანგ ნაგერვაძე და მე

,, სასწავლო ცენტრი - პროფტექსერვისი,, - გამოცდაზე. – 2011 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

2016წ გამოცდაზე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

დავით ბერიძე მეუღლით

რემზი ბერიძე,ციცინო სარაჯიშვილი,მზია გეგეჭკორი ,მერაბ გეგეჭკორი და მე

მარცხნიდან:1 რიგში- მე, რემზი ბერიძე, დავით დუმბაძე, დგანან თემური ახვლედიანი და მერაბ გეგეჭკორი

თბილისი -2.06.2008წ-მირანდას დისერტაციის დაცვაზე-თამრიკო აბულაძე ,დარეჯან კოვზირიძე

მარცნიდან;-ცისია სარაჯიშვილი ,თამარ შერვაშიძე, აიშე ქიქავა და მარიამ თავართქილაძე

თბილისი -2.06.2008წ-მირანდას დისერტაციის დაცვაზე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კლასელები - თამრიკო აბულაძე და ციცინო სარაჯიშილი.
თბილისი -2.06.2008წ-მირანდას დისერტაციის დაცვაზე-

აიშე ქიქივა,ნანა ნოღაიდელი,ციცინო სარაჯიშვილი, თემური ლორთქიფანიძე და მე

თბილისი -მირანდას დისერტაციის დაცვაზე-2.06.2008წ

ჩემი ოჯახი და თემურ ლორთქიფანიძე მეუღლით-

-მირანდას დისერტაციის დაცვაზე-2.06.2008წ -თბილისი

ლალი ანდღულაძე ,გულიკო შერვაშიძე და ციცინო სარაჯიშვილი

-

მარცნიდან -პაატა კაპანაძე ,ნანა შერვაშიძე,არსლან ოლგუნ,ბულბული ბერიძე, მე,ციცინო სარაჯიშვილი,

მურმან შერვაშიძე,გულნარა ფაღავა და არჩილ შერვაშიძე.

მე და შაქრო ჩიკვაიძე

ჩიკვაიძეების გვარის უხუცესის - 91 წლის - ვლადიმერ (ლადო პაპას) ოჯახში

მურმან, რევაზ შერვაშიძეები სიძე ასლან ოლგუნთან ერთად

თურქეთი – ერზრუმი – 2008წ. -სტუმრად შერვაშიძეებთან-ლიანაშერვაშიძე,ჰალუქ გუჩუჯუ

მე,ჯამბულ კურცხალიძე და ციცინო სარაჯიშვილი.

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ერზრუმი -2008წ. - სალიხ ზექი გუჩუჯუს ოჯახში

სალიხ ზეკი, ჰალუქ და ტარიქ გუჩუჯუები და მე.-2008წ-ერზრუმი

ერზრუმი - 2008 წ.

ლიანა და რევაზ შერვაშიძეები -83წლის სალიხ ზეკი გუჯუჯუს ოჯახში -თურქეთი.ქ.ერზრუმი-2016

პელონელი მეგობრები -ირენა და იურეკ კოზინსკები- ზესტაფონი რესტორანი,, ზღაპარი“-2016წ

მარტვილის კანიონში- გასეირნება ნავით პოლონელ სტუმრებთან ერთად

კურორტი ბორჯომი-ირენა და იურეკ კოზინსკებთან ერთად

ზაური ასაძბა და მე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

15/11/2016წ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქედა. ზვარეს წმინდა გიორგის ეკლესიის მოძღვარ მამა სერაფიმესთან

მამა ბასილი - სახლის კურთხევა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მამა ბასილი, ციცინო სარაჯიშვილი, გულო გორგოშაძე და დალი მაკარაძე

გიორგის ნათლობა - 23.11.2014 წ. – თბილისი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჯემალ წულაძე   მეუღლით ლია ჩხაიძესთან ერთად

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კოტე თავართქილაძე, გოდერძი პაპუნაიშვილი და გიორგი სუპატაშვილი

მამა შვილი - დავით   და დავით ორდენიძე

დავით ორდენიძე ოჯახით -დასთან თამართან ერთად

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

მე   და ჯემალ წულაძე,ციცინო სარაჯიშვილი,გიორგი სუპატაშვილი,და გ ოდერძი პაპუნაიშვილი

ანნა და მარიამ თავართქილაძეები

ქვისლები გოდერძი პაპუნაიშვილი ოჯახით,გიორგი სუპატშვილი და

მარიამ თავართქილაძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გიორგი და რევაზ შერვაშიძეები

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ელენე და მარიამ სუპატაშვილები

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გიორგი დავითისძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დავით რევაზისძე ოჯახით

ეროვნული ბიბლიოთეკა

***

2015 წლის 10 იანვარს გვარის სახელოვან შვილს –

-შოთა შაქირის ძე შერვაშიძეს -

შეუსრულდა დაბადების 80 წელი.

გთავაზობთ 2015 წლის 18 იანვარს რესტორან ,,ჭადრებში,,

გამართული ნადიმის კადრებს.

...ულოცავენ ოჯახის წევრები,

მეგობრები და ახლო ნათესავები...

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

***

დავით დევაძის დაბადების დღეზე- პროფესორები; მალხაზ ჩოხარაძე, მამია ფაღავა,მურმან გორგოშაძე,დავით დევაძე .

მარჯვნიდან- რომან ნაკაშიძე,თემური კიკვაძე,ედიშერ ნინიძე,გურამ მაჭუტაძე,აიშე ქიქავა, მე, რამაზ სურმანიძე და გივი გვაძაბია

თემური კიკვაძე,ედიშერ ნინიძე,რომან ნაკაშიძე და ავთო წუწუნავა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოთხფეხა   ლაბრადორი ,,მაქსი,, -თემური კიკვაძე, ლევან ფაღავა, რეზო კალაძე, მე და ლევან თავდგირიძე

იზეთ ქიქავა ,ბორია ფაილოძე და მე

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

გურამ მაჭუტაძე, მერაბ მახაძე - მანელიშვილი და რომან ნაკაშიძე.

2015 წლის 26 მაისი - საქართველოს დამოუკიდებლობის დღის აღნიშვნა რესტორანი ,,საზანდარი,,

თეგიზ თავდგირიძე, რევაზ შერვაშიძე, ავთანდილ გუჯაბიძე, რამაზ სურმანიძე, ტარიელ შერვაშიძე და კახა სურგულაძე.

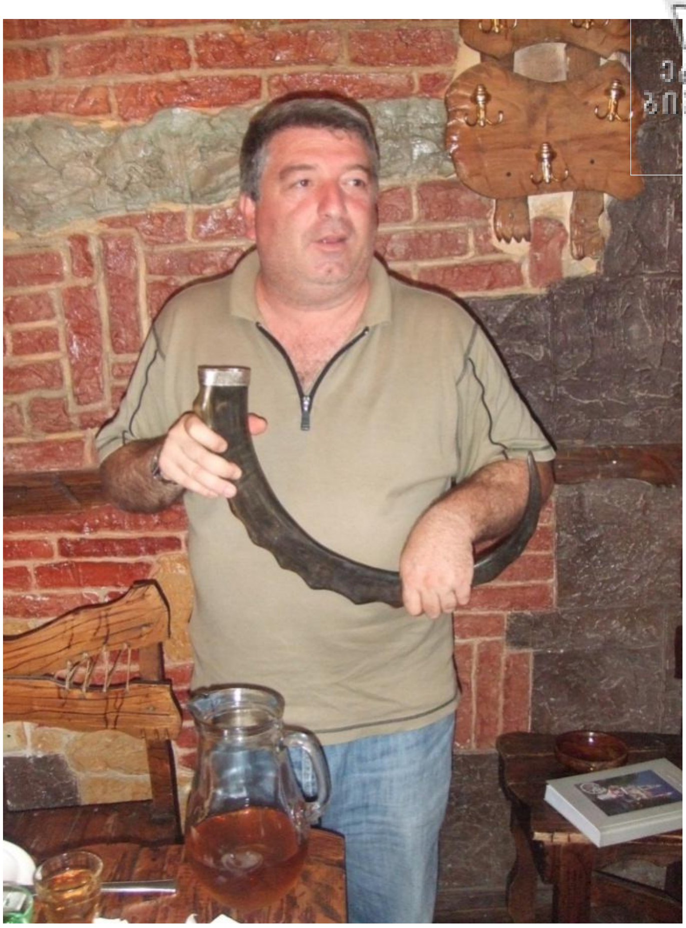

სუფრის თამადა - ტარიელ გივის ძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბადრი ბაგრატიონი თავის მუსიკოსებით

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კახა სურგულაძე და თენგიზ თავდგირიძე

***

2015 წლის 11 სექტემბერს ხინოწმინდის მამათა მონასტერში, ბათუმისა და სხალთის ეპისკოპოსის, მეუფე დიმიტრის ლოცვა-კურთხევით იოანე ნათლისცემლის სახელზე საძირკველი ჩაეყარა ეკლესიის მშენებლობას, ასევე საქართველოს ჩოხოსანთა საზოგადოების აჭარა –ლაზეთის სადროშოს15 ჩოხოსანი შეემატა, მათ შორის ორი პოეტი ქალბატონი ბელა ქებურია და გულო გაბაიძე.

ღმერთმა ამრავლოს საქართველოში დედა ეკლესიები და ჩოხოსნები!

ხინოს თამარ მეფის დროინდელი ხიდი.
მარცხნიდან – ჯონი ბარამიძე, ვლადიმერ მამულაძე, გულო გაბაიძე, მე, ვაჟა დავითაძე, ზის თენგიზ თავდგირიძე.

აჭარის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე ავთანდილ ბერიძე და ხინოწმინდის ეკლესიის ბერი მამა ევდემოზ (დიასამიძე).

თენგიზ თავდგირიძე ,მე და ბელა ქებურია ხელწერას ვაკეთებთ ეკლესიის საფუნდამენტე ქვაზე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩოხოსნები ახლადგაჭრილი ეკლესიის ფუნდამენტის წინ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხინოს უძველესი ეკლესიის ნანგრევებში ჩოხოსანთა კურთხევას ატარებს მამა თევდორე და მამა ევდემოზი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მამა ევდემოზი, მამა თევდოდე, მამა იაკობი და მე.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

***

2015 წლის 8 ოქტომბერს ბათუმში ზღვის დონიდან 600 მეტრის სიმაღლეზე სამების მთაზე გაიმართა წმინდა სამების ეკლესიისა და დედათა მონასტრის კურთხევა.

კურთხევა აღასრულა საქართველოს უწმინდესმა და უნეტარესმა, კათალიკოს - პატრიარქმა ილია მეორემ.

სტუმრებს მასპინძლობდა ეკლესიის სპონსორი და დამ– ფუძნებელი შალვა ბრეუსი. ბათუმის სამღვდელოება და აჭარა– ლაზეთის სადროშოს ჩოხოსნები, აჭარის მთავრობის წევრები და საქართველოს ყველა კუთხის ინტელიგენცია.

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

დალი მაკარაძე და რეზი პაპუნაიშვილი-სამება

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გურამ ტურაშვილი ფოტოაპარატით -იღებს უწმინდესი და უნეტარესის ილია11-ის მობრძანებას წმიდა სამების ეკლესიის გახსნისას

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დავით ოდიშარია, რევაზ შერვაშიძე და გიორგი დადეშქელიანი - გვარიშვილი

ირაკლი ახალაძე, თენგიზ აფხაზავა, გიორგი დადეშქელიანი - გვარიშვილი, ვაჟა დავითაძე ზურაბ სურმანიძე, რევაზ შერვაშიძე და ბიჭიკო დიასამიძე.

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ჯემა ლინაიშვილი, თეა წულუკიანი, გია ერმაკოვი, მამა თევდორე და ხათუნა ხანთაძე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

* * *

\+ ნათქვამია გემრიელ ლუკმას ბოლოსთვის შემოინახავენო+

მეამაყება და ღმერთმა ინება ასე: საუკეთესო მეგობრები მყვანან, მიუხედავად ასაკის დიდი სხვაობისა იმ გემრიელი, ღვთისმოვლენილი, სიკეთისა და მადლის მთესველი, ჭკუის დამრიგებელი, ქველმოქმედი, ბუმბერაზი ადამიანების გვერდით დგომა. ღმერთმა დიდი ჯანმთელობა მისცეთ და ამრავლოს მათი გვარი და ოჯახები!

ასეთები ბრძანდებიან: - იური გედნვანის ძე უნგიაძე, ავთანდილ შუქრის ძე მაჭუტაძე, იოსებ ხასანის ძე ჯინჭარაძე და იაშა ნაზიმის ძე შერვაშიძე.

სწორედ მათი მორალური და ეკონომიური მხარდაჭერით დავაფრთიანე სამი შვილი, რომელთაგან უფროსი ქალიშვილი მირანდა – ბათუმის ბავშვთა რესპუბლიკური საავადმყოფოს კარდიო-რევმატოლოგი, მედიცინის დოქტორია, მეორე - თამარი – თბილისის დავით მეტრეველის კლინიკაში ექიმ-ენდოკრინოლოგია, მესამე - დავითი – იურისტია, ამერიკის რესპუბლიკური ინსტიტუტის –IRI- წამყვანი სპეციალისტია.

იური უნგიაძესთან ერთად

იოსებ ჯინჭარაძე

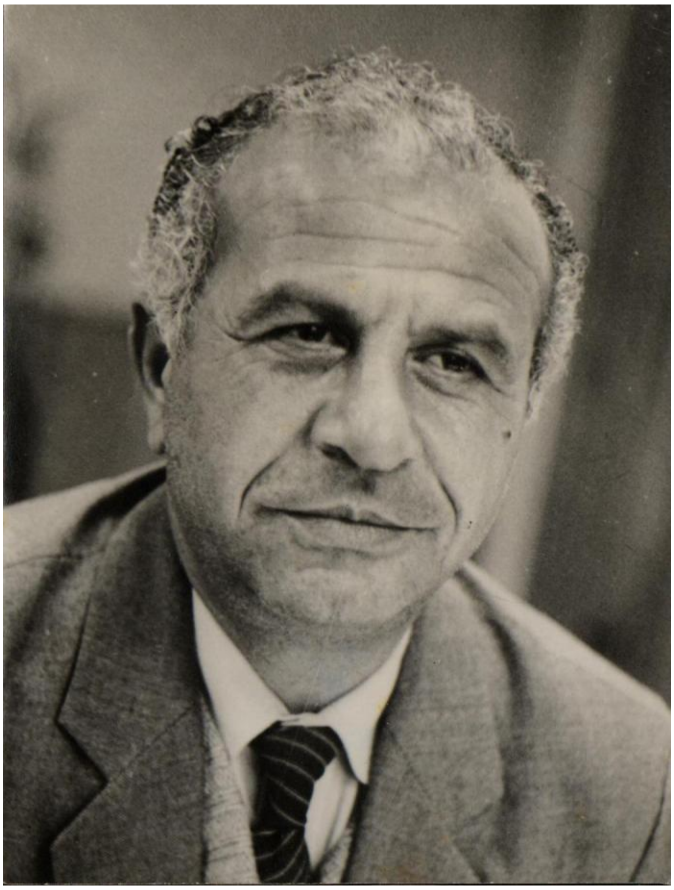

ავთანდილ (ისმეთ) მაჭუტაძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა
ბსბ

დავით კახაბერიძე, იაშა ნაზიმის ძე და იაშა ქაზიმისძე შერვაშიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

***

20 ოქტომბერი 2015 წელი – ბათუმი - რესტორანი -,,ველური დასავლეთი,,

ციცინო (ცისია) სარაჯიშვილის - 60 წლის იუბილე

სუფრის თამადა - მალხაზ თავდგირიძე

პროფესორები – მალხაზ თავდგირიძე, ციცინო სარაჯიშვილი და თენგიზ ხინიკაძე

60 წლის ბებოს იუბილეზე - ნიკო და რეზი პაპუნაიშვილები

ცისია სარაჯიშვილი შვილიშვილთან რეზი პაპუნაიშვილთან ერთად

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ც. სარაჯიშვილის 60 წლის იუბილეზე.

87 წლის ალდონა გაბუნია-შერვაშიძის გაცილების გამოსათხოვარი სუფრა-

- თამარ ,რევაზ, ასმათ და მერი შერვაშიძეები-

გურამ და ალექსი შერვაშიძეები

ასმათ და მერი შერვაშიძეები

ასმათ, გია, მერი, ალექსი და თამარ შერვაშიძეები

მერაბ ნადარეიშვილლი, ჯემალ და გია შერვაშიძეები.

ჯემალ გივის ძე, საშურა შერვაშიძე - ნადარეიშვილისა, მერაბ ნადარეიშვილი და რევაზ კარლოს ძე

***

მკითხველთათვის ინტერესმოკლებული არ იქნება ბათუმი - ახალციხის გზატკეცილის 55 კილომეტრზე, სოფელ ვარჯანისის ცენტრში კვარცლბეკზე მდგარი ტანკის ისტორია, საიდან მოხვდა ის ამ წიგნში, მაგრამ ის ჩვენი კუთხის ლამაზი აჭარის, კერძოდ, საქართველოს საკუთრებაა და ეკუთვნის ერთ კაცს ღირსეულ მამულიშვილს -სოფ. ვარჯანისის მკვიდრს -ჯელილ დაუთის ძე ბერიძეს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„შენ დაბადებული ხარ არა შენთვის
და არა ჩემთვის,არამედ მამულისათვის“
,,TU NATUS ES NON TIBI,
NON MIKI, SED PATRIA’’
*დიდი რომაელი საზოგადო მოღვაწე -**ციცერონი**>>CECERONES<<*

ბატონი ჯელილი დაიბადა 1913 წელს ქედის რაიონ სოფ. ვარჯანისში მუშაობდა კოლმეურნეობის თავმჯდომარედ (1937-1967) წლებში. სამამულო ომის დროს მისი უმრცროსი ძმა გაიწვიეს ფრონტზე. ის ტანკისტი იყო. ,კურსკთან დაიღუპა. მან ფრონტისათვის 50000 მანეთი გაგზავნა და სტალინის მადლობა დაიმსახურა.

მიღებული აქვს მრავალი ჯილდო - მათ შორის 2 წითელი დროშის ორდენი და წითელი ვარსკვლავის ორდენი. იყო საოლქო კომიტეტის ბიუროს წევრი, აჭარის მრავალი მოწვევისა და საქართველოს უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი. მას მრავალი სასიკეთო საქმე აქვს გაკეთებული სოფლის ელექტრო მომარაგების თუ წყალ მომარაგების სფეროში. მის სახელს და დამსახურებას ეკუთვნის ჯერ კიდევ პენსიაში ყოფნისას სოფლისთვის 8 კმ უჟანგავი ფოლადის მილებით წყლის მიყვანა.

1983 წელს საბჭოთა კავშირის მთავრობამ მას ღვაწლი დაუფასა საჩუქრად ტანკი გამოუგზავნა.

გარდაიცვალა 93 წლის ასაკში.

ღმეთმა ნათელში ამყოფოს შენი სული და სახე დიდებულო კაცო!

2016 წლის 19 მაისს ბათუმის რესპუბლიკურ ბიბლიოთეკაში გაიმართა ჩემი წიგნის „მოგონებანი წარსულზე , აწმყოსა და მომავალზე“ განხილვა, მონაწილლეობას ღებულობდა ბათუმის ინელიგენციის,აჭარის ჩოხოსანთა სადროშოს,აჭარის ტექზედამხედველობის ინსპექციის ძველი ხანდაზმული და ახალი თანამშრომლები,ასევე ბიბლიოთეკის მრავალი წარმომადგენელი.

სიტყვით ბიბლიოთეკის დირექტორი გენადი მახარაძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიტყვით გამოდის რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი -თავადი მანუჩარ შერვაშიძე

სიტყვით ჩოხოსანი ბატონი-გიორგი დადეშქელიანი-გვარიშვილი

სიტყვით არქიტექტორი ბატონი ჯიმსონ გურგენიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სიტყვით აჭარის ჩოხოსანთა სადროშოს თავ-რე ბატონი თენგიზ თავდირიძე

მარჯვნიდან- დგანან :1. ტარიელ და 2-გიორგი შერვაშიძეები ,3- პროფესორი რევაზ უზუნაძე, 4-გენო მახარაძე, 5,-ჯიმსონ გურგენიძე, 6- თემერი ახვლედიანი, 7-ჯონი ბარამიძე,-8-გურამ დუმბაძე, 9-მე, 10-ვლადიმერ მახარაძე, 11-ქეთევან და -12 -მირანდა შერვაშიძეები, 13-პოეტი გულო გაბაიძე.

1რიგში:-მარჯვნიდან სხედან- 1.-თენგიზ თავდირიძე,2-ბიბლიოთეკიდან მანანა სულაბერიძე ,3-პროფესორი რამაზ სურმანიძე,4- გიორგი დადეშქელიანი-გვარიშვილი.

მარჯვნიდან: მე და არქიტექტორი -მოქანდაკე ჯიმსონ გურგენიძე ყადირ შერვაშიძის მომავალი ძეგლის მაკეტით- გენო მახარაძე და თენგიზ თავდგირიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ძველი და ახალი აჭარის ტექზედამხედველობის ინსპექცია-მარჯვნიდან დგანან: კუკური მოწყობილი, დავით ბერიძე,რემზი ბერიძე, იოსებ ჯინჭარაძე,გულნარა ბარკალაია, იური უნგიაძე და მე სხედან მარჯვნიდან: -მერაბ გეგეჭკორი და თემური ახვლედიანი.

ტარიელ, რევაზ და გიორგი შერვაშიძეები ,რამაზ სურმანიძესთან ერთად.

მარცხნიდან -რამაზ სურმანიძე, მე, ვლადიმერ მამულაძე და თენგიზ თავდგირიძე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

19.05.16წ -რესტორანი ,,მაილო“ -რამაზ სურმანიძე და მე

სტუმრად ქედის მუნიციპალიტეტის გამგებელთან ბატონ დავით დუმბაძესთან -ყადირ შერვაშიძის მემორიალის დადგმის თაობაზე: გადაწყდა, ქედის ცენტრში მოხდეს სახელმწიფო ხარჯებით 2017წელს ყადირ შერვაშიძის გადმოსვენება და მისი სახელის უკვდავსაყოფად დაბადების 130 წელთან დაკავშირებით დაიდგმება ძეგლი ბიუსტი.

მარცხნიდან- თენგიზ თავდგირიძე,რამაზ სურმანიძე, ჯიმშერ გურგენიძე, დავით დუმბაძე, რევაზ შერვაშიძე და გურამ დუმბაძე.

2016 წლის 26 მაისს აჭარის ჩოხოსნები მიემართებიან საქართველოს დამოუკიდებლობის დღის აღსანიშნავად დაღუპული იუნკერების სასაფლაოსაკენ სათანადო პატივის მისაგებად (ყოფილი ლენინის მოედნისკენ)

2016წლის 15 ივლისს 2დღიანი ვიზიტით ვიმყოფებოდი

თურქეთის რესპუბლიკაში , ტაო-კლარჯეთში-

=იშხანის მონასტერი-17/07/2016წ

თურქეთი: ტაო-კლარჯეთი-=იშხანის მონასტერი-17/07/2016წ

-არსლან ოლგუნი, ბულბული ბერიძე ,მე, ციცინო სარაჯიშვილი და ლიანა შერვაშიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე და ციცინო სარაჯიშვილი- იშხანთან

თურქეთი - სოფელი უსოფელი- ბაგრატიონების მიერ 1031წელს აგებული

<u>თექქალეს ოთხთას</u> მონასტერი

თურქეთი- ხახულის სამონასტრო კომპლექსი

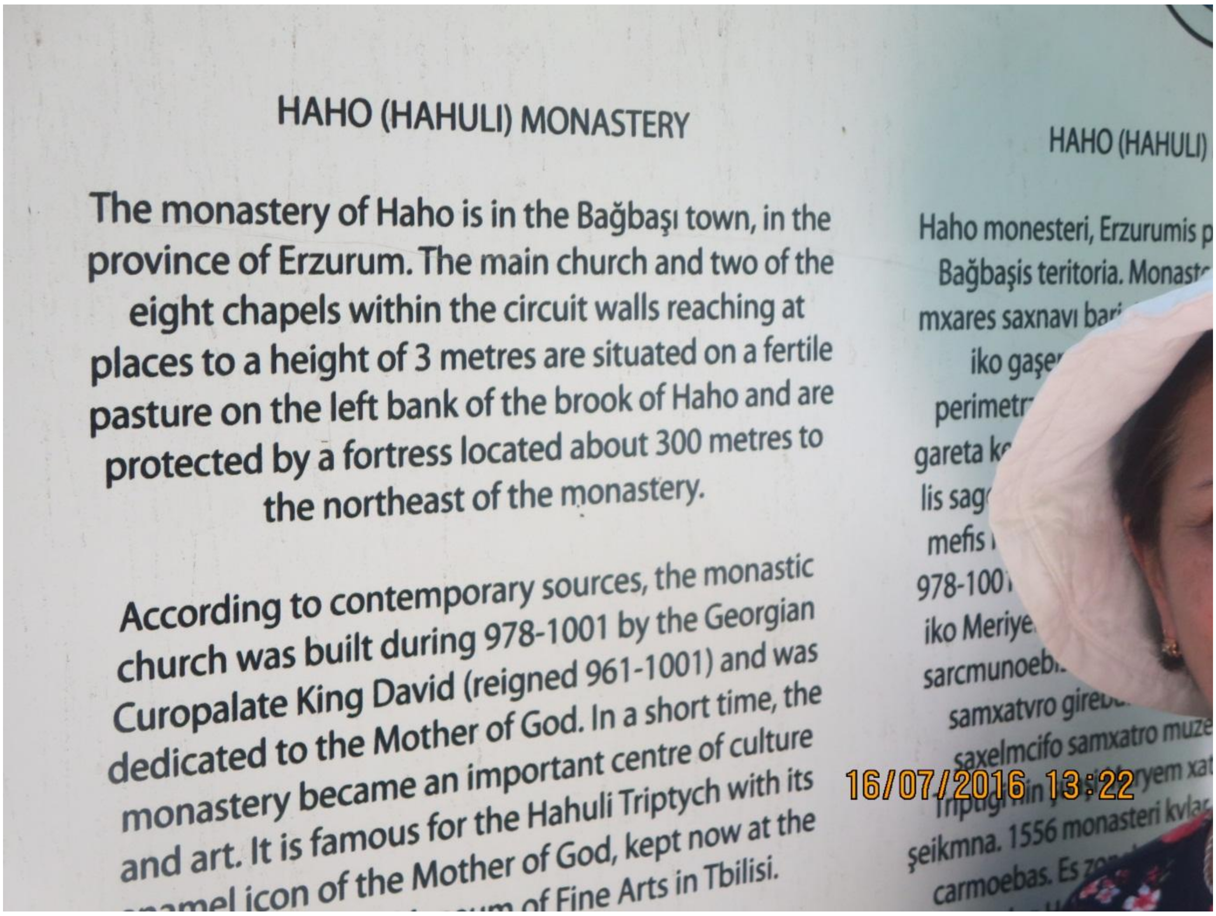

ოშკის მონასტერი

ოშკის მონასტერის დღემდე შემონახული შიგა ფრესკა

2016წლის სექტემბერში პოლონელი სტუმრების

საპატივცემულოთ მოვინახულეთ ვარძია და ახალციხე

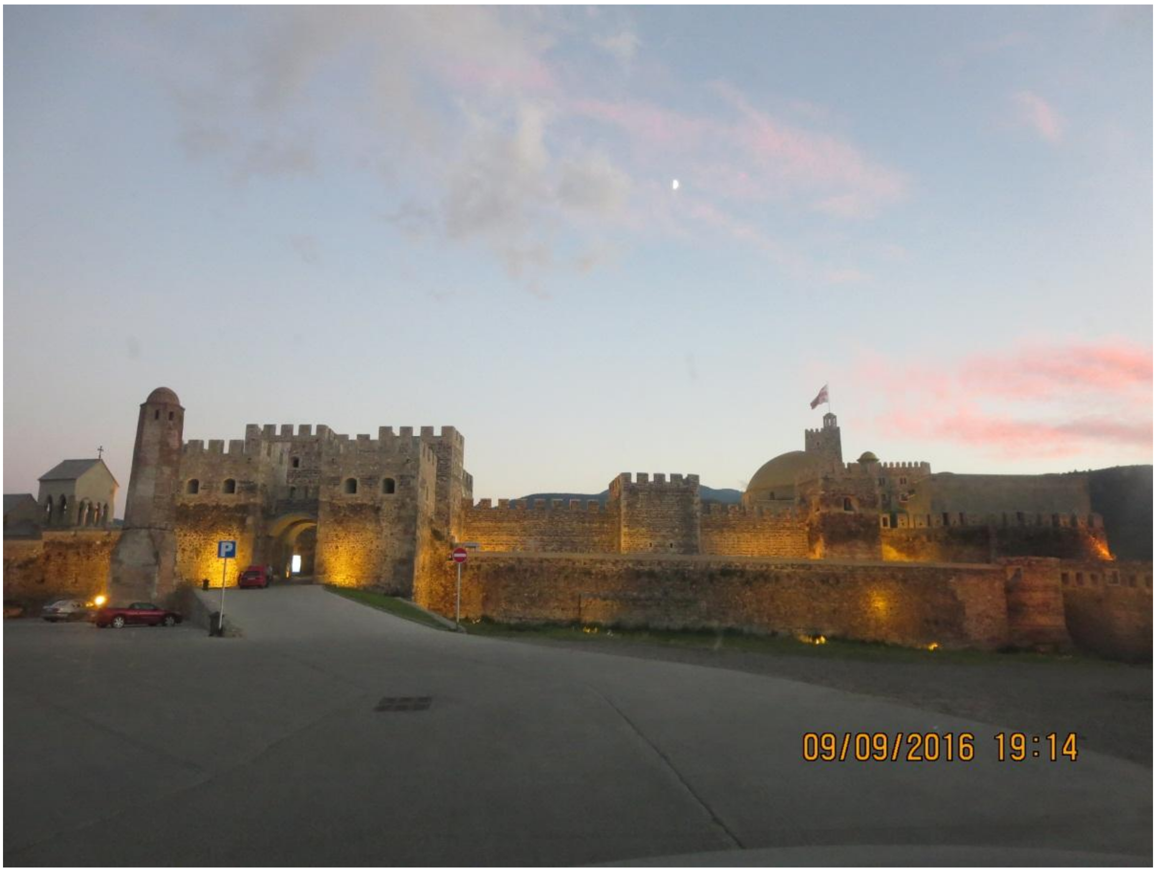

ახალციხე -„რაბათი“ ჯაყელების ციხე კომპლექსი

ელექტრონული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ახალციხე -საფარას მონასტერი

ახალციხე -ხერთვისის ციხე

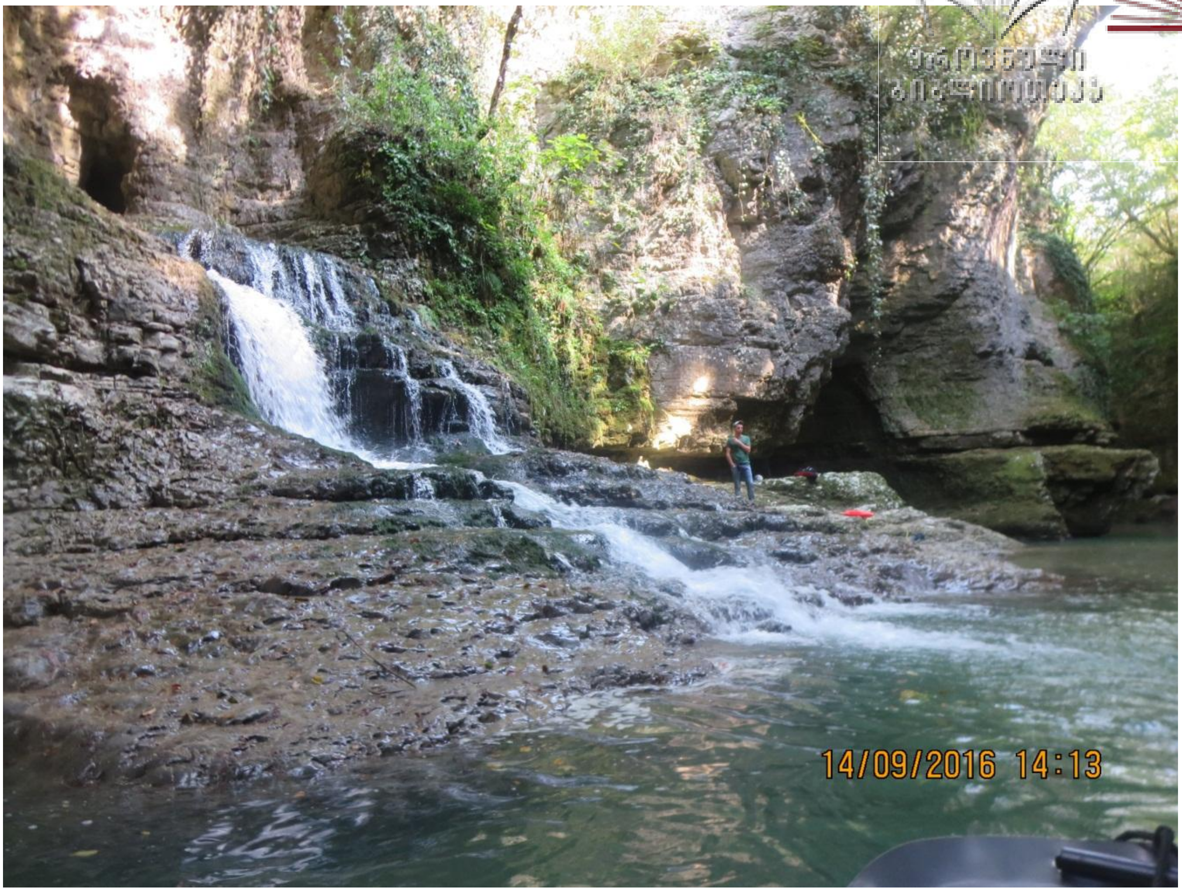

მარტვილის კანიონი

მარტვილი- ნაქოლაქევის ციხე

ჩიქუნეთი -კარჩხალის მთა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პოლონელი ირჟი კოზინსკი და მე-   ბათუმი-2016წ

2016 წლის სექტემბერსა და დეკემბერში აჭარის თავად შერვაშიძეთა საგვარეულომ ორჯერ მიმართა წერილით ქ.ბათუმის მერიას ქ.ბათუმი თავდადებულის ქ.-71 ში მცხოვრებ -აჭარისა და საქართველოს დამსახურებული პედაგოგის -კარლო შერვაშიძის საკუთარ სახლზე მემორუალური დაფის განთავსების თაობაზე პირველად უარი გვითხრეს,მივმართეთ განმეორებით ,ამჟამად 26 დეკემბერს დადებითი პასუხი მოვიდა.

კურორტი მენჯი -კარლო შერვაშიძე და იური შმატკო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო

ქ. ბათუმი
„ 26 " დეკემბერი, 2016 წელი

№80

განკარგულება

ქ. ბათუმში, დემეტრე თავდადებულის ქ. N71-ში მდებარე საცხოვრებელ სახლზე კარლო შერვაშიძის მემორიალური დაფის განთავსების შესახებ

„კულტურის შესახებ" საქართველოს კანონის მე-19 მუხლის პირველი პუნქტის „ა" ქვეპუნქტისა და „მონუმენტური სახვითი ხელოვნების ძეგლის (ქანდაკების), ობელისკის, მემორიალური დაფისა და სხვა მემორიალური ობიექტის განთავსების წესის დამტკიცების შესახებ" თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის საკრებულოს 2007 წლის 26 აპრილის №5-7 დადგენილებით დამტკიცებული წესის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულომ გადაწყვიტა:

1. კარლო შერვაშიძის ხსოვნის უკვდავსაყოფად ქ. ბათუმში, დემეტრე თავდადებულის ქ.N71-ში მდებარე საცხოვრებელ სახლზე განთავსდეს მემორიალური დაფა.

2. ცნობად იქნეს მიღებული, რომ მემორიალური დაფის დამზადების და განთავსების ხარჯებს გაიღებს აჭარის შერვაშიძეთა კავშირი.

3. განკარგულება ძალაშია ხელმოწერისთანავე.

16/01/2017 18:48

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის
საკრებულოს თავმჯდომარე — ლაშა სირაბიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

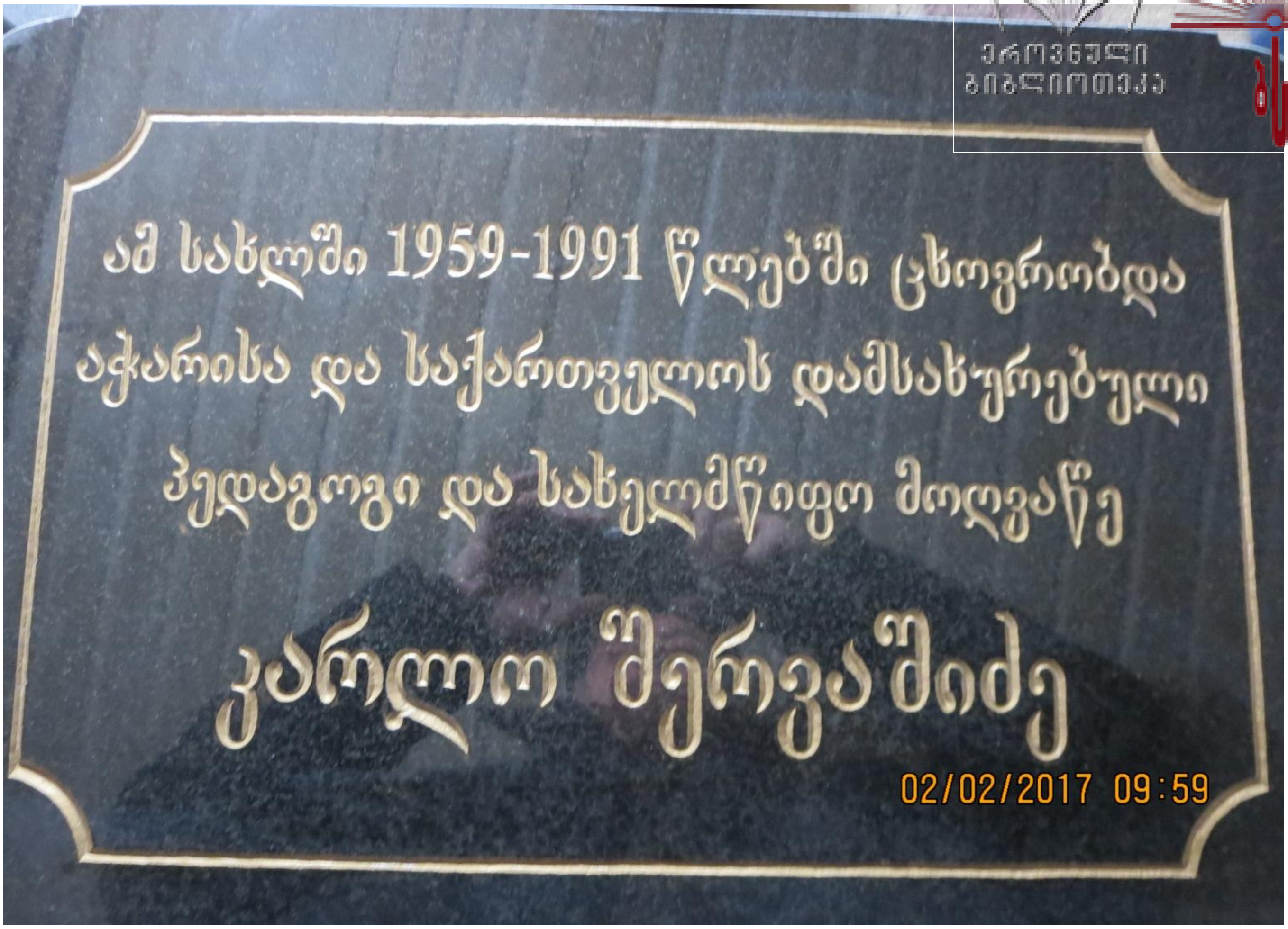

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. თ. მიბჩუანი – ,,აფხაზეთის მეფეები და მთავრები”–1997 წ.
2. ს. ჯანაშია - შრომები ტ.VI, თბილისი -1998 წ.
3. ს. ჯანაშია - ,,გიორგი შარვაშიძე”, თბილისი -1985 წ.
4. ხ. ახვლედიანი - ,, სამხრეთ საქართველოს ისტორიის და ეთნოგრაფიის საკითხები”- ბათუმი -1981წ.
5. ზ. გოგიტიძე- ,, ნავთობმრეწველობის განვითარება აჭარაში”, - თბილისი, 2008 წ. ჟურნალი ,,საქართველოს ნავთობი და გაზი.”
6. ქ. ჩხარტიშვილი - ,,გურიის სამთავროს შეერთება რუსეთთან”, თბილისი, 1985 წ.
7. რ. სურმანიძე – ,, ყადირ შერვაშიძე”, -თბილისი, -2001 წ.
8. რ. სურმანიძე- ,,დაუვიწყარი სახეები’’, -ბათუმი,-1969 წ.
9. ა. სურგულაძე - ,,ყადირ შერვაშიძე თამარის ორდენის რაინდი”, ქუთაისი, -1998 წ.
10. Актысобранные кавказкой археологической *комиссией:* Архив главного управления наместника кавказкого,т .1-12.
11. Общий гербовник дворянских родов Всероссииской империи. Пб.1901г. XVI т .
12. Г. Ф. Дундуа – ,, Нумизматика античной Грузии . “ Тбилиси, 1987г.ст.105.
13. В. Цихинский –,, Кавказкий гербовник, Тавадские роды” (Рукопись) Петроград. 1922г. ст. 79.
14. რ. უზუნაძე_ ,,ბათუმის ისტორიიდან”. გვ.9.1991 წ.
15. თ. სახოკია - ,, მოგზაურობანი “. ბათუმი. 1985 წ.
16. ჟურნალი-,,მეფეთუბანი”, №5(34) ოქტომბერი -2001 წ.
17. ზ.ჭიჭინაძე-,,ოსმალოს საქართველო”. თბილისი -1914 წ.
18. ზ. ჭიჭინაძე - ,,ქართველ მაჰმადიანთა ცხოვრება”. - თბილისი -1914 წ.
19. С.ДУМИН - ,,Дворянские роды российской империи”. т.IV. 1998 г.
20. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, თბილისი – 1981 წ.
21. ე. მესხია- ,,სამხრეთ - დასავლეთ საქართველოს ისტორიიდან”.ბათუმი – 1997 წ. გვ.9-10.
22. ს. სამნიძე – ,,ანარეკლები წარსულიდან”. – თბილისი. 2000 წ.გვ.4-10.

* * *

თავად შერვაშიძეთა გენეალოგიური რუქა აჭარაში

ტაბულა № 1.

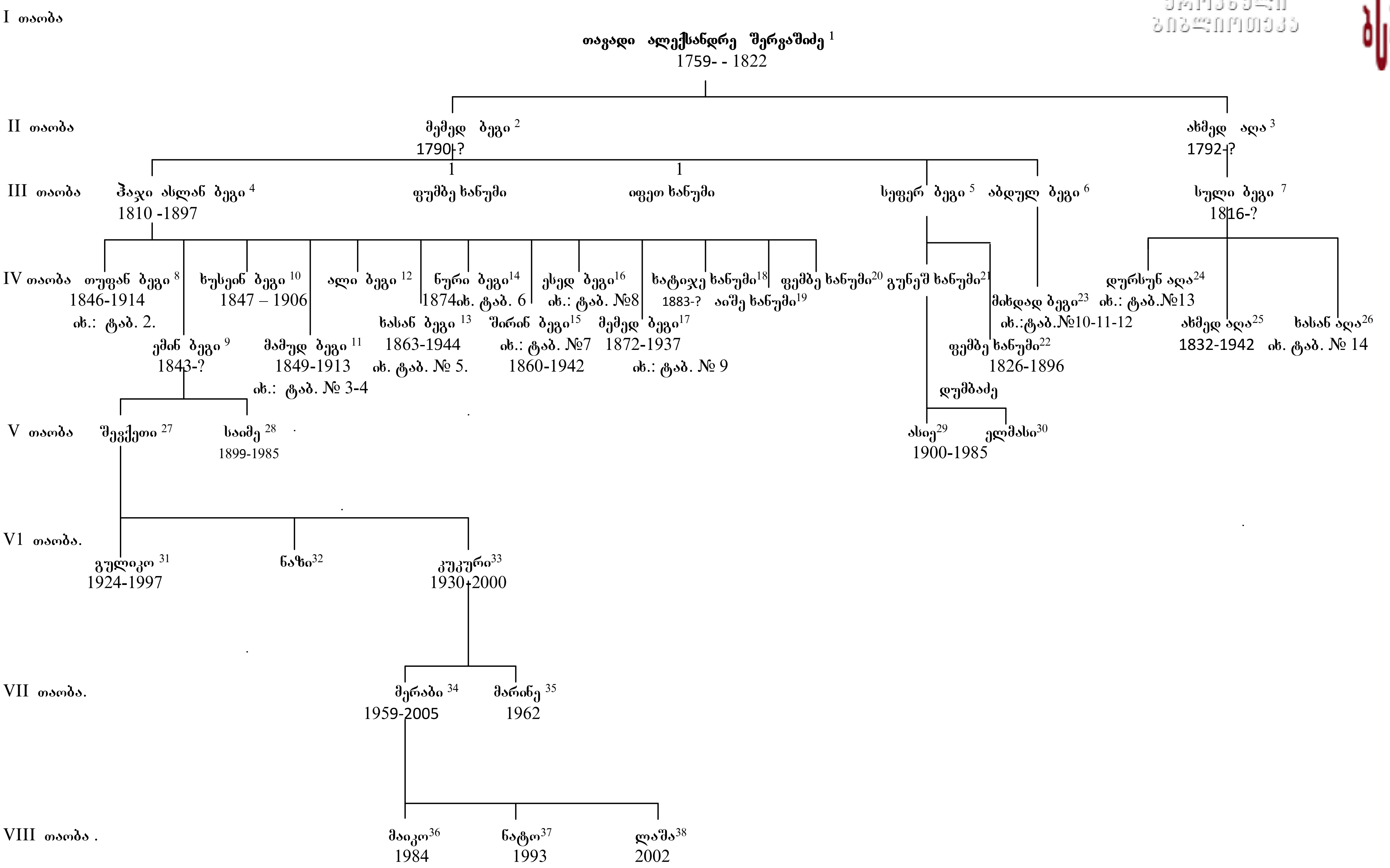

www.nitropdf.com

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტაბულა № 2.

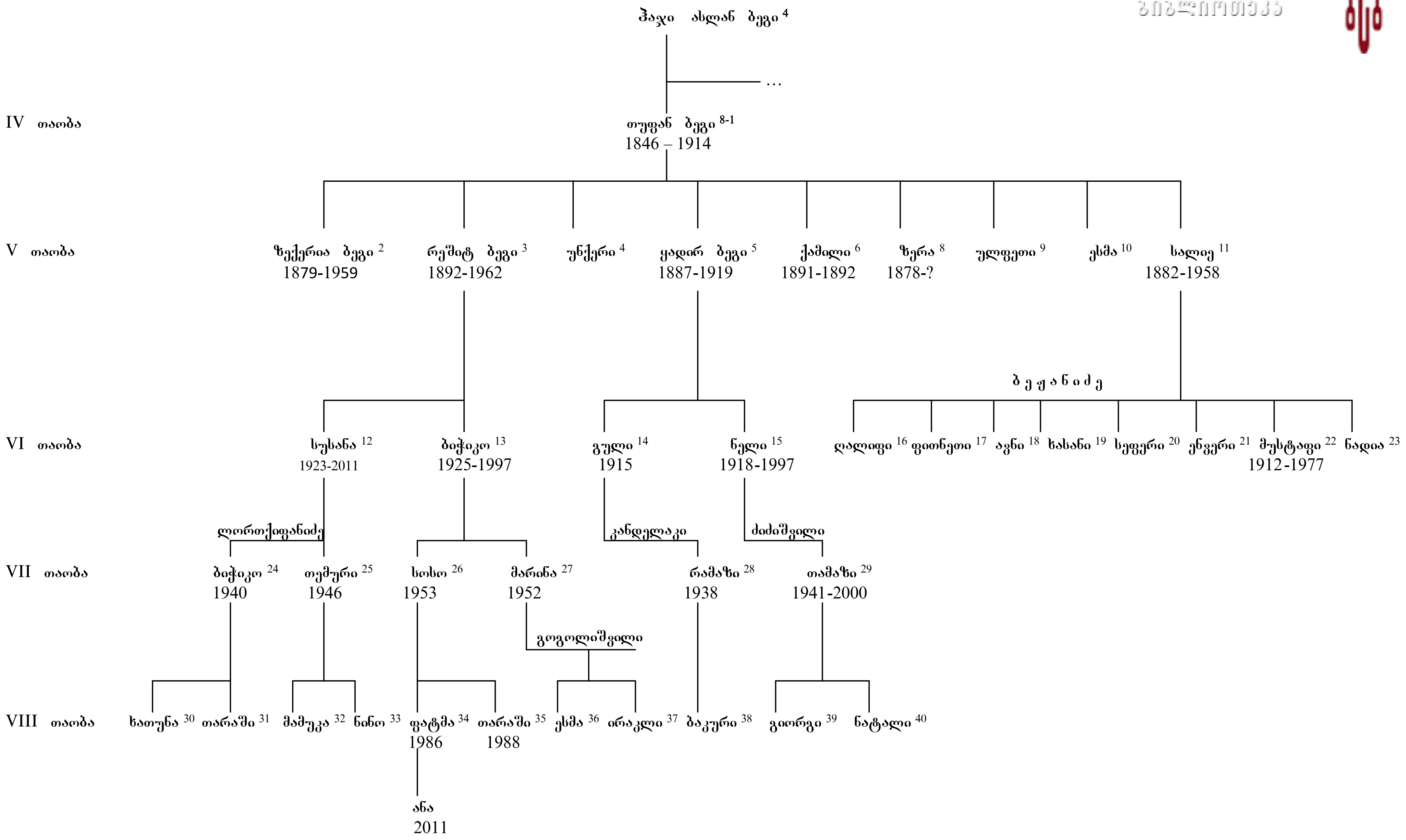

www.nitropdf.com

ტაბულა № 3.
/ ქედა – ორცვა /

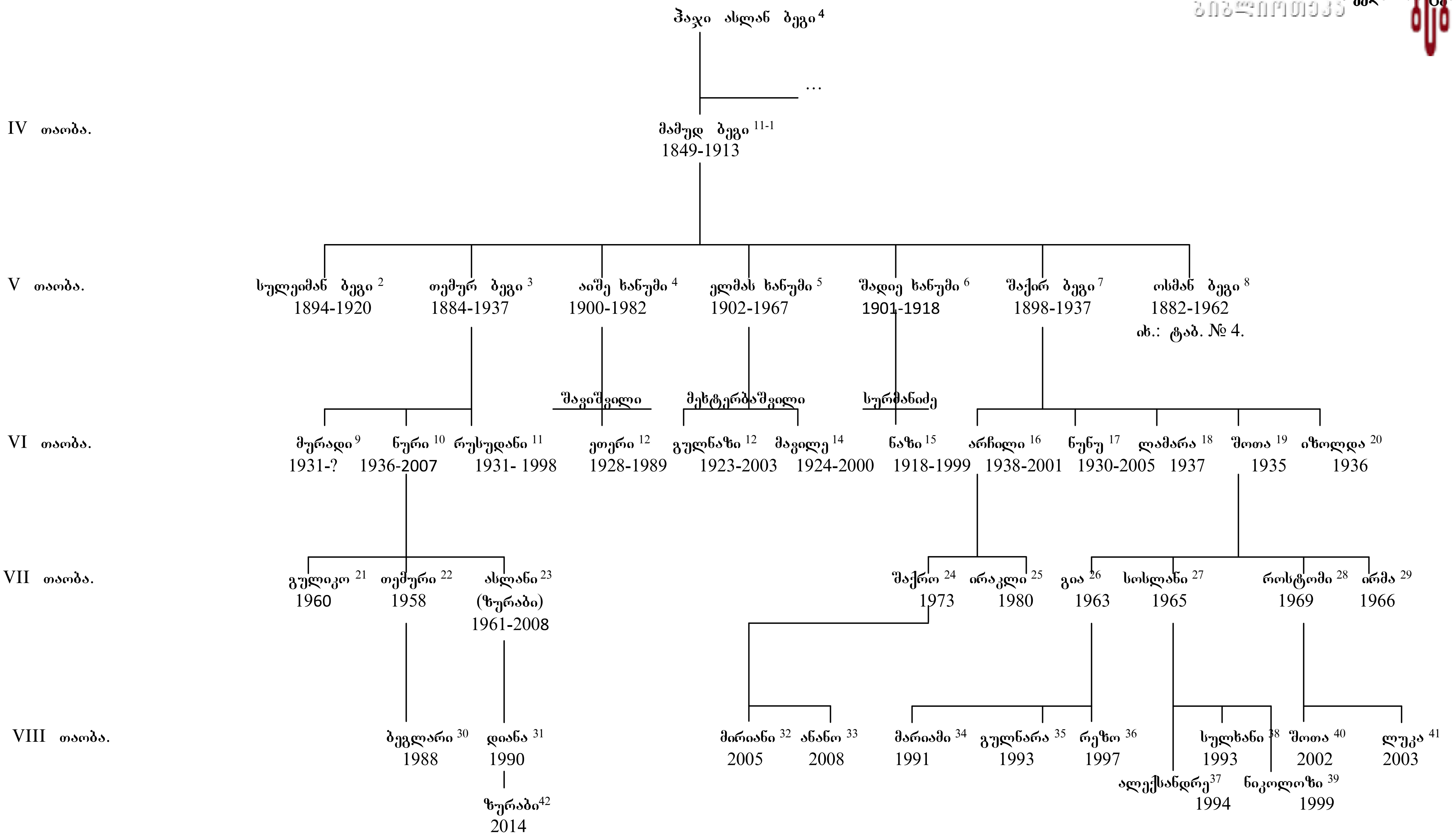

www.nitropdf.com

ტაბულა № 4.
/ ქედა – არსენაული, ურეხი, ქ. ბათუმი /

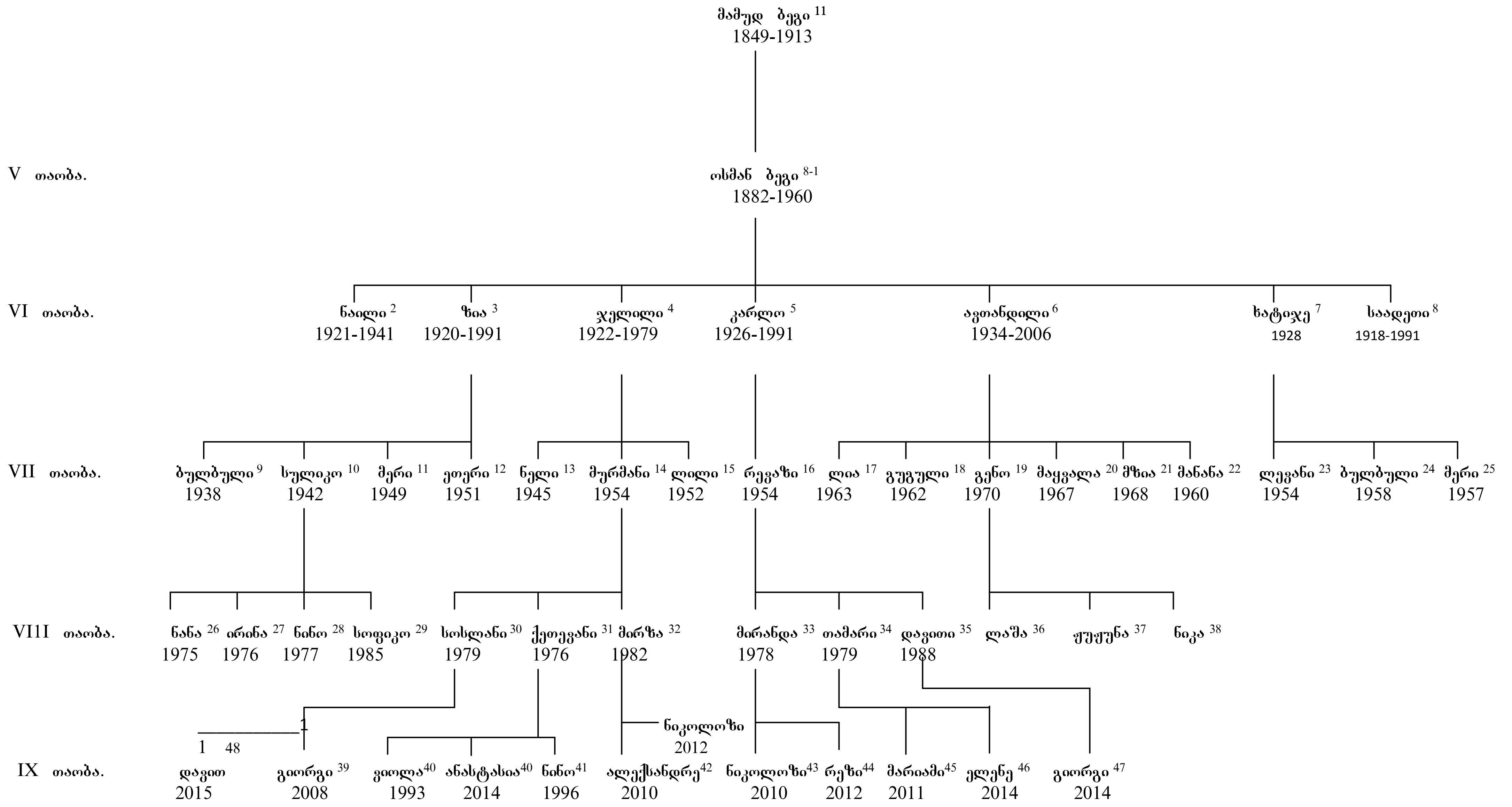

www.nitropdf.com

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტაბულა № 5.

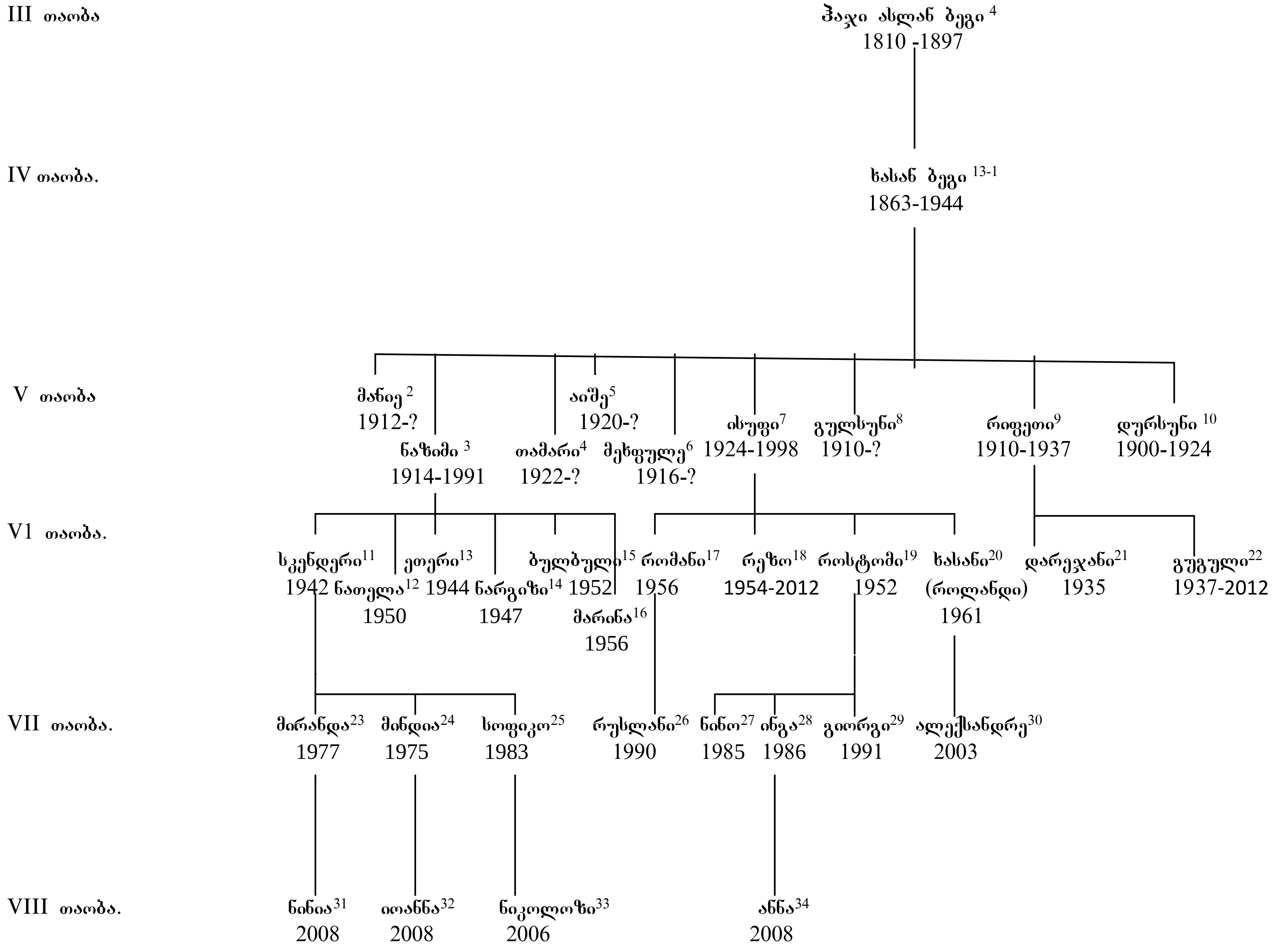

www.nitropdf.com

ტაბულა № 6

/ ქედა, ადლია, ქ. ბათუმი /

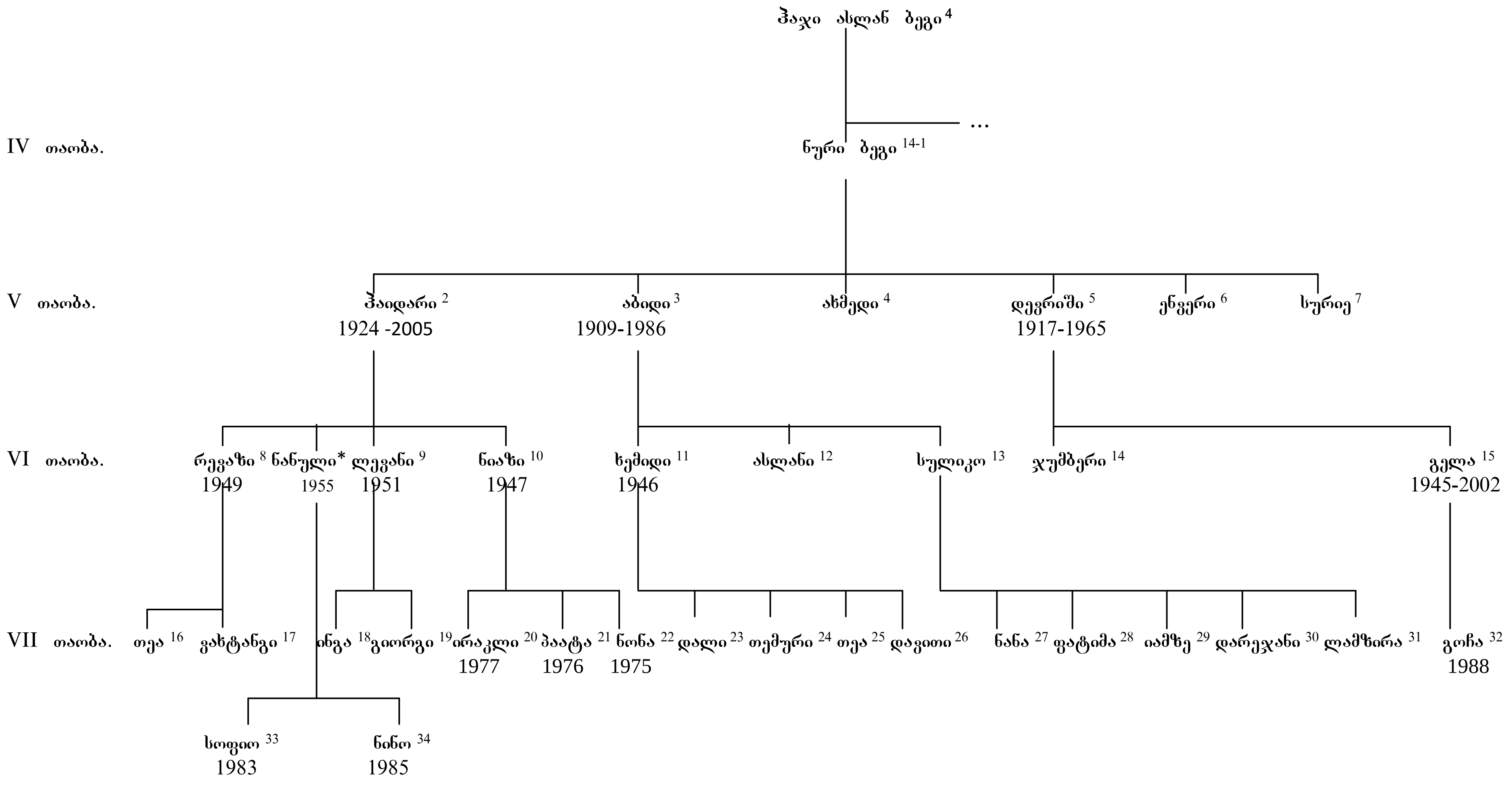

www.nitropdf.com

ტაბულა № 7.
/ ქედა – ოქტომბერი, შავლიძეები /

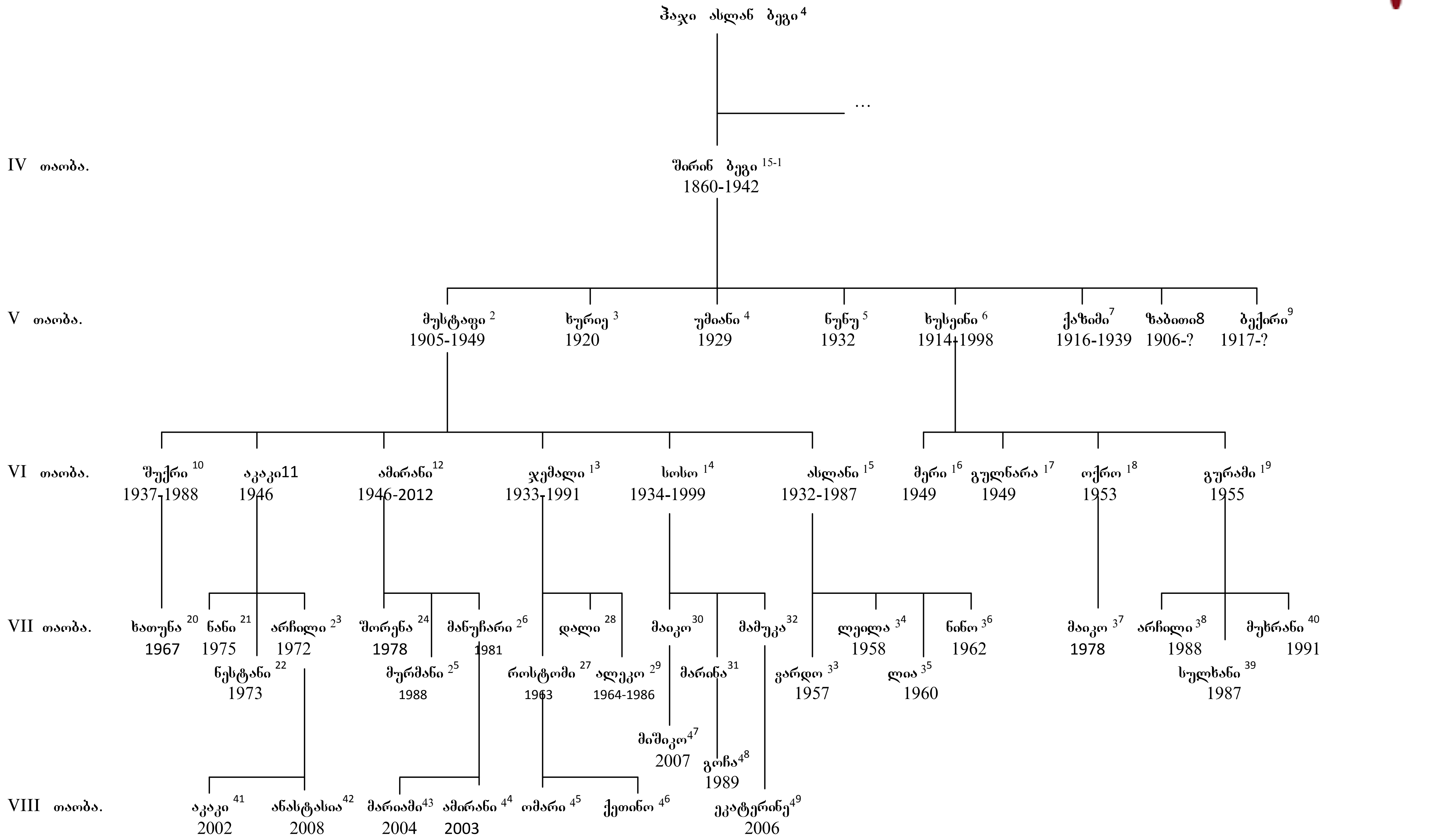

www.nitropdf.com

ტაბულა № 8.

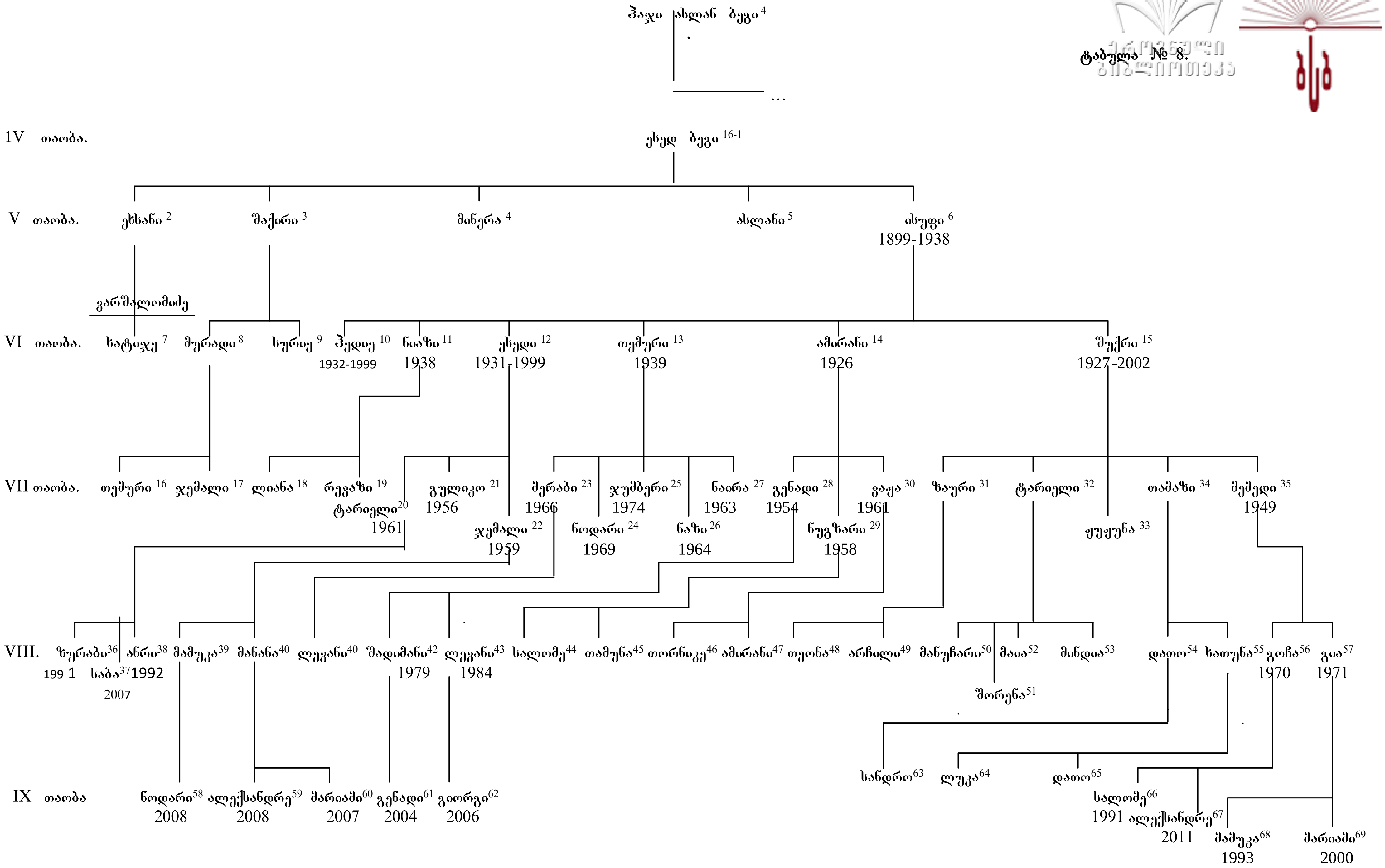

www.nitropdf.com

ტაბულა № 9.
/ ქედა – ოქტომბერი, მახინჯაური /

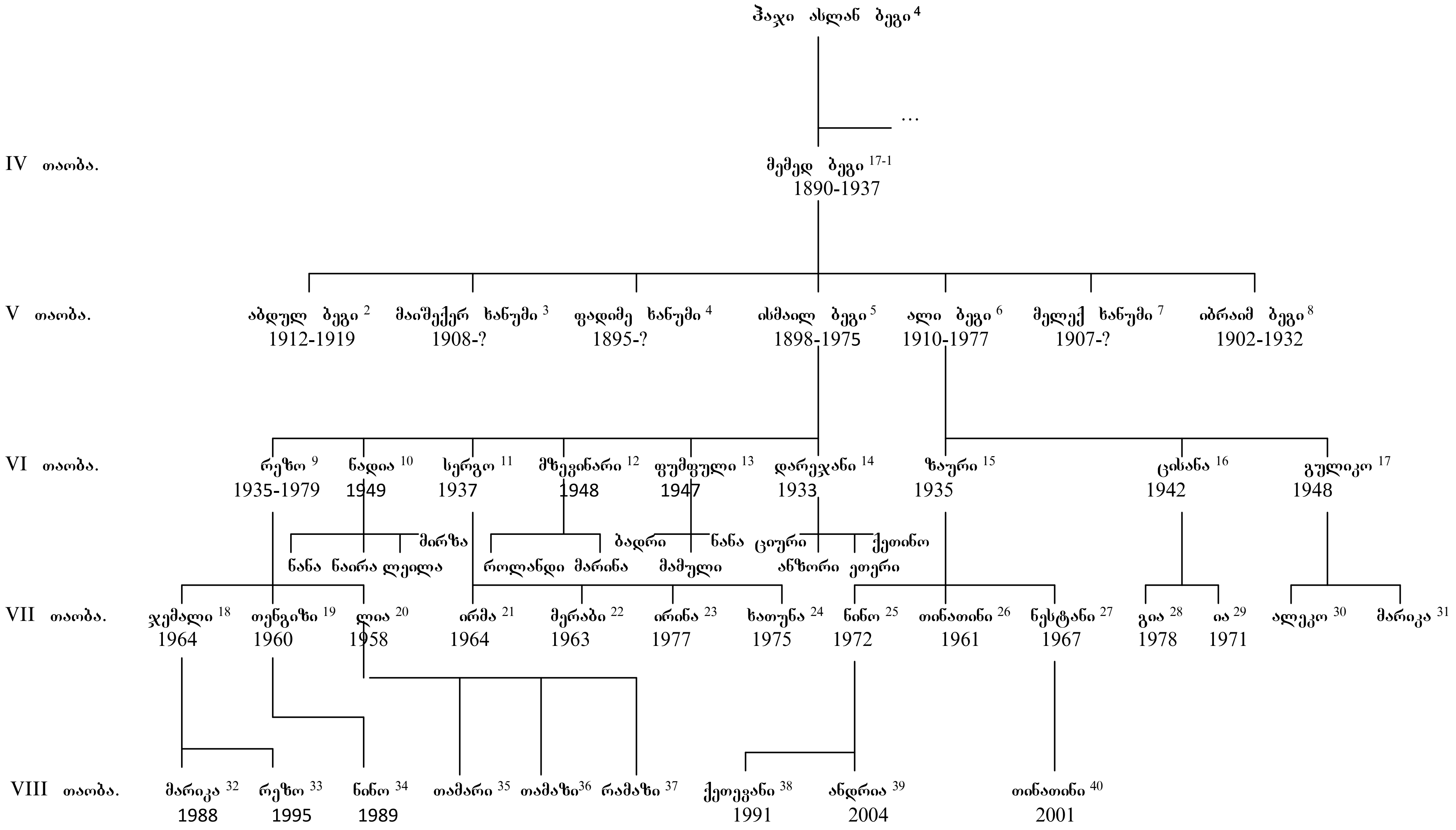

www.nitropdf.com

ტაბულა № 10

ეროვნული ბიბლიოთეკა

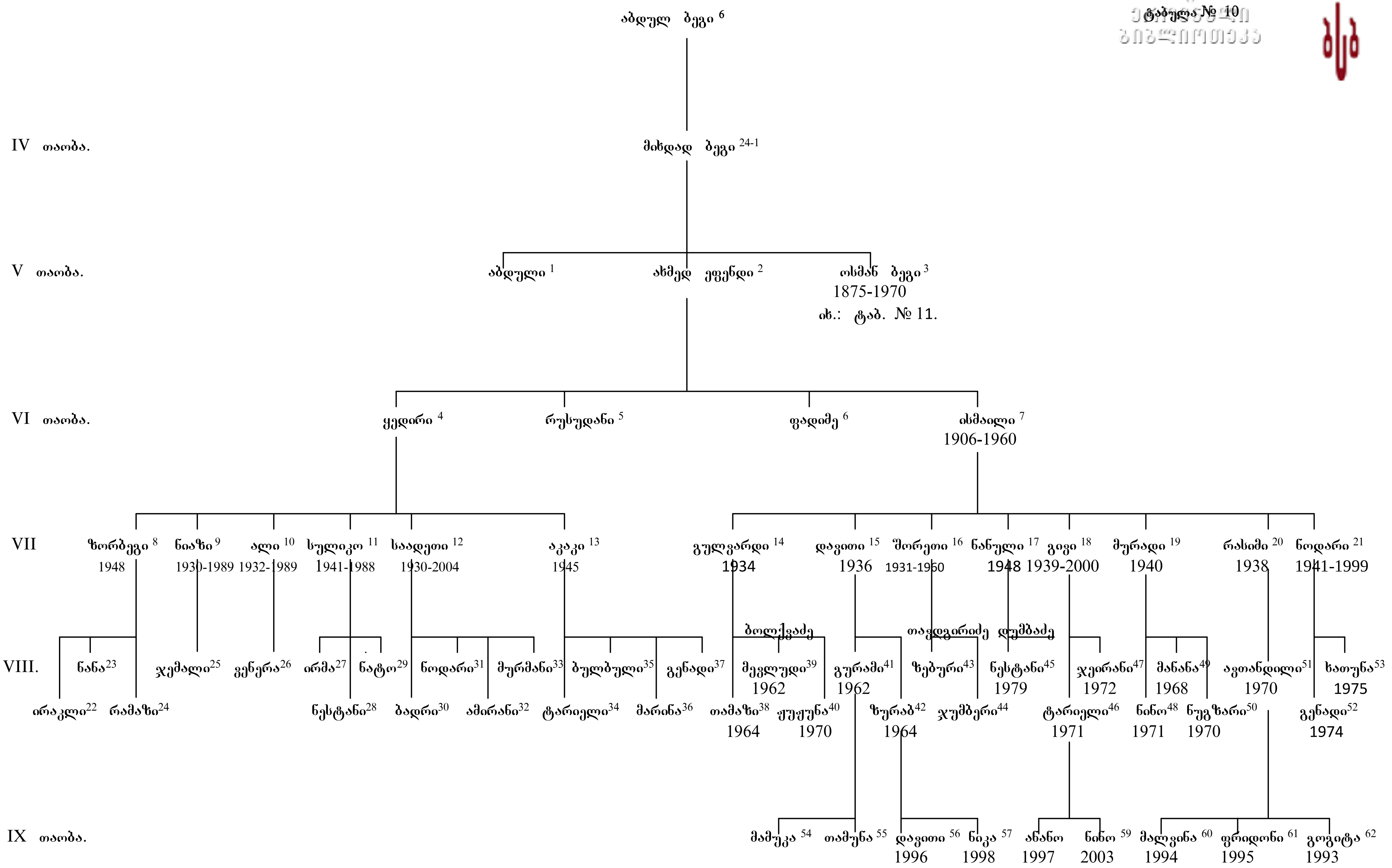

www.nitropdf.com

ტაბულა № 11.
/ თხილნარი /

ეროვნული ბიბლიოთეკა

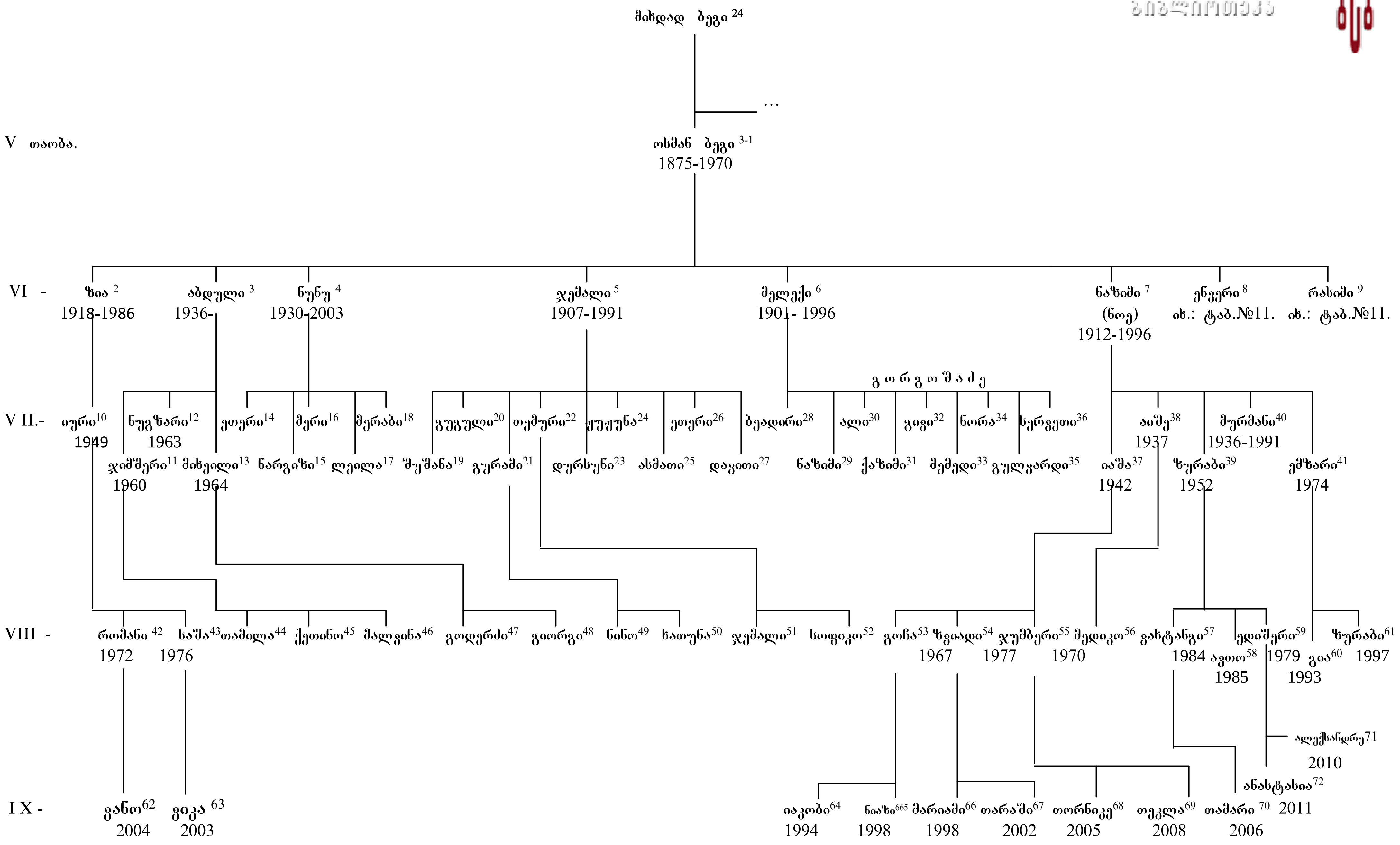

www.nitropdf.com

ტაბულა № 12.
/ თხილნარი /

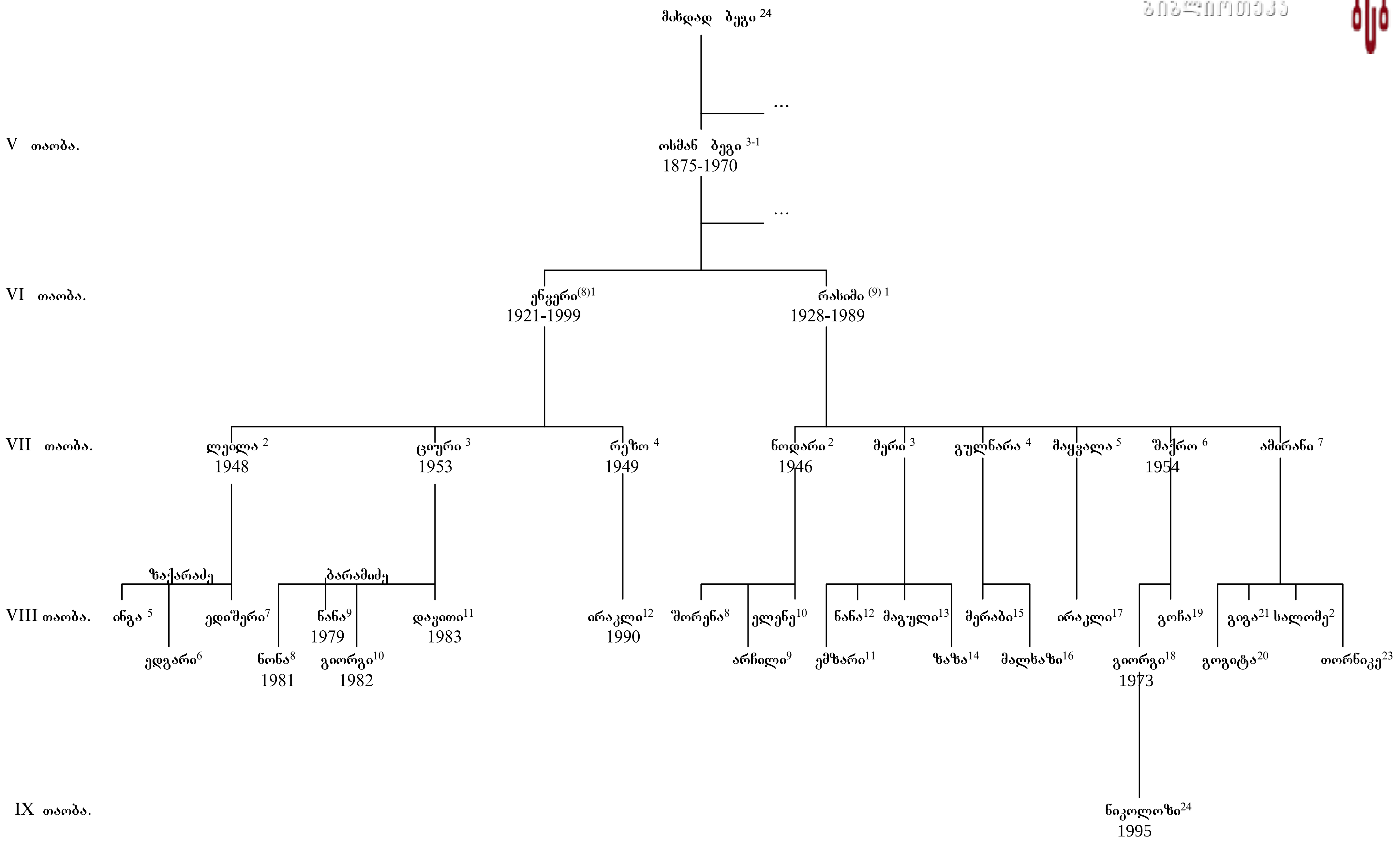

www.nitropdf.com

ტაბულა № 13.
/ ახალსოფელი, გონიო /

ეროვნული ბიბლიოთეკა

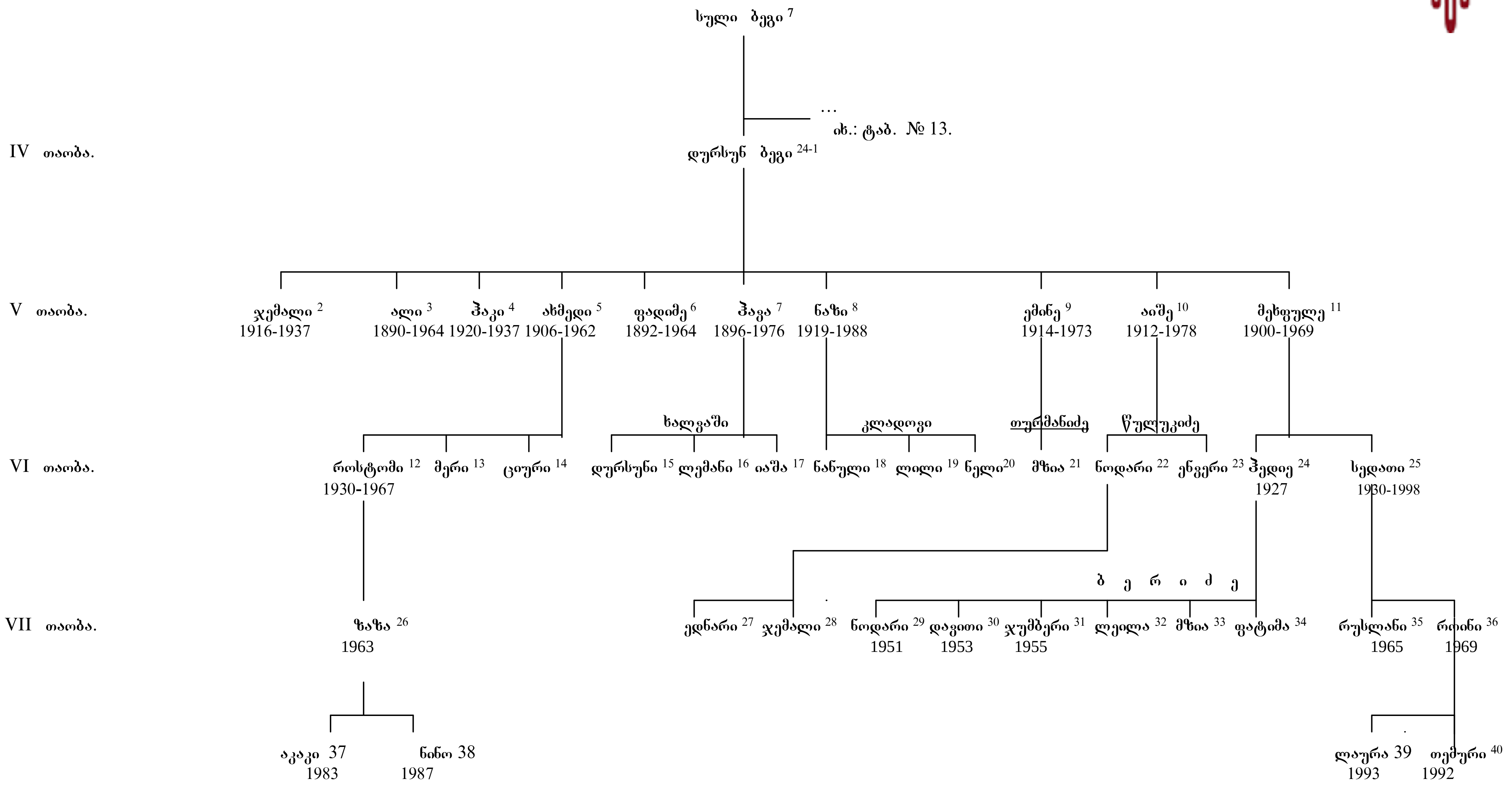

www.nitropdf.com

ტაბულა № 14.

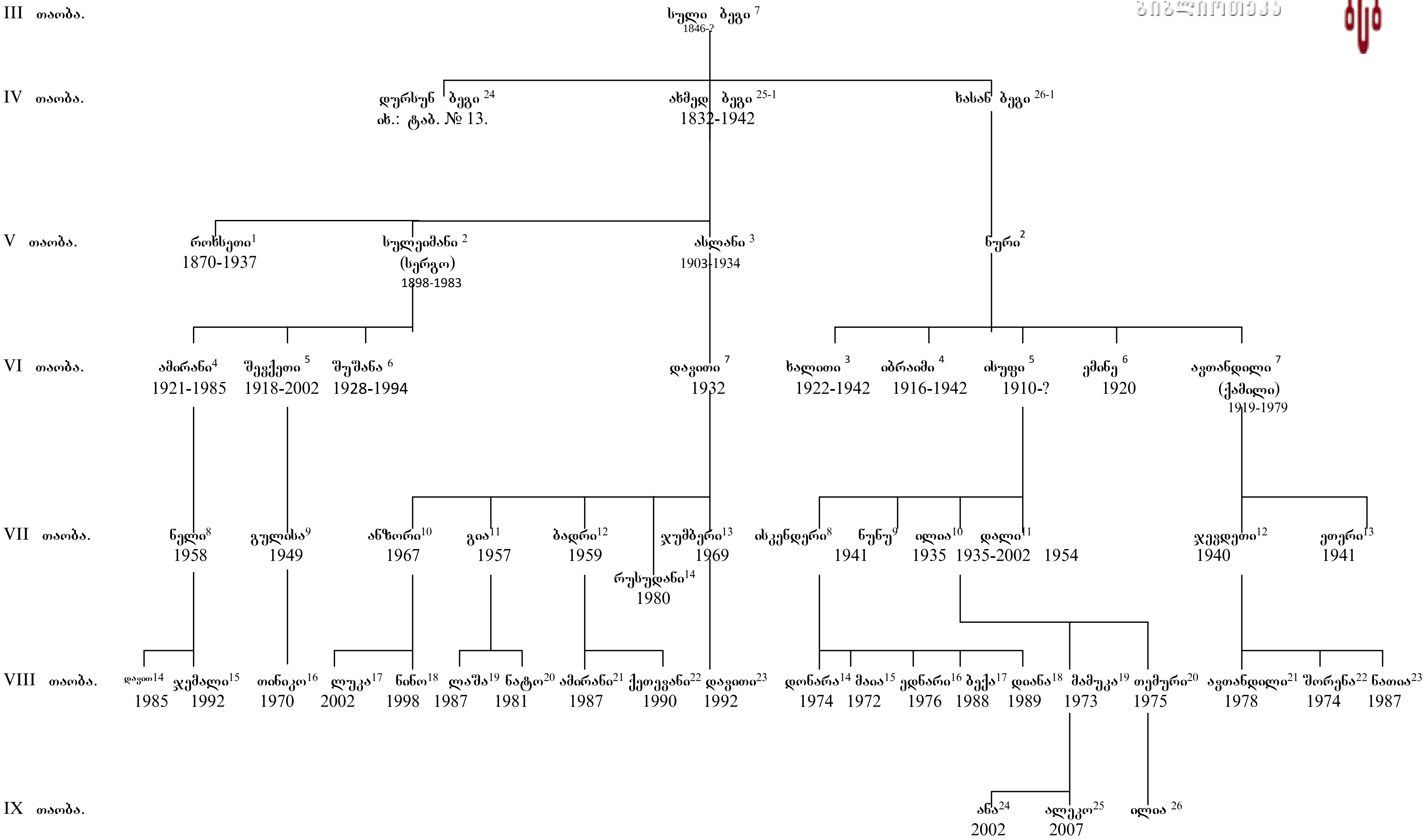

www.nitropdf.com

ავტორი

რევაზ კარლოს ძე შერვაშიძე

დაიბადა 1954 წელს. 1970 წელს წარჩინებით, ოქროს მედალზე დაამთავრა ხელვაჩაურის რაიონის ორთაბათუმის საშუალო სკოლა.

1977 წელს დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. ინჟენერ-მშენებელია. წლების განმავლობაში მუშაობდა საქართველოს მშენებლობის სამინისტროს ცენტრალური სასწავლო კომბინატის ქ. ბათუმის სასწავლო ცენტრის უფროსად. საქართველოს ტექნიკური ზედამხედველობის დეპარტამენტის აჭარის მთავარ სპეციალისტად. ბათუმის ნავთობგადამამუშავებელი ქარხნის მთავარი მექანიკოსის განყოფილებაში ინჟინრად. შპს ,,ბათუმის ნავთობტერმინალის" საწავლო ცენტრში მეთოდისტად. ამჟამად არის შპს ,,სასწავლო ცენტრი - პროფტექსერვისი"-ს დირექტორი.

ემსახურება მომავალი მუშა კადრებისა და მექანიზატორების აღზრდას.

აჭარის თავად (ბეგ) შერვაშიძეთა გენეალოგიურ კვლევას ეწევა 1977 წლიდან დღემდე.

შერვაშიძეების გვარიის სახელით დიდი მადლობა ზაურ გოგიტიძეს - ამ წიგნის სულის ჩამდგმელს, რეცენზენტსა და კორექტორს.